

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ
A study on the impacts of COVID-19 to Thai society and economy

นณริฎ พิศลยบุตร และคณะ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2563

28 กรกฎาคม 2564

กิตติกรรมประกาศ

โครงการ ศึกษาประเมินผลกระทบของ โควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ เป็นโครงการวิจัยที่มีความท้าทายมากกว่าโครงการวิจัยในสถานการณ์ทั่วไป และต้องการงานวิจัยที่มีเครื่องมือที่ยืดหยุ่น สามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยดำรงไว้ซึ่งความถูกต้องตามหลักวิชาการ

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นผลมาจากความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงของ คณะกรรมการขับเคลื่อนงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย ศ.นพ.สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล รศ.ดร.สมถวิล ธนะโสภณ และนายธานินทร์ ณะเอม

นอกจากนี้ ความสำเร็จของโครงการวิจัย ยังเกิดขึ้นจากความร่วมมือจากภายนอกหน่วยงาน ประกอบไปด้วย ศ.นพ.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ ผศ.ดร.นพ.บวรศม ลีระพันธ์ ผศ.ดร.สุภาภรณ์ เกียรติสิน ผศ.ดร.ปิยะพรรณ ช่างวิฒ นชัย ดร.ตรีณัฐ ไพทยานต์วิจิตร นายเกียรติศักดิ์ จันทร์แก้ว และ นายจิววัฒน์ สุริยะโชติขยางกูล

ท้ายที่สุด องค์ประกอบสุดท้ายที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คือ ความร่วมมือกันระหว่างทีมเศรษฐกิจ ทีมสังคมและทีมสาธารณสุขภายในองค์กรที่ดิอาร์ไอ ที่วางแผน ร่วมมือ และดำเนินการวิจัย ตลอดระยะเวลาที่ทำโครงการ

คณะผู้วิจัยจากที่ดิอาร์ไอ จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องข้างต้น ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยทำให้โครงการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย ที่ดิอาร์ไอ

กรกฎาคม 2564

Acknowledgement

A study on the impacts of COVID-19 to Thai society and economy is a challenge research project because of the pandemic. The COVID-19 situation forces our team to conduct an Action research, as opposed to a normal research. The key differences are 1) flexible research agenda and methodologies and 2) prompt policy recommendations in response to the outbreak situation, while maintaining research integrity.

The success of this research is a result of a series of active meeting (at least once every 2-3 weeks) with our steering committees: Prof. Somkiat Wattanasirichaigoon MD., Asst.Prof Somtawil Dhanasobhon Ph.D., and Mr. Thanin Pa-em

In addition, this research also attracts corporations from other research institutes including Prof. Virasakdi Chongsuvivatwong M.D. Ph.D., Asst.Prof. Borwornsom Leerapan, M.D. Ph.D., Asst.Prof. Supaporn Kiattisin Ph.D., Asst.Prof. Piyaphan Changwattanachai Ph.D., Trinud Paichayontvijit, Ph.D., Mr. Keattisak Chankaew, and Mr. Jirawat Suriyashotichyangkul, which helps broaden our perspective on the issues, as well as the depth of each research topics.

Finally, the last successful ingredient is our TDRI teamwork between the economic team, the social team and the health team, that works together throughout the whole project.

We, TDRI research team, would like to express our deeply grateful to all of those mentioned above, as well as, other helpful individuals, who are not previously mentioned.

TDRI Research Team

July 2021

บทสรุปผู้บริหาร

ชื่อโครงการวิจัย โครงการศึกษาประเมินผลกระทบของ โควิด-19 ต่อเศรษฐกิจและสังคม

A study on the impacts of COVID-19 to Thai economy and society.

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ดร.ณณริฎ พิศลยบุตร

หน่วยงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

โทรศัพท์: 02 718 5460

โทรสาร: 02 718 5461-2

E-mail: bisonyabut@tdri.or.th

ผู้ร่วมงานวิจัย

ชื่อ ผศ.ดร.สุภาภรณ์ เกียรติสิน

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยมหิดล

โทรศัพท์: 02 889 2138 ต่อ 6300

โทรสาร: 02 889 2138 ต่อ 6329

E-mail: supaporn.kit@mahidol.edu, supaporn.kit@mahidol.ac.th

ชื่อ ศ.ดร.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์

หน่วยงาน: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โทรศัพท์: 089 735 0098

E-mail: cvirasak@gmail.com

ชื่อ ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง

หน่วยงาน: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

โทรศัพท์: 081 382 7846

โทรสาร: 02 718 5461-3

E-mail: viroj@tdri.or.th

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2563 งบประมาณที่ได้รับ 12,500,000 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย 28 สิงหาคม 2563 – 27 สิงหาคม 2564

สรุปโครงการวิจัย

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นโรคระบาดที่มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลกจนกลายเป็นโรคระบาดขนาดใหญ่ไปทั่วโลก โควิด-19 เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากโควิด-19 เป็นไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏพบมาก่อนในมนุษย์ ซึ่งทำให้การแพร่ระบาดของโรคนี้อยู่ยังไม่สามารถที่จะถูกควบคุมได้ง่าย จึงเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจไทยไม่น้อยกว่า 2-3 ปี

ผลกระทบที่ตามมาของโควิด-19 มีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงจะเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ติดเชื้อและกลุ่มเสี่ยง ที่จะถูกกักตัวเพื่อรอดูอาการ การรักษาตัวสำหรับผู้ติดเชื้อ ซึ่งเป็นการควบคุมการแพร่เชื้อและการรักษาโรค ผลกระทบทางอ้อม จะเป็นผลกระทบของการแพร่ระบาดที่จำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร่วมกับมาตรการของภาครัฐในการควบคุมการระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งประเมินมาตรการของภาครัฐทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเพื่อรับมือกับผลกระทบดังกล่าว ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการดำเนินการวิจัย และการให้ข้อเสนอแนะบทเรียนในระยะยาวที่สังคมไทยควรจะต้องเตรียมการเพื่อรับมือกับวิกฤติการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต

การศึกษาวิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ออกเป็นระดับมหภาคและในระดับจุลภาค โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรม การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการเก็บข้อมูลสำรวจและวิเคราะห์ในรายประเด็น ซึ่งแต่ละประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมและเศรษฐกิจจะมีวิธีวิจัยที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์อาศัยกรอบประเมินในระดับมหภาคถูกดำเนินการก่อนเพื่อประเมินภาพรวม แนวเครื่องมือที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ และการเลือกกลุ่มประชากรที่จะลงไปศึกษาเชิงลึก ก่อนที่จะใช้การเก็บข้อมูลสำรวจเพื่อวิเคราะห์ในระดับจุลภาค

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 จะส่งผลกระทบในแง่ลบต่อเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการชะลอผลกระทบ คือ การออกมาตรการทางด้านเศรษฐกิจและการควบคุมการระบาดอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การประมาณค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจจะมีความแม่นยำมากขึ้นหากมีการเก็บข้อมูลที่ใหม่ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และอาศัยการวิเคราะห์โดยใช้ Machine Learning ในการวิเคราะห์

วิกฤติการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ 6 กลุ่มหลัก ได้แก่ ธุรกิจที่พึ่งกำลังซื้อจากครัวเรือนและครัวเรือนเลือกลดกำลังซื้อลงในช่วงวิกฤติ ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจส่งออก ธุรกิจขนาดกลางและย่อม ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการจำกัดการเดินทางข้ามประเทศ (ธุรกิจที่พึ่งพาแรงงานต่างด้าว และธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากนักเรียน/นักศึกษาต่างชาติ) และธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการภาครัฐ

ผลกระทบต่อแรงงานเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ การตกงาน/ไม่สามารถหางานทำได้ของทั้งเด็กจบใหม่และแรงงานในตลาดเดิม การว่างงานแฝง และการลดชั่วโมงการทำงาน

ผลกระทบต่อสังคม พบว่ามีกลุ่มเปราะบางทางสังคม 10 กลุ่ม ได้แก่ ครัวเรือนเด็กเล็ก เด็กในวัยเรียน แรงงานนอกระบบ แรงงานต่างด้าว ครัวเรือนยากจนเรื้อรัง แรงงานตกงานเรื้อรัง ผู้สูงอายุ คนพิการ คนไร้บ้าน และกลุ่มคนที่เปราะบางเชิงพื้นที่

ประเด็นด้านสังคมที่เกิดขึ้นจากปัญหาโควิด-19 ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนสินค้าที่จำเป็น ปัญหาข่าวลวงและขบวนการหลอกลวง ปัญหาอาชญากรรมความเกลียดชัง ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามมาตรการภาครัฐ

เพราะเหตุจำเป็น ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาขยะหน้ากากอนามัย ปัญหาขยะ Delivery ปัญหาการปกป้องผู้
ชื้อเบาะแส และปัญหาการคุกคามประชาธิปไตย

การจัดการปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในสภาวะวิกฤติข้างต้น ต้องอาศัย 3 กลไกที่สำคัญ คือ

1. การบริหารจัดการวิกฤติ ประกอบไปด้วย สภาวະผู้นำ อำนาจในการตัดสินใจ และทีมงานเศรษฐกิจ
และสังคมที่เข้าใจปัญหาและวางมาตรการได้อย่างแท้จริง

2. มาตรการทางการเงินและการคลัง ต้องมีทั้งมาตรการในภาพรวม และมาตรการแบบ
เฉพาะเจาะจง มาตรการในภาพรวม เน้นการช่วยเหลือในวงกว้าง เน้นการเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่ม
ธุรกิจรากหญ้าที่ได้รับผลกระทบมากกว่าจะเน้นธุรกิจขนาดใหญ่ มาตรการแบบเฉพาะเจาะจง ควรจะสามารถ
ระบุกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน มีระบบตรวจสอบปัญหาคนหล่นลืมิให้เม็ดเงินที่สูงกว่า และเน้นบาลานซ์
ระหว่างประสิทธิภาพของเงินอุดหนุน กับความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมาย

3. มาตรการหนุนเสริมอื่นๆ ในระดับจุลภาค ควรจะพิจารณาเพิ่มเติม อาทิ เช่น มาตรการขยาย
วันหยุด มาตรการเพิ่มแรงซื้อสิ่งหริมทรัพยากรของคนต่างชาติ มาตรการอุดหนุนธุรกิจให้รักษาระดับการจ้าง
งาน การออกแบบระบบค่าจ้างขั้นต่ำรายชั่วโมง การเปิดตลาดนัดสี่มุมเมือง การใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ
โดยการออกล็อตเตอรี่ใบเสร็จ มาตรการที่ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมเป็นการเฉพาะในแต่ละกลุ่ม และ
มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัวผ่านทางโครงการโคกหนองนา

ท้ายที่สุด งานวิจัยชิ้นนี้ ได้ให้บทเรียนสำหรับการจัดการวิกฤติในอนาคต ใน 4 นัยยะ ได้แก่

นัยยะที่ 1 คือ องค์ความรู้ในแง่ของการบริหารจัดการ การประเมินผลกระทบ การกำหนดมาตรการ
ทางการเงินและการคลังให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ

นัยยะที่ 2 คือ การค้นพบจุดอ่อนของเศรษฐกิจและสังคมไทยที่เป็นปัญหาระยะยาวที่ต้องลดทอนหรือ
แก้ไขปัญหา เพื่อที่จะทำให้มีช่องว่างในการรองรับวิกฤติการณ์ในอนาคตได้มากขึ้น ได้แก่ หนี้ครัวเรือน หนี้
สาธารณะ หนี้ที่ถูกจับตาและหนี้สงสัยจะสูญที่คั่งค้างอยู่ในระบบ รวมไปถึงหนี้ของธุรกิจการบินไทย

นัยยะที่ 3 คือ ทางออกที่ยั่งยืนในระยะยาว คือ การสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ เพื่อให้ไทยมีฐานะ
ทางการคลังที่ดีขึ้น และพร้อมต่อการรับมือกับวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่จะเข้ามาในอนาคต ตัวอย่างของการสร้าง
ฐานเศรษฐกิจใหม่ เช่น การชุดคลองไทย การสร้างฐานเศรษฐกิจผ่านการเชื่อมโยงกับรถไฟลาว-จีน การพัฒนา
เศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนาภาคท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

นัยยะที่ 4 คือ ความสำคัญของการทำวิจัยแบบ action research ที่มีการประชุมอยู่อย่างต่อเนื่อง มี
การกำหนดโจทย์วิจัยและวิธีการวิจัยที่ไม่เข้มงวดและจำกัดทำให้การวิจัยไม่สามารถยืดหยุ่น และไม่สามารถ
ผลิตผลงานวิจัยที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ของวิกฤติที่เปลี่ยนแปลงไปได้

บทคัดย่อ

ปัญหาโควิด-19 เป็นวิกฤติการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและจะส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่น้อยกว่า 2-3 ปี

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งประเมินมาตรการของภาครัฐทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเพื่อรับมือกับผลกระทบดังกล่าว ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการดำเนินการวิจัย และการให้ข้อเสนอแนะบทเรียนในระยะยาวที่สังคมไทยควรจะต้องเตรียมการเพื่อรับมือกับวิกฤติการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจเกิดขึ้นในวงกว้าง ทั้งกลุ่มธุรกิจ กลุ่มแรงงาน กลุ่มเปราะบางทางสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมที่ตามมาอีกจำนวนมาก

การออกสำหรับประเทศไทย ต้องการกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่มากกว่าปัญหาระยะสั้นทั่วไป โดยการจัดทำต้องมีความพร้อมตั้งแต่ ผู้นำ อำนาจในการบริหารจัดการ ทีมเศรษฐกิจและสังคมที่เข้าใจปัญหา และสามารถกำหนดมาตรการได้อย่างแท้จริง ตลอดจน การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับสถานการณ์

มาตรการทางการเงินและการคลัง ต้องมีทั้งมาตรการในภาพรวม และมาตรการแบบเฉพาะเจาะจง มาตรการในภาพรวม เน้นการช่วยเหลือในวงกว้าง เน้นการเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มธุรกิจรากหญ้าที่ได้รับผลกระทบมากกว่าจะเน้นธุรกิจขนาดใหญ่ มาตรการแบบเฉพาะเจาะจง ควรจะสามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน มีระบบตรวจสอบปัญหาคนหล่นลืมิ ให้เม็ดเงินที่สูงกว่า และเน้นบาลานซ์ระหว่างประสิทธิภาพของเงินอุดหนุน กับความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมาย

มาตรการหนุนเสริมอื่นๆ ในระดับจุลภาค ควรจะพิจารณาเพิ่มเติม อาทิ เช่น มาตรการขยายวันหยุด มาตรการเพิ่มแรงซื้อสิ่งสิขาริมทรัพย์ของคนต่างชาติ มาตรการอุดหนุนธุรกิจให้รักษาระดับการจ้างงาน การออกแบระบบค่าจ้างขั้นต่ำรายชั่วโมง การเปิดตลาดนัดสี่มุมเมือง การใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการออกล็อตเตอรี่ใบเสร็จ มาตรการที่ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางทางสังคมเป็นการเฉพาะในแต่ละกลุ่ม และมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นหนี้สินล้นพ้นตัวผ่านทางโครงการโคกหนองนา

ทางออกในระยะยาวที่ต้องทำเพิ่มเติม คือ การจัดการกับปัญหาหนี้ ทั้งหนี้ครัวเรือนของประชาชน หนี้สาธารณะของภาครัฐ หนี้ที่ถูกจับตาและหนี้ค่างที่สงสัยจะสูญของสถาบันการเงิน ร่วมกับการลงทุนของภาครัฐเพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับทุกคนในประเทศ เป็นเกราะคุ้มกันวิกฤติในระยะยาว

ท้ายที่สุด การจะตอบโจทยงานวิจัยในสภาวะวิกฤติต้องอาศัยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีความยืดหยุ่นในโจทยและเครื่องมือการทำวิจัยมากขึ้น ทำให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ทันต่อเวลา

Abstract

COVID-19 is a global pandemic that hasn't been occurred in the contemporary period, which has great adverse impacts on social and economy in the medium term (at least 2-3 years).

This research aims to study the impacts of such pandemic on Thailand's social and economy, while examining government's economic response to alleviate the situation. In addition, short-term and long-term policy recommendations are provided to tackle the problem at hand and to prepare the country to face future crises.

The study finds that COVID-19 has caused large negative impacts on social and economy, including businesses, labors and the vulnerabilities, as well as, has created other social issues.

Tackle COVID-19 pandemic requires more than just a 'business-as-usual' approach. Leadership, legal power, functional social and economic supporting teams, fully understanding of the issues, and the right choices of policy instruments are all crucial to make it work.

Monetary and fiscal policy need to address both at the aggregate level and at the group-specific level. Broad policy should be used to advocate broad audiences, easy-to-use, quick-to-implement and to support small and local businesses, while group-specific policy should be targeting-based addressing all social and economic vulnerabilities. Policy efficiency should be balance against the ability to reach the targeted groups.

Supportive policies should also be considered including: extra holidays, policy to attract foreigner's real estate buyers, a subsidy to maintain employment, a standard hourly wage, policy to support opening local markets, a lottery receipt economic project and policy to support indebted farmers.

To prepare the society for future crises, all three types of debt should be tackled: household debt, government debt and SM and NPL debts. New investment programs that create new economic engines are required to create resilient environment to all parties. Examples include the Thai Canal project, the project that serves the railway connection between China-Laos, Digital economy program and the new sustainable tourism program.

Finally, conducting research during the crisis requires more flexible research structure that can response the changing situation with timely policy recommendations. Action research is more suitable to serve the purpose

คำสำคัญ (Key words)

โควิด-19 ผลกระทบ แรงงาน ธุรกิจ นโยบายเศรษฐกิจ วิกฤตด้านการรักษาพยาบาล วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตด้านการเงิน นโยบายสาธารณะ

COVID-19, Impacts, Thai worker, Business, Economic policy, Medical crisis, Economic crisis, Financial crisis, Public policy

สารบัญเรื่อง

บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	5
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	6
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	12
บทที่ 2 ทฤษฎี กรอบแนวคิดของการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย	13
2.1 ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของการวิจัย	13
2.2 ระเบียบวิธีวิจัย	20
บทที่ 3 ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโควิด-19 ที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของไทย	32
บทที่ 4 ผลการศึกษาด้านสังคมและเศรษฐกิจ	60
4.1 การนำเสนอบทความของคณะวิจัย.....	60
4.2 การเผยแพร่ผลงาน บทความ ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านของคณะวิจัย	65
บทที่ 5 สรุปบทเรียนผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจ	91
5.1 ปัญหาโรคติดเชื้อโควิด-19.....	91
5.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ.....	93
5.3 ผลกระทบทางสังคม.....	107
5.4 การดำเนินมาตรการภาครัฐ: การบริหารจัดการ มาตรการเศรษฐกิจและสังคม.....	116
5.5 บทเรียนสำหรับการจัดการวิกฤติในอนาคต	143
บรรณานุกรม	153
ภาคผนวก	168

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1: รายชื่อบทความที่ได้นำเสนอ.....	60
ตารางที่ 2: การนำเสนอโดย ดร.นณริฎ พิศลยบุตร ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI หัวหน้าโครงการ	65
ตารางที่ 3: การนำเสนอโดย ดร.สมชัย จิตสุชนตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง TDRI คณะวิจัย	73
ตารางที่ 4: การนำเสนอโดย รศ.ดร. ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาแรงงาน TDRI คณะวิจัย.....	80
ตารางที่ 5: การนำเสนอโดย ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านสาธารณสุขและการเกษตร TDRI นักวิจัยร่วม และทีมงาน	86
ตารางที่ 6: นำเสนอโดย ผศ.ดร.นพ.บวรศม สิริพันธ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ม.มหิดล นักวิจัยร่วมโครงการ.....	88
ตารางที่ 7: การนำเสนอโดย ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง ร่วมกับ ศ.นพ.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ ที่ปรึกษาโครงการ และ ผศ.ดร.นพ.บวรศม สิริพันธ์ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะ แพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ม.มหิดล นักวิจัยร่วมโครงการ.....	89
ตารางที่ 8: นำเสนอโดย ดร.กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI	89
ตารางที่ 9: นำเสนอโดย ดร.ตรีสุข ไพชนนต์วิจิตร ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง นักวิจัยร่วม โครงการ	90
ตารางที่ 10: นำเสนอโดย ผศ.ดร.ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชา เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักวิจัยร่วมโครงการ	90
ตารางที่ 11: ผลการประเมินการปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ ระบาดของโควิด-19	94
ตารางที่ 12: ประเมินการเศรษฐกิจปี 2564 ของธนาคารแห่งประเทศไทย	95
ตารางที่ 13: การเปรียบเทียบการฟื้นตัวของภาคส่งออกของไทย	98
ตารางที่ 14: ประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูญเสียไปจากการที่นักศึกษาต่างชาติรายใหม่ไม่สามารถเข้ามา เรียนในประเทศไทยได้ ในปี 2563 ถึงปี 2566.....	101
ตารางที่ 15: ผลการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการการคลังเชิงเปรียบเทียบ และข้อคำนึงถึงในการใช้ นโยบาย.....	124
ตารางที่ 16: สรุปข้อเสนอของตัวแทนธุรกิจอสังหาฯ ต่อนายกรัฐมนตรี	129
ตารางที่ 17: การประเมินมูลค่าเพิ่มที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม.....	150

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1: แสดงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 มีนาคม 2563).....	1
ภาพที่ 2: แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมที่ได้รับการตรวจพบของไทย (จำนวน: คน).....	2
ภาพที่ 3: แสดงประมาณการสถานการณ์โควิด – 19 ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับไทย	3
ภาพที่ 4: แสดงผลการวิเคราะห์กลุ่มธุรกิจและแรงงานที่ได้รับผลกระทบของธนาคารแห่งประเทศไทย	7
ภาพที่ 5: โครงสร้างห่วงโซ่ผลสัมฤทธิ์ด้านการติดตามและทบทวนนโยบายและมาตรการรับมือกับโควิด-19 .	11
ภาพที่ 6: ตัวอย่างความเชื่อมโยงผลกระทบของ โควิด-19 ต่อระบบเศรษฐกิจ และมาตรการภาครัฐในการดูแล จัดการปัญหา	14
ภาพที่ 7: โครงสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	28
ภาพที่ 8: จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวัน (คน).....	92
ภาพที่ 9: ดัชนีที่สะท้อนกำลังซื้อใน 4 หมวดรายจ่ายหลัก (เปรียบเทียบกับสถานการณ์ก่อนโควิดที่ค่า 100%)	96
ภาพที่ 10: การเปลี่ยนแปลงของจำนวนแรงงานต่างด้าว แยกรายจังหวัด.....	100
ภาพที่ 11: ผลการประเมินผลกระทบต่อธุรกิจของมาตรการ Lockdown ในช่วงการแพร่ระบาดระลอกที่ 1	102
ภาพที่ 12: ผลการประเมินผลกระทบต่อธุรกิจของมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดในช่วงการแพร่ระบาด ระลอกที่ 3	103
ภาพที่ 13: ผลการคาดประมาณจำนวนการว่างงานถึงปี 2565 ตามฉากทัศน์ 3 ระดับ	104
ภาพที่ 14: ประมาณการจำนวนผู้เสมือนว่างงาน	105
ภาพที่ 15: ประมาณการผลกระทบในรูปแบบของการลดชั่วโมงการทำงาน	106
ภาพที่ 16: โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือ	148
ภาพที่ 17: โครงสร้างพื้นฐานเพื่อค้าขายกับจีนผ่านเส้นทางรถไฟ จีน-ลาว	149

หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาครัฐ และหน่วยงานที่กำหนดนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง นโยบายแรงงานและนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคม

แผนการผลักดันงานวิจัยใช้ประโยชน์

1. มิติเชิงนโยบาย

- นำเสนอข้อเสนอนโยบายเป็นระยะผ่านทางสื่อ และผ่านทาง วช.
- มีการจัดทำชุดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในสภาวการณ์ต่างๆ และรายงานความเคลื่อนไหวด้าน

นโยบายของต่างประเทศอย่างเป็นระยะ

2. เชิงสาธารณะ

- นำเสนอบทเรียนที่ได้รับหลังจากโควิด-19 สิ้นสุดผ่านการจัดประชุม/สัมมนา หรือผ่านบทความออนไลน์/สื่อ หรือสิ่งพิมพ์

- ทำการสื่อสารสังคมอย่างทันต่อเหตุการณ์ผ่านการออก Fact Sheet /Policy Brief /White Paper ประกอบกับการแถลงข่าว เมื่อต้องการสื่อสารประเด็นและข้อเสนอที่สำคัญออกสู่สาธารณะเมื่อจำเป็น

- จัดทำ Website “COVID-19 Management Policy Watch” ซึ่งเป็น Web แนว Policy Database เพื่อให้สาธารณะและหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และเปิด Platform ในการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่างๆ และต่อชุดข้อเสนอของคณะผู้วิจัย

3. เชิงชุมชนและพื้นที่

- ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคี ตัวอย่าง เช่น สสส. และภาคีเครือข่ายแรงงานรายกลุ่ม อาทิจ เช่น เครือข่ายหาบเร่ แผงลอยไทย เครือข่ายสหกรณ์แท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร เครือข่ายมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น เพื่อให้สามารถที่จะปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และสามารถเข้าถึงนโยบายภาครัฐได้ดียิ่งขึ้น

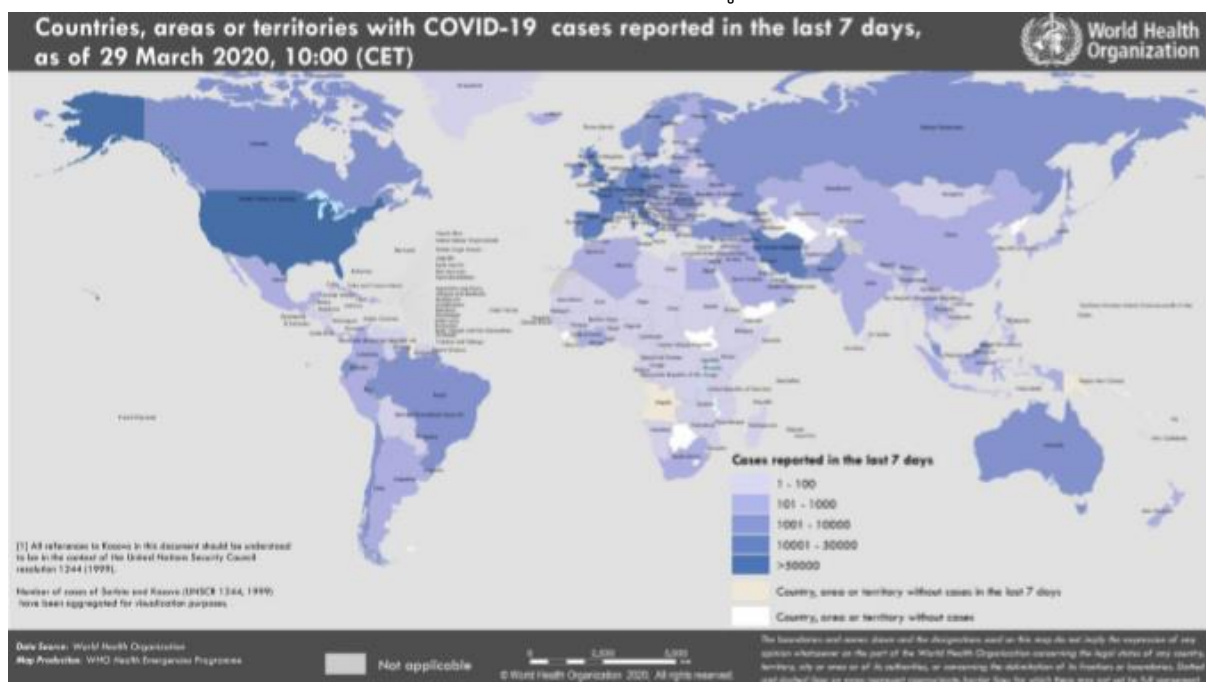
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) เป็นโรคระบาดขนาดใหญ่ไปทั่วโลก (ประกาศขององค์การอนามัยโรค, 11 มีนาคม 2563) ข้อมูลสถานการณ์ ณ วันที่ 29 มีนาคม 2563 (ภาพที่ 1) พบว่าโควิด - 19 ได้มีการแพร่กระจายไปยัง 202 ประเทศทั่วโลก มีผู้ติดเชื้อรวม 634,835 คน และมีผู้เสียชีวิต 29,957 คน ความระบอบของโควิด - 19 ยังมีอัตราการแพร่กระจายในระดับสูงและคาดว่าจะมีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 1: แสดงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 มีนาคม 2563)

ที่มา: สถิติจากเว็บไซต์ของ องค์การอนามัยโลก

ข้อมูลสำหรับประเทศไทย (ภาพที่ 2) พบว่ามีจำนวนผู้ติดเชื้อที่ได้รับการยืนยันรวม 1,388 คนและมีจำนวนผู้เสียชีวิต 7 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 29 มีนาคม 2563) โดยยอดจำนวนผู้ติดเชื้อในช่วง 4 วันที่ผ่านมา มีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากจำนวนผู้ติดเชื้อรวม 934 คน ณ วันที่ 26 มีนาคม เพิ่มขึ้นเป็น 1,388 คน ณ วันที่ 29 มีนาคม หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 48.6 จากวันที่ 26 มีนาคม เทียบเท่ากับอัตราการเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 14.1 ต่อวัน

ภาพที่ 2: แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมที่ได้รับการตรวจพบของไทย (จำนวน: คน)

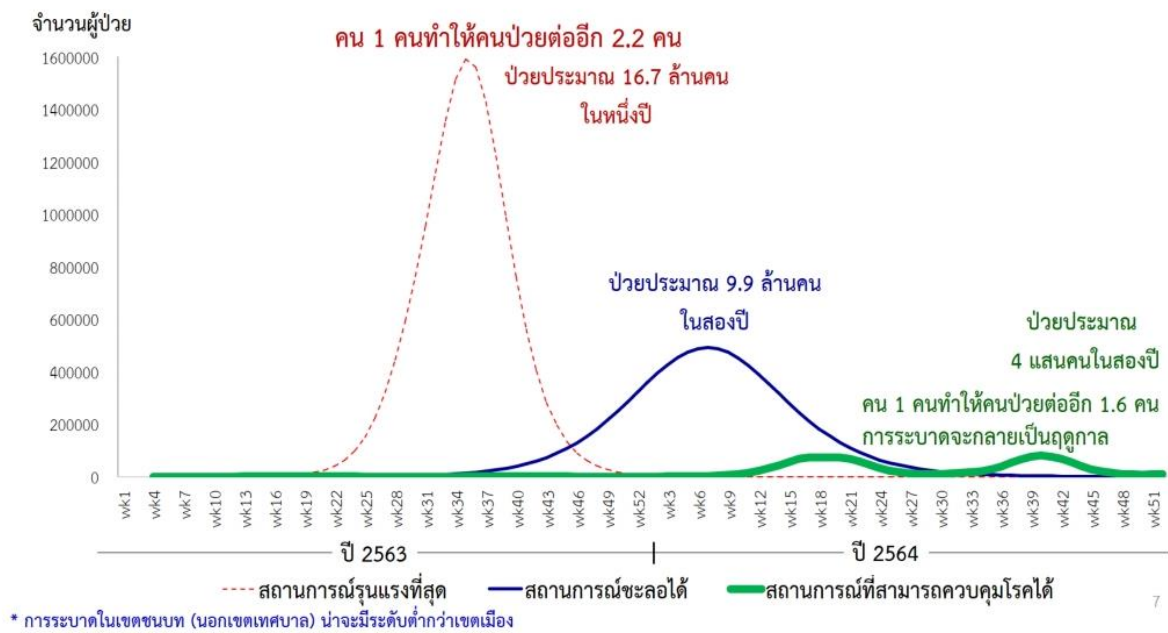

ที่มา: สถิติจากเว็บไซต์ของ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

โควิด - 19 เป็นปัญหาทางด้านสุขภาพที่สำคัญในระดับโลก เนื่องจากโควิด-19 เป็นไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏพบมาก่อนในมนุษย์ ซึ่งทำให้ระบบสุขภาพในปัจจุบันยังไม่มีไวรัสที่สามารถใช้ขึ้นมาป้องกันได้ รวมทั้งยังไม่พบวิธีการมาตรฐานที่ถูกต้องในการดูแลรักษาผู้ที่ติดเชื้อ การรักษาในปัจจุบันยังอยู่ในช่วงของการสุ่มทดลองวิธีการรักษาเพื่อค้นหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ผลที่ตามมาจึงทำให้ปัญหาโควิด - 19 จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับสูง โดยมีการคาดการณ์จากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (ภาพที่ 3) ว่าสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับไทยจะมีความเป็นไปได้อยู่ 3 สถานการณ์ คือ สถานการณ์ที่รุนแรงมากที่สุด ไทยจะมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อ 16.7 ล้านคน สถานการณ์ที่ชะลอได้จะมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อ 9.9 ล้านคน และในสถานการณ์ที่ดีที่สุด ไทยจะมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อ 4 แสนคนใน 2 ปีข้างหน้า ซึ่งนั่นย่อมสะท้อนภาพอนาคตที่ว่า โควิด-19 จะไม่ใช่ปัญหาระยะสั้น และจะอยู่กับประเทศไทยไม่น้อยกว่า 1 ปี

ภาพที่ 3: แสดงประมาณการสถานการณ์โควิด - 19 ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับไทย

ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข(นำเสนอผ่านสื่อ Thai PBS ให้กับประชาชน (13 มีนาคม 2020)

จากเหตุผลข้างต้น ผลกระทบที่ตามมาที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าทางด้านสุขภาพ ก็คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่าปัญหาโดยตรงที่เกิดขึ้นจาก โควิด - 19 ก็คือ ผู้ป่วยติดเชื้อจะต้องเข้ารับการรักษาจนกว่าอาการป่วยจะหาย ในขณะที่ผู้ที่ใกล้ชิดจะต้องถูกกักตัวเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไม่น้อยกว่า 14 วัน โควิด - 19 ยังส่งผลให้เกิดปัญหาทางอ้อมที่สำคัญ คือ การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวจากประเทศจีน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของคนในประเทศ อีกทั้งความหวาดกลัวต่อไวรัสยังทำให้เกิดการลดลงในการใช้จ่ายใช้สอยของคนในประเทศ ส่งผลกระทบทำให้การหมุนเวียนของเงินลดลง และกระทบต่อการดำเนินธุรกิจในวงกว้าง อีกทั้งมาตรการของภาครัฐในการควบคุมโรค ซึ่งต้องเพิ่มระดับความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการเข้าประเทศอย่างเข้มงวด การปิดสถานประกอบการที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดการแพร่เชื้อ อาทิ เช่น สนามม้า สนามมวย สนามกีฬา ธุรกิจอาบ อบ นวด เป็นต้น ยิ่งจะทำให้ยอดการใช้จ่ายใช้สอยของประเทศลดลงไปอีก การรับมือกับ โควิด - 19 จึงไม่ใช่เพียงแค่การดูแลไม่ให้เกิดการแพร่เชื้อมิให้กระจายไปในวงกว้างเท่านั้น หากแต่ต้องมีการชะลอผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนคนไทย ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน

ในมิติของนโยบายทางเศรษฐกิจ แนวทางในการรับมือกับปัญหาโควิด-19 จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มนโยบาย ได้แก่ นโยบายที่ช่วยรักษาเสถียรภาพของกลไกตลาด เช่น การอัดฉีดสภาพคล่องเข้าไปในระบบเศรษฐกิจผ่านการซื้อพันธบัตรของธนาคารกลาง นโยบายที่ช่วยเหลือภาคธุรกิจ เช่น การเพิ่มเงินกู้ฉุกเฉิน การยืดเวลาการผ่อนชำระหนี้ และนโยบายที่สนับสนุนให้แรงงานมีรายได้ เช่น การให้เงินอุดหนุน 5,000 บาท ต่อเดือน (รวมทั้งหมด 3 เดือน) ให้กับแรงงานนอกระบบ เป็นต้น

ทั้ง 3 กลุ่มนโยบายมีเป้าหมายเพื่อดูแลหัวใจหลักของปัญหาโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ การประคองให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอใช้ในการดำรงชีวิต ภาคธุรกิจมีความสามารถในการหมุนเวียนเงินสดในภาคธุรกิจในช่วงที่เกิดวิกฤติ ตลอดจนการดูแลควบคุมระดับของปัญหาในระดับปัจเจก ทั้งปัญหาของแรงงานและของภาคธุรกิจไม่ให้มีขนาดที่ใหญ่เกินไปจนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของตลาดในภาครวม

หัวใจหลักของปัญหาโควิด-19 คือ เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการชะลอตัวของการหมุนเวียนของเงิน ซึ่งหมายรวมถึง การลดลงของกำลังซื้อทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งทำให้ภาคธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ซึ่งรวมไปถึงการลดชั่วโมงการทำงาน การพักการทำงาน การเลิกจ้าง หรือแม้กระทั่งการยกเลิกการดำเนินกิจการ ผลที่ตามมาทำให้ภาคแรงงานของไทยมีปัญหาในเรื่องของการมีงานทำ การลดลงจนถึงการขาดแคลนรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของแรงงาน นำไปสู่การลดลงของกำลังซื้อมากขึ้นไปอีก

สถานการณ์ดังกล่าวที่ภาคแรงงานและภาคธุรกิจมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของตลาด ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการเพิ่มขึ้นของแรงงานที่ไม่สามารถที่จะชำระหนี้สินเดิมที่มีอยู่ตามกำหนดได้ เช่นเดียวกัน ธุรกิจที่ขาดรายได้บางส่วนอาจจะไม่สามารถที่จะชดใช้เงินที่กู้ยืมมาได้ ธุรกิจบางส่วนอาจจะไม่สามารถที่จะขอกู้ยืมเงินเพื่อเอามาใช้ในการประคองเศรษฐกิจในช่วงนี้ได้ นอกจากนี้ ความต้องการในการถือเงินเพื่อใช้สอยยังอาจจะส่งผลกระทบ ทำให้เกิดแรงขายในสินทรัพย์บางประเภท ทำให้ราคาตกลงอย่างรวดเร็วและนำไปสู่การระดมขายเพื่อไม่ให้ตนเองต้องถือสินทรัพย์ที่ต่อยมูลค่าลงเกิดเป็นภาวะตลาดที่ขาดสภาพคล่องได้

ในส่วนของนโยบายภาครัฐที่ออกมาช่วงบรรเทาปัญหาแล้วบางส่วนและกำลังจะตามมาอีกบางส่วน พบว่านโยบายภาครัฐมีจุดมุ่งหมายในการดูแลจัดการปัญหาข้างต้น แต่เพราะว่าปัญหาโควิด-19 เป็นปัญหาที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในยุคปัจจุบัน ทำให้แนวทางในการกำหนดนโยบายรวมไปถึงการดำเนินนโยบายในภาคปฏิบัติ ยังไม่พบว่ามีแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างชัดเจน นั่นคือ การใช้นโยบายภาครัฐในปัจจุบันก็ยังอยู่ในช่วงทดลองใช้เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมากที่สุด

ช่องว่างที่สำคัญจึงอยู่ที่ การแสวงหานโยบายของภาครัฐที่เหมาะสม ถูกต้องที่จะช่วยให้แรงงานและภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบสามารถที่จะปรับตัวและสามารถดำรงอยู่ได้ในช่วงวิกฤติ และสามารถที่จะผ่านพ้นวิกฤติการณ์ครั้งนี้ไปได้ด้วยดีมากที่สุด

นอกจากการประเมินผลกระทบของของโควิด-19 ข้างต้น คณะผู้วิจัยและเครือข่ายทางวิชาการที่ประสานงานติดตามปัญหาร่วมกันมีความเห็นว่า วิกฤติการระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบันมีจุดเริ่มที่เป็นวิกฤติด้านการแพทย์/สาธารณสุข (medical crisis) ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทั้งชีวิตและความเป็นอยู่ของคนจำนวนมาก และถ้าหากไม่มีนโยบาย/มาตรการจัดการที่เหมาะสมและทันกาล ก็มีความเสี่ยงที่นอกจากจะ

จัดการการระบาดได้ไม่ดีแล้ว ยังอาจมีผลกระทบที่อาจลุกลามไปเป็นวิกฤติใหญ่ทางเศรษฐกิจการเงิน (ดังเช่นในปี 2540) และผลกระทบที่หนักหน่วงทางด้านสังคมตามมาได้

ที่ผ่านมา การแก้ปัญหาของไทยในหลายกรณียังทำแบบแยกส่วน และที่สำคัญประเทศไทยยังขาดระบบการติดตามนโยบายและมาตรการของประเทศต่างๆ ที่ครอบคลุมและเป็นระบบ และที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงลำดับเหตุการณ์และเหตุผลของปรากฏการณ์ต่างๆ รวมทั้งข้อดีข้อเสียของการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการเหล่านั้นอย่างรอบด้าน คณะผู้วิจัยจึงพยายามระดมเครือข่ายวิชาการและนักวิจัย เพื่อดำเนินการให้เกิดระบบดังกล่าวซึ่งติดตามและประเมินเบื้องต้นนโยบายและมาตรการที่มีการใช้ในประเทศต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการจัดการปัญหาของภาครัฐในไทย เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายและสาธารณะตระหนักถึงทางเลือกเชิงนโยบายที่ไทยอาจนำมาใช้ได้และเข้าใจถึงข้อดีข้อเสียของมาตรการเหล่านั้น โดยตั้งเป้าให้ระบบสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ในระยะเร่งด่วนที่ยังคุมการระบาดไม่ได้ ไปจนถึงระยะฟื้นฟูหลังการระบาด

งานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นในการศึกษาถึงผลกระทบของ โควิด - 19 ต่อ การมีงานทำ รายได้และวิถีชีวิตของแรงงานไทย รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบและรูปแบบการดำเนินธุรกิจของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ เพื่อประมวลหาแนวนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมในการรับมือกับ โควิด - 19 เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถที่อยู่รอดและผ่านพ้นกับวิกฤติการณ์ครั้งนี้ไปได้ดีที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อตอบสนองต่อปัญหาโควิด-19 ที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจไทย งานวิจัยชิ้นนี้กำหนดวัตถุประสงค์ย่อยรวม 9 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อภาพรวมของเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อการมีงานทำรายได้และวิถีชีวิตของแรงงานไทย
3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อการดำเนินธุรกิจของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ
4. เพื่อศึกษาถึงนโยบายทางเศรษฐกิจทางเลือกที่เป็นไปได้ในการรับมือกับปัญหา
5. เพื่อศึกษาถึงนโยบายทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมในการรับมือกับโควิด - 19 โดยพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานและกลุ่มธุรกิจ
6. สร้างทีมวิจัยจากเครือข่ายนักวิชาการมาติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ ประเมินเบื้องต้น (assess) นโยบายและมาตรการรับมือกับโควิด-19 ของไทย ทั้งในด้านการควบคุมโรคระบาด เศรษฐกิจ และสังคม และนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบโดยเร็ว
7. ติดตามสถานการณ์และประเมินเบื้องต้น (assess) นโยบายและมาตรการรับมือกับโควิด-19 ในทุกด้านที่มีนัยสำคัญในต่างประเทศนำมาจัดทำฐานข้อมูลด้านนโยบายและมาตรการ เพื่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและสาธารณะได้รับทราบถึงทางเลือกของนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่มีผู้

นำมาใช้ในบริบทต่างๆ รวมทั้งประสบการณ์ทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว อุปสรรคและข้อควรระวัง ในการนำมาใช้

8. เสนอทางเลือกเชิงนโยบาย และแนะนำชุดของมาตรการในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมที่สุดกับ สถานการณ์ของไทยในแต่ละระยะ

9. เพื่อประมวลความรู้ด้านการจัดการชุดนโยบายและมาตรการในการรับมือวิกฤติโรคระบาดที่ อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคต

1.3 ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ แบ่งการกำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็น 4 มิติ ซึ่งแยกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้ กำหนดกรอบพิจารณาศึกษากลุ่ม แรงงานและกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจาก โควิด-19 โดยอ้างอิงจาก 3 ฐานข้อมูล ดังนี้

1.1 แบบสอบถามผู้ที่ขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ¹ ร่วมกับการประเมินจากคณะผู้วิจัย

กลุ่มแรงงานและธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งสังเคราะห์เป็นกลุ่มย่อยจากแบบสอบถามผู้ที่ ขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐร่วมกับผลการประเมินเบื้องต้นจากคณะผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ จากโควิด-19 สามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มย่อยต่างๆ ดังนี้

กลุ่มธุรกิจ:

1. ร้านอาหาร
2. ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์ประชุม/สถาบันกวดวิชา/อาบอบนวด ตลาดและตลาดนัด/ ศูนย์และสนามพระเครื่อง
3. ร้านเสริมสวย/ร้านตัดผม/สถานที่บริการสักผิวหนัง/ร้านสปา/ร้านนวด/ร้านดูแล สัตว์/สถานบริการอบไอน้ำหรืออบสมุนไพร/ร้านเกม/ร้านอินเทอร์เน็ต
4. สถานที่เล่นกีฬา (สเก็ต โรลเลอร์เบลต ฟุตซอล สวนสนุก ลานโบว์ลิ่ง ตู้เกม) และ สถานที่บันเทิง เช่น โรงภาพยนตร์ โรงละคร
5. สนามกอล์ฟ/สนามฝึกซ้อมกอล์ฟ/สระว่ายน้ำ/สนามแบดมินตัน/สนามบาสเกตบอล/สนามมวย/สนามกีฬา
6. โรงแรม/บริษัททัวร์
7. ธุรกิจการเกษตร
8. ธุรกิจอุตสาหกรรม

---

1 ในการลงทะเบียนเพื่อสมัครเข้าโครงการเยียวยาโควิด-19 โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” จะต้องระบุกลุ่มอาชีพที่ได้รับผลกระทบ ทำให้ทราบว่าในมุมมองของภาครัฐได้มีการแบ่งกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างไร

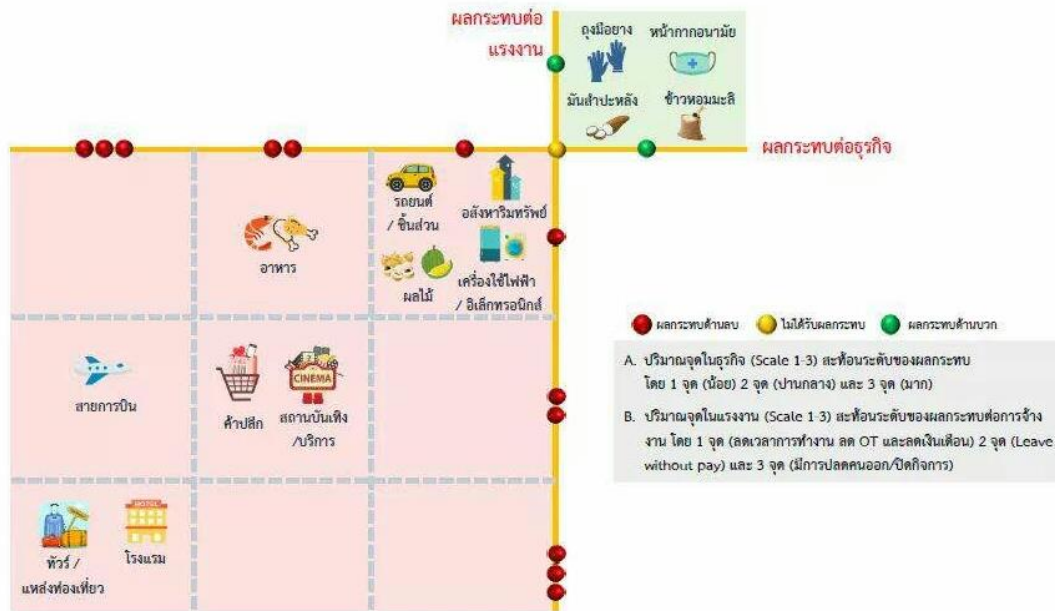
กลุ่มแรงงาน:

1. แท็กซี่/วินมอเตอร์ไซด์/สามล้อเครื่อง
2. รถสองแถว/รถตู้รับจ้าง/รถรับจ้าง
3. ทหารเร่/แผงลอย
4. รับจ้างทั่วไป (ทำความสะอาดบ้าน ดูแลเด็ก/ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย ชักอบริด เย็บผ้า ช่างซ่อม ก่อสร้าง โปรแกรมเมอร์ ศิลปิน ฯลฯ)
5. ค้าขาย (อาหาร/เครื่องดื่ม สินค้าสุขภาพและความงาม สินค้าแฟชั่น สินค้าอุปโภคบริโภค อิเล็กทรอนิกส์/เครื่องใช้ไฟฟ้า สลากกินแบ่งรัฐบาล ค้าขายออนไลน์)
6. เกษตรกร

1.2 ผลการวิเคราะห์กลุ่มธุรกิจและแรงงานที่ได้รับผลกระทบของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ได้มีการสำรวจเบื้องต้น ถึงธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโควิด-19 ซึ่งได้มีการจำแนกออกเป็น 2 มิติ ประกอบไปด้วย ผลกระทบต่อธุรกิจ และผลกระทบต่อแรงงาน โดยจำแนกแยกย่อยผลกระทบในแต่ละกลุ่ม ออกเป็น 5 ระดับ (ภาพที่ 4) ได้แก่ ผลกระทบด้านลบ 3 ระดับตามความรุนแรง (มาก ปานกลาง น้อย)ไม่มีผลกระทบ และผลกระทบเป็นบวก

ภาพที่ 4: แสดงผลการวิเคราะห์กลุ่มธุรกิจและแรงงานที่ได้รับผลกระทบของธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจะได้กลุ่ม ธุรกิจและแรงงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทัวร์แหล่งท่องเที่ยว/โรงแรม
2. สายการบิน
3. ค้าปลีกและสถานบันเทิง/บริการ
4. อาหาร
5. รถยนต์/ชิ้นส่วน ผลไม้ อสังหาริมทรัพย์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
6. ถูมือยาง หน้ากากอนามัย น้ำมันส่าปะหลังและข้าวหอมมะลิ

1.3 กลุ่มธุรกิจ/ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากประเด็นปัญหาเฉพาะ

ในกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มธุรกิจและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากประเด็นปัญหาเฉพาะเป็นเรื่องๆ ซึ่งแต่ละเรื่องจะเป็นประเด็นที่แยกย่อยแตกต่างกัน คณะผู้วิจัยได้มีการระบุหัวข้อประเด็นเอาไว้ในขอบเขตการศึกษาด้านประเด็นปัญหาเฉพาะในหัวข้อต่อไป

การคัดเลือกกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษาจะอาศัยการคัดเลือกจากกลุ่มทั้ง 3 ข้างต้น โดยพิจารณาความเหมาะสมตามลักษณะของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล และตามการปรึกษาร่วมกันของคณะผู้วิจัยและคณะกรรมการที่ช่วยสนับสนุนทิศทางการวิจัย (steering committee)

2 ขอบเขตด้านประเด็นปัญหาทางสังคมที่จะทำการศึกษา การศึกษาจะครอบคลุมถึงประเด็นทางสังคมในแง่มุมต่างๆไม่น้อยกว่า 10 ประเด็น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการประมวลประเด็นปัญหาที่คาดว่าจะทำการศึกษา มีดังต่อไปนี้

- ตัวเลขการติดเชื้อที่เพิ่มขึ้น มีความเสี่ยงต่อปัญหาสังคมและการเตรียมตัวรับมืออย่างไร
- ผลกระทบโดยตรง และทางสังคมของมาตรการภาครัฐ เช่น social distancing, home quarantine
- บทเรียนจากต่างประเทศที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับไทย เช่น ใต้หวัน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้
- มาตรการในการเยียวยาและการปรับตัวในอนาคตในระดับภาคธุรกิจ (economic sector) อาทิ เช่น การสนับสนุน digital transformation รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญในการช่วยเหลือ
- บทเรียนจากพื้นที่ ที่ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว
- กลุ่มสังคมที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ กลุ่มที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ เป็นต้น

- การศึกษาถึงมาตรการสนับสนุนที่ช่วยปรับพฤติกรรมให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐมากยิ่งขึ้น
- ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน และในระดับชุมชน/สังคม อาทิ เช่น หนี้ในระบบ ความรุนแรงในบ้าน การก่ออาชญากรรม ความรังเกียจผู้ป่วย/ผู้ที่ถูกกักกัน/ผู้ที่มีความเสี่ยง
  - ปัญหาในการเข้าถึงนโยบายช่วยเหลือภาครัฐ
  - ความพร้อมทางด้านการเงินในการรับมือกับโควิด-19
  - ปัญหาการจัดการขยะปนเปื้อน เช่น หน้ากาก
  - การสร้างแรงจูงใจให้โรงพยาบาลและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อาทิ เช่น การสนับสนุนให้แรงจูงใจเป็นพิเศษสำหรับโรงพยาบาลที่มีต้นทุนในการดูแลผู้ป่วย หรือ ธุรกิจที่สามารถปรับการดำเนินการมาผลิตสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการต่อสู้กับปัญหาโควิด-19
  - ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนรวยและคนจน
  - ปัญหาทางการศึกษา โอกาสในการพัฒนาระบบการเรียนทางไกล แต่การศึกษาในระดับเด็กอาจจะไม่เหมาะสมที่จะใช้การเรียนออนไลน์
  - มาตรการสนับสนุนให้กลุ่มแรงงานที่จำหนต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยง สามารถที่จะเอาตัวรอดได้ หรือลดความเสี่ยงลง เช่น คนงานที่ต้องขึ้นรถเมล์ เรือที่มีความแออัด การบังคับใส่หน้ากากทำให้เกิดปัญหาใส่หน้ากากวน เช่น เข้าธนาคาร ห้างร้าน
  - ปัญหาธุรกิจ/แรงงานในภาคบริการที่กลายเป็นธุรกิจใต้ดินเนื่องจากภาครัฐไม่ให้ดำเนินธุรกิจ อาทิ เช่น พรตดีที่หันมาให้บริการตามบ้านแทน ทำให้เกิดการกระจายของโรค
  - การวิเคราะห์โครงสร้างรายรับ-รายจ่ายเพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เหมาะสมและทำให้ธุรกิจ/แรงงานสามารถที่จะผ่านพ้นวิกฤติไปได้ดีที่สุด
  - ปัญหาความชัดเจนในทิศทางนโยบาย
  - ปัญหาของระบบคุ้มครองทางสังคมที่ไม่ได้ถูกออกแบบมาให้รองรับกับปัญหาแบบหมู่
  - ปัญหาการจัดการภาครัฐที่ต้องการการกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวอย่างเร่งด่วน เช่น การให้บริการของภาครัฐทั่วไป เช่น กรมที่ดิน ศาล
  - มาตรการในการรองรับกับคนไทยที่ติดค้างอยู่ที่ต่างประเทศ
  - ความเหมาะสมและพอเพียงของนโยบายภาครัฐในการอุดหนุนช่วยเหลือ (นโยบายการเงินและนโยบายการคลัง)
  - การประคองเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินอยู่ได้ภายหลังจากพ้นช่วง lock down ผ่านการจัดลำดับความสำคัญของธุรกิจที่จะเริ่มกลับมาให้บริการ
  - ต้นแบบในการดำเนินธุรกิจที่ลดความเสี่ยงในการแพร่เชื้อ
  - การจัดการตลาดสินค้าที่จำเป็น

- การจัดการกลุ่มสินค้าที่ธุรกิจมีอำนาจผูกขาดอันเนื่องมาจากปัญหาโควิด-19 เช่น การเพิ่มราคาสินค้า การขูดรีดเอาไรต์เอาเปรียบจากลูกค้าที่ให้บริการ
- ฉกทศน์ทางด้านสุขภาพ
- ผลกระทบของมาตรการการเปิดเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. ขอบเขตการวิเคราะห์ทางด้านภาพรวมของเศรษฐกิจและสังคม การวิเคราะห์จะอาศัยการประมวลผลฐานข้อมูลในระดับจุลภาคเพื่อสะท้อนมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่ม Micro และ SMEs ซึ่งครอบคลุมตัวแปรดังต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย

- ระดับการขยายตัวของเศรษฐกิจ (GDP growth)
- ผลกระทบทางด้านแรงงาน เช่น คนจะตกงานมากน้อยแค่ไหน
- เศรษฐกิจจะพลิกฟื้นกลับมาได้นานแค่ไหน

4. ขอบเขตการวิเคราะห์ทางการทบทวนนโยบายและมาตรการในการรับมือกับวิกฤตโควิด-19 ในการติดตามและทบทวนนโยบายและมาตรการในการรับมือกับวิกฤตโควิด-19 นั้น คณะผู้วิจัยได้แบ่งระยะการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

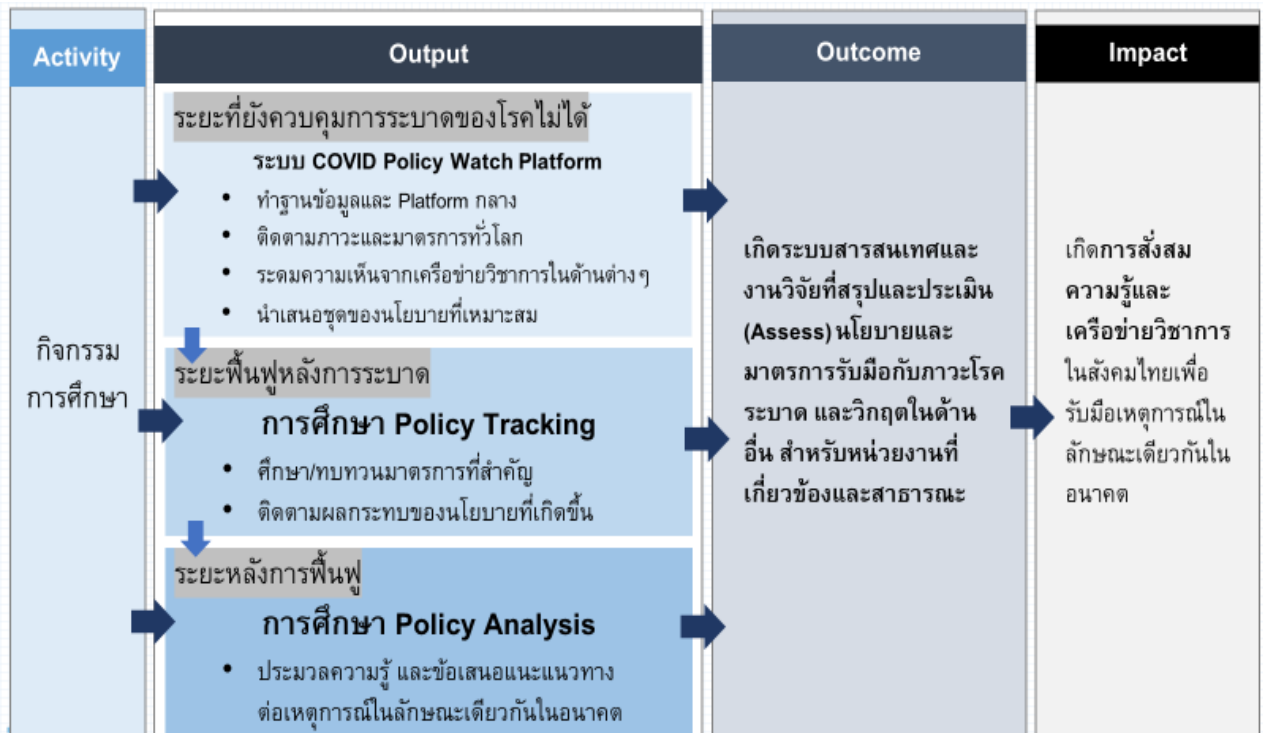
ระยะแรก ซึ่งเป็น **ระยะเร่งด่วนที่ยังคุมการระบาดไม่ได้**

ระยะที่สอง เป็น **ระยะฟื้นฟู**หลังจากที่สามารถควบคุมการระบาดของโรคได้แล้ว แต่คนส่วนใหญ่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันและยังไม่ได้รับวัคซีนอย่างกว้างขวาง จึงยังมีความเสี่ยงที่การระบาดจะกลับมาได้

ระยะที่สาม เป็น **ระยะหลังการฟื้นฟู**ที่คาดว่าความเสี่ยงในการกลับมาระบาดใหญ่หมดไปแล้ว เนื่องจากคนส่วนใหญ่มีภูมิคุ้มกันหมู่ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นหลังจากที่คนส่วนใหญ่ได้รับวัคซีนแล้ว

ภาพที่ 5 จะเป็นตารางแสดงความสัมพันธ์ของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ของโครงการวิจัยในระยะต่างๆ ซึ่งขอบเขตของโครงการในปีแรกนี้ จะอยู่ในระยะแรกหรือระยะที่สอง

ภาพที่ 5: โครงสร้างห่วงโซ่ผลสัมฤทธิ์ด้านการติดตามและทบทวนนโยบายและมาตรการรับมือกับโควิด-19

ที่มา: คณะผู้วิจัย

โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านนโยบายสาธารณะออกเป็น 3 ด้านหลัก คือ

1. นโยบายด้านการแพทย์และสาธารณสุข
2. นโยบายด้านเศรษฐกิจ
  - นโยบายในภาคเศรษฐกิจจริง
  - นโยบายในภาคการเงิน
3. นโยบายทางด้านสังคม (อาจจะเพิ่มเติมประเด็นทางการเมืองและสิ่งแวดล้อม ในกรณี que เมื่อเริ่มดำเนินโครงการแล้วพบประเด็นปัญหาที่สำคัญ)

สำหรับขอบเขตด้านประเทศที่คณะผู้วิจัยจะศึกษาทบทวนนั้น ในเบื้องต้น ได้กำหนดประเทศเป้าหมายไว้ 10 ประเทศ ซึ่งคาดว่าจะรวม ไทย จีน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น อิตาลี เยอรมนี ไต้หวัน และสิงคโปร์ และในกรณีที่มีความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่การระบาดขยายวงไปสู่ประเทศรายได้ต่ำกว่ามากขึ้น และอาจกลายเป็นกรณีที่น่าสนใจด้วย เช่น อินเดีย ที่มีข่าวว่ามาตรการของรัฐส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองใหญ่อย่างรุนแรง และอาจเพิ่มประเทศที่ศึกษาตามการเสนอของเครือข่ายทางวิชาการและคณะที่ปรึกษาของโครงการ

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

โครงการวิจัยชิ้นนี้ สามารถจำแนกประโยชน์ที่ได้รับออกเป็น ผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลผลิต

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายภาครัฐเป็นระยะๆ ในช่วงระหว่างที่ทำการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ประเด็น
- รายงานสรุปการศึกษาวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- เว็บไซต์ฐานข้อมูลด้านนโยบายสาธารณะ (Policy Database)
- รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติโรคโควิด-19

ผลลัพธ์

- ภาครัฐสามารถที่จะปรับปรุงนโยบาย หรือกำหนดมาตรการให้มีความเหมาะสมมากขึ้นทั้งในภาควิชาการและในภาคปฏิบัติ
- สามารถใช้ข้อสรุปเป็นแนวทางในการรับมือกับปัญหาอื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน
- เกิดระบบสารสนเทศและงานวิจัยที่สรุปและประเมิน (Assess) นโยบายและมาตรการรับมือกับภาวะโรคระบาดและวิกฤติในด้านอื่น สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ

ผลกระทบ

- นโยบายภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มเป้าหมาย (แรงงานและภาคธุรกิจ) สามารถเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น การดำเนินการมีความสะดวก ตรงเป้าหมายและช่วยสนับสนุนให้ทั้งสองกลุ่มเป้าหมายสามารถที่จะปรับตัวและผ่านช่วงวิกฤติได้ดีมากยิ่งขึ้น
- รัฐบาลมีข้อสรุปบทเรียนในการรับมือกับปัญหาอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต ทำให้ประเทศมีความมั่นคงต่อภัยในลักษณะคล้ายคลึงกันมากยิ่งขึ้น
- เกิดการสั่งสมความรู้และเครือข่ายวิชาการในสังคมไทยเพื่อรับมือเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันในอนาคต

บทที่ 2

ทฤษฎี กรอบแนวคิดของการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

2.1 ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในส่วนของผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ

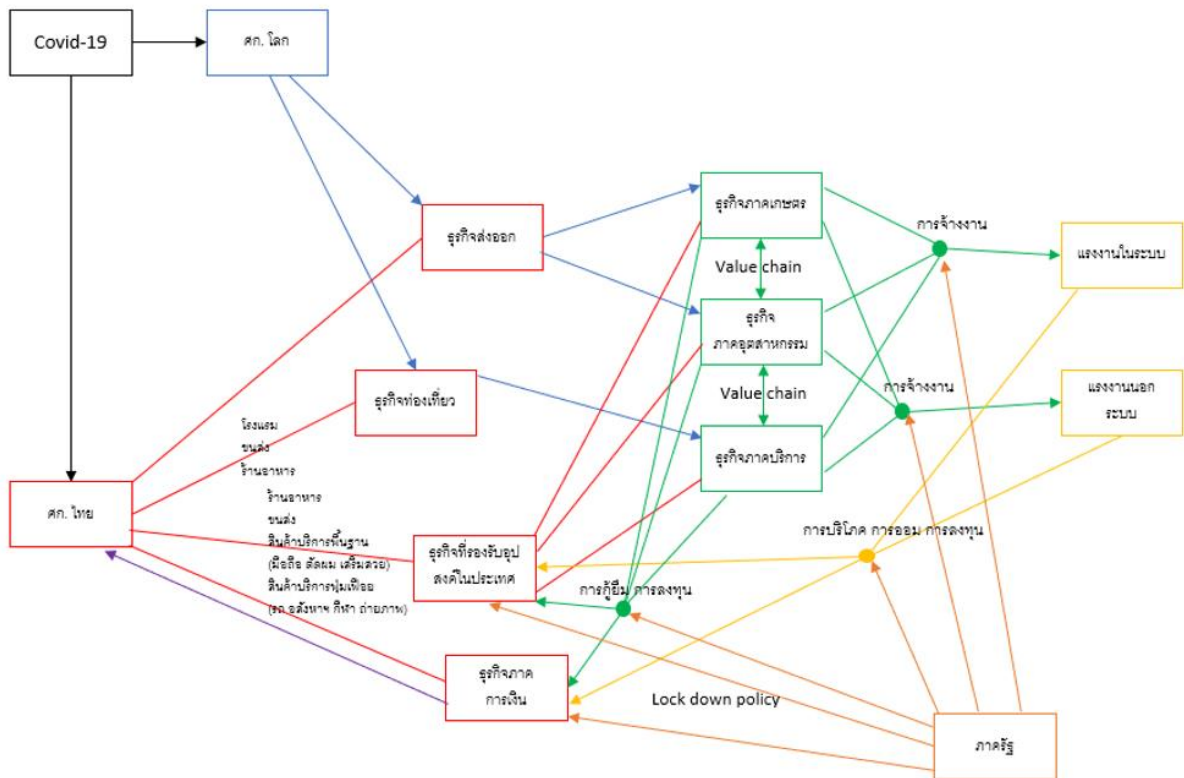
โควิด-19 เป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับจุลภาค (แรงงานและภาคธุรกิจ) และในระดับมหภาค (กลไกตลาด) การผลักดันเศรษฐกิจไทยสามารถที่อยู่รอดและผ่านพ้นกับวิกฤติการณ์ครั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษาทั้งในระดับมหภาค และในระดับจุลภาค

ในระดับมหภาค นโยบายที่สำคัญจะประกอบไปด้วย 4 กลุ่มนโยบาย ได้แก่ นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง นโยบายแรงงานและนโยบายอื่นๆ (เช่น นโยบายสุขภาพ) บทเรียนจากต่างประเทศบ่งชี้ว่าการกำหนดนโยบายมหภาคที่เหมาะสมจะต้องกำหนดนโยบายทั้ง 4 กลุ่มข้างต้นให้เหมาะสม ซึ่งจะขึ้นกับบริบทของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน อาทิ เช่น ระดับของปัญหา ข้อจำกัดทางด้านการเงินและการคลัง พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ เป็นต้น

การศึกษาถึงผลกระทบในระดับมหภาคของโควิด-19 จะเป็นการเชื่อมโยงตัวแปรในระดับจุลภาค ที่สะท้อนออกมาจากตัวแปรเศรษฐกิจต่างๆ เข้ากับตัวแปรในระดับมหภาคเป้าหมายเพื่อที่จะสะท้อนถึงสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งจะมีการวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับนโยบายภาครัฐที่เกิดขึ้น เพื่อประมาณการสถานการณ์ในระดับมหภาคในอนาคตซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายต่างๆข้างต้น

ในระดับจุลภาค การส่งผ่านของนโยบายภาครัฐในระดับมหภาคจะไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรงงาน และกลุ่มธุรกิจ โดยทั้งสองกลุ่มต่างก็ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากน้อยแตกต่างกัน และต่างก็มีพฤติกรรมในการรับมือที่ต่างกัน ทั้งนี้ นโยบายของภาครัฐที่เหมาะสมจะเป็นนโยบายที่ไม่ส่งผลทางอ้อมในแง่ลบให้กับทั้งสองกลุ่มเป้าหมาย และยังมีส่วนช่วยสนับสนุนการปรับตัวให้กับสองกลุ่มเป้าหมายให้ดีขึ้น

ภาพที่ 6: ตัวอย่างความเชื่อมโยงผลกระทบของ โควิด-19 ต่อระบบเศรษฐกิจ และมาตรการภาครัฐในการดูแลจัดการปัญหา

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2. กรอบแนวคิดในส่วนของ ผลกระทบทางด้านสุขภาพ บทเรียนจากต่างประเทศ และ Policy Watch

ทฤษฎี/สมมติฐานและกรอบแนวความคิดของการวิจัยที่สำคัญที่นำไปสู่การเสนอโครงการย่อยในส่วน ของ Policy Watch ที่จะทบทวนและเฝ้าระวังไม่ให้ผลกระทบของวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ลุกลามกลายเป็น วิกฤตความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ที่ก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจด้านการเงิน (Financial Crisis) ดังเช่นที่ ไทยเคยประสบอย่างรุนแรงในปี 2540 อีก (ซึ่งที่ผ่านมาก็มีสัญญาณความเปราะบางในด้านนี้ปรากฏขึ้นมาแล้ว กับกองทุนรวมตราสารหนี้ที่ต้องยุบไปแล้ว 2 กองทุน) ที่ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการที่เชื่อมโยงกัน ดังต่อไปนี้

2.1 วิกฤตมีความเชื่อมโยงกันจึงอาจส่งผลลุกลามมากกว่าที่แต่ละฝ่ายคาดไว้

ความซับซ้อนที่สำคัญของวิกฤตครั้งนี้ก็คือ นอกจากวิกฤตโควิด-19 จะเป็นวิกฤตโรคระบาดที่มีผลต่อชีวิตและสุขภาพโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อภาคเศรษฐกิจจริง (real sector) และมีโอกาสที่จะลุกลามกลายเป็นวิกฤตความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ที่ก่อให้เกิดวิกฤต

เศรษฐกิจด้านการเงิน (Financial Crisis) ตามมาได้ด้วย ทั้งนี้ เราอาจจะสรุปภาพความเชื่อมโยงคร่าวๆ ได้ดังต่อไปนี้

- ในครั้งนี้ วิกฤตหลักคือ Medical Crisis/Shock ที่นอกจากการเกิดระบาดของโรค จะส่งผลกระทบต่อชีวิตคนจำนวนมาก โดยคร่าชีวิตคนไปเป็นแสนในระยะเวลาอันสั้นแล้วจำนวนผู้เสียชีวิตยังอาจเพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็วมากในประเทศที่ไม่ประสบความสำเร็จในการควบคุมการระบาดให้อยู่ในระดับที่ระบบบริการสุขภาพของประเทศนั้นสามารถรับมือได้ (เช่น ในอิตาลี สเปน อิหร่าน และอาจรวมถึงสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ)

- ในความเป็นจริง แทบไม่มีประเทศไหนเลยที่พร้อมจริงๆ ที่จะรับมือกับการระบาดของเชื้อใหม่ที่เกิดขึ้นกับคนจำนวนมาก รวมทั้งประเทศพัฒนาแล้วอย่าง สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร ซึ่งติดอันดับ 1 และ 2 ของโลก ตามรายงาน “ดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพโลก หรือ Global Health Security (GHS) Index” ของปีที่ผ่านมา (2019)³

- ที่ผ่านมา ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยก็อยู่ในสภาพที่ตึงมากในหลายด้าน ถึงแม้จะดำเนินการขยายสถานพยาบาลกว่า 600 เตียงใน กทม./ปทุมธานี แต่ศักยภาพรวมทั้งประเทศสำหรับรองรับผู้ติดเชื้อโรคนี้อีกยังอยู่ในหลักไม่กี่พันเตียง และยังประสบปัญหาขาดแคลนด้านอื่นๆ (เช่น ยา ชุดตรวจ หน้ากากและอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ) ด้วย

- เป็นที่มาของแนวคิดที่จะ Flatten the curve ซึ่งปัจจุบันเน้นมาตรการ Social Distancing และ Lockdown

- การควบคุมการระบาดของโรคไม่ให้ลุกลาม/บานปลายจึงเป็นกุญแจหลักที่จะนำประเทศเราออกจากวิกฤตนี้

- ถ้าการแก้ปัญหาส่วนนี้ล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพ (เช่น เมื่อเลิกมาตรการหลัก การระบาดเพิ่มกลับขึ้นมาในระดับที่คุมไม่ได้หรือเกินกำลังที่ระบบสุขภาพจะรับไหว) ผลกระทบต่อชีวิตต่อระบบสาธารณสุข และต่อภาคเศรษฐกิจ ก็จะทำให้ความรุนแรงขึ้น

---

2 ตั้งแต่เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 63 ก็มีข่าวว่า โรงพยาบาลในเมืองนิวยอร์กมีห้อง ICU ที่สามารถรับผู้ป่วยได้เพิ่มได้อีกประมาณ 11 วัน และเครื่องช่วยหายใจสำหรับอีก 14 วัน <https://www.businessinsider.com/coronavirus-patients-filling-nyc-hospitals-ahead-of-the-peak-2020-3>

3 รายงาน ดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพโลก หรือ Global Health Security (GHS) Index ซึ่งเผยแพร่สู่สาธารณะเมื่อเดือนตุลาคมปี 2019 ที่ผ่านมามีชื่อว่า ประเทศไทยมีความพร้อมในการรับมือวิกฤติโรคระบาดสูงเป็นอันดับที่ 6 ของโลก (ได้คะแนน 75.5/100) โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศเดียวใน 15 อันดับแรก ซึ่งนำโดย สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย และแคนาดา รายงาน GHS Index จัดทำโดยทีมนักวิจัยโครงการ Nuclear Threat Initiative มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ และ The Economist Intelligence Unit (หน่วยงานวิเคราะห์เศรษฐกิจของนิตยสาร The Economist) ประเมินสถานะความมั่นคงด้านสุขภาพของโลกโดยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจาก 195 ประเทศ และวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญ 6 ปัจจัยได้แก่ การป้องกัน การตรวจจับและรายงาน ความรวดเร็วในการโต้ตอบและรับมือ ระบบสาธารณสุข มาตรฐานการปฏิบัติตามบรรทัดฐานโลก และความเสถียรต่างๆ <https://www.voathai.com/a/coronavirus-health-security-preparedness/5272156.html>

- แต่แม้กระทั่งในกรณีที่สามารถควบคุมการระบาดได้ วิกฤตนี้ก็ยังคงส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (ผ่านมาตรการควบคุมโรค) ไปยังภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) เนื่องจากมาตรการที่นำมาควบคุมโรคระบาดส่งผลให้มีผู้ตกงานหรือสูญเสียรายได้ที่มีความต้องการ/กำลังซื้อลดลง และ/หรือธุรกิจจำนวนมากที่ถูกควบคุมจนไม่สามารถดำเนินการตามปกติได้

- ในเบื้องต้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) คาดการณ์อัตราการเจริญเติบโตของปี 2563 ไว้ที่ -5.3% หรือติดลบประมาณครึ่งหนึ่งของวิกฤตเศรษฐกิจการเงินปี 2540-2541 รวมกัน

- แต่ถ้าการควบคุมการระบาดของโรคทำได้ไม่ดี และใช้เวลานานกว่าจะเข้าสู่ภาวะปกติ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจอาจรุนแรงกว่าวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540-41 ได้

- ปัญหาที่เกิดในภาคเศรษฐกิจจริง มีผลกระทบทางลบ (หรือย้อนกลับ) ต่อไปอีกอย่างน้อยสองทางคือ

- การว่างงาน/รายได้ที่ลดลง ทำให้คนจำนวนมากไม่มีกำลังความสามารถในการปฏิบัติตามคำแนะนำ (เช่น ต้องออกจากบ้านมาหารายได้ หรือเดินทางกลับต่างจังหวัดเพื่อลดรายจ่าย)

- มาตรการของรัฐที่สอดคล้องกับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ จะช่วยให้การควบคุมโรคได้ดีขึ้น และมักมีประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการบังคับ⁴ (ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในบางกรณีที่มาตรการบังคับ—รวมทั้งการมีบทลงโทษ—อาจได้ผลมากกว่าในบางเรื่อง)⁵

- ความชะงักงันหรือวิกฤตที่เกิดในภาคเศรษฐกิจจริง (Real-Sector Shock) ที่รุนแรงในระดับนี้ (ซึ่งมีหลายธุรกิจได้รับผลกระทบที่แรง) มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดวิกฤตความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ตามมาในภาคเศรษฐกิจการเงิน (Financial Sector) เช่น เมื่อรายได้ของธุรกิจลดลงมาก ประชาชนที่เคยซื้อหุ้นกู้ของบริษัทหนึ่งต่อเนื่องเมื่อหุ้นกู้รุ่นก่อนครบกำหนด อาจไม่กล้าซื้อหุ้นกู้รุ่นใหม่ ส่งผลให้บริษัทนั้นขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรงได้

- ในบรรดาวิกฤตต่างๆ ที่เกิดขึ้น--หรืออาจจะเกิดขึ้นตามมาได้--นั้น แม้ว่าในครั้งนี้ วิกฤตหลักจะยังเป็นวิกฤตด้านโรคระบาด (Medical Crisis/Shock) แต่ถ้าระบบบริการสาธารณสุขในประเทศใดไม่สามารถรับมือได้ ก็มีโอกาสมากที่จะส่งผลกระทบที่รุนแรงเป็นทอดๆ ไปยังทั้งภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) และจะมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดวิกฤตความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ในภาคเศรษฐกิจการเงิน กลายเป็นวิกฤตด้านการเงิน (Financial Crisis) ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มักจะส่งผลกระทบต่อทั้งภาคการผลิตจริง และในกรณีนี้อาจส่งผลกลับมาทำให้วิกฤตในด้านการควบคุมโรคและด้านการรักษาพยาบาลของประเทศอย่างรุนแรงด้วย

4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มาตรการบังคับไม่ได้ออกแบบไว้รัดกุมพอ เช่น มาตรการกักกันโรคที่ผู้ที่อยู่ในข่ายไม่มั่นใจความปลอดภัยของตนเอง

5 เช่น อาจจำเป็นต้องมีบทลงโทษผู้ป่วยที่จงใจปกปิดข้อมูลความเสี่ยงในการติดเชื้อของตัวเอง ซึ่งสร้างความเสียหายต่อระบบบริการรักษาพยาบาลของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ระบบที่มีปัญหาความตึงตัวอยู่แล้ว ขาดแคลนบุคลากรมากยิ่งขึ้นไปอีก

○ ประเทศไทยเอง ก็ได้ผ่านวิกฤตด้านการเงินครั้งใหญ่ที่รุนแรงในปี 2540-2541 หรือประมาณ 22-23 ปีที่ผ่านมา

○ ประเทศตะวันตกหลายประเทศก็ได้รับผลกระทบจากวิกฤตซับไพรม์ (Sub-Prime) ที่มีจุดเริ่มจากสหรัฐอเมริกาในปี 2551 (2008) มากด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้หลายประเทศ--โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการรับมือกับวิกฤตซับไพรม์มาปรับใช้เพื่อป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะตามมาจากวิกฤตด้านสุขภาพที่อาจจะลุกลามไปยังภาคเศรษฐกิจการเงิน (Financial Crisis) ได้

- แม้ว่าฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของไทย ได้พยายามแก้ปัญหาในส่วนของตัวเองอย่างแข็งขัน แต่ที่ผ่านมายังมักเป็นการออกมาตรการที่มาจากวิเคราะห้ปัญหาเฉพาะด้าน และมีลักษณะของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (เช่น การปิดสถานบันเทิง สถานศึกษา มาตรการตั้งกองทุนรับมือกับปัญหาความไม่เชื่อมั่นในกองทุนรวม/หุ้นกู้) ซึ่งนอกจากจะทำให้มาตรการอาจไม่ได้มีความสอดคล้องกัน หรือมีประสิทธิผลพอแล้ว ในบางกรณียังส่งผลข้างเคียงในด้านลบต่อการแก้วิกฤตในส่วนอื่นด้วย

- ที่ผ่านมามีข้อบ่งชี้ว่าผู้ที่กำหนดนโยบายในแต่ละด้าน อาจยังไม่ได้ตระหนักถึงความรุนแรงและโอกาสที่จะลุกลามของวิกฤตในแต่ละด้าน *รวมทั้งโอกาสที่วิกฤต (หรือมาตรการรับมือ) จะเสริมหรือส่งผลต่อกัน (Synergy/Feedback) ทั้งในทางบวกและลบ*

2.2 ความจำเป็นในการกำหนดนโยบาย/มาตรการที่สอดคล้องกัน และใช้ประโยชน์จากการจัดการข้อมูลและความรู้

ความซับซ้อน และปฏิสัมพันธ์ของผลกระทบในด้านต่างๆ (เช่นตาม 9.1) ทำให้การกำหนดนโยบาย/มาตรการรับมือกับปัญหานี้ควรมีความสอดคล้องกัน ไม่ใช่แบบต่างหน่วยงานต่างทำหรือขัดแย้งกันไม่เช่นนั้นแล้ว ความล้มเหลวในด้านหนึ่งด้านใดก็อาจลุกลามให้เข้าสู่วิกฤตในด้านอื่นด้วย

มาตรการแต่ละด้านมักมีข้อจำกัดในตัวเอง และอาจให้ผลที่ลดลง (diminishing return) และมีต้นทุน--หรือผลกระทบด้านอื่น--เพิ่มขึ้นมากเมื่อเพิ่มความเข้มข้น (หรือ “ความแรง”) ของมาตรการนั้นๆ การเลือกใช้มาตรการเดียวแล้วเพิ่มความเข้มข้นไปเรื่อยๆ เมื่อยังไม่ได้ผลตอบรับที่พอใจ ก็อาจจะเกิดผลน้อยกว่าการใช้มาตรการหลายด้านมาผสมผสานกันในระดับที่เหมาะสม

ข่าวดีข่าวหนึ่งในข่าวร้ายมากมายของวิกฤตครั้งนี้ก็คือ การที่การระบาดของ COVID-19 กลายเป็นวิกฤตของเกือบทั้งโลก ทำให้แทบทุกประเทศต่างก็ระดมทรัพยากร/วิชาการและคลังสมองออกมาศึกษาและเสนอมาตรการที่ครอบคลุมด้านต่างๆ ในแทบทุกด้าน(รวมทั้งนำมามาตรการรับมือกับวิกฤตในอดีตกลับมาประยุกต์ใช้)ทำให้เรามีโอกาสได้เห็น/เปรียบเทียบ/ถอดบทเรียนการดำเนินนโยบาย/มาตรการของ

ประเทศต่างๆซึ่งแม้ว่าจะมีเงื่อนไข/บริบทที่แตกต่างกันพอสมควร แต่ก็ช่วยให้มองเห็นทางเลือกของชุดนโยบาย/มาตรการที่หลากหลายที่ประเทศไทยอาจเลือกนำมาใช้ได้

ที่ผ่านมา ในระยะแรกรัฐบาลไทยเองก็ได้เคยเสนอมติมาตรการต่างๆ ในลักษณะที่แยกส่วน (fragment)ซึ่งอาจมีฐานคิดมาจากนโยบาย/มาตรการในอดีต (เช่น มาตรการแจกเงิน 1,000 บาท เป็นเวลา 1-2 เดือน และมาตรการพยุงตลาดหุ้น) รวมทั้งได้ใช้มาตรการควบคุมโรคที่เคยใช้ในอดีต--และหลายประเทศใช้ในระดับที่ต่างกัน--เช่น การควบคุมการเข้าออกประเทศ การตรวจที่สนามบินและด่านต่างๆ และหน่วยงานด้านเศรษฐกิจและการเงินก็ได้ออกมาตราการรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้า (เช่น มาตรการตั้งกองทุนรับมือกับปัญหาความไม่เชื่อมั่นในกองทุนรวม/หุ้นกู้) ซึ่งถ้ามีกระบวนการประมวลสรุปและประเมิน (assess) มาตรการของต่างประเทศไว้อย่างครอบคลุม/เป็นระบบ ก็น่าจะช่วยให้กลุ่มผู้กำหนดนโยบายในด้านต่างๆ ได้เห็นภาพกว้าง/ความเชื่อมโยง และทางเลือกที่ครบถ้วนมากขึ้น

ข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่งของยุคโลกาภิวัตน์ ก็คือการเปิดกว้างของข้อมูลข่าวสารมากขึ้นกว่าในอดีตมาก (ถึงแม้ว่าจะยังมีปัญหาการปกปิด—หรือความไม่โปร่งใสในการรายงาน--ข้อมูลของบางประเทศ อยู่บ้างในระดับต่างๆ กัน) การหาข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการของประเทศต่างๆ จึงไม่ได้เป็นอุปสรรคมากเท่ากับในอดีต และแม้ว่าในบางกรณีข้อมูลของไทยเองอาจมีปัญหามากกว่า แต่ก็น่าจะอยู่ในวิสัยที่นักวิจัย/ที่ปรึกษาและเครือข่ายน่าจะร่วมกันแก้ไขได้

ดังนั้นปัญหาที่อาจสำคัญกว่าในยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน น่าจะเป็นการขาดระบบที่รวบรวมสรุปและประเมิน (assess) ทั้งข่าวสาร เหตุการณ์ และมาตรการของประเทศต่างๆ ไว้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ และเรียบเรียงความเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงลำดับเหตุการณ์และเหตุผลของปรากฏการณ์ต่างๆ รวมทั้งประเมินเบื้องต้น (assess) ซึ่งน่าจะช่วยให้กลุ่มผู้กำหนดนโยบายในด้านต่างๆ ได้เห็นภาพกว้าง/ความเชื่อมโยง และทางเลือกที่ครบถ้วนมากขึ้น

แน่นอนว่า ในกรณีที่จะนำทางเลือกเชิงนโยบายจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้สำหรับประเทศไทยนั้น ย่อมจำเป็นต้องเข้าใจสภาพการณ์ของประเทศไทยดีพอ ดังนั้นการสรุปและประมวลผลจึงต้องรวบรวมข้อมูลที่สำคัญของไทย (ซึ่งบางข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อาจจะต่างกันด้วย)

โครงการนี้จึงออกแบบโครงการติดตามและประเมินมาตรการจัดการโรคระบาดโควิด-19 ของไทยและประเทศต่างๆ ที่รวมทีมวิจัย (และที่ปรึกษา) จากสาขาต่างๆที่เมื่อรวมกันแล้ว เป็นทีมที่เข้าใจธรรมชาติและระบาดวิทยาของโรคCOVID-19 และมาตรการรับมือกับการระบาดที่กลายเป็น Medical Crisis รวมทั้งผลกระทบที่จะมีต่อระบบบริการสุขภาพของประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องเข้าใจระบบเศรษฐกิจ (และแรงจูงใจของฝ่ายต่างๆ ในระบบ ตั้งแต่ประชาชนทั่วไปไปจนถึงนักลงทุนในตลาดการเงิน) และผลกระทบของ Medical Crisis ที่มีต่อวิกฤตเศรษฐกิจ (Economic Crisis) ทั้งต่อภาคเศรษฐกิจจริง ภาคการเงิน และต่อพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบ (Real, Financial, Behavioral)และเข้าใจถึงการเสริม

กัน (Synergy และ Feedback ทั้งทางบวกและลบ) ของมาตรการในแต่ละด้านที่มีต่อด้านอื่นๆ มาเป็นทีมวิจัยที่คอยติดตามประเมินมาตรการจัดการโรคระบาดโควิด-19 ของไทยและประเทศต่างๆ ทั้งเพื่อให้สามารถประเมินเบื้องต้น (assess) มาตรการที่มีข่าวว่ารัฐจะนำมาใช้ และ/หรือ ที่มีผู้เสนอหรือผลักดันให้นำมาใช้ และในขณะเดียวกันก็เสาะหาชุดของมาตรการที่น่าจะเหมาะสมที่สุดในการป้องกันวิกฤตทั้งทางด้านระบบบริการสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเงิน มาเสนอทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและต่อสาธารณะ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะ รวมทั้งภาคประชาสังคมและภาคสาธารณะเอง ได้ทราบถึงทางเลือกของนโยบาย/มาตรการที่ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน มีความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการ และทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงได้

2.3 ความสำคัญของการสื่อสารปัญหาและทางเลือกด้านนโยบาย/มาตรการต่อสาธารณะ

นอกจากงานวิจัยเชิงนโยบายจะต้องพยายามเสนอทางเลือกของนโยบายต่างๆ ให้กับผู้กำหนด/บริหารนโยบายแล้ว การสื่อสารให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจปัญหาต่างๆ มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากันเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ปัญหา เช่น การใช้มาตรการ Social Distancing และ Lockdown/Curfew ซึ่งต้องอาศัยอาศัยความร่วมมือของประชาชน

ตัวอย่างของเงินที่การพยายามปิดข่าวต่อสาธารณะก็น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีที่การปกปิดข่าวสารน่าจะมีส่วนทำให้วิกฤตลุกลามไปมากกว่าที่ควรจะเป็น

ในกรณีของประเทศไทย ซึ่งดูเหมือนว่าหลายรัฐบาลมักจะพยายาม “บริหารข่าวสาร” ให้มี “ข่าวร้าย” (หรือการคาดการณ์ทางลบ) ออกมาให้หน่อยที่สุดนั้น ที่ผ่านมาได้สร้างปัญหาสองอย่างคือ

- คนจำนวนมากพอสมควรมีข้อกังขากับความน่าเชื่อถือของข้อมูลของภาครัฐมาโดยตลอด (เช่น ตัวเลขจำนวนผู้เสียชีวิต/ติดเชื้อ)

- คนจำนวนมากเช่นกันมี False Security (เช่น เชื่อว่าการระบาดจะไม่กลายมาเป็นวิกฤต เพราะระบบสุขภาพของไทยดีมาก มีความพร้อมอันดับต้นๆ ของโลกในการรับมือกับปัญหาโรคระบาด ฯลฯ) ซึ่งอาจจะส่งผลให้คนจำนวนไม่น้อยเกิดความเพิกเฉยหรือระมัดระวังน้อยเกินไป การให้ข้อมูลหรือสร้างความตื่นตัวต่อปัญหาที่เป็นจริงทำได้ยากขึ้น แต่เมื่อได้รับรู้ปัญหาที่มีความเสี่ยงที่อาจเกิดความตื่นตระหนกเกินจริง

- การไม่ได้รับรู้ข้อมูลที่ครบถ้วน (ill-informed) ก็อาจนำไปสู่การตอบสนองกับมาตรการแก้ปัญหาในแบบที่ทำให้เกิดปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้น เช่น การเดินทางกลับภูมิลำเนากันอย่างขนานใหญ่หลังจากวันที่ 17 มีนาคม ที่รัฐมีมาตรการปิดสถานประกอบการจำนวนมาก⁶

นอกจากนี้ การมีกระบวนการสื่อสารกับสาธารณะให้รับรู้/เข้าใจปัญหาและทางเลือกเชิงนโยบายต่างๆ ก็น่าจะช่วยเอื้อให้รัฐบาลสามารถดำเนินมาตรการที่สมเหตุสมผลได้ง่ายขึ้น เช่น สาธารณะ

6 องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, “‘หวั่นล้มโพง’ คึกคัก - ‘หมอชิต 2’ คนออก ตจว.ตั้งแต่ 20 มี.ค.,” March 22, 2563, <https://news.thaipbs.or.th/content/290086>.

อาจจะเข้าใจและยอมรับได้ง่ายขึ้นถ้ารัฐบาลจะมีมาตรการแจกเงิน หรือมาตรการช่วยเหลือธุรกิจที่ประสบปัญหาที่ตามมาเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ที่ถ้าปล่อยให้เกิดขึ้นแล้วก็อาจลุกลามไปเป็นวิกฤตเศรษฐกิจการเงิน (Financial Crisis) ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มักจะส่งผลกระทบต่อทั้งรุนแรงและรวดเร็ว ทั้งต่อภาคการผลิตจริง และอาจส่งผลกลับมาทำให้วิกฤตในด้านการควบคุมโรคและด้านการรักษาพยาบาลของประเทศอย่างรุนแรงด้วย

2.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย จะแยกออกเป็น การประเมินผลกระทบ และการทบทวนและติดตามนโยบายสาธารณะทั่วโลก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินผลกระทบ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในระดับมหภาค จะอาศัยการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ ข้อเสนอแนะจากภาควิชาการ และข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (แรงงาน ภาคธุรกิจและภาครัฐ) โดยจะแบ่งนโยบายออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ นโยบายการเงิน (นโยบายที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร ตลาดเงินและตลาดทุน) นโยบายการคลัง (นโยบายเกี่ยวกับการใช้จ่ายภาครัฐและการเก็บภาษี) นโยบายแรงงาน (นโยบายเกี่ยวกับค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆ) และนโยบายอื่นๆ (ตัวอย่าง เช่น นโยบายด้านสุขภาพที่ใช้ในการควบคุมโรค เช่น ข้อกำหนดตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉิน)

การวิเคราะห์ในระดับมหภาค จะเป็นการอธิบายสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ อาทิ เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงาน ผ่านการเชื่อมโยงกับตัวแปรในระดับจุลภาค อาทิ เช่น จำนวนแรงงานในระบบ/นอกระบบ ค่าจ้างเฉลี่ย และปัจจัยเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการ lock down มาตรการอุดหนุน 5,000 บาทให้กับแรงงานที่ได้รับผลกระทบเป็นเวลา 3 เดือน โดยอาศัยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือ เศรษฐศาสตร์

ในระดับจุลภาค ในแต่ละตัวอย่างจะเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มต้นจากข้อมูลในอดีตก่อนที่จะมี ปัญหา Covid-19 และข้อมูลในช่วงที่เกิด Covid-19 ซึ่งในส่วนหลังจะเป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์ ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้น พฤติกรรมการปรับตัว รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายภาครัฐต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงที่ทำการศึกษา

การเก็บข้อมูลจะเริ่มเก็บครั้งแรกเพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนที่เกิด Covid-19 และข้อมูลปัจจุบัน จากนั้นจะทำการติดตามเก็บข้อมูลไม่น้อยกว่า 2-3 เดือนต่อครั้ง และจะเก็บข้อมูลหากภาครัฐมีนโยบายที่

เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ ทั้งนี้ กลุ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประเด็นปัญหา และผู้ให้ข้อมูลสามารถที่จะยุติการให้ข้อมูลได้เสมอตามความประสงค์ของผู้ให้ข้อมูล

ในส่วนของประเด็นทางสังคมจะมีการเจาะลึกในแต่ละประเด็นโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ แรงงาน ธุรกิจ ภาควิชาการ รวมทั้งภาครัฐ ตามความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรได้กำหนดเป้าหมายเบื้องต้นไว้ในขอบเขตการวิจัย

ในระดับมหภาค จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 5 กลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มแรงงานและกลุ่มธุรกิจเป้าหมายจะมีการคัดเลือกตามความเหมาะสมจากกลุ่มประชากรตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย (ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล)

ในระดับจุลภาค จะเป็นการเก็บข้อมูลแบบ Panel Data โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งที่เป็น กลุ่มแรงงานและภาคธุรกิจ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรงงานไม่น้อยกว่า 5 ตัวอย่างต่อหนึ่งกลุ่มแรงงาน และ 2 ตัวอย่างต่อหนึ่งกลุ่มธุรกิจ โดยกลุ่มแรงงานและกลุ่มธุรกิจเป้าหมายจะมีการคัดเลือกตามความเหมาะสมจากกลุ่มประชากรตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย (ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล)

เครื่องมือวิจัย

การประมวลผลจะเกิดขึ้นทั้งในระดับมหภาคและในระดับจุลภาค โดยในระดับมหภาคจะเป็นการประเมินข้อเสนอในภาพรวม ความเหมาะสม ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของนโยบาย รวมทั้งวิเคราะห์ข้อเสนอเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสัมภาษณ์ประเมินในมิติความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งอาจจะต้องอาศัยฐานข้อมูลทุติยภูมิเข้ามาช่วยในการประเมิน

สำหรับการประเมินสถานการณ์ในระดับมหภาค จะอาศัยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรจุลภาคและตัวแปรเชิงนโยบายมาสู่ตัวแปรสถานการณ์ในระดับมหภาค คณะผู้วิจัยได้แบ่งการเชื่อมโยงจากระดับมหภาค มายังระดับจุลภาคโดยอาศัยการเชื่อมโยง 3 ลำดับชั้น ดังนี้

ในลำดับขั้นที่ 1 จะเป็นตัวแปรเป้าหมายทางมหภาคที่ต้องการจะศึกษา อาทิ เช่น อัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขนาดของการบริโภคภาคเอกชนภายในประเทศ ระดับการว่างงาน เป็นต้น

ในลำดับขั้นที่ 2 จะเป็นตัวแปรเชื่อมโยงที่เป็นดัชนีนำ และดัชนีพ้อง ซึ่งเป็นตัวแปรต้นที่ใช้ในการประมาณการผลกระทบต่างๆที่เป็นตัวแปรกระทบ อาทิ เช่น การวางมาตรการ lockdown การให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า 5,000 บาท เป็นต้น ซึ่งตัวแปรกระทบจะขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้างและคณะผู้วิจัยร่วมพิจารณาว่าประเด็นไหนที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจที่จะทำการพิจารณา

การเชื่อมโยงระหว่างลำดับขั้นที่ 1 และลำดับขั้นที่ 2 จะอาศัยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการประมาณค่าทางสถิติ โดยจะเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงตัวแปรทั้งสองเข้าด้วยกัน อาทิ เช่น วิธีการ Machine Learning

ในลำดับขั้นที่ 3 จะเป็นการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรกระทบในลำดับขั้นที่ 2 กับตัวแปรจุลภาค ซึ่งในส่วนนี้จะหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงกับปัจเจก

ตัวอย่าง เช่น หากพิจารณาศึกษาถึงผลกระทบของการให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า 5,000 บาท ตัวแปรในระดับจุลภาค (ขั้นที่ 3) ก็คือ ผลกระทบทางด้านการบริโภครายปัจเจกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างกันไปตามสาขาอาชีพของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ อาทิ เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ที่น้อยกว่าจะมีพฤติกรรมเมื่อได้รับเงินแตกต่างจาก อาชีพค้าขาย มีรายได้ที่อาจจะสูงกว่าจะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ตัวแปรขั้นที่ 3 จะถูกเชื่อมโยงไปยังตัวแปรที่ 2 ผ่านกรอบวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ โดยตัวแปรขั้นที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับตัวหนึ่งในกรณีนี้ คือ การบริโภครวม ท้ายที่สุด การบริโภครวมก็จะเป็นตัวกำหนดว่าเศรษฐกิจไทยจะเติบโตมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับในอดีต รวมทั้งการจ้างงานจะแตกต่างจากเดิมเท่าไรเป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดตัวแปรในลำดับขั้นที่ 1 ถึงลำดับขั้นที่ 3 จะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากยังไม่พบว่ามีการรวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมในวรรณกรรมที่สามารถที่จะนำมาปรับใช้ได้เลยในทันที

ในระดับจุลภาคจะเน้นวิเคราะห์เปรียบเทียบในระดับปัจเจก ผลกระทบต่อแรงงานจะวิเคราะห์ไปถึงผลที่เกิดขึ้นต่อครอบครัว ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากโควิด-19 และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเข้าถึงนโยบายภาครัฐเพื่อสนับสนุนการปรับตัวข้อเสนอเพื่อปรับปรุงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบทำให้การส่งผ่านของนโยบายไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ตัวอย่าง เช่น นโยบายการให้เงินอุดหนุน 5,000 บาทต่อเดือนรวม 3 เดือนของภาครัฐมีประเด็นในเชิงจุลภาคที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจว่าตนเองต้องไปเปิดบัญชีด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการรวมตัวอย่างแออัดในพื้นที่ธนาคาร ผู้เข้าร่วมจึงมีความเสี่ยงมากกว่าปกติ การกำหนดการคืนเงินผ่านธนาคาร และต้องดำเนินการสมัครผ่านทางมือถือ ทำให้กลุ่มแรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการได้ ตลอดจน ปัญหาการขาดเงินหมุนเวียนทำให้แรงงานนอกระบบบางส่วนต้องไปกู้หนี้ยืมสินใช้ในปัจจุบัน โดยเอาเงินอุดหนุน 5,000 บาทที่จะได้เป็นหลักประกันแทน ส่งผลทำให้เงินที่ได้จริงของแรงงานนอกระบบเหลือเพียง 3,250 บาทเท่านั้น เป็นต้น

เช่นเดียวกัน ในภาคธุรกิจ จะศึกษาถึงผลกระทบและการดำเนินการของภาคธุรกิจในการแก้ไขปัญหา ซึ่งครอบคลุม การตัดสินใจเพื่อซื้อสินค้าชั้นกลาง การลงทุน การจ้างแรงงาน การตัดสินใจทางการเงิน ตลอดจนประสบการณ์ในการเข้าร่วมกับนโยบายอุดหนุนของภาครัฐ เพื่อสังเคราะห์ออกมาให้เห็นถึงพฤติกรรมของภาคธุรกิจ และข้อเสนอเพื่อปรับปรุงนโยบายภาครัฐให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. การทบทวนและติดตามนโยบายสาธารณะทั่วโลก

การดำเนินโครงการจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะแรก ซึ่งเป็นระยะเร่งด่วนที่ยังคุมการระบาดไม่ได้

ระยะที่สอง เป็นระยะฟื้นฟูหลังจากที่สามารถควบคุมการระบาดของโรคไม่ให้ลุกลามได้แล้ว แต่ยังคงเฝ้าระวังการกลับมาระบาดของโรคหลังจากที่มีการผ่อนคลายมาตรการลง (เนื่องจากยังไม่เกิด herd immunity มากพอ) ประกอบกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งต้องมี/ดำเนินมาตรการด้านเศรษฐกิจที่รัดกุมพอที่จะป้องกันไม่ให้เกิดตกไปอยู่ในหล่มของวิกฤติความเชื่อมั่น และวิกฤติเศรษฐกิจในภาคการเงิน (financial crisis)

ระยะที่สาม เป็นระยะหลังการฟื้นฟูหลังจากที่มั่นใจได้ว่าปัญหาการระบาดอย่างยาวนานใหญ่จบลงแล้ว (โดยคนส่วนใหญ่สามารถกลับมาใช้ชีวิตแบบปกติได้เนื่องจากมีherd immunity เพียงพอซึ่งในฉากทัศน์ที่ดีคงเป็นเพราะคนส่วนใหญ่ได้รับวัคซีนที่มีประสิทธิผล) และสามารถวางรากฐานแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้แล้ว

2.1 ระยะแรก “ระยะเร่งด่วนที่ยังคุมการระบาดไม่ได้”

ในระยนี้ จะหมายรวมถึงกรณีที่มีการระบาดของโรคที่รุนแรงขึ้นหรือถึงขั้นวิกฤต กับกรณีถึงแม้ว่าการระบาดจะชะลอลงแต่จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ยังไม่ได้ลดลงไปอยู่ในระดับที่มั่นใจได้ว่าระบบบริการรักษาพยาบาลจะสามารถรองรับได้อย่างแน่นอน

งานในระยนี้จะประกอบด้วย5ส่วนหลักๆ คือ

2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์ของไทย และตอบโจทย์เร่งด่วนเชิงนโยบาย/มาตรการ (เน้นส่วนที่ยังเป็นช่องว่างของระบบ)

● การวิเคราะห์ด้านระบาดวิทยา โดยสร้างแบบจำลองที่ลึก/realistic พอ เช่น

a. ใช้ข้อสมมุติ/สมมุติฐานต่างๆ ที่อิงข้อมูลจริงหรือที่น่าจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ มากกว่าโมเดลที่เคยมีการนำเสนอด้วยข้อสมมุติเป็นหลัก) พยายาม identify ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่ออัตราการระบาด

b. เทียบผลการคาดการณ์ (forecast) กับข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นตามมา (แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง measurement error และ censored data เช่น กรณีผู้ติดเชื้อที่ระบบไม่มีข้อมูล เนื่องจากไม่ได้เข้ารับการรักษ หรือไม่ได้รับการตรวจเชื้อเพราะไม่อยู่ในเกณฑ์เป็น PUI ในขณะนั้น หรือเป็น PUI ที่ส่งไปตรวจแล้วแต่ไม่ได้รับผลการตรวจกลับมาฯ)

c. calibrate แบบจำลอง เช่น โดยเพิ่มตัวแปรอื่น เช่นระดับของ Social distancing ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเข้มงวด/ผ่อนปรนของมาตรการ หรือการย้ายถิ่นที่อาจมีนัยสำคัญเนื่องจากมาตรการที่เกิดขึ้น—หรือที่ขาดไป--ในบางช่วง

d. ปรับแบบจำลองโดยคำนึงถึง feedback จากปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือพฤติกรรม ซึ่งอาจจะสัมพันธ์กับมาตรการของรัฐด้วย เช่น ถ้าเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก หรือมาตรการ

ช่วยเหลือ/ชดเชยจากรัฐบาลอยู่ในระดับที่คนจำนวนมากอยู่ในสภาวะนั้นไม่ได้ พวกเขาจะยอมจะตื่นรนเพื่อหาทางนำตัวเองให้พ้นจากสภาพดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ incidence หรือ prevalence ของการระบาดของโรคได้

- การวิเคราะห์นโยบาย/มาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ในขณะนั้นโดยละเอียด เช่น
    - a. แนวทางการตรวจเชื้อของประเทศ (รวมถึงการกำหนดเกณฑ์ PUI, กระบวนการส่งตรวจได้ใช้ทรัพยากรของระบบได้เต็มที่หรือไม่)
    - b. มาตรการติดตามผู้ติดเชื้อและกลุ่มเสี่ยง
    - c. แนวทางจัดการ/ขยายศักยภาพทรัพยากรของระบบบริการรักษาพยาบาล
  - วิเคราะห์นโยบาย/มาตรการ/ทางเลือกต่างๆ ที่มีการนำเสนอในขณะนั้น
    - a. แนวทางการขยายการตรวจเชื้อของประเทศ (ทั้งเพื่อค้นหาผู้ติดเชื้อ และเพื่อให้มีภาพของการระบาดของโรคที่ถูกต้อง)
    - b. มาตรการและเครื่องมือ/App ติดตามผู้ติดเชื้อและกลุ่มเสี่ยง
    - c. แนวทางจัดการ/ขยายศักยภาพทรัพยากรของระบบบริการรักษาพยาบาล
    - d. ต้นทุน (ทางการเงิน) ของมาตรการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น
    - e. ระบบการ financing รวมทั้งบทบาทของกองทุนหลักประกันสุขภาพต่างๆ
    - f. มาตรการทางกฎหมายหรือออกคำสั่งและบทลงโทษในกรณีและผู้เสี่ยงติดเชื้อ
- ไม่เปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.1.2 ติดตามรายละเอียดสถานการณ์ในประเทศอื่นที่สำคัญหรือมีมาตรการน่าสนใจ

คณะผู้วิจัยจะติดตามสถานการณ์และรายงานความเคลื่อนไหว ทั้งในด้านภาวะการระบาด ภาวะเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงมาตรการทางนโยบายที่สำคัญหรือโดดเด่น ในแต่ละประเทศที่เห็นว่ามีที่น่าสนใจในแง่ที่อาจจะสามารถนำบทเรียนและมาตรการมาปรับใช้ในประเทศไทยได้

การศึกษาในส่วนนี้จะติดตามสถานการณ์โดยลงรายละเอียดในประมาณ 10 ประเทศ (ซึ่งคาดว่าจะรวม จีน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น อิตาลี เยอรมนี และสิงคโปร์ ด้วย) และในกรณีที่มีความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่การระบาดขยายวงไปสู่ประเทศรายได้ต่ำกว่ามากขึ้น และอาจกลายเป็นกรณีที่น่าสนใจด้วย (เช่น อินเดียที่มีข่าวว่ามาตรการของรัฐส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองใหญ่อย่างรุนแรง) และอาจเพิ่มประเทศที่ศึกษาตามการเสนอของเครือข่ายทางวิชาการและคณะที่ปรึกษาของโครงการด้วย

2.1.3 การติดตามและศึกษานโยบายและมาตรการต่างๆ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล/สาธารณสุข เศรษฐกิจ/การเงิน และสังคม/จิตวิทยา ที่มีการนำมาใช้ (หรือเสนอ) ในประเทศต่างๆ

ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงการวิจัยนี้ ซึ่งต้องการสร้างความรับรู้ให้ผู้กำหนดนโยบายและสาธารณะให้ทราบถึงทางเลือกต่างๆ โดย

- ติดตามและศึกษานโยบายและมาตรการต่างๆ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล/สาธารณสุข เศรษฐกิจ/การเงิน และสังคม/จิตวิทยา ที่มีการนำมาใช้ (หรือเสนอ) ในประเทศต่างๆ โดยเริ่มจากประเทศที่คณะผู้วิจัยตามศึกษาสถานการณ์โดยละเอียดประมาณ 10 ประเทศใน 2.1.2 อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่พบนโยบาย/มาตรการที่น่าสนใจในประเทศอื่น (หรือมีส่วนที่น่าจะนำมาเป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทยได้) ก็จะขยายการติดตามให้ครอบคลุมประเทศเหล่านั้น

- รวบรวมทางเลือกของนโยบาย/มาตรการ (policy menu) ที่มีการนำมาใช้ใน ประเทศต่างๆ มาประเมินเบื้องต้น (assess) ทั้งการดำเนินการของประเทศและแต่ละนโยบาย/มาตรการสำคัญ ที่ประเทศนั้นนำมาใช้ ทั้งนี้ การประเมินนโยบายจะทำโดยศึกษาภาพใหญ่และบริบทของประเทศนั้นๆ ด้วย

- ผลการศึกษาในส่วนนี้จะป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสามารถนำมาเป็นบทเรียน และเป็นการแจ้งเตือน (remind) ให้ผู้ที่กำหนด/ดำเนินนโยบายในแต่ละด้านตระหนักและคำนึงถึงประเด็น/มาตรการต่างๆ ที่อาจจะถูกมองข้ามไปในไทย

- การวิเคราะห์นโยบาย/มาตรการเหล่านี้จะมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจด้านนโยบายแก่ภาคประชาสังคมและสาธารณะในกรณีที่รัฐบาลไทยอาจนำมาตรกรทำนองเดียวกันมาใช้ด้วย (เช่น มาตรการแจกเงิน มาตรการช่วยเหลือธุรกิจ หรือมาตรการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดการเงินที่อาจดูเหมือนออกมาเพื่อช่วย/เอื้อธุรกิจขนาดใหญ่ ฯลฯ)

- เนื่องจากสถานการณ์มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่างๆ อาจออกมาตรการใหม่ๆ --รวมทั้งมาตรการทางเศรษฐกิจ--ออกมาได้ตลอดเวลา รวมทั้งในกรณีที่ประเทศนั้นๆ อาจจะมีปัญหาวิกฤตด้านการระบาดไปได้แล้ว แต่ก็อาจยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤตในด้านอื่นตามมาได้ การติดตามในส่วนนี้จึงจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการหรือสามารถสรุปได้อย่างมั่นใจว่าประเทศนั้นๆ ได้ผ่านวิกฤตในทุกด้านเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว

2.1.4 สังเคราะห์ชุดนโยบายที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยในขณะนั้น เพื่อนำเสนอต่อทั้งรัฐบาลและสาธารณะ (ซึ่งจะเป็นข้อเสนอที่มีพลวัตที่จะปรับตามความจำเป็น/สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย)

ความรู้ที่ได้ใน 2.1.1–2.1.3 จะเป็นประโยชน์ในการสังเคราะห์ชุดนโยบาย/มาตรการในด้านต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมที่สุดในขณะนั้น โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอมาตรการใน 3-4 ด้านหลักๆ ดังต่อไปนี้

- 1) นโยบาย/มาตรการด้านสาธารณสุข
- 2) นโยบาย/มาตรการด้านเศรษฐกิจ
  - นโยบาย/มาตรการด้านเศรษฐกิจในภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector)
  - นโยบาย/มาตรการด้านเศรษฐกิจในภาคการเงิน (Financial Sector)
- 3) นโยบาย/มาตรการด้านสังคมและจิตวิทยาสังคม/มวลชน

ซึ่งคณะผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาใน 2.1.1–2.1.3 ซึ่งติดตามแต่ละนโยบายสำคัญที่เกิดขึ้น ทั้งโดยการสรุปภาพรวม การศึกษาพลวัตของนโยบาย และผลที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการศึกษารวมทั้ง รวบรวม บทความ/บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะนำความเห็นจากเครือข่ายวิชาการต่างๆ และความเห็นที่มีผู้มาเสนอ (รวมทั้งในหน้าเปิดรับข้อความความคิดเห็นหน้า Website) มาประกอบในการสังเคราะห์ชุดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ซึ่งจะมีการเผยแพร่เป็นระยะ (โดยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระยะเร่งด่วนนั้น คณะผู้วิจัยจะพยายามส่งร่างชุดนโยบาย/มาตรการออกไปรับฟังความคิดเห็นจากเครือข่ายทางวิชาการและคณะที่ปรึกษาของโครงการก่อนนำเสนอประมาณ 1-3 วัน ตามความเร่งด่วนของปัญหา)

ในช่วงที่มีวิกฤตนั้น นอกจากจะมีหลายประเทศที่นำมามาตรการที่เคยใช้ได้ผลในอดีต (เช่น ใต้หวันและอีกหลายประเทศแถบนี้) ก็นำมามาตรการที่เคยใช้ในการรับมือกับการระบาดของโรค SARS ซึ่งเกิดจากไวรัส SARS-CoV-1 มาใช้ ในขณะที่ประเทศตะวันตกหลายประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ก็ได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการรับมือกับวิกฤตซับไพรม์ (Sub-Prime Mortgage Crisis) ในปี 2551 มาปรับใช้เพื่อป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะตามมาจากวิกฤตด้านสุขภาพที่อาจจะลุกลามไปเป็นวิกฤตการเงิน (Financial Crisis) ได้ แล้ว ที่ผ่านมามีหลายประเทศก็ยังมีข้อเสนอมาตรการใหม่ๆ เช่น มาตรการระดมตรวจเชื้ออย่างขนานใหญ่ในเกาหลีใต้ และมาตรการที่เสนอในเยอรมนีให้ออกใบรับรองให้ผู้ที่มิถูกกักกันจากการติดเชื้อที่หายดีแล้วให้สามารถกลับไปสู่กิจกรรมตามปกติ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้พวกเขาได้กลับไปใช้ชีวิตปกติแล้วยังน่าจะมีส่วนช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้เร็วขึ้นด้วย

ชุดของนโยบาย/มาตรการที่คณะผู้วิจัยจะสังเคราะห์และนำมาเสนอจึงไม่ได้หยุดอยู่กับที่ หากแต่มีพลวัตที่จะเปลี่ยนไปตามความจำเป็นและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย และต้องมีการติดตามมาตรการ/ข้อเสนอในแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง⁷ เพื่อที่จะได้รับรู้และมีโอกาสที่ดีที่จะนำมาตรการใหม่ๆ ที่มีการคิดค้นและนำเสนอออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการที่มีประสิทธิภาพ/

7 จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการหรือสามารถสรุปได้อย่างมั่นใจว่าประเทศนั้นๆ ได้ผ่านวิกฤตในทุกด้านเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว

ประสิทธิผลที่ดีกว่ามาตรการเดิมๆ และจะได้ไม่ติดกับดักหรือซ้ำรอยความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาแล้วจากการดำเนินมาตรการนั้นๆ ในประเทศอื่น⁸

2.1.5 สื่อสารประเด็นและข้อเสนอที่สำคัญออกสู่สาธารณะเมื่อจำเป็น

○ ออก Fact Sheet/Policy Brief/White Paper ประกอบกับการแถลงข่าว เมื่อต้องการสื่อสารประเด็นและข้อเสนอที่สำคัญออกสู่สาธารณะให้ตระหนักโดยเร็ว

○ ในขณะนี้ TDRi กำลังพยายามเริ่มทำส่วนนี้บางส่วน (ออก Fact Sheet) โดยใช้อาสาสมัคร ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเวลาที่นักวิจัยหลายท่านอาจจะยังไม่สามารถทำออกมาได้รวดเร็วและทันเหตุการณ์ได้

○ สื่อสารผลการวิจัยและชุดข้อเสนอด้านนโยบายและมาตรการที่คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมา และเห็นว่าเป็นชุดนโยบายและมาตรการเหมาะสมที่สุด ทาง Website “COVID-19 Management Policy Watch” ซึ่งเป็น Web แนว Think Tank ซึ่งจะเป็นการสื่อสารต่อเนื่องเพื่อให้สาธารณะและหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายได้ทราบ และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย/มาตรการต่างๆ และต่อชุดข้อเสนอของคณะผู้วิจัย

○ Website จะเผยแพร่บทสรุปนโยบาย/มาตรการของไทยและประเทศต่างๆ เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างและช่องว่างทางนโยบายที่มีอยู่ในขณะนั้น (Policy Gap Analysis)

○ ครอบคลุมนโยบายทางด้านสาธารณสุข นโยบายเศรษฐกิจทั้งในภาคเศรษฐกิจจริงและภาคการเงิน และนโยบายทางสังคม และความเชื่อมโยงของนโยบายในด้านต่างๆ

○ เป็นเว็บไซต์สื่อสารสองทางที่สาธารณะและหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายสามารถเข้ามาดู นำข้อมูล/ตาราง/กราฟไปใช้ และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย/มาตรการต่างๆ และต่อชุดข้อเสนอของคณะผู้วิจัย

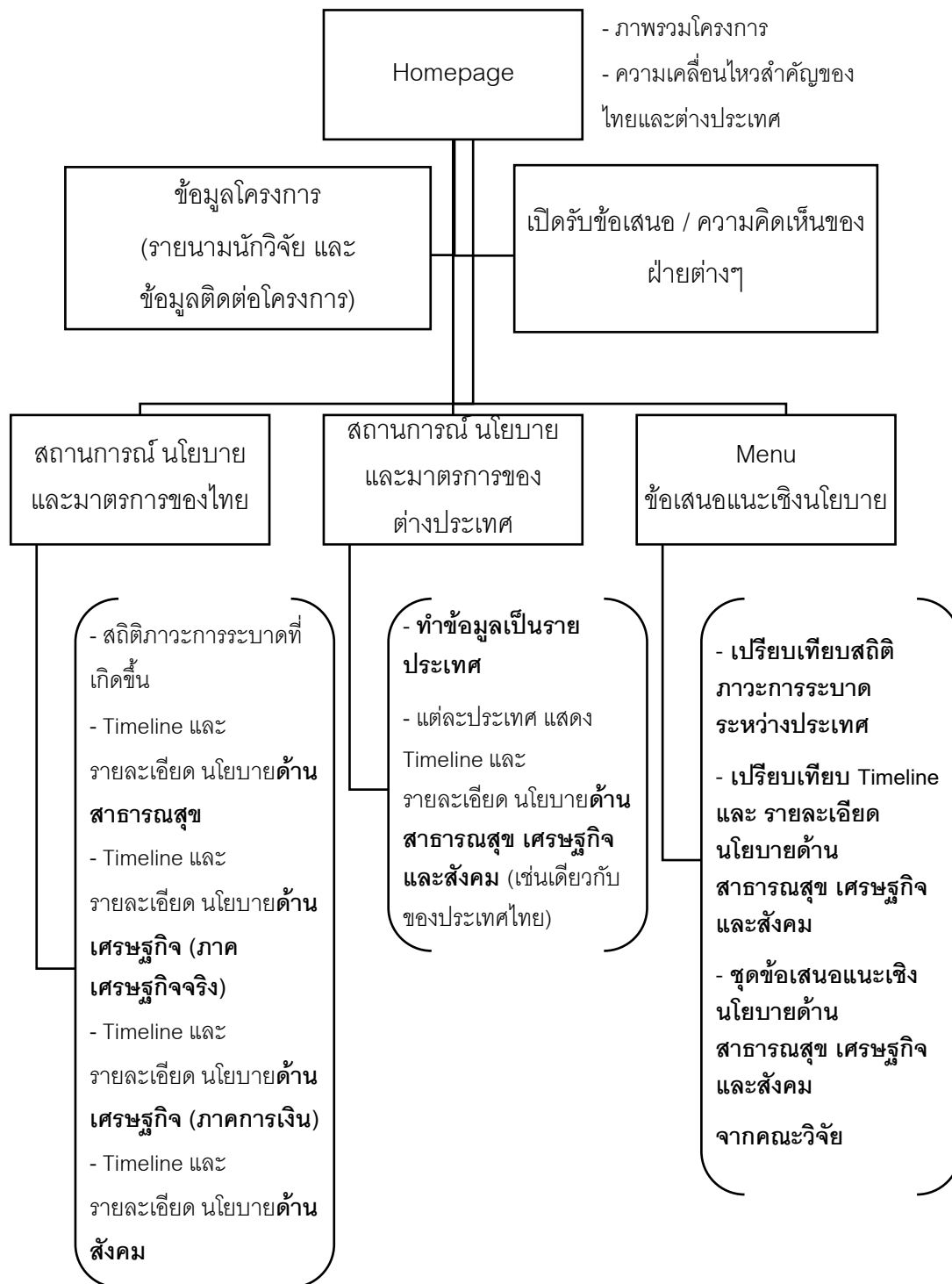
○ โครงสร้างองค์ประกอบของ Website แสดงไว้ในภาพที่ 2.2 ดังต่อไปนี้

---

8 ตัวอย่างเช่น อินโดนีเซีย และอินเดีย ได้ใช้มาตรการที่ทำให้คนจำนวนมากเดินทางจากเมืองใหญ่กลับไปบ้านเกิด/ชนบท หลังจากที่ไทยได้ทำมาก่อนและเกิดปัญหาตามมาที่ทราบกันดีในประเทศไทย แต่ผู้กำหนดนโยบายในประเทศไทยเหล่านั้นอาจจะไม่ทราบ/ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในไทยอย่างเพียงพอ การติดตามการดำเนินมาตรการต่างๆ จึงน่าจะช่วยให้ไทยหลีกเลี่ยงการทำความผิดพลาดซ้ำรอยประเทศอื่นได้

ภาพที่ 7: โครงสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

2.2 ระยะที่สอง หรือ “ระยะฟื้นฟู”

จุดเน้นของโครงการวิจัยจะไปที่ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งต้องมี/ดำเนินมาตรการด้านเศรษฐกิจที่รัดกุมพอที่จะป้องกันไม่ให้ประเทศติดอยู่ในหล่มของเศรษฐกิจตกต่ำ หรือตกไปอยู่ในหล่มของวิกฤติเศรษฐกิจด้านการเงิน (financial crisis) ควบคู่ไปกับการเฝ้าระวังการกลับมาระบาดของโรคหลังจากที่มีการผ่อนคลายมาตรการลง (เนื่องจากถ้าไทยสามารถควบคุมการระบาดของโรคได้ด้วยมาตรการที่ใช้ในขณะนี้ คนไทยส่วนใหญ่ก็น่าจะยังไม่มีภูมิคุ้มกันหมู่ (herd immunity) ที่มากพอในช่วงสองปีแรก)

การบรรลุเป้าหมายประการแรกได้ ต้องการทั้งมาตรการป้องกัน และการติดตามสถานการณ์เพื่อให้ตระหนักถึงสภาพการณ์และความเสี่ยงต่างๆ ในขณะนั้น ซึ่งผู้ติดตามจะต้องเข้าใจด้วยว่าวิกฤติด้านการเงินมักเป็นวิกฤติที่สืบเนื่องจากวิกฤติความเชื่อมั่น (Confidence Crisis) ซึ่งการที่จะสร้างความเชื่อมั่นเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตินั้น จะต้องอาศัยมาตรการที่มีความน่าเชื่อถือ (credible) ในตัวเอง ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้ดีกว่ามาตรการใดๆ ที่หวังผลทางจิตวิทยาเป็นหลัก

สำหรับการบรรลุเป้าหมายประการหลังนั้น ภาวะที่สำคัญในระยะนี้ก็คือ การพัฒนาระบบที่ทำให้คนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สามารถรับมือกับความเสี่ยงในสถานการณ์ที่น่าจะยังมีผู้ติดเชื้อ/แพร่เชื้อในชุมชนเป็นจำนวนมาก (เนื่องจากผู้ที่ติดเชื้อส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 80 ไม่แสดงอาการหรือมีอาการน้อยจนไม่ได้ทำให้พวกเขาจำเป็นต้องไปรับการรักษาในโรงพยาบาล และอาจแพร่เชื้อต่อๆ กันไปได้ไม่ยากในกรณีผู้ติดเชื้อแต่ละรายไม่มีอาการที่ชัดเจน) **ผู้ที่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันต่อโรคนี้ จึงต้องอยู่ภายใต้ความเสี่ยงกับการติดเชื้อที่ถึงจะมีผลน้อยมากกับคนส่วนใหญ่ แต่ก็อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตในคนส่วนน้อยในอัตราที่สูงกว่าใช้หวัดใหญ่ทั่วไปถึงประมาณ 20 เท่า (หรือมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยงอื่นด้วย)** ดังนั้นในช่วงประมาณ 1-2 ปีข้างหน้าที่ยังไม่มีวัคซีนที่มีประสิทธิผลพอ คนจำนวนมากก็ยังคงต้องระวังตัวเองอยู่ตลอดเวลา และการที่กลับไปสู่หน้าที่การทำงานหรือฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างไม่เสี่ยงเกินไปนั้น ก็จะต้องมีนวัตกรรมการทำงานที่เปลี่ยนไปจากเดิมการกลับเข้าสู่ “ภาวะปกติ” (New Normal) หลังวิกฤตินี้ จึงเป็น **โจทย์ที่ยากกว่าการกลับสู่ “ภาวะปกติ” หลังวิกฤตครั้งอื่นๆ มาก**

วิกฤตอื่นๆ ที่ผ่านมาก็มักจะส่งผลที่ทำให้เกิดการปรับตัวของประชาชนจำนวนไม่น้อย เช่น ในวิกฤตปี 2540 ก็เกิดการย้ายถิ่นของคนจำนวนมากกลับไปชนบท แต่การย้ายถิ่นในครั้งนั้นส่วนใหญ่มีผลเพียงชั่วคราว เพราะผู้ย้ายถิ่นเหล่านั้นย้ายกลับไปเพื่อพึ่งพาครอบครัวในยามวิกฤตเป็นหลัก และถึงแม้ว่าพวกเขาไม่น้อยจะมีส่วนร่วมในการทำเกษตรในช่วงนั้น แต่นอกจากการมีส่วนร่วมของพวกเขาแทบจะไม่มีผลต่อผลผลิตข้าวแล้วยังกลับทำให้ผลผลิตภาพของแรงงานที่ปลูกข้าวลดลงอย่างชัดเจน และเมื่อวิกฤตเริ่มคลี่คลายและคนเหล่านั้นก็ย้ายกลับมาทำงานในเมืองเหมือนเดิม การศึกษาของผู้วัยเองพบว่าผลผลิตภาพของแรงงานก็เพิ่มกลับขึ้นมาใกล้เคียงกับในช่วงก่อนวิกฤต⁹

9 Viroj NaRanong, “Financial Crisis and Productivity of Agriculture in Thailand,” in T. Onchan (ed.). The Financial Crisis and Agricultural Productivity in Asia and the Pacific. Tokyo: Asian

ในช่วงวิกฤตน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างทั้งในเมืองและชนบท แต่ก็ทำให้เกิดการปิดโรงงานและสถานประกอบการจำนวนมาก ซึ่งก็มีผลให้แรงงานจำนวนมากย้ายกลับไปต่างจังหวัด แต่หลังวิกฤตน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 มีกิจการจำนวนมากประสบปัญหาที่แรงงานไม่กลับมา¹⁰ ซึ่งนายจ้างบางรายให้ความเห็นว่าในระยะหลังจังหวัดหัวเมืองมีธุรกิจและการจ้างงานมากขึ้น ทำให้แรงงานจำนวนมากมีทางเลือกที่จะทำงานใกล้บ้านมากขึ้น¹¹ อีกทั้งในภาคเกษตรเองก็เกิดธุรกิจรับจ้างในแทบทุกขั้นตอน ของการเกษตร ทำให้แรงงานจำนวนหนึ่งสามารถอยู่ในภาคเกษตรและมีงานทำเกือบทั้งปีโดยไม่ต้องอยู่ในสภาพการว่างงานแฝงตามฤดูกาลมากดังเช่นในอดีต

วิกฤตด้านโรคระบาดครั้งนี้มีความแตกต่างจากวิกฤตครั้งก่อนๆ โดยเฉพาะวิกฤตจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมหรือสึนามิ เนื่องจากไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานหรือสาธารณูปโภค ในขณะเดียวกัน วิกฤตครั้งนี้ก็เกิดขึ้นในยุคที่มีการเกิดขึ้นของของเทคโนโลยีใหม่ๆ ในยุคอินเทอร์เน็ตและธุรกิจออนไลน์ ซึ่งที่ผ่านมาก็มีส่วนช่วยเหลือให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน (เช่น สามารถขายสินค้าในราคาที่ต่ำลง เพราะมีต้นทุนการขายที่ต่ำกว่าการค้าแบบเดิม และมีบริการที่ส่งถึงที่ด้วยเป็นต้น)

ในแง่หนึ่ง นวัตกรรมเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ICT network ได้พัฒนาขึ้นมากในช่วงหลัง และช่วยเหลือให้คนจำนวนมากสามารถรับมือกับวิกฤตครั้งนี้โดยยังสามารถทำงานจากบ้านและประชุมทางไกลในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการ social distancing ถึงแม้ว่าคนกลุ่มนี้อาจจะยังไม่ใช้คนส่วนใหญ่ แต่คนที่เหลือส่วนใหญ่ก็เรียนรู้เทคโนโลยียุคใหม่ได้เร็วทีเดียว ดังจะเห็นได้จากการลงทะเบียนทางเว็บเพื่อขอรับเงินช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งมีจำนวนผู้เข้ามาลงทะเบียนสูงถึง 22 ล้านราย

ในระยะต่อจากนี้ การพัฒนาด้าน ICT และ logistic จะเป็นกุญแจสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในสถานการณ์ที่คงจะต้องมีคนจำนวนมากขึ้นที่ยังต้องทำงานต่อภายใต้ social distancing ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทั้งโครงข่ายอินเทอร์เน็ตและเร่งให้ 5G บริการได้เร็วขึ้น พัฒนาระบบ mobile banking เพื่อรองรับการผลิตจากครัวเรือนที่อยู่ในภาวะ social distanced และการค้าและการบริการ online เชื่อมการติดต่อระหว่างภาคผลิต เช่น เกษตรกรรายย่อย กับระบบสั่งซื้อล่วงหน้า online และ logistic ระหว่างเมืองกับชนบท ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการเสาะหาและเปิดช่องทางใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ๆ –ที่รัดกุมและปลอดภัยมากขึ้น—มาทดแทนกิจกรรมที่หายไปเนื่องจากมาตรการของรัฐในการควบคุมโรคระบาดครั้งนี้ เพื่อเพิ่มการหมุนเวียนของกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ

Productivity Organization e-Books on Agriculture/Community Development, 2004.
http://www.apo-tokyo.org/00e-books/AG-06_FinancialCrisis.htm

10 ธนาคารแห่งประเทศไทย 2554. “มหาคู่ทกภัย 2554 ผลกระทบและแนวโน้มการฟื้นตัว จากการสำรวจผู้ประกอบการ”

11 จากการสนทนากับ กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร (ประธานกรรมการบริหาร บริษัท โตชิบา ไทยแลนด์ จำกัด) ในปี 2555

นอกจากนี้ การระบาดในครั้งนี้น่าจะมีผลทำให้มีการเปลี่ยนจากการใช้เงินกระดาษและเหรียญมาใช้เงินดิจิทัลมากขึ้นและเร็วขึ้นกว่าที่เคยมีการคาดการณ์เอาไว้

จะเห็นได้ว่า ในระยะฟื้นฟูเศรษฐกิจ (และหลีกเลี่ยงการกลับเข้าสู่วิกฤตด้านโรคระบาดหรือด้านเศรษฐกิจในระยะที่สองนี้) การมีทางเลือกด้านนโยบายและมาตรการใหม่ๆ ก็ยังมีความสำคัญไม่น้อยกว่าในระยะแรก ดังนั้น โครงการวิจัยนี้จะยังคงดำเนินการติดตามสถานการณ์และประมวลและประเมินมาตรการที่สำคัญ รวมทั้งติดตามผลกระทบและศึกษาบทเรียนจากการดำเนินมาตรการทั้งในไทยและต่างประเทศที่ได้รวบรวมเอาไว้ทั้งในระยะก่อนหน้าและในระยะนี้ มาสังเคราะห์ ออกแบบ และเสนอชุดนโยบายและมาตรการที่น่าจะสามารถนำมาใช้ฟื้นฟูประเทศไทยตั้งแต่ในระยะนี้ไปจนกระทั่งจบโครงการ

2.3 ระยะที่ 3 “ระยะหลังการฟื้นฟู”

หลังจากที่สามารถควบคุมการระบาดและสามารถวางรากฐานแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้แล้ว ควรมีการติดตาม/ประเมินผลของการดำเนินนโยบายสาธารณะในช่วงที่ผ่านมา และประมวลสรุปบทเรียนทั้งหมดที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นความรู้แก่สังคมในการรับมือปัญหาในลักษณะเดียวกันที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในระยะยาวต่อไป

ในระยะสุดท้ายนี้ จะเป็นการประมวลบทเรียนทั้งหมดของประเทศไทย และของประเทศต่างๆ ในการจัดการกับปัญหาการระบาดในครั้ง นี้ ซึ่งเกิดขึ้นและขยายออกไปทั่วประเทศต้นทางและเกือบทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว (ซึ่งส่วนหนึ่งคงเป็นผลจากโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเดินทางและปะทะสังสรรค์กันอย่างกว้างขวาง

เมื่อเกิดโรคระบาด ประเทศต่างๆ ก็มีมาตรการรับมือที่แตกต่างกัน และได้ผลลัพธ์ที่ต่างกันค่อนข้างมากด้วย แม้ว่าในขณะนี้เรายังไม่มีความรู้พอที่จะสรุปว่าความต่างมาจากปัจจัยอะไรบ้าง (เช่น นอกจากมีมาตรการรับมือกับปัญหาที่ต่างกันแล้ว ยังอาจมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยไม่ว่าจะเป็นภูมิอากาศ วัฒนธรรม ไปจนถึงประวัติศาสตร์การแพทย์/สาธารณสุขของประเทศ ดังเช่นที่มีผู้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน BCG ในเด็กแรกเกิด) ซึ่งคาดว่าเมื่อเวลาผ่านไปสองปี ประชาคมโลกก็น่าจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคนี้เพิ่มขึ้นมาก

งานวิจัยในระยะนี้จะอาศัยผลการศึกษาของโครงการนี้ที่ติดตามสถานการณ์และนโยบาย/มาตรการทั้งในไทยและต่างประเทศ—รวมทั้งศึกษางานวิชาการที่เกี่ยวข้อง—ในช่วงอีก 1-2 ปีข้างหน้า ซึ่งควรจะช่วยให้คณะผู้วิจัยเรียนรู้เพิ่มขึ้นและเข้าใจสถานการณ์ ปัญหา และบริบทที่เกี่ยวข้องมากขึ้น และเสริมด้วยการประชุมระดมสมองในกลุ่มและเครือข่ายต่างๆ ซึ่งน่าจะช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสรุปความรู้และบทเรียนต่างๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอทางนโยบายในการเพิ่มศักยภาพในการป้องกันและรับมือกับการระบาดที่อาจมาจากต่างประเทศ หรือแม้กระทั่งจากภายในประเทศเอง—รวมทั้งกรณีการระบาดจากสัตว์สู่คน—ในอนาคตด้วย

บทที่ 3

ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโควิด-19 ที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของไทย

ในบทนี้จะเป็นการสรุปลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญของโควิด-19 ที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของไทย ซึ่งนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ ทั้งในภาพรวม และในระดับจุลภาคที่สะท้อนถึงประเด็นผลกระทบต่อแรงงานในด้านการมีงานทำ รายได้และวิถีชีวิต และผลกระทบต่อภาคธุรกิจ ตลอดจนการวิเคราะห์ทางเลือกที่เป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาและการนำเสนอข้อเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมในการรับมือกับโควิด-19 ในบทต่อไป

รายละเอียดลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญ ของโควิด-19 แยกพิจารณาราย 2 สัปดาห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เดือน มกราคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 1 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 1 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ตรวจพบโรคปอดอักเสบระบาดในเมืองอู่ฮั่น วันที่ 31 ธันวาคม 2562
- กรมควบคุมโรค ได้วางมาตรการการคัดกรองผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง โดยคัดกรองผู้โดยสารเครื่องบินในเส้นทางที่บินตรงมาจากอู่ฮั่น ประเทศจีน เริ่มต้น ณ วันที่ 3 มกราคม 2563
- พบผู้ติดเชื้อในประเทศไทยรายแรก (ชาวต่างชาติ) ณ วันที่ 12 มกราคม 2563 เป็นคนที่เดินทางมาจากพื้นที่ที่มีการระบาดนอกประเทศ (imported case)

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 ธนาคารแห่งประเทศไทยคาดการณ์ว่าในปี 2563 เศรษฐกิจไทยจะขยายตัวร้อยละ 2.8 (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2562)

เดือน มกราคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 18 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 19 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- กรมควบคุมโรคได้ขยายมาตรการคัดกรองเป็นทุกเที่ยวบินทั้งขาเข้าและขาออกจากประเทศจีน ณ วันที่ 24 มกราคม 2563 และได้ขยายการคัดกรองเป็นทุกเที่ยวบินจากทุกประเทศ และทำเรื่องที่สำคัญ 5 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2563
- พบผู้ป่วยยืนยันในประเทศไทยเป็นรายแรก ณ วันที่ 31 มกราคม 2563 ที่ไม่มีประวัติเดินทางไปในพื้นที่ระบาด โดยเป็นคนมีอาชีพขับรถแท็กซี่และมีประวัติรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- รัฐบาลเตรียมแผนการช่วยเหลือคนไทย และนักศึกษา ที่ประเทศจีน ขณะที่กองทัพอากาศได้เตรียมเครื่องบินพร้อมทีมแพทย์

- รัฐบาลได้ยกระดับให้ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (PMOC) เพื่อสั่งการและติดตามสถานการณ์ไวรัสโคโรนาอย่างใกล้ชิด

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ปัญหาความตื่นตระหนกในสื่อโซเชียลมีเดีย คนไทยในเมืองอยู่ฮันอัดคลิปเปิดเผยความในใจ เริ่มรู้สึกไม่ปลอดภัย เนื่องจากตกค้างอยู่ในเมืองอยู่ฮัน ขอให้หน่วยงานและรัฐบาลไทยประสานช่วยคนไทยทั้ง อาหารและของใช้ที่จำเป็นเริ่มขาดแคลนในอนาคตอาจจะหาซื้อไม่ได้

- มุมมองต่อการรับมือโรคระบาดของรัฐบาล มองว่าโรคโควิด-19 เป็นเพียงไข้หวัดโรคนึง

- การจัดกิจกรรมต้อนรับเทศกาลตรุษจีนทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จนเกิดแฮชแท็ก #รัฐบาลเฮงซวย โดยถูกมองว่ารัฐบาลตอบสนองต่อสถานการณ์โควิด-19 ล่าช้าและห่วยร้ายได้ จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนมากกว่าห่วงเรื่องการแพร่ระบาด

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: บทเรียนสภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19

เดือน กุมภาพันธ์ 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 15 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 34 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- กรมควบคุมโรค ขยายมาตรการคัดกรองสำหรับผู้เดินทางผ่านด่านพรมแดนทางบก รวม 34 ด่าน ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์

- รัฐบาลได้ดำเนินการอพยพพลเมืองไทยจำนวน 138 ราย กลับจากเมืองอยู่ฮัน ประเทศจีน เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์

- กรมควบคุมโรคดำเนินการสื่อสารหลักการในการป้องกันโรคติดต่อโควิด-19 กับประชาชน ประกอบไปด้วย การหลีกเลี่ยงและระมัดระวังตัวในการเดินทางไปต่างประเทศ และการสัมผัสกับซากสัตว์ป่า หรือที่มีชีวิต การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคติดต่อด้วยการ ล้างมือ สวมหน้ากากอนามัย ไม่คลุกคลีกับผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจ ไม่ใช่ของส่วนตัวร่วมกับผู้อื่น และรับประทานอาหารปรุงสุกร้อน และหากท่านเป็นผู้ที่เดินทางกลับมาจากประเทศจีน และมีอาการไข้ ร่วมกับอาการทางเดินหายใจ ควรรีบพบแพทย์พร้อมแจ้งประวัติการเดินทางในทันที

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ปัญหาการกักตุนสินค้าทางการแพทย์ (หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ) และการฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าเหล่านี้ อ้างอิงจากข้อมูลจากข่าว Priceza.com ตามข้อมูลปริมาณการคั่นหาราคาหน้ากากอนามัยบนเว็บไซต์ Priceza.com ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 11 กุมภาพันธ์ บ่งบอกถึงปริมาณการคั่นหารวมในช่วงเวลาเดียวกันเพิ่มขึ้นถึง 690% เมื่อเทียบระหว่างปี 2562 และปี 2563 จากการสำรวจจากร้านค้าออนไลน์ที่มีสินค้าพร้อมขายบน Priceza.com ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2563 พบว่า ราคาหน้ากากอนามัยต่อ

กล่องบรรจุขนาด 50 ชิ้น สูงกว่าช่วงเดียวกันของปีที่แล้วถึง 10 เท่า และเจลล้างมือแบบพกพามีราคาสูงขึ้น จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วสูงสุดถึง 5 เท่า

- ราชกิจจานุเบกษากำหนดสินค้าควบคุม (หน้ากากอนามัย โยสังเคราะห์เพื่อใช้ในการผลิต หน้ากากอนามัย ผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบเพื่อสุขภาพอนามัยสำหรับมือ เศษกระดาษและ กระดาษที่นำกลับมาใช้ได้)

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ปัญหาการกักตุนสินค้าจำเป็นในช่วงวิกฤติการโควิด-19

เดือน กุมภาพันธ์ 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 8 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 42 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- องค์การอนามัยโลก ยกย่องการเตือนภัยความเสี่ยงของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูงสุด เนื่องจากการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของไวรัสไม่เป็นไปตามคำจำกัดความของการระบาดครั้งใหญ่ โดยพบสถิติการติดเชื้อนอกเขตสาธารณรัฐประชาชนจีน (รวมเขตบริหารพิเศษฮ่องกงและมาเก๊า) ได้แก่ เกาหลีใต้ 3,150 ราย อิตาลี 889 ราย อิหร่าน 388 ราย สิงคโปร์ 98 ราย และได้หวัน 39 ราย

- สมาคมโรงพยาบาลเอกชน ทำหนังสือถึง นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เรื่องโรงพยาบาลเอกชนประสบปัญหาขาดแคลนหน้ากากอนามัยสำหรับ ใช้ป้องกันการระบาดของโรคโควิด-19 ในชั้นวิกฤติ

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกมาตรการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ทุกประเภทที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้มีผลตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 - 31 ธันวาคม 2564 รวมเป็นเวลา 2 ปี

- ปัญหาการแพร่กระจายข่าวปลอมที่ส่งผลต่อสุขภาพหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนก เช่น น้ำเกลือกลั้วคอฆ่าเชื้อไวรัสโควิด-19 การใช้สมุนไพร/กัญชารักษาโควิด-19 การแจกหน้ากากอนามัยตามบ้าน ห้ามรับเด็ดขาด เพราะมีการป้ายยาสลบ เป็นต้น

- ปัญหาการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (compliance) เช่น กรณีปู้ยาที่กลับมาจากประเทศ ญี่ปุ่นโดยไม่บอกประวัติการเดินทางต่อโรงพยาบาล

- จากปัญหาการขาดแคลนของหน้ากากอนามัยและราคาที่สูงขึ้น ทำให้เกิดขบวนการ หลอกหลวง โดยนำหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วกลับมาบรรจุกล่องขายซ้ำ

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ปัญหาข่าวปลอมและขบวนการหลอกหลวง

- บทความ: ปัญหาการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

เดือน มีนาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 72 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 114 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- กระทรวงสาธารณสุข ได้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) 2563 เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย โดยให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563
- World Health Organization (WHO) ประกาศให้โควิด-19 เป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic) ณ วันที่ 11 มีนาคม 2563
- การแพร่ระบาดภายในประเทศจากคลัสเตอร์ (Cluster) สนามมวยลุมพินีและสนามมวยราชดำเนิน คลัสเตอร์ฝับน้ในทองหล่อและคลัสเตอร์งานชุมนุมของผู้เผยแพร่ศาสนาที่ มัสยิด ซีอริ ป้อตาลิง
- รัฐบาลประกาศยกเลิกวีซ่า VOA สำหรับ 18 ประเทศและ ฟรีวีซ่า 4 ประเทศ
- ภาครัฐออกมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 15 มาตรการ (การกักตัว / มีประกันการเดินทาง มีใบรับรองแพทย์ / มาตรการภายในประเทศ เช่น ปิดสถานที่เสี่ยง เลื่อนวันหยุด งดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น)
- โครงการอสม.เคาะประตูบ้านต้านโควิด-19 โดยให้อสม.ค้นหากลุ่มเสี่ยง ผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง จัดทำบัญชีรายชื่อกลุ่มเสี่ยงและเยี่ยมติดตามให้ครบ 14 วัน

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำภาครัฐ (compliance) ไปอยู่ในพื้นที่ปิด พื้นที่เสี่ยงเช่น ฝับน้ สถานที่ที่แออัด เป็นต้น ก่อให้เกิดคลัสเตอร์การระบาดของคลัสเตอร์สนามมวยลุมพินีและสนามมวยราชดำเนิน คลัสเตอร์ฝับน้ในทองหล่อและคลัสเตอร์งานชุมนุมของผู้เผยแพร่ศาสนาที่ มัสยิด ซีอริ ป้อตาลิง
- ภาครัฐออกมาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงทางอ้อม ระยะที่ 1 (มาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษี มาตรการอื่นๆที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทั่วไปและผู้ประกอบการ)
- รัฐบาลได้เปิดบัญชี กองทุนสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากโรคติดเชื้อไวรัส 2019 เพื่อให้ประชาชนร่วมแก้ปัญหา COVID-19 ซึ่งได้สร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสม ที่สวนทางกับมาตรการแจกเงินกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล
- รัฐบาลควบคุมราคาหน้ากากอนามัย 2.50 บาท และให้ผู้ผลิตหน้ากากอนามัยของรัฐต้องส่งสินค้าไปยังกระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นจุดกระจายสินค้าเพียงแห่งเดียวของรัฐ สำหรับผู้ที่ต้องการซื้อจะต้องไปต่อคิวที่กระทรวงพาณิชย์ในเวลา 04.00 น.
- ปัญหาการลักลอบส่งออกหน้ากากอนามัยไปยังต่างประเทศ และข้อพิพาทระหว่างกรมการค้าภายในและกรมศุลกากร

- ปัญหาการกักตุนหน้ากากโดยคนสนิทนักการเมือง เผยแพร่โดยเพจแหม่มโพธิ์ดำ
- บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:**
- บทความ:สังคมไทยความยุติธรรมที่ผูกขาดและมีที่ท่าว่าจะอ่อนกำลังลงเข้าไปทุกวัน

เดือน มีนาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 1,537 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 1,651 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- การระบาดเริ่มกระจายจากกรุงเทพและปริมณฑลไปยังต่างจังหวัด
- พ.ร.ก. ฉุกเฉิน รวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง และตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.)
  - ภาครัฐออกมาตรการป้องกัน “ลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงสูง” ให้มีการปิดชั่วคราวจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย สำหรับสนามมวย สนามกีฬา สนามม้า ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ผับ สถานบันเทิง สถานบริการ นวดแผนโบราณ โรงมหรสพ ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล
  - ภาครัฐปิดสถานที่เสี่ยงเพิ่มเติม ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ให้เปิดแคชเชอร์ super market ร้านอาหาร ร้านขายอาหาร ที่จะทำให้ซื้อกลับบ้านเท่านั้น ห้ามนั่งกินที่ร้าน ส่วนร้านอาหารในโรงแรม ให้บริการเฉพาะลูกค้าที่เข้าพัก ทั้งนี้ยังมีมติปิดตลาดทั้งหมด ให้เหลือแค่ร้านที่ขายของเพื่ออุปโภคบริโภค ของสด ของแห้ง
  - กระทรวงมหาดไทย สั่งปิดด่านชายแดนทางบก 18 จุด ใน 17 จังหวัด ทั่วประเทศ ห้ามคนเข้าออก แต่ใช้ส่งสินค้าได้เท่านั้น
  - คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติลงหนังสือด่วนถึงผู้ว่าทุกจังหวัดให้จัดตั้งทีมอาสาโควิด-19 ระดับอำเภอและหมู่บ้าน/จัดทำฐานข้อมูลของผู้เดินทางกลับจาก กรุงเทพฯ ที่มาถึงภูมิลำเนา
  - กระทรวงสาธารณสุขคาดการณ์ 3 ฉากทัศน์
    1. รุนแรงที่สุดจะมีจำนวนผู้ป่วย ประมาณ 16.7 ล้านคนใน 1 ปี
    2. ชะลอการระบาดได้ จะมีจำนวนผู้ป่วยประมาณ 9.9 แสนคนใน 2 ปี
    3. ควบคุมโรคได้ดีจะมีจำนวนผู้ป่วย ประมาณ 4 แสนคนใน 2 ปี

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐขาดการการวางที่ดีทำให้ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวเริ่มเดินจากกลับต่างจังหวัด หลังจากมีประกาศปิดพื้นที่ในกรุงเทพและปิดด่านพรมแดนถาวรเกิดการแออัดของประชากรบริเวณสถานีขนส่ง ทำให้เกิดความเสี่ยงที่เชื้อจะแพร่ระบาดไปในวงกว้าง
- มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงทางอ้อม ระยะที่ 2 (เยียวยาแรงงานที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม/ผู้ประกอบการ)

- มาตรการช่วยเหลือด้านสินเชื่อสำหรับลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 1 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- พบปัญหาสังคมกรณีชาวบางบอนรวมตัวเรียกร้อง กดดันสถานพยาบาลให้นำผู้ป่วยโควิด-19 ออกจากพื้นที่

- เว็บไซต์ลงทะเบียนรับเงินเยียวยาปลอม ซึ่งมีค่าสะกดคล้ายกับ www.เราไม่ทิ้งกัน.com

- นักโทษเรือนจำก่อจลาจล เหตุจากคนปล่อยข่าวลือนักโทษติดโควิดทำให้นักโทษพยายามแหกคุก ในขณะที่ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) เสนอพิจารณาให้ผู้ต้องขังบางส่วนพ้นโทษก่อนกำหนดหรือพักโทษปล่อยตัวชั่วคราวโดยใช้กำไล EM เป็นเครื่องมือควบคุมติดตามพฤติกรรมเพื่อลดการแออัดในทัณฑสถาน

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงทางอ้อม ระยะที่ 1 และ 2

บทความ: วิเคราะห์มาตรการช่วยเหลือด้านสินเชื่อสำหรับลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 1 และ 2 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

บทความ: ปัญหา Hate Crime และ Spillover Effect จากโควิด-19

บทความ: วิเคราะห์ปัญหาเรือนจำแออัดกับความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

เดือน เมษายน 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 992 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 2,643 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ภาครัฐวางมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดที่มาจากต่างประเทศโดยกำหนดห้ามไม่ให้คนต่างชาติและคนไทยเดินทางเข้าประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2563 ไปจนถึงวันที่ 15 เมษายน 2563 เนื่องจากจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ เป็นผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นสำนักงานการบินพลเรือนออกประกาศการห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทย และภาครัฐออกมาตรการกักกันผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศให้อยู่ในสถานกักกันโรคของรัฐตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2563

- ภาครัฐเร่งเตรียมความพร้อมในการพัฒนากลไกเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของโรค โดยกระทรวงสาธารณสุข เปิดตัวโรงแรมบาล 2 แห่งแรกในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นโรงแรมที่มีความพร้อมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ของ สธ.เข้ามาเป็นสถานพยาบาลพิเศษ (Hospital) และ สถานที่อีกรูปแบบหนึ่งที่จะให้ภาคโรงแรมเข้าร่วมมือ คือ โรงแรมที่ใช้สังเกตอาการของผู้เข้าข่ายเฝ้าระวังสอบสวนโรค หรือ โรงแรมกักตัว (Hotel Isolation) และยังสามารถมีที่ตั้งศูนย์ Local Quarantine 700 ห้อง เฝ้าระวังผู้เดินทางกลับจากต่างประเทศ

- ภาครัฐมีมาตรการค้นหาผู้ป่วยเชิงรุก หรือ Active case finding เริ่มครั้งแรกที่จังหวัดภูเก็ต

- ภาครัฐวางมาตรการเข้มงวดในการควบคุมการแพร่ระบาดภายในประเทศโดยออกมาตรการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อป้องกันการล่อมวงดื่มสุราทำให้เสี่ยงที่จะเกิดคลัสเตอร์ของการระบาดใหม่และการประกาศเคอร์ฟิวห้ามออกจากบ้านเวลา 22.00 น. ถึง 04.00 น. ยกเว้นเฉพาะกลุ่มที่ได้รับการยกเว้นพิเศษ

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- IMF คาดการณ์เศรษฐกิจไทยหดตัวร้อยละ 6.7 ในปี 2563
- คณะรัฐมนตรี มีมติขยายจ่ายเงินเยียวยาผู้ที่ลงทะเบียนในเว็บไซต์ เราไม่ทิ้งกัน.com จากเดิม คนละ 5,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน เพิ่มเป็นจ่ายให้ คนละ 5,000 บาท เป็นเวลา 6 เดือน
- คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบมาตรการค่าไฟฟ้าและขยายเวลาการชำระค่าไฟฟ้าออกไป 6 เดือน
- มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อมระยะที่ 3 (พ.ร.ก.กู้เงินเพื่อการเยียวยาและดูแลเศรษฐกิจ 1 ล้านล้านบาท /พ.ร.ก. Soft loan 5 แสนล้านบาท/พ.ร.ก.ดูแลเสถียรภาพภาพภาคการเงิน 4 แสนล้านบาท)
- ราชกิจจานุเบกษา ออกประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์การลดหย่อนส่งเงินประกันสังคม
- ประชาชนจำนวนมากรวมตัวกันที่กระทรวงการคลัง เพื่อยื่นขออุทธรณ์กรณีไม่สามารถเข้าถึงโครงการรับเงินเยียวยาจากผลกระทบโควิด-19 ที่ให้เงินเยียวยา 5,000 บาทต่อเดือน
- จากการสำรวจความคิดเห็นคนพิการทั่วประเทศ สิ่งที่ต้องการมากที่สุดจากรัฐบาลคือ อุปกรณ์เครื่องป้องกัน หน้ากากอนามัย หรือเจลแอลกอฮอล์ และสิ่งที่ต้องการมากคือ อยากมีรายได้และเงินช่วยเหลือ ซึ่ง สธ.และ พม.จะเร่งหาหรือเพื่อดำเนินการเยียวยาต่อไป
- พม. เสนอให้เพิ่มเงิน 1,000 บาท ให้เพียงครั้งเดียว สำหรับผู้มีบัตรคนพิการอยู่แล้ว และให้พักชำระหนี้กองทุนให้กู้ยืมคนพิการเป็นเวลา 12 เดือน ตั้งแต่เดือน เม.ย.63 - มี.ค.64 พร้อมเสนอให้จัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมประกอบอาชีพ คนละ 10,000 บาท

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในโลก

บทความ: วิเคราะห์มาตรการลดค่าไฟ

บทความ: วิเคราะห์ผลดีต่อการจ้างงานและเศรษฐกิจในกรณีกลับมาเปิดเมืองรูปแบบต่างๆ

บทความ: วิเคราะห์ พ.ร.ก.กู้เงินเพื่อการเยียวยาและดูแลเศรษฐกิจ 1 ล้านล้านบาท

บทความ: วิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการลดหย่อนการส่งเงินประกันสังคม

บทความ: ปัญหาโควิด-19 กับผลกระทบต่อกลุ่มคนพิการ

เดือน เมษายน 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 311 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 2,954 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ กำหนดกลุ่มประชากรที่ต้องเฝ้าระวังเรียงลำดับ ดังนี้
  - 1.กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ
  - 2.ผู้ต้องขังรายใหม่
  - 3.กลุ่มอาชีพที่พบปะผู้คนจำนวนมาก เช่น คนขับหรือพนักงานประจำรถสาธารณะ พนักงานไปรษณีย์
  - 4.กลุ่มอื่นๆ ตามสถานการณ์ของพื้นที่
- ทหารพบคนไทยลักลอบผ่านด่านธรรมชาติต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นแรงงานไทยที่ตกค้างอยู่ในรัฐต่างๆ ของประเทศมาเลเซียก่อนเดินทางข้ามจากช่องทางข้ามธรรมชาติ เพื่อเข้ามายังฝั่งประเทศไทย

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- โครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ปัญหาการตีตราผู้ป่วยการรังเกียจหรือกีดกันผู้ป่วยโรคโควิด-19 จะทำให้คนที่มีความเสี่ยงหรือมีอาการน่าสงสัยกลัวที่จะถูกสังคมตัดสิน จึงไม่ยอมมาตรวจ หลบซ่อนอยู่ในสังคม และแพร่เชื้อให้ผู้อื่นได้มากขึ้น รวมไปถึงการรังเกียจบุคลากรทางการแพทย์
- ปัญหาการจัดการกลไกการบริจาค พบกรณีการบริจาคเงินให้กับคุณลุง แท็กซี่ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จนเป็นกระแสในอินเทอร์เน็ตมียอดบริจาคสูงถึง 8 ล้านบาท

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่การเปิดเมือง

บทความ: วิเคราะห์โครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บทความ: สมดุลระหว่างการสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ มาตรการทุบและคลาย (The Hammer and the Dance)

บทความ: ปัญหาขยะหน้ากากอนามัย

บทความ: ความเปราะบางในมิติเชิงพื้นที่ จังหวัดที่พึ่งพาการท่องเที่ยวในระดับสูง

บทความ: ธุรกิจและลักษณะอาชีพที่ถูกผลกระทบจากมาตรการล็อกดาวน์

บทความ: ปัญหาการฆ่าตัวตาย

บทความ: การจัดการกับกลไกการบริจาคในช่วงโควิด-19

บทความ: การดำเนินธุรกิจที่ไร้จริยธรรมและปราศจากความยั่งยืน: การปรับขึ้นราคาสินค้าและบริการตลอดจนการกักตุนสินค้าในสถานการณ์วิกฤติโรคระบาด

บทความ: การปรับตัวของสถานศึกษาในช่วงโควิด-19

บทความ: การปรับตัวของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในช่วงโควิด-19

เดือน พฤษภาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 71 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,025 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- มาตรการผ่อนปรน ระยะที่ 1 เริ่มอนุญาตให้ 6 กลุ่มกิจการสามารถกลับมาดำเนินการได้ ประกอบไปด้วย ตลาด ร้านจำหน่ายอาหาร กิจการค้าปลีก-ส่ง กีฬาสันทนาการ ร้านตัดผม/เสริมสวย และกิจการอื่นๆ (ตัดขนสัตว์และรับเลี้ยงรับฝากสัตว์)

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- วัดทั่วประเทศร่วมตั้งโรงงานแจกจ่ายอาหารและน้ำดื่มช่วยเหลือทั้งนี้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือวันละ 274,000 คน ใช้งบวันละ 10.9 ล้านบาท

- ข้อมูลสายด่วนพม. พบว่า ระหว่างวันที่ 1-30 เม.ย. 2563 พบว่า มีคนไทยพยายามฆ่าตัวตายทั้งหมด 84 คน โดยสาเหตุมาจากปัญหาส่วนตัว หนี้สิน ตกงาน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ไม่ได้รับเงินเยียวยา 5,000 บาท และได้รับผลกระทบจากวิกฤติโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ประเมิน SMEs ที่ได้รับผลกระทบและแนวทางการช่วยเหลือ
- บทความ: นโยบายการเงินทางเลือกในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ

เดือน พฤษภาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติที่สำคัญ:

- ผ่อนคลายระยะที่ 2 โดยลดเวลาเคอร์ฟิวจาก 4 ทุ่มให้เป็น 5 ทุ่ม การอนุญาตให้สถานศึกษาสามารถใช้อาคารเรียนได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมช่วยเหลือ และการผ่อนคลายกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การดูแลสุขภาพหรือสันทนาการ โดยเจ้าของสถานที่ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค

- การทำ Alternative state quarantine โดยเป็นทางเลือก เป็นกระบวนการของการกักกันโรค ณ โรงแรมที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลโดยผู้กักตัวต้องจ่ายเงินเอง

- รัฐบาลใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ เพื่อควบคุม ป้องกันการแพร่ระบาดโควิด-19 แต่มีปัญหาบทความข้อมูลส่วนบุคคล เช่น พนักงาน 7-11 นำข้อมูลเบอร์โทรศัพท์ไปโทรจี้ลูกค้า การเก็บข้อมูลในแพลตฟอร์มไทยชนะ ยืนยันว่าไม่นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ หรือทางการเมือง

- ประเทศไทยได้เริ่มอนุญาตให้แรงงานกลับมาตุภูมิได้ ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2563

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการภายใต้การพิจารณาของศาลล้มละลาย
- ปัญหาการขนส่งสาธารณะ เช่น มีการกำหนดให้นั่งเว้นเบาะเพื่อระยะห่าง ทำให้เกิดความแออัดบนรถสาธารณะมากกว่าเดิม
- ปัญหาการเรียนออนไลน์ กระแสวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาการเรียนออนไลน์ โดยกระทรวงได้นำเทปเก่าในวิชาภาษาอังกฤษมาสอน จนเกิดแฮชแท็ก #saveครูวัง ขึ้นในทวิตเตอร์
- คนไทยในประเทศมาเลเซียหลายคนตกงาน ระหว่างรอกลับบ้านเงินก็น้อยลง จึงเลือกลักลอบข้ามพรมแดน และยอมถูกจับกักโรค 14 วัน เพื่อให้ได้กลับบ้านก่อนฮารีรายอ
- กลุ่มคนหักหัวคิวโรงแรมที่จะใช้กักตัวผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศ
- รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานออกมาเสนอให้สำนักงานประกันสังคมเพิ่มสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนจาก 62% เป็น 75%

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ปัญหาการเรียนออนไลน์

บทความ: ชัดจำกัดของสังคมในการรองรับการแพร่ระบาดของโควิด-19

บทความ: ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับมาตรการเพิ่มสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนจาก 62% เป็น 75%

บทความ: ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูฯ 4 แสนล้านบาท

บทความ: สรุปมาตรการของภาครัฐที่ช่วยเหลือแรงงานในมิติความครอบคลุม

บทความ: การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวในช่วงโควิด-19

บทความ: มาตรการดูแลแรงงานต่างด้าวเพื่อลดความเสี่ยงช่วงโควิด-19

เดือน มิถุนายน 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 54 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,135 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ผ่อนปรนมาตรการระยะที่ 3-4 โดยเพิ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ รวมถึงการปลดล็อกให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศได้ และการยกเลิกมาตรการเคอร์ฟิว

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ความกังวลใจว่าประเทศไทยจะเข้าสู่ภาวะเงินฝืด

- ปัญหาด้านการออม คนไทยส่วนใหญ่มีความสามารถด้านการออมต่ำ เพราะประชาชนระดับฐานรากเป็นกลุ่มคนหาเช้ากินค่ำจึงแก้ไขปัญหาการเงินได้เฉพาะหน้าเท่านั้น ยิ่งเมื่อรวมกับการก่อหนี้สะสมที่เกิดขึ้นจึงทำให้มีปัญหาทางการเงิน

- นายกรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการ Travel Bubble หรือเปิดประเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างจำกัด

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ทบทวนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมไทย

บทความ: ประเมินและให้ข้อเสนอแนะกับธุรกิจตลาดสด/ตลาดเอกรชน

บทความ: QE กับผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย

บทความ: Cashless society and Digital currency

บทความ: การจัดลำดับความสำคัญ: มาตรการเยียวยา-ฟื้นฟู-กระตุ้น

บทความ: ระเบิดเวลา SMEs

บทความ: ถอดบทเรียนเยียวยา “โควิด” สะท้อนเศรษฐกิจภายในอ่อนแอ

เดือน มิถุนายน 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 36 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,171 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ประเทศไทยไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ในประเทศครบ 1 เดือน

- ผ่านปรนมาตรการระยะที่ 5 โดยยังมีกิจกรรมที่ห้ามดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมการส่งเสริมการขายในสถานบริการ ผับและบาร์ สนามชนโค สนามชนไก่ สนามกอล์ฟ หรือสถานการณ์แข่งขันอื่นในลักษณะทำนองเดียวกัน

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- เศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกบ่งชี้ถึงสถานะถดถอยที่รุนแรงกว่าเดิม โดย IMF ลดประมาณการเศรษฐกิจโลกจากติดลบร้อยละ 3 เป็นติดลบร้อยละ 4.9 และธนาคารแห่งประเทศไทยลดประมาณการเศรษฐกิจไทยจากติดลบร้อยละ 5.3 เป็นติดลบร้อยละ 8.1

- ภาครัฐเริ่มกลั่นกรองโครงการ พ.ร.ก. เยียวยาและฟื้นฟู 4 แสนล้านบาท

- ภาครัฐออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 กลุ่มตกหล่น ได้แก่

1. โครงการช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
2. ช่วยเหลือผู้ที่ลงทะเบียนไม่สำเร็จตามโครงการเราไม่ทิ้งกันของกระทรวงการคลัง
3. โครงการช่วยเหลือกลุ่มผู้เปราะบาง

4. ช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ

- ธนาคารแห่งประเทศไทยออกมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 2

- ภาครัฐออกโครงการเราเที่ยวด้วยกันและโครงการกำลังใจ

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคท่องเที่ยวและมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยว

เดือน กรกฎาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 61 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,232 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ประเทศไทยไร้เชื้อ 50 วัน แต่พบความเสี่ยงการระบาดรอบใหม่ จากกรณีทูตชูดาน ทหาร อียิปต์ ทหารอียิปต์ที่เดินทางเข้าประเทศไทยตามมาตรการยกเว้นของรัฐบาล แต่ไม่กักตัวและไปเดินห้างสรรพสินค้า

- จากผ่อนคลายมาตรการระยะที่ 5 ทำให้มีการเดินทางผ่านเข้าออกทางบก ทางน้ำ ในพื้นที่ชายแดน ทั้งที่เดินทางผ่านการคัดกรองของภาครัฐและความพยายามลักลอบเข้ามาตามช่องทางธรรมชาติ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐมีการเปลี่ยนทีมเศรษฐกิจใหม่ ท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจและโรคระบาด

- เลื่อนพิจารณา travel bubble หลังประเทศที่เจรจาจับคู่ไว้เจอโควิดระลอกที่สอง แต่อย่างไรก็ตามในระยะยาวต้องมีมาตรการผ่อนคลายอยู่ดี

- การเปิดรับชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาใช้บริการสุขภาพในประเทศ (Medical and Wellness Program)

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ติดตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ: การปิดสถานประกอบการ ตลาดหุ้น ค่าเงิน และอัตราการว่างงาน

- บทความ: การเปลี่ยนทีมเศรษฐกิจใหม่

เดือน กรกฎาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 78 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,310 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ประเทศไทยไร้ผู้ติดเชื้อรายใหม่ในประเทศรวม 68 วัน (นับตั้งแต่ 25 มิถุนายน 2563)

- ความเสี่ยงการระบาดรอบ 2 กรณีของครอบครัวหุตชูตาน (7-10 กรกฎาคม 2563) และทหารอียิปต์ (8-11 กรกฎาคม 2563) ยังไม่พบการแพร่ระบาดในไทย

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ข้อมูลจากการสำรวจการมีงานทำ พบว่าตลาดแรงงานน่าเป็นห่วง คนที่ทำงานประจำแต่ไม่ได้ทำงานในช่วงโควิด-19 ระบาดอาจจะมีสูงถึง 2.9 ล้านคน และถ้าอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหดตัวลง 8.1% จะทำให้มีแรงงานตกงานสูงถึง 3.26 ล้านคน

- เริ่มมีเสียงเรียกร้องให้เปิดเศรษฐกิจมากขึ้น เนื่องจากทัศนคติที่จะควบคุมให้ผู้ติดเชื้อรายใหม่เท่ากับศูนย์อาจจะส่งผลเสียอย่างใหญ่หลวงต่อภาคเศรษฐกิจ

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ผลกระทบ Covid-19 ต่อตลาดแรงงานไทยยังน่าเป็นห่วงในปี 2564
- บทความ: สมดุลระหว่างการเปิดการท่องเที่ยวกับการคุมการระบาด
- บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ข้อเสนอต่อนโยบายการเงิน การคลัง เศรษฐกิจภายในและนอกประเทศ
- บทความ: การจ้างงานแรงงานรายชั่วโมงในช่วงวิกฤตการระบาด โควิด-19

เดือน สิงหาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 66 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,376 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ทหารสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นเข้ามาฝึกรบในไทย (วันที่ 3-4 สิงหาคม 2563) ทำให้สังคมกังวลใจว่าถ้ามาตรการควบคุมการแพร่ระบาดไม่เข้มงวดพออาจจะเป็นจุดเสี่ยง

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ตัวเลขสถานการณ์การดำเนินธุรกิจ ณ เดือนมิถุนายน พบว่าธุรกิจยังคงสามารถประคองตัวอยู่ได้
- ธนาคารแห่งประเทศไทย มีแนวโน้มจะไม่ต่ออายุมาตรการพักชำระหนี้ให้กับ SMEs เพราะจะกระทบกับวินัยในการรักษาเครดิต จึงเป็นหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ในการดูแลลูกหนี้ของตนเองต่อไป
- ใน พรบ. งบประมาณปี 2564 ภาครัฐมีการกำหนดงบฉุกเฉินที่จะนำมาใช้กับปัญหาโควิด-19 (รวมทั้งปัญหาอื่นๆ เช่น ภัยแล้ง หรือ อุทกภัย) รวม 99,000 ล้านบาท และมีงบประมาณเฉพาะในการดูแลปัญหาโควิด-19 อีก 40,326 ล้านบาท ทำให้เดือน ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564 ภาครัฐจะมีงบประมาณที่สามารถเอามาใช้ในการดูแลโควิด-19 ได้มากถึง 139,326 ล้านบาท

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: เศรษฐกิจไทยกับการพึ่งพาต่างชาติ

บทความ: ติดตามมาตรการการเงินและการคลังที่สำคัญเพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 ใน
ระลอกแรก

บทความ: หนี้สาธารณะของไทยน่ากังวลใจมากน้อยเพียงใด?

บทความ: ปัญหาจังหวัดประจวบ 6 มิติ

บทความ: ปัญหาสังคมจากการร้องเรียน

บทความ: ปัญหาขยะ Delivery

เดือน สิงหาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 36 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,412 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- คนไทย 2 คนกลับจากต่างประเทศ เข้าควบคุมใน State Quarantine 14 วัน ออกมาใช้ชีวิตแล้วตรวจพบเชื้อ แต่ในภายหลังพบว่า เป็นเชื้อสายไวรัสที่โอกาสจะแพร่เชื้อเป็นไปได้ยาก
- ปัญหาการแพร่ระบาดระลอกที่ 2 ในพม่า ทำให้เกิดความเสี่ยงจากแรงงานพม่าที่จะเข้ามาไทยตามช่องทางธรรมชาติ
- กระทรวงมหาดไทยและกองทัพบก ร่วมกันเฝ้าระวัง 10 จังหวัดที่ติดกับชายแดนพม่าโดยมีระยะทางประมาณ 2,401 กม.

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐจัดระบบการบริหารจัดการปัญหาโควิด-19 ทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีการตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.)
- ภาคเอกชน มี 3 ข้อเสนอเพื่อรักษาระดับการจ้างงาน ได้แก่ การให้เงินอุดหนุน/ลดหย่อนภาษี การลดดอกเบี้ยและปรับโครงสร้างหนี้ให้กับธุรกิจ และการขอเพิ่มเงินอุดหนุนเยียวยาธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จากกองทุนประกันสังคม

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ฉากทัศน์ใหม่ของการแพร่ระบาดในไทย
- บทความ: สถานการณ์โควิด-19 และประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อ SMEs
- บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ตลาดนัดสี่มุมเมือง และ OTOP goes digital
- บทความ: ผลกระทบของการปิดโรงเรียนช่วงโควิด-19 ต่อพัฒนาการเด็ก
- บทความ: ผลกระทบ โควิด-19 ที่มีต่อเศรษฐกิจและการจ้างงาน: กรณีศึกษาแรงงานหญิง

เดือน กันยายน 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 68 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,480 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบการติดเชื้อในประเทศรายแรกในรอบ 101 วัน โดยผู้ต้องขังชาย (ผู้ต้องขังแรกเริ่ม)

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวประเภทพิเศษ Special Tourist Visa (STV)
  - จังหวัดภูเก็ต ภายใต้โครงการ ภูเก็ต โมเดล จะเปิดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาภายใต้โครงการ Safe & Sealed Area for Tourism ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาจะถูกจำกัดพื้นที่และตรวจสอบสุขภาพ
  - งบประมาณปี 2564 ล่าช้าทำให้ส่วนราชการต้องใช้งบประมาณปี 2563 ไปพลางก่อน
  - ภาครัฐออกมาตรการดูแล SME เพิ่มเติม โดยกำหนดให้ธนาคารภาครัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้น
    - ภาครัฐวางมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบใหม่ ได้แก่ มาตรการกระตุ้นการบริโภค มาตรการจ้างงานเด็กจบใหม่ และการปรับมาตรการ เราเที่ยวด้วยกัน
    - สถิติการจ้างงานแรงงานเดือนมิถุนายน พบว่าปัญหาการว่างงานยังอยู่สูงที่ระดับ 7.34 แสนคน แต่ปัญหาการว่างงานแฝง (มีงานทำแต่ไม่ได้ทำงาน หรือ ทำงานแต่ไม่ได้รายได้) มีทิศทางลดลงเป็นอย่างมาก จาก 2.9 ล้านคนในช่วงเดือนเมษายน มาอยู่ที่ 1.6 ล้านคน
    - วันที่ 4 และ 7 กันยายน เป็นวันหยุดชดเชยวันสงกรานต์ของปีนี้

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: 5 ประเด็นระยะกลางที่ควรจับตามอง

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อครัวเรือนเด็กเล็ก

บทความ: มาตรการอสังหาริมทรัพย์ในช่วงโควิด-19 สำหรับธนาคารภาครัฐ

บทความ: สถานการณ์การจ้างงาน ณ เดือน มิถุนายน 2563

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจ้างงานคนพิการและทางออกเชิงนโยบาย

บทความ: โครงการ 4 แสนล้าน กรอบแนวทางที่ควรจะเป็น

เดือน กันยายน 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 84 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,564 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ผ่านพ้น 14 วัน คนไทยที่ติดเชื้อในช่วงต้นเดือนมิถุนายนมีแนวโน้มสูงที่จะไม่เป็นการระบาดระลอกใหม่
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพร่วมกับกรมควบคุมโรค แลกเปลี่ยนเตรียมความพร้อม State Quarantine Alternative State Quarantine และ Alternative Hospital Quarantine เพื่อรองรับการเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าประเทศมาพักระยะยาว 270 วัน โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามา เริ่มจากผู้เดินทางที่

ได้รับอนุญาตตามมาตรการป้องกันโรคที่ ศบค.กำหนด โดยเน้นจากประเทศเสี่ยงต่ำ เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ และนักธุรกิจที่มาจากระดัณรายได้ในประเทศ ส่วนการจัดระบบรองรับเพื่อความปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงก่อนเดินทาง ผู้เดินทางต้องมี Fit to fly ผลตรวจปลอดภัย SARS-CoV-2 ใน 72 ชั่วโมง มีกรมธรรม์ 1 แสนเหรียญสหรัฐ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ชุมชนของประเทศต้นทาง และเมื่อเดินทางมาถึง ให้เข้าสู่ระบบการกักตัวที่ปลอดภัย 14 วัน ดำเนินการตรวจหาเชื้อ 3 ครั้ง และมีการใช้แอปพลิเคชันในการติดตามตัว

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- คณะรัฐมนตรีอนุมัติวันหยุดเพิ่มเติมโดยให้วันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2563 เป็นวันหยุดราชการพิเศษเพื่อให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ และเปลี่ยนแปลงวันหยุดชดเชยวันเสาร์ที่ 5 ธันวาคม 2563 ที่จะมีวันชดเชยเป็นวันจันทร์ที่ 7 ธันวาคม 2563 ให้เป็นวันศุกร์ที่ 11 ธันวาคม 2563 ทำให้มีวันหยุดยาว 4 วันรวม 2 ช่วง

- ภาครัฐมีแนวคิด “ไทยแลนด์โมเดล” เป็นการผ่อนคลายให้ต่างชาติสามารถเข้ามาในประเทศไทยได้ 6 กลุ่ม

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ความเสี่ยงของการแพร่ระบาดจากแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

บทความ: วิเคราะห์ปัญหาทางงบประมาณล่าช้า

บทความ: มาตรการในการป้องกันการและแก้ปัญหาด้านแรงงานอันเนื่องมาจากการระบาดของโควิด-19

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ

บทความ: เศรษฐศาสตร์ของวันหยุด

เดือน ตุลาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 101 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,665 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบผู้ติดเชื้อข้ามฝั่งมาที่ไทยทางด้านแม่สอด 3 ราย

- ชาวบ้านชุมชนชายแดนแม่สอด รวมตัวยื่นหนังสือ ชูป้ายเรียกร้องปิดด่านถาวรเชื่อมเมียวดี-พม่าชั่วคราว หวั่น COVID-19 ลามข้ามฝั่งหนัก หลังพบคนขับรถพม่าติดโควิด-19 จำนวน 3 ราย เข้าถึงใจกลางเมือง

- กระทรวงสาธารณสุข คาดการณ์แบบจำลองสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รอบ 2 มี 3 รูปแบบ ได้แก่

1.สถานการณ์ดีโดยมีผู้ติดเชื้อประมาณ 1 หรือ 2 คน และเข้าไปควบคุมไม่ให้เกิดการแพร่กระจายได้

2.หลังจากมีผู้ป่วยรายที่ 1 ขึ้นมาอาจจะมีการระบาดในกลุ่มเล็ก ๆ คาดว่าจะมีประมาณ 10-20 คน ต้องควบคุมได้ภายในระยะเวลาอันสั้นไม่เกิน 2 สัปดาห์ หรืออย่างมาก 4 สัปดาห์ และ

3.เป็นการจำลองสถานการณ์ที่ไม่อยากให้เกิด คือเมื่อมีรายแรกเกิดขึ้น ก็เกิดการแพร่ระบาดไปในวงกว้าง 100 ถึง 200 คน

- รศ.นพ.ธีระ วรธนารัตน์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเมินลักษณะการระบาดของ COVID-19 ในไทยคล้ายกับสหรัฐฯ ทางตะวันออกเฉียงเหนือตอนนี เป็นการแพร่แบบเงียบ ๆ หรือที่เรียกว่า silent spreading

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจรอบใหม่ ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง โครงการช้อปดีมีคืน โครงการ 1 ตำบล 1 ทฤษฎีใหม่ และโครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ออกแผนพัฒนาประเทศในช่วงโควิด-19 โดยยก 4 ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ 1. การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในประเทศ 2. การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อการรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน 3. การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคน และ 4. การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมการฟื้นฟูพัฒนาประเทศ

- คณะอนุกรรมการที่ทำงานอยู่ภายใต้ศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ซึ่งมีทีมวิจัยเข้าไปร่วมด้วย) ได้เสนอให้มีการจัดทำ Dashboard เพื่อประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในแง่มุมต่างๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าภาคเศรษฐกิจรายเดือนเริ่มมีการฟื้นตัว ยกเว้นภาคธุรกิจที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

- ภาครัฐ พิจารณาสั่งโครงการ “สะพานไทย” เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยเข้าด้วยกันระหว่าง หัวหิน-ประจวบคีรีขันธ์ กับ ชลบุรี-พัทยา ซึ่งเป็นแผนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อประเทศในระยะยาว

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: โจทย์สำหรับทีมเศรษฐกิจใหม่

บทความ: ปัญหาเด็กยากจนพิเศษ

บทความ: ผลกระทบโควิด-19 ต่อการจ้างงานในภาคบริการของประเทศไทย

บทความ: บทเรียน Singapore Model

บทความ: ผลกระทบของมือปราบทั่วรัฐบาล

บทความ: วิเคราะห์การต่ออายุ พรก. ฉุกเฉิน

เดือน ตุลาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 108 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,780 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่องที่แม่สอดอีก 6 ราย
- หญิงฝรั่งเศสเข้ามาในประเทศไทย หลังจากควบคุมที่ State Quarantine ครบ 14 วันแล้ว ออกมาใช้ชีวิตภายนอกและตรวจพบเชื้อ
- การตรวจเชื้อในพิตเนสใน State Quarantine พบเชื้อโควิด-19 ทำให้ทราบถึงปัญหาช่องโหว่ในการควบคุมการแพร่ระบาดใน State Quarantine
- FreedomHouse (2020) รายงานผลสำรวจทั่วโลก พบว่าโควิด-19 ทำให้ความเป็นประชาธิปไตยมีแนวโน้มลดลง

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- นักท่องเที่ยว Long Stay เริ่มเดินทางมาเชียงใหม่ 41 คน จากกวางโจว 145 คน และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติอีก 118 คน ทั้งหมดเข้าพักตัวใน State Quarantine

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจ หลังการระบาดครั้งแรก
- บทความ: ประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคม หลังการระบาดครั้งแรก
- บทความ: เหลียวหลังประเทศไทยกับการจัดการโควิด-19 ด้วยวาทกรรมที่ว่า “สุขภาพต้องมาก่อนเสรีภาพ”

เดือน พฤศจิกายน 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 94 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,874 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบผู้ติดเชื้อชาวพม่าที่แม่สอดอีก 7 ราย
- พบคนอินเดียและฮังการีในประเทศไทย ติดเชื้อในประเทศ
- พบทหารเกาหลีใต้เข้ามาฝึกรบ คอบร้าโกลด์ 21 ในไทยและกลับไปตรวจพบเชื้อที่ประเทศเกาหลีใต้
- บริษัท Pfizer-BioNTech รายงานผลการทดสอบขั้นกลางและพบว่าวัคซีนของบริษัทสามารถป้องกันการเกิดอาการได้มากกว่าร้อยละ 90
- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มารอบแรก 177 คนได้เข้าใน State Quarantine ครบ 14 วันและไม่พบเชื้อ

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

- บทความ: ฉากทัศน์ด้านการท่องเที่ยวหลังจากที่เริ่มมีข้อมูลวัคซีนที่ประสบความสำเร็จ
- บทความ: ประเมินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโครงการคนละครึ่ง และโครงการช้อปดีมีคืน
- บทความ: กระตุ้นเตือนปัญหาความยากจนเรื้อรัง

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: กรอบ McKinsey

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: แกะรอยทางออกของ อ. ประสาร ไตรรัตน์วรกุล

เดือน พฤศจิกายน 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 124 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 3,998 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- วัคซีนของบริษัท Moderna รายงานผลการทดสอบขั้นกลาง พบว่ามีประสิทธิผล 94.5%
- ไทยจองซื้อวัคซีนของบริษัท Astra Zeneca รวม 26 ล้านโดส
- บริษัท Astra Zeneca รายงานประสิทธิผลของวัคซีนที่ 70.4% (เฉลี่ยรวมของ 2 พื้นที่)
- วัคซีนของทั้ง 3 บริษัท คือ Pfizer, Moderna และ Astra Zeneca ได้ผ่านการทดสอบขั้น

กลางและได้รับอนุมัติให้ใช้แบบฉุกเฉินในบางประเทศ

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐพิจารณาข้อเสนอโครงการ “รถเก่าแลกรถใหม่” เพื่อกระตุ้นธุรกิจซื้อขายรถยนต์
- กลุ่มผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ยื่นข้อเสนอ 8 ข้อเพื่อกระตุ้นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์ข้อเสนอโครงการ “รถเก่าแลกรถใหม่”

บทความ: วิเคราะห์ 8 ข้อเสนอของกลุ่มผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์

บทความ: ผลกระทบ Covid-19 ต่อตลาดแรงงานไทย

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ม้าดูหนาว

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: บทความจากธนาคารแห่งประเทศไทย

เดือน ธันวาคม 2563 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 248 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 4,246 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบความเสี่ยงของการระบาดครั้งใหม่ กลุ่ม Cluster 1G1 Hotel รวม 26 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่

- พบการติดเชื้อในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในประเทศรวม 6 ราย

- คณะบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลระบุ ยังไม่สามารถคาดการณ์ความรุนแรงของการระบาดได้ เพราะยังไม่ทราบตัวเลขผู้ลักลอบเข้ามาในไทยได้ชัดเจน นอกจากนี้ยังระบุว่าเชื้อโควิด-19 เมียนมาสายพันธุ์ G614 แพร่กระจายได้ง่ายและเร็วกว่าสายพันธุ์เดิม D614 ประมาณ 20%

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ผู้ประกอบการ ใน จ.เชียงรายบางส่วนมีแนวคิดที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย หลังผู้ติดเชื้อ ลักลอบข้ามแดนสร้างความเสียหายกับธุรกิจท่องเที่ยว

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ติดตามมาตรการการเงินและการคลังที่สำคัญเพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 งบประมาณที่เหลือสำหรับการรับมือกับการแพร่ระบาดระลอกใหม่

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มคนไร้บ้าน

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: วิเคราะห์ข้อเสนอโครงการ Land Bridge

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ข้อเสนอโดย ดร. ศุภวุฒิ สายเชื้อ

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ข้อเสนอโดย ดร. สันติธาร เสถียรไทย

เดือน ธันวาคม 2563 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,638 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 6,884 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- เกิดการแพร่ระบาดระลอกใหม่ คลัสเตอร์ตลาดกุ้งและตลาดปลาที่สมุทรสาคร ซึ่งมีการแพร่กระจายข้ามจังหวัดอย่างรวดเร็ว

- ภาครัฐออกมาตรการเข้มงวดลือคดาวน โดยระบุพื้นที่ที่จังหวัดเชียงใหม่

- ภาครัฐออกมาตรการเข้มงวดลือคดาวนรายจังหวัด โดยระบุพื้นที่และกิจกรรมที่จังหวัดสมุทรสาคร

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- สังคมเริ่มคาดหวังกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบใหม่

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ประเมินการระบาดรอบใหม่

เดือน มกราคม 2564 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 4,566 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 11,450 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบคลัสเตอร์ใหม่ ติดที่ผับในจังหวัดเชียงใหม่ และติดในงานปาร์ตี้ของดีเจมะตูม

- ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่คำสั่ง พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ฉบับที่ 16 กำหนดให้ 28 จังหวัดเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด เริ่มบังคับใช้ 4 ม.ค. 2564

- ขยาย พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ครั้งที่ 9 โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 16 ม.ค. – 28 ก.พ. 2564

- กรุงเทพมหานคร สั่งร้านอาหาร ห้ามนั่งกินที่ร้าน หลังช่วงเวลา 21.00 น.

- สธ.เคาะแผนฉีดวัคซีน COVID-19 แบ่ง 3 ระยะ ระยะที่ 1 ระหว่าง ก.พ. – เม.ย. 2564 กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ ระยะที่ 2 ระหว่าง พ.ค. – ธ.ค. 2564 ครอบคลุมทั้งประเทศ ระยะที่ 3 ตั้งแต่ ม.ค. 2565 เน้นสร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มชน

- วัคซีนของ Sinovac สามารถป้องกันโรคได้ 50.4% และช่วยไม่ให้เกิดอาการได้ 78%

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- กระทรวงแรงงานออกมาตรการเยียวยาผู้ประกันตนที่ได้รับผลกระทบโควิด-19 รอบใหม่ ลดส่งเงินสมทบ 3 เดือน และจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีว่างงานจากเหตุสุดวิสัยให้กับผู้ประกอบการและลูกจ้างทั่วประเทศ

- ช่วยเหลือเงินเยียวยา กลุ่มอาชีพอิสระ แรงงานนอกระบบ และเกษตรกรรายละ 3,500 บาท เป็นระยะเวลา 2 เดือน

- ธปท. ขยายระยะเวลาให้ลูกหนี้สมัครรับความช่วยเหลือและให้ผู้ให้บริการทางการเงินเร่งปรับโครงสร้างหนี้เชิงรุก

- การสื่อสารที่ไม่ตรงกันของภาครัฐ โฆษก ศบค. กล่าวว่า หากไม่ติดตั้งแอปพลิเคชันหมอชนะ มีความผิดตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ต่อมานายกฯ กล่าวว่าไม่โหลดแอปพลิเคชันหมอชนะไม่มีความผิด แต่ขออย่าปิดบังข้อมูล

- พบปัญหานายจ้างลดยแพแรงงานต่างด้าวที่ขังทาง

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์มาตรการทางเลือกในการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดระลอกใหม่

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: แนวคิดเรื่องการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้ลอตเตอรี่ใบเสร็จ

บทความ: ติดตามประเด็นด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มสถาบันการศึกษาที่รับนักศึกษาต่างชาติ

เดือน มกราคม 2564 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 7,332 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 18,782 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบคลัสเตอร์ใหม่ วงแชร์ที่มหาสารคาม

- วัคซีนของ Astra Zeneca ได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยาในไทย แต่วัคซีนของ Sinovac ยังต้องส่งเอกสารเพิ่มเติม

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ภาครัฐออกมาตรการเยียวยารอบใหม่ ประกอบไปด้วย มาตรการไทยชนะ มาตรการคนละครึ่งรอบเสริม และมาตรการเราเที่ยวด้วยกันรอบเสริม

- ปัญหาแรงงานเดือนเนื่องจากเอกสารหมดอายุ ไม่สามารถเดินทางข้ามประเทศกลับไปต่อเอกสารได้

- พบปัญหาผู้ที่ติดเชื่อไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ข้อคิดเห็นเรื่องวัคซีนของไทย

บทความ: ผลกระทบโควิดต่อแรงงานต่างชาติ

บทความ: วิเคราะห์มาตรการช่วยเหลือรอบใหม่

บทความ: ปัญหาทุนจีน

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อแรงงานนอกระบบ

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ข้อเสนอของ อ. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

เดือน กุมภาพันธ์ 2564 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 5,932 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 24,714 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- พบกลุ่มคลัสเตอร์ใหม่ ตลาดพรพัฒน์ จังหวัดปทุมธานี

- ไทยตกขบวน COVAX ไม่ได้เข้าร่วมและไม่ได้รับการแจกจ่ายวัคซีนในรอบแรกจากกลุ่ม

- กระทรวงสาธารณสุข เปิดกำหนดการนำเข้าวัคซีนและระบุกลุ่มเฉพาะที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ของการฉีดก่อน

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดมหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้บัตรและบัตรส่วนบุคคล

- ภาครัฐออกมาตรการ เรารักกัน สำหรับแรงงานในระบบที่เป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม

ตามมาตรา 33

- ประธานที่ตีอาร์ไอออกมากระตุ้นเตือนเรื่องการระบาดรอบนี้อาจจะไม่สามารถควบคุมได้ และเสนอให้ภาครัฐต้องขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้าด้วยกัน ภาครัฐควรจะต้องจัดทำและสื่อสารข้อมูลการระบาดอย่างเป็นระบบ (แผนที่ ระบบการจัดการ สถิติที่เกี่ยวข้อง) วาง Road map การแก้ไขปัญหาเพื่อให้ธุรกิจสามารถวางแผนกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ และเร่งจัดหา วางแผน และจัดการฉีดวัคซีนให้ได้ครบภายในปี 2564 ตลอดจนเร่งลงทะเบียนนายจ้างที่ไม่ใช่ต่างด้าว

- เปิดลงทะเบียนโครงการเราชนะสำหรับผู้ที่ไม่สามารถโทรพบปัญหาความแออัด คนมารอลงทะเบียนในวันแรกกว่า 2 แสนคน

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์มหกรรมใกล้เกลี่ยหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย

บทความ: เศรษฐกิจการเมืองเรื่องวัคซีน

บทความ: สถานการณ์หนี้และจุดเปราะบางเป็นพิเศษ

บทความ: ปัญหาค่าขนส่งทางเรือสูงในช่วงโควิด-19

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว

บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย: ข้อเสนอของกลุ่ม CARE

เดือน กุมภาพันธ์ 2564 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 1,237 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 25,951 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขึ้นทะเบียนวัคซีน Sinovac
- วัคซีนจากบริษัท Sinovac และ AstraZeneca ได้นำส่งมาถึงประเทศไทยเป็นล็อตแรก
- เริ่มดำเนินการฉีดวัคซีน Sinovac ให้กับประชาชนในจังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นศูนย์กลาง

การระบาดในระลอกช่วงเดือนธันวาคม รวมถึงบุคลากรการแพทย์และตัวแทนกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- นักท่องเที่ยวจากยุโรปกลุ่มแรกเดินทางถึง จ.ภูเก็ต พร้อมตรวจหาเชื้อ COVID-19 ก่อนเข้าพักตัวใน Villa Quarantine ที่โรงแรมศรีพินนา

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อธุรกิจสปา ธุรกิจร้านตัดผม และแรงงานในระบบ

เดือน มีนาคม 2564 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 1,054 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 27,005 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ

- กรุงเทพฯ เริ่มฉีดวัคซีนวันแรกให้บุคลากรทางการแพทย์ 130 คนในโรงพยาบาล 3 แห่ง

- ดำรวจชุดควบคุมฝูงชนสน.วังทองกลางติดเชื้อโควิด-19 หลังกลับบ้านที่สมุทรสาคร

- สถาบันบำราศนราดูร ยืนยันว่ากรณีแพทย์หญิง รพ.สมุทรสาคร พบอาการผิดปกติหลังฉีดวัคซีนของ Sinovac เป็นอาการข้างเคียง ไม่ใช่อาการแพ้วัคซีน

- บริษัท แอสตราเซนeca ประเทศไทย ออกเอกสารชี้แจงความปลอดภัยของวัคซีนป้องกันโควิด-19 ย้ำอัตราการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในปอด และภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำส่วนลึกหรือภาวะเกล็ดเลือดต่ำในผู้ที่ได้รับวัคซีนต่ำกว่าการพบในประชากรทั่วไป และไม่ต่างจากวัคซีนตัวอื่น

- คลัสเตอร์ตลาดบางแค

- คลัสเตอร์ผู้ต้องกัก (ผู้ลักลอบเข้าเมือง)

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- การบินไทยได้จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการจนแล้วเสร็จและได้ยื่นแผนฟื้นฟูกิจการต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นที่เรียบร้อยแล้วตามกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย
- ข่าวลือปัญหาการลัดคิวฉีดวัคซีนให้กลุ่มบุคคล VIP ปลัด สธ. ลงนามสั่งพักปฏิบัติหน้าที่ประจำผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ชั่วคราวจนกว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงจะแล้วเสร็จ

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ฟื้นฟูการบินไทย: ทำอย่างไรถึงจะยั่งยืน?

เดือน มีนาคม 2564 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,832 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 28,863 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ

- พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีฉีดวัคซีนของบริษัท AstraZeneca เช็มแรกในไทย สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน
- หลายประเทศในยุโรประงับการใช้วัคซีนของ AstraZeneca ชั่วคราว จนกว่าจะสรุปผลการวิเคราะห์ผลข้างเคียง กรณีพบผู้มีภาวะลิ่มเลือดอุดตันหลังฉีดวัคซีน
- องค์การเภสัชกรรมรับวัคซีนซิโนแวค ล็อตที่ 2 อีก 8 แสนโดสจากจีนพร้อมส่งมอบให้กรมควบคุมโรคกระจายฉีดให้กับกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดที่มีความเสี่ยงหลังผ่านการตรวจสอบมาตรฐานจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
- องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้การสนับสนุนการใช้วัคซีน ของ AstraZeneca ให้กับประชาชน โดยเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ยังคงเดินหน้าฉีดวัคซีนของ AstraZeneca ต่อไปหลังจากทบทวนรายงานเรื่องการเกิดลิ่มเลือดอุดตันแล้ว
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขึ้นทะเบียนวัคซีนจอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน ที่ภาคเอกชนยื่นขอเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 (พ.ร.ก. ฟื้นฟูฯ) ซึ่งประกอบด้วย 2 มาตรการช่วยเหลือ ได้แก่ (1) มาตรการสนับสนุนการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ (สินเชื่อฟื้นฟู) และ (2) มาตรการสนับสนุนการรับโอนทรัพย์สินหลักประกันเพื่อชำระหนี้ (โครงการพักทรัพย์พักหนี้)
- โครงการเราเที่ยวด้วยกันเฟส 3
- โครงการทัวร์เที่ยวไทย

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ประเมินมาตรการการเงิน 3.5 แสนล้านบาท

บทความ: โครงการโคกหนองนาในช่วงโควิด-19

เดือนเมษายน 2564 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 8,590 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 37,453 ราย

จำนวนผู้รับวัคซีน 581,311 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ

- คลัสเตอร์สถานบันเทิง通宵และศูนย์เชี่ยวชาญฯ คณะแพทยฯ จุฬาลงกรณ์ฯ ตรวจสอบเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่พบในสถานบันเทิงเป็นสายพันธุ์อังกฤษระบาดเร็วกว่าสายพันธุ์ปกติถึง 1.7 เท่า
- กรมราชทัณฑ์ประกาศงดเยี่ยมญาติทุกเรือนจำทั่วประเทศตั้งแต่ 5 เม.ย.-5 พ.ค. 2564 หลังพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในเรือนจำจังหวัดนครราชสีมาจำนวนกว่า 100 คน
- ศบค. ชุดใหญ่ มีมติให้ปิดสถานบันเทิง สถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายสถานที่บริการสถานบันเทิง อาบ อบ นวด ทั้งหมด 41 จังหวัด เป็นเวลาอย่างน้อย 14 วัน
- แต่งตั้ง นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร เป็นประธานคณะกรรมการเพื่อเป็นคณะทำงานจัดหาวัคซีน ทำงานร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลเอกชน รวมถึงร่วมหารือเรื่องวัคซีนทางเลือก
- องค์การเภสัชกรรมรับวัคซีนของ Sinovac ล็อตที่ 3 อีก 1 ล้านโดส และจะเข้ามาเพิ่มอีก 5 แสนโดส ช่วงปลายเดือน เม.ย. 2564 นี้

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- การผลักดันการแก้กฎหมายเพื่อดึงดูดให้คนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้สะดวกและจูงใจมากขึ้น เช่น การแก้ประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติอาคารชุด (คอนโดฯ) รวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อขยายสิทธิการซื้อคอนโดฯ รวมทั้งปลดล็อกให้ชาวต่างชาติซื้อบ้านแนวราบได้

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย ผ่าน 3 มุมมอง

เดือนเมษายน 2564 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 27,700 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 65,153 ราย

จำนวนผู้รับวัคซีน 1,411,614 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ

- เกิดการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 ในประเทศไทย
- บริษัทไฟเซอร์อิงค์ ระบุว่าประชาชนมีแนวโน้มที่จะต้องฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ของไฟเซอร์-บิออนเทค โดสที่ 3 ภายในระยะเวลา 12 เดือนหลังจากฉีดวัคซีน 2 โดสแรกแล้ว

- องค์การอนามัยโลก (WHO) เตือนว่าโควิด-19 ที่เกิดกลายพันธุ์ในอินเดียสายพันธุ์ B.1.617 อาจแพร่ระบาดได้ง่ายกว่าเดิมและอาจทำให้วัคซีนด้อยประสิทธิภาพในการป้องกันโรค

- กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุขเตรียมความพร้อมออกหลักเกณฑ์แนวทางกักตัวผู้ติดเชื้อที่บ้าน “เกณฑ์การพิจารณาผู้ติดเชื้อเพื่อการแยกตัว-การดำเนินการของโรงพยาบาล” รับมือกรณีในอนาคตมีผู้ป่วยจำนวนมาก

- ปัญหาความเชื่อมั่นของวัคซีน เกิดข่าวในกรณีผลข้างเคียงของวัคซีน Sinovac ทำให้เกิดอาการชา คล้ายอัมพฤกษ์ หรือการเสียชีวิต

- คณะทำงานพิจารณาการจัดหาวัคซีนฯ ได้ข้อยุติจัดหาวัคซีน COVID-19 อีก 2-3 ยี่ห้อเพิ่ม 35 ล้านโดสในจำนวนนี้ 10-15 ล้านโดสให้ภาคเอกชนจะจัดหาตลาดกระจายและฉีดวัคซีนเสร็จสิ้นภายใน ธ.ค. 2564

- ศบค.ระบุว่าข้อมูลค่ามัธยฐาน (ค่ากลาง) ระยะเวลานับจากวันทราบผลตรวจพบเชื้อจนถึงวันที่เสียชีวิตในการระบาดระลอกเดือน เม.ย. 2564 นี้อยู่ที่ 6 วันโดยระยะเวลาสั้นที่สุดคือ 0 วันและนานที่สุดคือ 57 วันซึ่งหากเปรียบเทียบกับการระบาดในปี 2563 ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 12 วัน (ระยะเวลาสั้นสุด-นานสุดอยู่ที่ 2-67 วัน) และการระบาดระลอกสองอยู่ที่ 7 วัน (ระยะเวลาสั้นสุด-นานสุด 6-39 วัน)

- สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (CAAT) ออกหนังสือยืนยันไม่มีการอนุญาตให้เครื่องบินเช่าเหมาลำจากอินเดียเข้าไทยส่วนสายการบินจากอินเดียมีปกติสัปดาห์ละ 1 เที่ยวบินส่วนผู้ติดเชื้อพบจากการตรวจเข้าประเทศปกติ

- ศบค.ประกาศยกระดับพื้นที่ให้ 6 จังหวัดเป็น ‘พื้นที่สีแดงเข้ม-พื้นที่สูงสุดและควบคุมเข้มงวด’ ประกอบด้วยกรุงเทพฯชลบุรีเชียงใหม่หนองบุรีพุมธานีและสมุทรปราการ

- เอกชนเสนอแผนวัคซีน 5-10 ลานโดส สำหรับพนักงานบริษัทและครอบครัว

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ธนาคารแห่งประเทศไทยประมาณการอัตราการเจริญเติบโตก่อนการระบาดระลอกที่ 3 ที่ร้อยละ 3 หลังจากการระบาดระลอกที่ 3 หอการค้าประมาณการเศรษฐกิจเหลือร้อยละ 2-3 และธนาคารกรุงศรีประมาณการเศรษฐกิจเหลือร้อยละ 2.2

- ทีมวิจัยประเมินผลกระทบของความล่าช้าในการเปิดเศรษฐกิจทำให้ประเทศสูญเสียรายได้ประมาณ 1.2-1.6 แสนล้านบาทต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 0.0075-0.01 ของ GDP)

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: การแพร่ระบาดระลอก 3 สถานการณ์ ผลกระทบและทางออกเชิงนโยบาย

บทความ: แนวทางการพยุงเศรษฐกิจระยะสั้นจากวิกฤติแพร่ระบาดของโควิด-19: บทเรียนจาก Cross Country Regression

บทความ: 1.9 ล้านล้านบาท ชดใช้หมดภายในกี่ปี ?

เดือนพฤษภาคม 2564 สัปดาห์ที่ 1-2

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 33,992 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 99,145 ราย

จำนวนผู้รับวัคซีน 2,218,420 ราย จำนวนการจ้องคิวฉีดวัคซีนสะสม 4,923,029 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ

- เปิดลงทะเบียนฉีดวัคซีนป้องกันผ่าน LINE OA “หมอพร้อม” สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปและกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง 7 โรค
- เกิดคลัสเตอร์เฝ้าระวังจำนวนมากกระจายตัวทั่วกรุงเทพฯ ไม่ว่าจะเป็นคลัสเตอร์ชุมชนแออัด คลัสเตอร์ตลาด คลัสเตอร์ที่พักคนงานก่อสร้าง เป็นต้น
- เกิดคลัสเตอร์เรือนจำ หลังจากจากการออกมาแจ้งผลการติดเชื้อโควิด-19 ของ รุ่ง ปนัสยา แกนนากลุ่มราษฎร
- สปสช. ชี้แจงรายละเอียดการจ่ายชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากการฉีดวัคซีนโควิด-19 กรณีตาย/พิการถาวร จ่ายชดเชยไม่เกิน 4 แสน เสียอวัยวะ/พิการ จ่ายชดเชยไม่เกิน 2.4 แสน และกรณีบาดเจ็บ/เจ็บป่วยต่อเนื่อง จ่ายชดเชยไม่เกิน 1 แสนบาท
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขึ้นทะเบียนวัคซีน Moderna
- พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 สายพันธุ์อินเดีย โดยผู้ป่วยอยู่ในสถานกักตัว State Quarantine

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ปัญหาเกี่ยวกับวัคซีนทั้งปัญหาการลงทะเบียน การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนในการรับวัคซีนกรณี walk-in ปัญหาความเชื่อมั่นในวัคซีน และความต้องการในวัคซีนทางเลือก
- มาตรการสินเชื่อสู้ภัย COVID-19 ของธนาคารธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- มาตรการทางการคลังเพิ่มเติมในรอบใหม่ ได้แก่ โครงการเราชนะ คนละครึ่ง โครงการเพิ่มกำลังให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และโครงการยิ่งใช้ยิ่งได้

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ประเมินการณ์ผลของกฎหมายแพ็กเกจมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (American Rescue Plan) ต่อประเทศไทย

บทความ: ประสิทธิภาพของโครงการจ้างงานเด็กจบใหม่ (Co-payment) จากรัฐบาล

บทความ: การจัดการ ‘แผลเป็นทางการศึกษา’ โควิด-19 เพื่อพลิกวิกฤติเป็นโอกาส

บทความ: อิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภายใต้สถานการณ์การระบาดโควิด-19

บทความ: Machine Learning GDP Value Forecasting in Thailand during Covid-19 Situation.

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อภาคธุรกิจที่พึ่งแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กนักเรียน
ยากจนในประเทศไทย

บทความ: Factors influencing the consumer's perception of online media to
use Department store in the midst of Covid-19 pandemic

บทความ: ทักษะคติและพฤติกรรมกรใช้บริการธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน
ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่
2019 (COVID-19)

บทความ: ปัญหาสังคมจากการระบาดระลอกที่ 3

เดือนพฤษภาคม 2564 สัปดาห์ที่ 3-4

สถิติผู้ติดเชื้อ: จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 31,784 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อสะสม 99,145 ราย

จำนวนผู้รับวัคซีน 3,609,882 ราย จำนวนการจองคิวฉีดวัคซีนสะสม 8,109,541 ราย

สถานการณ์ที่สำคัญ:

- ราชกิจจานุเบกษา ประกาศหลักเกณฑ์คุ้มครองความเสียหายจากการรับวัคซีนป้องกัน COVID-19
คุ้มครองสูงสุด 400,000 บาท

- พบสายพันธุ์โควิด-19 แอฟริกาใต้ B.1.351.2 จำนวน 3 คน จากผู้ติดเชื้อ 12 คน ใน
อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

- สมาคมเภสัชกรอุตสาหกรรม ประเทศไทย ชี้แจงหลักเกณฑ์ทางวิชาการในการดูวัคซีนแต่ละ
ครั้งให้ได้ 0.5 มล.ต่อโดส และต้องมั่นใจว่าปริมาณวัคซีนที่เหลือในขวดจะฉีดได้ครบโดส หากไม่พอต้อง
ยอมทิ้ง ห้ามนำไปรวมกับวัคซีนที่เหลือในขวดอื่น เพราะเสี่ยงปนเปื้อน

- วันแรกที่เปิดให้คนในจังหวัดกรุงเทพฯ ลงทะเบียนจองฉีดวัคซีนผ่านแอปพลิเคชันเป๋าตัง
และเว็บไซต์ www.ไทยร่วมใจ.com

- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขึ้นทะเบียนวัคซีน Sinopharm นำเข้าโดยราช
วิทยาลัยจุฬาภรณ์

ประเด็นทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญ:

- ปัญหาการเลื่อนฉีดวัคซีน Astra Zeneca

- พ.ร.ก.กู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา COVID-19 เพิ่มเติม 5 แสนล้านบาท

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ ผลกระทบ นโยบายทางเลือกและนโยบายที่เหมาะสม:

บทความ: ผลของมาตรการเยียวยาของรัฐบาลจากปัญหาการระบาดของ COVID-19 ที่มีต่อ
ต่อภาคเศรษฐกิจ การมีงานทำและการว่างงาน

บทที่ 4

ผลการศึกษาด้านสังคมและเศรษฐกิจ

4.1 การนำเสนอบทความของคณะวิจัย

เพื่อตอบโจทย์และทันต่อสถานการณ์โควิด-19 การศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นประเด็นย่อยๆ ตามโจทย์ที่ได้รับมาจากการประชุมระดมความคิดเห็น แต่ละบทความจะศึกษาและใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน โดยในบางบทความคณะวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อภาครัฐ ซึ่งบางบทความคณะวิจัยได้นำไปถ่ายทอดเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้กับโครงการฯ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1: รายชื่อบทความที่ได้นำเสนอ

รายชื่อบทความ	
1	บทความ: บทเรียนสภาวะผู้นำในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19
2	บทความ: ปัญหาการกักตุนสินค้าจำเป็นในช่วงวิกฤติการโควิด-19
3	บทความ: ปัญหาข่าวปลอมและขบวนการหลอกลวง
4	บทความ: ปัญหาการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
5	บทความ: สังคมไทย ความยุติธรรมที่ผูกขาดและมีที่ท่าว่าจะอ่อนกำลังลงเข้าไปทุกวัน
6	บทความ: วิเคราะห์มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงทางอ้อม ระยะที่ 1 และ 2
7	บทความ: วิเคราะห์มาตรการช่วยเหลือด้านสินเชื่อสำหรับลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 1 และ 2 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย
8	บทความ: ปัญหา Hate Crime และ Spillover Effect จากโควิด-19
9	บทความ: วิเคราะห์ปัญหาเรือนจำแออัดกับความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
10	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในโลก
11	บทความ: วิเคราะห์มาตรการลดค่าไฟ
12	บทความ: วิเคราะห์ผลดีต่อการจ้างงานและเศรษฐกิจในกรณีกลับมาเปิดเมืองรูปแบบต่างๆ
13	บทความ: วิเคราะห์ พ.ร.ก.กู้เงินเพื่อการเยียวยาและดูแลเศรษฐกิจ 1 ล้านล้านบาท
14	บทความ: วิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการลดหย่อนการส่งเงินประกันสังคม
15	บทความ: ปัญหาโควิด-19 กับผลกระทบต่อกลุ่มคนพิการ
16	บทความ: ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเปิดเมือง

รายชื่อบทความ	
17	บทความ: วิเคราะห์โครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
18	บทความ: สมดุลระหว่างการสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ มาตรการทุบและคลาย (The Hammer and the Dance)
19	บทความ: ปัญหาขยะหน้ากากอนามัย
20	บทความ: ความเปราะบางในมิติเชิงพื้นที่ จังหวัดที่พึ่งพาการท่องเที่ยวในระดับสูง
21	บทความ: ธุรกิจและลักษณะอาชีพที่ถูกผลกระทบจากมาตรการล็อกดาวน์
22	บทความ: ปัญหาการฆ่าตัวตาย
23	บทความ: การจัดการกับกลไกการบริจาคในช่วงโควิด-19
24	บทความ: ประเมิน SMEs ที่ได้รับผลกระทบและแนวทางการช่วยเหลือ
25	บทความ: นโยบายการเงินทางเลือกในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ
26	บทความ: ปัญหาการเรียนออนไลน์
27	บทความ: ชีตจำกัดของสังคมในการรองรับการแพร่ระบาดของโควิด-19
28	บทความ: ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับมาตรการเพิ่มสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนจาก 62% เป็น 75%
29	บทความ: ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูฯ 4 แสนล้านบาท
30	บทความ: สรุปมาตรการของภาครัฐที่ช่วยเหลือแรงงานในมิติความครอบคลุม
31	บทความ: ทบทวนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ
32	บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมไทย
33	บทความ: ประเมินและให้ข้อเสนอแนะกับธุรกิจตลาดสด/ตลาดเอกชน
34	บทความ: QE กับผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย
35	บทความ: Cashless society and Digital currency
36	บทความ: การจัดลำดับความสำคัญ: มาตรการเยียวยา-ฟื้นฟู-กระตุ้น
37	บทความ: ระเบิดเวลา SMEs
38	บทความ: ถอดบทเรียนเยียวยา “โควิด” สะท้อนเศรษฐกิจภายในอ่อนแอ
39	บทความ: วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคท่องเที่ยวและมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยว
40	บทความ: ติดตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ: การปิดสถานประกอบการ ตลาดหุ้น ค่าเงินและอัตราการว่างงาน
41	บทความ: การเปลี่ยนทีมเศรษฐกิจใหม่
42	บทความ: ผลกระทบ Covid-19 ต่อตลาดแรงงานไทยยังน่าเป็นห่วงในปี 2564
43	บทความ: สมดุลระหว่างการเปิดการท่องเที่ยวกับการคุมการระบาด

รายชื่อบทความ	
44	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจ (1): ข้อเสนอต่อนโยบายการเงิน การคลัง เศรษฐกิจภายในและนอกประเทศ
45	บทความ: การจ้างงานรายชั่วโมง
46	บทความ: เศรษฐกิจไทยกับการพึ่งพาต่างชาติ
47	บทความ: ติดตามมาตรการการเงินและการคลังที่สำคัญเพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 ในระลอกแรก
48	บทความ: หนี้สาธารณะของไทยน่ากังวลใจมากน้อยเพียงใด?
49	บทความ: ปัญหาจังหวัดเปราะบาง 6 มิติ
50	บทความ: ปัญหาสังคมจากการร้องเรียน
51	บทความ: ปัญหาขยะ Delivery
52	บทความ: ฉากทัศน์ใหม่ของการแพร่ระบาดในไทย
53	บทความ: สถานการณ์โควิด-19 และประเด็นที่ส่งผลต่อ SMEs
54	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจ (2): ตลาดนัดสี่มุมเมือง และ OTOP goes digital
55	บทความ: 5 ประเด็นระยะกลางที่ควรจับตามอง
56	บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อครัวเรือนเด็กเล็ก
57	บทความ: มาตรการอสังหาริมทรัพย์ในช่วงโควิด-19 สำหรับธนาคารภาครัฐ
58	บทความ: สถานการณ์การจ้างงาน ณ เดือน มิถุนายน 2563
59	บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจ้างงานคนพิการและทางออกเชิงนโยบาย
60	บทความ: โครงการ 4 แสนล้าน: กรอบแนวทางที่ควรจะเป็น
61	บทความ: ความเสี่ยงของการแพร่ระบาดจากแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย
62	บทความ: วิเคราะห์ปัญหางบประมาณล่าช้า
63	บทความ: มาตรการในการป้องกันการและแก้ปัญหาด้านแรงงานอันเนื่องมาจากหาระบาดของโควิด-19
64	บทความ: ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ
65	บทความ: เศรษฐศาสตร์ของวันหยุด
66	บทความ: โจทย์สำหรับทีมเศรษฐกิจใหม่
67	บทความ: ปัญหาเด็กยากจนพิเศษ
68	บทความ: ผลกระทบโควิด-19 ต่อการจ้างงานในภาคบริการของประเทศไทย
69	บทความ: บทเรียน Singapore Model
70	บทความ: ผลกระทบของมือบประท้วงรัฐบาล
71	บทความ: วิเคราะห์การต่ออายุ พรก. ฉุกเฉิน
72	บทความ: ประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจ หลังการระบาดครั้งแรก

รายชื่อบทความ	
73	บทความ: ประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคม หลังการระบาดครั้งแรก
74	บทความ: เหลียวหลังประเทศไทยกับการจัดการโควิด-19 ด้วยวาทกรรมที่ว่า “สุขภาพต้องมาก่อนเสรีภาพ”
75	บทความ: ฉากทัศน์ด้านการท่องเที่ยวหลังจากที่เริ่มมีข้อมูลวัคซีนที่ประสบความสำเร็จ
76	บทความ: ประเมินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ โครงการคนละครึ่ง และโครงการช้อปดีมีคืน
77	บทความ: กระตุ้นเตือนปัญหาความยากจนเรื้อรัง
78	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจ (3): กรอบ Mckinsey
79	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจ (4): แกะรอยทางออกของ อ. ประसार ไตรรัตน์วรกุล
80	บทความ: วิเคราะห์ข้อเสนอโครงการ “รถเก่าแลกรถใหม่”
81	บทความ: วิเคราะห์ 8 ข้อเสนอของกลุ่มผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์
82	บทความ: ผลกระทบ Covid-19 ต่อตลาดแรงงานไทย
83	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (5): ม้าดูหนาว
84	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (6) : บทความจากธนาคารแห่งประเทศไทย
85	บทความ: ติดตามมาตรการการเงินและการคลังที่สำคัญเพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 งบประมาณที่เหลือสำหรับการรับมือกับการแพร่ระบาดระลอกใหม่
86	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มคนไร้บ้าน
87	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (7): วิเคราะห์ข้อเสนอโครงการ Land Bridge
88	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (8): ข้อเสนอโดย ดร. ศุภวุฒิ สายเชื้อ
89	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (9): ข้อเสนอโดย ดร. สันติธาร เสถียรไทย
90	บทความ: ประเมินการระบาดรอบใหม่
91	บทความ: วิเคราะห์มาตรการทางเลือกในการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดระลอกใหม่
92	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจ (10): แนวคิดเรื่องการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้ ลอตเตอรี่ใบเสร็จ
93	บทความ: ติดตามประเด็นด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
94	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มสถาบันการศึกษาที่รับนักศึกษาต่างชาติ
95	บทความ: ข้อคิดเห็นเรื่องวัคซีนของไทย
96	บทความ: 3 ปัญหาแรงงานต่างด้าว
97	บทความ: วิเคราะห์มาตรการช่วยเหลือรอบใหม่
98	บทความ: ปัญหาทุนจีน
99	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อแรงงานนอกระบบ
100	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (11): ข้อเสนอของ อ. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์
101	บทความ: วิเคราะห์มหกรรมใกล้เกลี่ยหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย

รายชื่อบทความ	
102	บทความ: วิเคราะห์มาตรการช่วยเหลือรอบใหม่
103	บทความ: สถานการณ์หนี้และจุดเปราะบางเป็นพิเศษ
104	บทความ: ปัญหาค่าขนส่งทางเรือสูงในช่วงโควิด-19
105	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว
106	บทความ: ข้อเสนอทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย (12): ข้อเสนอของกลุ่ม CARE
107	บทความ: วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อธุรกิจสปา ธุรกิจร้านค้าตัดผม และแรงงานในระบบ
108	บทความ: ฟันฟูการบินไทย: ทำอย่างไรถึงจะยั่งยืน?
109	บทความ: ประเมินมาตรการการเงิน 3.5 แสนล้านบาท
110	บทความ: โครงการโคกหนองนาในช่วงโควิด-19
111	บทความ: ทางออกให้กับเศรษฐกิจไทย ผ่าน 3 มุมมอง
112	บทความ: การแพร่ระบาดระลอก 3 สถานการณ์ ผลกระทบและทางออกเชิงนโยบาย
113	บทความ: แนวทางการพ่วงเศรษฐกิจระยะสั้นจากวิกฤติแพร่ระบาดของโควิด-19: บทเรียนจาก Cross Country Regression
114	บทความ: 1.9 ล้านล้านบาท ชดใช้หมดภายในกี่ปี ?
115	บทความ: ประเมินการณ์ผลของกฎหมายแพ็คเกจมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ (American Rescue Plan) ต่อประเทศไทย
116	บทความ: ประสิทธิภาพของโครงการจ้างงานเด็กจบใหม่ (Co-payment) จากรัฐบาล
117	บทความ: การจัดการ ‘แผลเป็นการศึกษา’ โควิด-19 เพื่อพลิกวิกฤติเป็นโอกาส
118	บทความ: ปัญหาสังคมจากการระบาดระลอกที่ 3
119	บทความ : Machine Learning GDP Value Forecasting in Thailand during Covid-19 Situation.

สำหรับรายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทความข้างต้น สามารถเข้าถึงได้จาก เว็บไซต์ตาม QR-code นี้

หมายเหตุ: ชื่อของบทความที่เผยแพร่อาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

4.2 การเผยแพร่ผลงาน บทความ ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านของคณะวิจัย

หลังจากมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรายงานความก้าวหน้าและรับโจทย์การวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมจากที่ประชุมแล้ว ในช่วงระหว่างที่ทำการศึกษา ทางคณะวิจัย ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายภาครัฐเป็นระยะๆ เพื่อที่ทางภาครัฐจะสามารถนำไปปรับปรุงนโยบายหรือกำหนดมาตรการให้มีความเหมาะสมมากขึ้นทั้งในภาควิชาการและในภาคปฏิบัติ ทำให้นโยบายทางภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลุ่มเป้าหมาย (แรงงานและภาคธุรกิจ) สามารถเข้าถึงนโยบายได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการดำเนินการมีความสะดวก ตรงเป้าหมายและช่วยสนับสนุนให้ทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถที่จะปรับตัวและผ่านช่วงวิกฤติไปด้วยกัน

การนำเสนอผลงานของคณะวิจัยในทุกมิติ ได้มีการนำเสนอผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ โดยตัวแทนคณะวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2: การนำเสนอโดย ดร.ณรรีฎ พิศลยบุตร ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI หัวหน้าโครงการ

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ ข้อจำกัดแหล่งเงินเยียวยาเศรษฐกิจและแรงผลักดันงบประมาณปี 64	Thai PBS
❖ มาตรการเงินอุดหนุน 5,000 บาทควรกระจายให้มากขึ้น	CU Radio
❖ มาตรการทางการเงินกับการสู้วิกฤติโควิด-19	ข่าวช่อง 5 online
❖ แนะนำเงินกู้แยกตามระดับความเดือดร้อน	กรุงเทพธุรกิจ
❖ เงินกู้ 1 ล้านล้านต้องใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด	กรุงเทพธุรกิจ
❖ TDRI มองอสังหาฯไทยจะอยู่หรือไปหลังโควิด-19	ddproperty
❖ คลายกับทุบปราบการแพร่ระบาด Covid-19 มาตรการที่ต้องไม่ทุบธุรกิจและผู้คนไปด้วย (The hammer and the dance)	เดลินิวส์/บทความ TDRI, sanook.com, ดิฉันข่าว, CU Radio
❖ TDRI จี้รัฐวางเกณฑ์เยียวยาหลังคลายล็อกดาวน์: การจ่ายเงิน 4 แสนล้านช่วยปรับปรุง SME มากกว่าทำถนนกับ 6 แสนล้านที่ให้นำเงินส่วนเกินมาแจกให้จังหวัดที่ปิด	Nation
❖ คลังเดินหน้าเก็บภาษีที่ดิน ส.ค.นี้แน่!	ฐานเศรษฐกิจ, thansettakij.com
❖ New abnormal and New normal	Thai PBS
❖ ปัญหาสำคัญคือการออม	ฐานเศรษฐกิจ, thansettakij.com, Line today
❖ ถอดบทเรียนเยียวยา 'โควิด' สะท้อนเศรษฐกิจภายในอ่อนแอ	กรุงเทพธุรกิจ
❖ เมื่อหมดเงินเยียวยา 3 เดือนรัฐบาลไม่สามารถกู้เงินมาเยียวยาเพิ่มได้	Thai PBS

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ วัคซีนเศรษฐกิจค่ายรถยนต์ปลดภาษีช่วยขายรถ	Thai PBS
❖ วัคซีนเศรษฐกิจข้อกังวลคล้ายลือกระยะ3	Thai PBS
❖ โจทย์ Thai pbs จับตาอภิปราย พ.ร.ก.เงินกู้	Thai PBS
❖ หวั่นเงินเยียวยามเหตุถึงไทยสู่เงินฝืด	Thai PBS, ฐานเศรษฐกิจ, Line today, pantip.com
❖ อัด 1.6 ล้านล้านฟื้นฟูเศรษฐกิจหวังประคองจีดีพีไม่ดิ่งเหว	ฐานเศรษฐกิจ
❖ ทางออกเศรษฐกิจช่วยคนไทยล้มตาอังกปาก	Workpoint
❖ ผลกระทบเศรษฐกิจจากโควิด-19 และข้อเสนอที่ตีอาร์ไอที่รัฐต้องทำให้ทันในสามเดือนนี้	Workpoint
❖ เตือน รบ.อย่าประเมินผลกระทบศก.จากไวรัส COVID-19 ต่ำเกินไป	Thai PBS
❖ เอกชนไม่ปลื้มทีมเศรษฐกิจใหม่	ฐานเศรษฐกิจ, Line today
❖ ผลกระทบเศรษฐกิจจากโควิด-19 และข้อเสนอที่ตีอาร์ไอที่รัฐต้องทำให้ทันในสามเดือนนี้	Line today
❖ เงินกู้สู้โควิด 4 แสนล้านใช้จ่ายอย่างไรให้ฟื้นเศรษฐกิจได้จริง!	smebiznews
❖ มุมมองทางเศรษฐกิจ	TNN
❖ เศรษฐกิจไทยจะฟื้นคืนได้อย่างไรในวิกฤตโควิด-19	TDRI TV
❖ ANALYSIS: Report card on Prayut 2.0 regime	Bangkok post
❖ Report card on Prayut 2.0 regime	Bangkok post.com
❖ การกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อให้ผ่านวิกฤตโควิด-19 ยังเป็นไปได้ยากที่จะฟื้นคืนเศรษฐกิจได้ดังเดิม	facebook:TDRI
❖ การจ้างงานของผู้สูงอายุในสถานประกอบการ	lqnewsclip, ไทยรัฐ (กรอบ่าย), Thairath.com
❖ Covid-19 crisis hits hard for the elderly	lqnewsclip, Bangkokpost
❖ แรงงานสูงวัยโลกหลังยุคโควิดอยู่ไม่ถนัดโควิด-19 กระทบแรงงานสูงวัย	แนวหน้า, เดลินิวส์, naewna.com
❖ กูรูย้ำ 'การคลัง' ยังแกร่ง 'ทีดีอาร์ไอ' ฟันธง 'ถึงไม่แตก'	กรุงเทพธุรกิจ
❖ หนี้สาธารณะพุ่งหวัละ 1.1 แสนบาท	BUSINESS TODAY
❖ เตือน!! แจก 3,000 เข้าห้างฯ อย่าดีแต่ภาคทฤษฎีอย่าง "ชิมช้อปใช้"	ผู้จัดการรายวัน 360 องศา, manageronline
❖ TDRI หนุนมาตรการกระตุ้น ศก. แต่ ปชช. ต้องเข้าถึงได้จริง	Line today

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ ความท้าทายของบุคลากรลงไป	Line today, thansettakij.com
❖ แจกเงิน 3 พันบาท 15 ล้านคนต่อลมหายใจเศรษฐกิจไทย	เดลินิวส์
❖ พิษโควิด'ผู้สูงอายุ'ตกงานหลายแสนหมดแรงอย่าหมดหวังมีทางออก	มติชน, ติดข่าว
❖ ตกงานทะลักขอชดเชยพุ่ง 113%	ฐานเศรษฐกิจ, Line today
❖ หนุนจ้างงานช่วยสูงวัยมีงานทำสู้โควิด	thaihealth
❖ ภาครัฐจะต้องเก็บข้อมูลคนพิการอย่างจริงจังให้เกิดการจ้างงานในระบบพร้อมทั้งใช้มาตรการจ้างงานคนพิการอย่างจริงจังมากขึ้น	วิทยุจุฬา
❖ TDRI ชี้งบประมาณปี 64 ล่าช้าส่งผลกระทบระยะสั้น	PPTV, Line today
❖ เศรษฐกิจง่ายนิดเดียว	Blockdit
❖ เปิดรับ "นักท่องเที่ยวต่างชาติ" ชุดแรก 1 ต.ค. นี้	PPTV , Line today
❖ งบปี 64 สะดุด!ไม่กระทบเมกะโปรเจกต์	ฐานเศรษฐกิจ, Line today
❖ นักวิชาการเชื่อมือจบเร็วไม่กระทบเศรษฐกิจ	Line today
❖ ทิติอาร์ไอฝ่ามาตรการกระตุ้นอสังหาฯ	ฐานเศรษฐกิจ, facebook: Property DNA, Facebook:ฐานเศรษฐกิจ, areaguru.net
❖ ทิติอาร์ไอชี้ไทยได้ประโยชน์จากนโยบาย 'ไบเดน' มากกว่า 'ทรัมป์'	BUSINESS TODAY, Line today
❖ สงครามราคายังดุเดือดโอกาสทองของผู้ซื้อ/นักลงทุนผู้ขายอย่าเพิ่งรีบร้อนถ้าอยากได้	thailand4.com, newswit.com, ryt9, ThaiPR, Propholic, Stockfocusnews, bluechipthai.com, worldvarietynews.com
❖ มอร์มูฟเป็นข่าว 'ตู๋' ยังไง!?! ดร.ณัฐวิมลยบุตรนักวิชาการอาวุโสสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศหรือ TDRI เปิดเผยว่าเห็นด้วยกับการขยายโครงการ 'คนละครึ่งเฟส 2' เนื่องจากเป็นโครงการที่สามารถช่วยพยุงเศรษฐกิจได้อย่างถูกที่ถูกเวลา-ช่วยร้านค้าขนาดเล็ก	facebook: MOREMOVE
❖ เจาะมาตรการ "คนละครึ่ง" หวังกระตุ้นเศรษฐกิจแต่ก็ติดกันคนจนเกินครึ่ง?	ผู้จัดการรายวัน 360 องศา, news1live

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ คาทาคงกระทบของผู้บริโภคในทศวรรษที่ 21	thailandtimes.net
❖ TDRI ชี้กำลังซื้อที่อยู่อาศัยวูบ 9 แสนล้าน เจอพิษโควิด-แนะ เปิดกว้างต่างชาติลงทุนอสังหา	ผู้จัดการรายวัน 360 องศา, กรุงเทพธุรกิจ, today.line.me, manageronline, misterban, ibusiness, ban4u, thethaiger.com
❖ TDRI urges foreign property buyer support	Bangkok Post, Bangkokpost.com
❖ 3 ปีกำลังซื้ออสังหาหด 9 แสนล้าน! คนไทย 75% ชะลอซื้อ บ้าน ความสามารถในการซื้อต่ำลง	positioningmag.com, ข่าวสด, khaosod.co.th, bangkokbiznews.com, ch7.com
❖ พร้อมหรือยัง! ถ้าจะให้ต่างชาติซื้อบ้านในไทยได้	facebook:Prop&Travel
❖ 2 in 5 Thais Went in Debt Since Virus Struck, Report Says	khaosodenglish.com
❖ TDRI ห่วงหนี้ครัวเรือนบั่นทอนดีมานด์ซื้อบ้านโควิดจุด อสังหาฯ สูญ 9 แสนล้าน ถู้นฉีดวัคซีนได้ผลพื้นที่ท่องเที่ยว-ศก.	ผู้จัดการรายวัน 360 องศา
❖ ดีดีพรีอเพอร์ตีชี้ตลาดอสังหาฯ ปี 64 มีแนวโน้มชะลอตัว	gorgeousbkk.com
❖ ดีตรงจุด: ชวนคิดก่อนกดปุ่มคนละครึ่งเฟส 2	ch7.com
❖ ตอบโจทย์ - ติตรา มา "คนละครึ่ง" มาตรการ "กระตุ้นเศรษฐกิจ"	program.thaipbs.or.th
❖ มีเสียงเรียกร้องว่าทำไมจึงไม่ให้สิทธิ์คนละครึ่งกับทุกคนไปเลย ในทางเศรษฐศาสตร์ความคุ้มค่าอยู่ตรงไหน	facebook: Thai PBS
❖ ดีตรงจุด : ส่งสารพัดโครงการแจกเงินยุคลุงตู่	ch7.com
❖ [วิเคราะห์] ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ลดแลกแจกแถมหวังรักษา ธุรกิจให้อยู่รอดหลังเจอสึกหนักตลอดปี 2020	kengcom.com, techfeedthai.com
❖ คอลัมน์อสังหาริมทรัพย์: ...เหลียวหลังอสังหาปี 2563 แล้ว มองไปข้างหน้า ... 2564	ดอกเปีย
❖ ส่งภาคอสังหาฯ ปีวิว ตลาดยังคงฟื้นตัวอย่างช้าๆ	ข่าวสด (กรอบบาย), khaosod.co.th
❖ ส.อ.ท.เสนอเพิ่มเงินคนละครึ่งเป็น 5,000 บาท	today.line.me
❖ โควิด-19 ระลอกใหม่ไทยจำเป็นต้องกักเงินเยียวยา? คุ้มไปแล้ว เท่าไรและใช้ทำอะไรบ้าง	today.line.me
❖ 'เยียวยาโควิด' เปิดมาตรการรอบใหม่ล่าสุด! รายละเอียด อย่างไร? ใครได้สิทธิ์บ้าง?	today.line.me, bangkokbiznews.com

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ ‘เราไม่ทิ้งกัน’ รอบ 2 ลุ้นข่าวดีหนุน ‘เงินเยียวยา’ โควิด-19 ได้ข้อสรุป	today.line.me, bangkokbiznews.com
❖ TDRI แนะนำรัฐแจก 5,000 บาท /เดือน...เยียวยาโควิดรอบใหม่!	board.postjung.com
❖ TDRI แนะนำแจก 3,500 บาทควรเพิ่มเป็น 3 เดือน	today.line.me, PPTV
❖ ‘ทีดีอาร์ไอ’ แนะนำรัฐเลิกหว่านแหช่วย ‘โควิด’ เน้นจ่ายตรงกลุ่มผู้เดือดร้อน – เพิ่มเงินเยียวยา	today.line.me, bangkokbiznews.com
❖ นักวิชาการอาวุโสสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยระบุว่า การที่ประเทศไทยมีหนี้ครัวเรือนจำนวนมากเป็นสิ่งที่น่ากังวล	CU Radio
❖ มาตรการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเชื้อไวรัสโควิด-19 ของรัฐบาลไม่เพียงพอ	CU Radio
❖ เราชนะถ้า...เราไม่ทิ้งกัน	today.line.me, news.thaipbs.or.th
❖ คลังเผย “คนละครึ่ง” รอบเก็บตกพลาดสิทธิ 2 ล้านคนลุ้นต่อเฟส 3 แจง OTP ล่าช้า	today.line.me
❖ ตอบโจทย์ - ฟันเศรษฐกิจ...? เงินเยียวยา "สู้โควิด" ระลอกใหม่	program.thaipbs.or.th
❖ ตรงจุดและรวดเร็ว	today.line.me, สยามรัฐสัปดาห์ วิจารณ์
❖ เงินเยียวยา "เราชนะ" กลุ่มเปราะบางสุดยากเชิญต้นทุนชีวิตต่ำยอมถูกหักหัวคิว	thairath.co.th
❖ แงะช่องโหว่ "เราชนะกลุ่มเปราะบาง" เสี่ยงสร้างกลุ่มแพร์โควิดถูกสวมรอยเพราะไร้สมาร์ตโฟน	mgronline.com, ผู้จัดการรายวัน 360 องศา
❖ แบกพ่อผู้ป่วยติดเตียง 12 ปีลงทะเลเป็น “เราชนะ”	today.line.me, pptvhd36.com
❖ เจื่อนใจลงทะเลเป็นเราชนะผ่านมือถือ-แอปฯเป่าตั้งเปิดช่องตลาดมีรับจ้าง-ซื้อสิทธิลงทะเลเป็นแนะใช้กลไกท้องถิ่น	facebook: PPTV HD 36
❖ นักวิชาการหวั่นโควิดระลอกใหม่ทุบเศรษฐกิจ	news.trueid.net, tnnthailand.com, matichon.co.th
❖ เกาะติดโควิดระลอก 3 ดับฝันจีดีพี 4% เสี่ยงกู้เพิ่มถ้าเงินไม่พอ	มติชน (กรอบข่าย), matichon.co.th

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ 'ทีดีอาร์ไอ' แนะนำรัฐกู้เพิ่ม 2.4 ล้านล้านบาทเยียวยา-ฟื้นฟู 'โควิดระลอกใหม่'	today.line.me, bangkokbiznews.com, sootinclaimon.com, nationthailand.com
❖ หนุ่ยรัฐออกมาตราการกระตุ้นบริโภคต่อเนื่อง	news.thaipbs.or.th, ข่าวสด, today.line.me,
❖ เซียร์ทีมลงแจกแหกเทหมดหน้าตัก 2.5 แสนล้านยังไม่พอ หนุ่ยเพิ่ม 2.4 ล้านล้าน สู้โควิดยกสาม	ผู้จัดการสุดสัปดาห์ 360 องศา, mgronline.com
❖ 'สศช. 'รับมือเศรษฐกิจฟื้นแบบ 'รูปตัวK ' ดันมาตรการช่วยเหลือกลุ่ม	today.line.me, khao24h.net, bangkokbiznews.com
❖ สูตร 2 ขา 'ทีดีอาร์ไอ' ต่างชาติซื้อสินค้าไทย	facebook: The Momentum, thansettakij.com, reic.or.th, ฐานเศรษฐกิจ
❖ หลายครอบครัวเดือดร้อนมีหนี้สินแต่ก็ต้องเสี่ยงออกมาทำงาน ข้างนอกภาครัฐต้องอัดฉีดให้คนกลุ่มนี้อยู่รอดให้ได้	today.line.me, pptvhd36.com
❖ มาดูหนาว-ศก.ไทยยุคสู้โควิด 2 ล้านล้านเพื่อสร้างอนาคต	ไทยโพสต์,
❖ ฟื้น ศก.แบบ Strong กู้เพิ่ม 2.4 ล้านล้าน	thaipost.net,
❖ Evaluating response initiatives	Bangkok Post, bangkokpost.com, thephuketnews.com
❖ แนะนำ 3 ข้อกำหนดก่อนรัฐคลอดกฎหมาย "ให้ต่างชาติซื้อบ้านได้"	ผู้จัดการรายวัน 360 องศา, reic.or.th, facebook: lbusiness,ban4u.com
❖ ธปท.ช่วยลดหนี้บ้าน-รถ-รถปรี๊ด	มติชน
❖ Analysts shrug at new scheme	Bangkok Post,bangkokpost.com
❖ โจทย์กู้เศรษฐกิจหลังฉีดวัคซีน-นักวิชาการชี้ทางรอด ต้อง 'ยาแรง'	มติชน (กรอปปาย),matichon.co.th
❖ นักวิชาการแนะรัฐวางแผนเยียวยาโควิดระยะยาว	กรุงเทพธุรกิจ, khao24h.net, today.line.me
❖ ผลกระทบโควิดสามรอบขยายความเหลื่อมล้ำใน	ไทยโพสต์, today.line.me, เดลินิวส์ (กรอปปาย)

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ กู้เงิน "7 แสนล้าน" เยียวยา "พิษ" โควิด-19...?	program.thaipbs.or.th, facebook: ฐานเศรษฐกิจ, facebook: Thai PBS, thainews.easybranches.com
❖ กสว. เผยงบวิจัยโควิดคือหน้าสร้างความมั่นคงด้านวัคซีนให้ประเทศไทย	dailymesthai.com, highlightdd.com, education4plus.com, autofocusnews.com, thaibizvision.com, khao24h.net, mcot.net, mgronline.com, siamrath.co.th, kaosod.co.th, siamevent.com
❖ วช. จัดเสวนา "โควิด-19 กับความกลัว : กลัวโควิดกลัววัคซีนกลัวอด"	thinsiam.com, siamtimes.net, citynewsthai.com, highlightdd.com, thailandtimes.net, thaipublicmedia.com, lokkhaosanonline.com, entertain.enjoyjam.net, blockdit.com, ibiznewsmedia.com, highlightnews.com, phatheaw.com, education4plus.com, thainewsvision.com, thaikufanews.com, th.postupnews.com, restmetalk.com, krungthepnews.com, siamrath.co.th, thailandplus.tv, แนวนหน้า, naewna.com,

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ TDRI แนะนำ "เยียวยาโควิด" 7 แผนล้าน ใช้เงินยังไงให้เข้าเป้า	thansettakij.com, facebook: ฐานเศรษฐกิจ
❖ TDRI มอง 'ประยุทธ์' 7 ปีจัดงบขาดดุลกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น	today.line.me, khao24h.net, bangkokbiznews.com, btimes.biz, facebook: Btimes,
❖ การกู้เงินของภาครัฐเพื่อใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจและเยียวยาพิษโควิด-19 คำถามสำคัญคือเมื่อเรากู้มามากขนาดนี้... เราจะใช้คืนอย่างไร	facebook: WorkpointTODAY
❖ รัฐกู้ 5 แสนล้านแก้พิษโควิดเรื่องดีที่น่าสงสัยวันใช้ไม่คุ้มค่าคุยกับ "ดร.ณรรวิฏ พิศลายุบุตร"	facebook: WorkpointTODAY
❖ BROAD SUPPORT FOR LOAN	Bangkok Post, bangkokpost.com
❖ 'นักวิชาการ' ชี้ 'วัคซีนโควิด' คุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์มากกว่าจ่ายเงินเยียวยา	today.line.me, khao24h.net bangkokbiznews.com
❖ ต่อชะตา นศ.จบใหม่ เปิดตำแหน่ง “พนักงานราชการเฉพาะกิจ”	today.line.me, thansettakij.com
❖ สรรพากร ไม่ขยายเวลายื่นแบบภาษีเงินได้	pptvhd36.com, today.line.me
❖ นักวิชาการหนุนรัฐบาลเขย่าวางทุน สัมฤทธิ์ผล 1ปีต้องเลิก'ลูบหน้าปะจมูก'	มติชน (กรอบข่าย), มติชน, matichon.co.th
❖ TDRI ประเมิน 'คนละครึ่งเฟส 3' คุ้มเศรษฐกิจ	bangkokbiznews.com, today.line.me
❖ ทีดีอาร์ไอ ประเมิน 3 ความท้าทายเปิดประเทศ 120 วัน	thansettakij.com, btimes.biz facebook: ตระเวนข่าว3, facebook: Btimes
❖ คอลัมน์ เศรษฐกิจ: รัฐฮีตส์ เดินหน้าป้อนหัวใจการลงทุน เดิมพัน 1 ปี หวังฟื้นชีพเศรษฐกิจ ทำได้จริงหรือแค่ฝันเฟื่อง	มติชนสุดสัปดาห์
❖ ลุ้น ชีดเส้น 6 เดือน แก้นี้ให้ประชาชน	facebook: ฐานเศรษฐกิจ
❖ เทียบโมเดลเปิดประเทศจากต่างประเทศ ไทยพร้อมหรือยัง? จากแผนเปิดประเทศภายใน 120 วันของนายกฯ	facebook: Off Chainon, acebook: THE STANDARD
❖ ภาคธุรกิจตบเท้ารับแผนเคาน์ดาวน์ 120 วันเปิดประเทศ	msn.com, today.line.me, prachachat.net

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ 'ทีดีอาร์ไอ'ประเมิน 120 วันเปิดประเทศ ชี้ 'วัคซีน'เติมพันความสำเร็จ	today.line.me, khao24h.net, bangkokbiznews.com
❖ 'จี7' ลุยปฏิรูปภาษี บีบไทยปรับจูงใจดึงดูดลงทุน	กรุงเทพธุรกิจ

ตารางที่ 3: การนำเสนอโดย ดร.สมชัย จิตสุชนตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง TDRI คณะวิจัย

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ เปิดเมืองอย่างไรให้เศรษฐกิจขยับและคุมการระบาดได้	TDRI บทความ,สยามรัฐออนไลน์, Line Today, สำนักข่าวอิศรา, Microsoft News, มติชน, THE STANDARD: Executive Espresso EP.56, TRUE, ประชาชาติธุรกิจ, Sanook.com
❖ รับมือโควิด-19: ยุทธศาสตร์ผสมผสานสาธารณสุขและ เศรษฐศาสตร์	ThaiPublica
❖ Thailand: Mass-testing not needed	Phnom Penh Post
❖ COVID-19 เราจะอยู่กับมันได้อย่างไร? หากสถานการณ์ ยืดเยื้อ18 เดือน	Line Today, SpringNews, ข่าวด่วน ทันเหตุการณ์
❖ วิกฤต COVID-19 ระบาดนาน 6 เดือนคนจนเพิ่มเป็น 18.9 ล้านคน	THAI AC, Line Today, THAI PBS WORLD, THAI PBS
❖ การเยียวยา 5,000 บาทมาตรการที่ต่อย้ำความเหลื่อมล้ำ	manager online
❖ คอลัมน์ 1 ความคิด: การเยียวยา 5,000 บาทมาตรการที่ ต่อย้ำความเหลื่อมล้ำ	กรุงเทพธุรกิจ
❖ ประสบการณ์ต่างประเทศของการระบาดและมาตรการคุม การระบาดไวรัสโควิด-19: 5 ข้อสังเกต 4 บทเรียน 3 ความสำเร็จ 2 จุดเปลี่ยน 1 เปิดเมือง	TDRI บทความ, Engineering Today, Line Today, สำนักข่าวอิศรา, THE STANDARD
❖ เอกชนเสนอแผนริสตาร์ทธุรกิจ	iqnewsclip.com InfoQuest Limited
❖ แจก 5,000 บาทต้องคิดใหม่	TDRI FACEBOOK
❖ งานชีวิตและโรคระบาด:แรงงานนอกระบบในสถานการณ์ โควิดโควิด-19	เวทีเสวนาสาธารณะสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ แจกอีก 13 ล้านคน! พม.ชงหัวละพัน	เดลินิวส์
❖ การคลายล็อกให้ 6 กิจกรรมกลับมาทำธุรกิจได้	สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย FM 101.5 MHz., คลื่นข่าววิทยุ FM 100.5 MCOT News Network
❖ “สมชัย”มองคลายล็อกหนุนเชื่อมั่น	INN news, siamrath.co.th, news1005.mcot.net
❖ โควิด-19 ซ้ำเติมครอบครัว 'ลูกเล็ก'	มติชน, news.trueid, matichon.co.th
❖ วิฤตและโอกาสเมื่อนี้สาธารณสุขไทยใกล้ทะลุเพดาน กรอบการเงินและการคลัง	Themomentum, linetoday
❖ คอลัมน์สัปดาห์หน้า 1: เส้นยากจนคนไทย ปัจจัยตัวแปร? โยง อลวนเหี่ยวยา	เดลินิวส์
❖ แจกแล้ว O.K. ไหม รวบรวมทรรศนะว่าด้วยการจ่ายเงิน เหี่ยวยาโควิด-19	กรุงเทพธุรกิจ, Line Today
❖ COVID-19: 20 hartawan Thailand diminta bantu ekonomi negara	BH Online
❖ ภาคประชาชนเรียกร้องรัฐบาลอุดหนุนเด็กเล็ก 0-6 ปีแบบ ถ้วนหน้าและเพิ่มเงินอุดหนุนเป็น 2,000 บาทต่อเดือนช่วง โควิด	line today, workpoint news
❖ ผลสำรวจชี้คนไทย 73.2% รายได้ลดลงหลังการระบาดโค วิด-19 โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาต่ำ	Line Today, BLT Bangkok
❖ โควิด-19 กระทบใครรับมือไหวไหมย่ำรายได้หดสะเทือนทุก วงการเว้นข้าราชการ ปชช. เกินครึ่งรับประครองได้แค่ 3 เดือน	manager online, BizpromptinfoFanpage, TRUE, Line today, มติชนออนไลน์
❖ โควิด-19 กระทบใคร? กระทบอย่างไร? พวกเขารับมือไหว ไหม?	TDRI FACEBOOK, Line today, สยามรัฐออนไลน์
❖ 101 One-On-One Ep.146 : "นโยบายสู้ COVID-19 เฟส ใหม่: ทำอย่างไรให้ไม่ต้องปิดเมืองซ้ำสอง	facebook the101.world, the 101 world
❖ กุนซื่อ ศก.ชงนายกฯ สัปดาห์หน้าโครงการกู้ 4 แสนล.	INN news, TNN
❖ โควิด-19 กระทบใครอย่างไร? ในมิติสังคม	มติชน
❖ ฟันฟูโควิด 4 แสนล้าน: อย่าให้เหมือนว่าเรานั่งดูเขาเล่นลิเก	Waymagazine

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ การจ้างงานแบบ New Normal ทำได้ขนาดไหนและการจ้างงานอย่างไรให้ลดความเหลื่อมล้ำได้ด้วย	9 MCOT
❖ โควิด-19 ส่งผลกระทบทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจโดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือกลุ่มคนเปราะบาง	TDRITV, กรุงเทพธุรกิจ, อีตรา
❖ "ICPD" กับ 25 ปี หลังในการพัฒนาประชากรเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย	blog.addnine, Bangkoktoday, PPTV, แนวหน้า
❖ Thai Political Slang Explained: พิซซ่า or 'pizza'	PRACHATAI
❖ บาชูกา 1.9 ลั่นลั่นเร็ว-แรง-ตรงเป้า?	decode
❖ ระดมความคิดพัฒนาประชากรไทยสู่ความยั่งยืน	เดลินิวส์
❖ เปิดรายงานประชุม กนง. ห่วงการผิมนัดระหนึ่กระทบเสถียรภาพระบบการเงิน	Moneyandbanking, อีตรา
❖ ธปท. เปิดรายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายการเงินล่าสุด	acnews
❖ วันนี้ลงทะเบียน เราเที่ยวด้วยกัน	มติชน
❖ TDRI ชี้ Travel Bubble ส่อเลื่อนจนกว่าปชช.มั่นใจศบค.คุมโควิด-19 อยู่	manager online
❖ ทิศอาร์ไอชี้เศรษฐกิจฟื้นแบบเปลี่ยนรูปร่างหน้าโควิดทำคนตกงานซ้ำซ้อนรัฐบาลช่วยพุงไม่ไหว	True, MSN, มติชน
❖ ที่ปรึกษา ศบค. แนะนำใช้กรณีทหารอียิปต์เป็นบทเรียนก่อนเปิดประเทศ	Line today, ManagerOnline
❖ Too-tight virus policy is strangling Thai economy experts warn	Forum.thaivisa, theNation, elevenmyanmar, sootinclaimon
❖ คราวเรือนไทยเกือบครึ่งไม่มีเงินออมเกินครึ่งมีเงินเก็บพอใช้จ่ายไม่เกิน 3 เดือนกว่า 70% รายได้ลดลงหลังเกิด COVID-19	Mangozero
❖ วิฤต COVID-19 ระบาดนาน 6 เดือนคนจนเพิ่มเป็น 18.9 ล้านคน	ข่าวสด.co.th
❖ New cabinet to face economic challenges ahead	Prachatai
❖ ความเหลื่อมล้ำในสังคม	Matichon Online
❖ ดร.สมชัย แนะนำไทยอย่าเป็นเหยื่อความสำเร็จต้องไม่ติดกับดักคุมโควิด-19 เหลือ 0	ch3thailand, เรื่องเล่าเช้านี้

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ บทเรียนหลังโควิดนะ สปสช.ให้กองทุนสุขภาพตำบล ขับเคลื่อน Social Safety Net	อิศรา, acnews
❖ ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากกว่าครอบครัวที่ไม่มีเด็กเล็กในเกือบทุกด้าน	TDRI FACEBOOK, facebook: BLT Bangkok, mgronline.com
❖ ฟังเสียงหัวใจคนจนสิ่งที่อยากได้ไม่ใช่เงินขอเพียงโอกาส และชีวิตที่มีอนาคต	Today.line, MSN
❖ วิพากษ์หนัก "บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ"..... เมื่อ "คนจนไม่ จริง" มีสิทธิในบัตร	สยามบิสซิเนสนิวส์
❖ ANALYSIS: Battered but not broke	Bangkok Post
❖ สมชัย"แนะรัฐบาลควมมือบหาทางออก	INN news
❖ โควิด' ดันปัญหาคนจนทั่วโลกรุนแรงขึ้นธนาคารโลกห่วง กลุ่มเกษตรกรไทย	Today.line, bangkokbiznews.com, กรุงเทพธุรกิจ
❖ STAMPING OUT VIOLENCE	Bangkok Post, Bangkok Post.com
❖ สมชัย ชี้บริโภคลงทุนรัฐพระเอกดัน ศก. วัคซีนโควิดหนุน ท่องเที่ยว	innnews.co.th
❖ ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึงสถาบันวิจัยเพื่อ การพัฒนาประเทศไทยระบุว่า การบริโภคภายในประเทศ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	CU Radio
❖ กระทบรัฐบาลไฟเขียวลงทุนพัฒนาเด็กเล็กเลี้ยงผลตอบแทน คุ้มค่า ชูเงินแรกเกิดถ่วงน้ำหนัก	ไทยรัฐ (กรอบข่าย), thairath.com
❖ เผยผลสำรวจผลกระทบโควิดทำรายได้ประชากรลด-หนี้ เพิ่ม	today.line.me, สำนักข่าวไทย
❖ โควิดชาคนว่างงานน้อยลงแต่ทิ้งแผลเป็นทางเศรษฐกิจคน เจนเอ็กซ์ / เจนวายวัย 25 - 55 ปีรายได้ลดหนี้เพิ่มบัณฑิต ใหม่ไร้ทักษะวัยทำงาน	thailandtimes.net, highlightdd.com, thaibizvision.com, phototechthailand.com, mgronline.com, lifeandsciencescom.wordpress.co m, education4plus.com, siamrath.co.th, siamevent.com, pantip, matichon.co.th

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ แก้งจน...ทำอย่างไร ? ช่วยสิ่งที่เขาร้องขอหรือให้สิ่งที่เป็ "สิทธิ์พื้นฐาน" อย่างถ่วงหน้า	facebook: Thai PBS
❖ กนง.จับตาเงินทุนไหลเข้ากดดันเงินบาทแข็งค่ากระทบการ ฟื้นตัวเศรษฐกิจจริง	moneyandbanking
❖ "สมชัยจิตสุชน" แนะนำรัฐเตรียมเยียวยารอบ 2 แบบถ่วงหน้า หากคุมโควิด-19 ไม่อยู่ TDRi ซ้ำอาจต้องมี พ.ร.ก.เงินกู้เพิ่ม อีกฉบับเพื่อแก้วิกฤตการระบาดใหม่ระยะยาวต้องปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรมยานยนต์	facebook: The Active, theactive.net
❖ เศรษฐกิจโลก-เศรษฐกิจไทย 2020: เราไม่อาจหวนกลับสู่ โลกแบบเดิมได้อีก	the101.world
❖ เปิด 9 ข้อควรรู้วัคซีนและการกลายพันธุ์ของไวรัสโควิด	today.line, thansettakij.com
❖ คนไทยต้อง 'เจ็บ' อีกนานแค่ไหนวิกฤต COVID-19 ถึงจะ จบ	facebook: The MATTER
❖ เงินเดือน ปัญหากลิ่นไม่เข้าคายนอกของคนกรุงฯ	thaiquote.org
❖ สมชัย จิตสุชน โพสต์แจง 9 ข้อจัดหาวัคซีนโควิด-19?	today.line, thaipost.net, ประชาชาติ ธุรกิจ, แนวหน้า
❖ Researcher defends govt's vaccine deal	Bangkokpost
❖ ผอ.วิจัยฯ ทีดีอาร์ไอย่อนเล่าวัคซีนโควิดไทยละเอียดยิบ 9 ข้อชี้แจงเร็วรับความเสี่ยงล้มเหลว	siamrath.co.th
❖ TDRI ออกโรง!! เผยเบื้องหลังจัดหาวัคซีน	board.post
❖ Govt under pressure as questions raised over its wisdom and transparency in vaccine deals	Nationthailand, today.line, Bangkokpost.net
❖ ตั้งแต่ต้นจนจบ! ส่องการผลิต 'วัคซีนโควิด' ชนิดเชื้อตาย ของจีน	nationthailand
❖ เอาให้เคลียร์! 'สมชัย จิตสุชน' เลคเชอร์อีก 10 ข้อปม'วัคซีน โควิด'	แนวหน้า, today.line
❖ ดร.สมชัย แจงชัดยุทธศาสตร์ที่ 'เหมาะสมที่สุด' ของการ จัดหาวัคซีนโควิดอาจไม่มีอยู่จริง	thaipost.net
❖ สมชัยจิตสุชน: การระบาดโควิด-19 ระลอกใหม่ต้องมี มาตรการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง	bangkokbiznews.com, techauce, bangkokbiznews.com

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ บทความพิเศษ: วัคซีนโควิด: วิกฤตประเทศที่ต้องฝ่าข้ามเพื่ออนาคต	มติชนสุดสัปดาห์
❖ ทีดีอาร์ไอ' แนะนำรัฐปรับแผนให้วัคซีนโควิดกลุ่มเปราะบางก่อนลดผลกระทบทางเศรษฐกิจ	today.line, bangkokbiznews.com
❖ ผลกระทบทางสังคมของการระบาดโรคโควิด-19 ระลอกใหม่และมาตรการที่ควรมี	mgronline.com
❖ สกู๊ปหน้า 1: 'หน้าที่รัฐ' ไร้ยืดเยื้อ 'บรรเทาพิษโควิด' รอบใหม่ 'ต้องยังไง?'	เดลินิวส์ (กรอบบ่าย)
❖ วัคซีนโควิด : วิกฤตประเทศที่ต้องฝ่าข้ามเพื่ออนาคต	matichonweekly.com
❖ สมชัยมองผลกระทบโควิด-19 ลากยาวแนะรัฐเยียวยากลุ่มเปราะบางแบบตรงจุด	thairath.com
❖ Bangkok non-profits are turning to food to empower at-risk communities	bk.asia-city.com
❖ LIVE :: 101 One-On-One Ep.212 'เศรษฐกิจการเมืองเรื่องวัคซีน' กับสมชัย จิตสุชน	thainews.easybranches.com
❖ 'เศรษฐกิจการเมืองเรื่องวัคซีน' กับสมชัย จิตสุชน	the101.world
❖ วัคซีนโควิด 63 ล้านโดสที่มาและงบประมาณยังคลุมเครือ	prachachat.net
❖ การจัดสรรเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดแบบถ้วนหน้าแม่ใช้งบประมาณมากขึ้นแต่ก็ทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตได้	curadio.chula.ac.th
❖ วัคซีนโควิด 63 ล้านโดสที่มาและงบประมาณยังคลุมเครือ	today.line.me
❖ เศรษฐกิจโลก-เศรษฐกิจไทย 2020: เราไม่อาจหวนกลับสู่โลกแบบเดิมได้อีก	old.the101.world
❖ Opposition to censure Thai govt for 'botched recovery', 'vaccine disaster'	thaipbsworld.com
❖ โควิดระลอกใหม่มาตรการอะไรบ้างที่ควรมี	salika.co
❖ 24 rare diseases added to UCS. But challenges remain.	nationthailand.com, sootinclaimon.com
❖ PASSPORT TO PROSPERITY	Bangkok Post, bangkokpost.com, en.vietnamplus.vn

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ Column POLICY FOCUS: Easing pandemic pain among the poor	Bangkok Post
❖ Will COVID-19 give birth to a welfare state in Thailand?	thaipbsworld.com
❖ ถนนคนเสี่ยงจน: ความจนในโลกยุคใหม่ที่คนต่อไปอาจเป็นคุณ	theactive.net, facebook: Thai PBS
❖ การคาดการณ์ตัวเลขผู้ว่างงานของ TDRI ระบุว่าปี 2565 จะมีผู้ว่างงานสูงถึง 2.5 ล้านคน	facebook: The Active
❖ สมชัย จิตสุชน “ความสมดุลระหว่างการเปิดรับนักท่องเที่ยวกับการควบคุมการระบาด”	naewna.com, salika.com, news.trueid.net, kaosod.co.th, kaosod.co.th, today.line.me, facebook: Thai PBS,
❖ ทีดีอาร์ไอแนะรัฐบาลทบทวนแผนเปิดประเทศทีดีอาร์ไอแนะรัฐทบทวนเปิดพท.	facebook: Khaosod – ข่าวสด, matichonweekly.com
❖ ผลกระทบโควิด-19 นอกจากทำให้เกิดแผลเป็นทางเศรษฐกิจแล้วยังอาจทำให้เกิดแผลเป็นทางการศึกษาด้วย	facebook: TDRI
❖ Tax hikes may be unavoidable in post-COVID economy	thaipbsworld.com
❖ คอลัมน์รายงานพิเศษ: 'รัฐ-เอกชน' ปรับแผนซูลมุนรับมือ 'โควิดคลัสเตอร์ใหม่' ลามหนัก	ข่าวสด (กรอบข่าย)
❖ นักวิชาการห่วงระบบสาธารณสุขล่มหลังโควิดยอดพุ่ง	today.line.me, thansettakij.com,
❖ เปลี่ยน'แผลเป็น'ด้านการศึกษาพลิกวิกฤตโควิดสู่โอกาสเรียนรู้	มติชน (กรอบข่าย), news.trueid.net, matichon.co.th
❖ "วัคซีนโควิด-19" ทางเลือก "10 ล้านโดส"	program.thaipbs.or.th, facebook: Thai PBS
❖ เจาะวัคซีนแก่วิกฤตโควิดระลอก 3: ปัญหาอยู่ตรงไหนและควรเดินต่ออย่างไร	the101.world
❖ ระยะสั้นล็อกดาวน์ระยะยาววัคซีน	theactive.net,
❖ คู่กับ 'สมชัย จิตสุชน' และ 'วิโรจน์ ณ ระนอง' 2 นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์จาก TDRI วิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเตรียมพร้อมรับมือ!	facebook: Thai PBS News, facebook: ป่าโมง ตรงประเด็น, facebook: The Active,

ผลงาน บทความ	แหล่งเผยแพร่
❖ ALWAYS SPREAD YOUR BETS AROUND	Bangkok Post, bangkokpost.com
❖ เสนอแนะการรับมือสถานการณ์ระบาดโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้	facebook: อีทีวีแม็ค เว็บไซต์สาธารณะเพื่อการศึกษา
❖ สรุปข้อแนะนำ “ฉีดวัคซีนโควิด” ป่วยโรคไหน-กินยาอะไร อยู่เคลียร์ข้อกังวลที่นี่	thansettakij.com,
❖ คุมการระบาด 'โควิดระลอกสาม' ในกรุงเทพฯ อย่างไรถึงจะไม่หลงทาง	salika.co, mgronline.com
❖ ชำแหละงบประมาณปี 65 ! 'งบกองทัพ' สำคัญกว่าเงินอุดหนุน 'เด็กเล็ก' ถ้วนหน้า	isranews.org, prachatai.com
❖ เสนอรัฐใช้เงินกู้ 700,000 ล้านบาทร่วมจัดสรรเงินอุดหนุนเด็ก ถ้วนหน้า	today.line.me, khao24h.net, news.thaipbs.or.th
❖ ข้อเสนอการเชื่อมโยง 'มาตรการควบคุมโรค' กับ 'มาตรการเยียวยาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม' เพื่อรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่สามของไทย	ไทยโพสต์
❖ ชีพชีวะโควิดโอมิครอนกลุ่มเปราะบาง	ไทยรัฐ
❖ ถามใจรัฐบาลป็นงบบฯ อุ่มกลุ่มเปราะบาง	ไทยรัฐ (กรอบบาย)
❖ ทีดีอาร์ไอ แนะนำรัฐใช้เงินกู้ 5 แสนล้านบาทเพิ่มงบฯ สาธารณสุข - ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ	bangkokbiznews.com, today.line.me, khao24h.net
❖ ไทยติดอันดับ 15 ของประเทศที่เป็นแหล่งพักเงินเสี่ยงภาษีของโลก	bbc.com
❖ บทความพิเศษ: ทักษะที่ยังขาด ประยุทธ์ยังได้คะแนน	แนวหน้า, siamrath.co.th, matichon.co.th, naewna.com, today.line.me, matichonweekly.com

ตารางที่ 4: การนำเสนอโดย รศ.ดร. ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาแรงงาน TDRI คณะวิจัย

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ อนาคตตลาดแรงงานกับมาตรการรับมือวิกฤติโควิด-19	TDRI บทความ
❖ เราไม่ทิ้งกันแต่รัฐทิ้งใครไว้เบื้องหลังหรือไม่? : มาตรการช่วยเหลือแรงงานนอกระบบรอบแรก 15,000 บาท	TDRI บทความ, TERRA BKK

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ ทำอย่างไรใครครัวเรือนเกษตรกรจะได้รับการเยียวยาจากรัฐบาลครบถ้วน?	TDRI บทความ
❖ ครัวเรือนเกษตรกรเมื่อไรจะได้รับการเยียวยา? ฝ่ามรสุมราคาพืชผลตกต่ำภัยแล้งและโควิด-19	TDRI บทความ, กรุงเทพธุรกิจ, manager online
❖ ทำอย่างไรให้แรงงานต่างด้าวกว่า 2 ล้านคนในไทยปลอดภัยจากโควิด-19	TDRI บทความ, ThaiPublica, pantip, PERSPECTIVES LIFESTYLE SUSTAINABILITY
❖ การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหากให้เหมือนเดิม 3-4 ปีเป็นอย่างไร	ไทยโพสต์
❖ พายุเศรษฐกิจในมรสุมโควิด-19 วางงานกี่ล้านคน?	thai-post.net
❖ ผลประเมินภาวะเสี่ยงตงงานในวิกฤตโควิด-19 แรงงานนอกระบบกระทบหนักสุด	BLT BANGKOK, Line Today
❖ วิกฤตแรงงานไทยตงงานไม่ทันตั้งตัวช่วง COVID-19	THAI AC News, Line Today, Thai PBS
❖ Scholar lashes minister's compo stand	Bangkok Post, Bangkok Post.com
❖ นักวิชาการแรงงาน-เอ็นจีโอ 'หนุน-ค้าน' ประกันสังคมจ่าย 75%	Line Today, matichon online, ดิดข่าว
❖ 'หม่อมเต่า' ถอยยังไม่เสนอ ครม.ปรับเพิ่มเงินช่วยผู้ประกันตนเป็น 75% ส่วนผู้นำแรงงานความเห็นแตก	thai-post.net
❖ Thailand's Labour Ministry Bans Business from Shutting Down	chiangraitimes.com
❖ ฟื้นฟูอาชีพรองรับว่างงานต้อง "ยกระดับประเทศ"	ฐานเศรษฐกิจ
❖ ก้าวสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวด้านกีฬาและสปา	ข่าวสด
❖ ผลกระทบโควิด-19 ต่อตลาดแรงงานไทย: ข้อมูลเชิงประจักษ์	สำนักข่าวอิศรา
❖ คณะพยาบาล มช. พร้อมแกนนำสำคัญขับเคลื่อนไทยก้าวสู่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวด้านกีฬาและสปาของโลก	Chingmainews, CMU News
❖ พิชโควิดจีดีพีดี! วางงานพุ่งรอบ 20 ปี	ฐานเศรษฐกิจ, Line Today, bugaboo.tv, TV C7, Thaivisa, hooninside
❖ ผลกระทบโควิด-19 ต่อจีดีพีและการมึงงานทำ	วิทยุจุฬาฯ

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ ว่างงานแตะ 2.7 ล้านคนยาว 3 ปี! 'ทีดีอาร์ไอ' แนะนำรัฐเร่ง ใ งบฟื้นฟูฯ-พัฒนาภาคเกษตรรองรับ	อิศรา
❖ TDRI ประเมินภาวะตงงานซึ่มยาวไปอีก 2 ปี	bugaboo.tv
❖ จับชีพจรตลาดรับสมัครงานไทยในช่วงโควิด-19 ด้วย 'Big data'	กรุงเทพธุรกิจ
❖ ล้วง 'ดอกผล' กองทุนประกันสังคมอ้อมแรงงานเสี่ยง 'ถึง แตก' เร็วขึ้น-ได้ไม่คุ้มเสีย?	สำนักข่าวอิศรา
❖ 'ตลาดแรงงาน' จากนี้ไปน่าเป็นห่วง	Line today
❖ เปิดวิจัย TDRI คนตงงานหลังโควิดปี 2563-2565 กว่า 3 ล้านคน	อปท. นิวส์
❖ New Cabinet economics team faces huge challenges: experts	forum.thaivisa.com, nationthailand.com, elevenmyanmar.com, sootinclairmon.wordpress.com
❖ SPECIAL REPORT: Painful economic transformation begins	Bangkok Post, Bangkok Post.com
❖ ทีดีอาร์ไอประเมินสิ้นปี 63 คนไทยตงงานเกือบ 4 ล้านคน แม้สถานการณ์ COVID-19 จะดีขึ้น	news.thaipbs.or.th , Line today, variety
❖ ประเมินสิ้นปีนี้คนไทยตงงานแตะ 4 ล้านคน	boardpost
❖ ไทยไร้เชื้อ 80 วัน ติดใหม่ 3 ในศูนย์ เคาะหยุดชดเชย 4-7 กัณยานี้	สยามกีฬา
❖ ฤทธิ์โควิดสะท้อนธุรกิจคนว่างงานยาวนานกว่า 3 ปีทะลุ 10 ล้านราย	Line today, thairath
❖ มอร์มูฟเป็นข่าวเตรียมตงงานบานเบอะ!!!	Moremove
❖ ทีดีอาร์ไอหวั่นตัวเลขคนตงงานปีนี้ทะลุ 3-4 ล้านคน	Trueidnet, Line today, TNN
❖ พิชโควิด-19 คาดคนไทยว่างงานยาวถึงปี 65 เฉลี่ยปีละ 3 ล้านคน	Trueidnet, TNN
❖ ฤทธิ์โควิดสะท้อนธุรกิจคนว่างงานยาวนานกว่า 3 ปีทะลุ 10 ล้านราย	MSN

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ ทิศอาร์ทไอเคาดการณัฒวเลขแรงงานตงงานปี 63 นี้ 3-4 ล้าณคนเสนอรฐูใช้งบพ้ันฟูเศรชฐูกิจ 4 แสนล้าณบท	TNNFACEBOOK
❖ หอการค้าเผยแพร่คนตงงานแห่ชยลตเตอรื 5 หม้ันคน	Trueidnet, Line today, TNN
❖ ทิศอาร์ทไอแณะ 4 นโยบายยกระดบั 'แรงงาน' เป็นกระทรวงเศรชฐูกิจ	กรุงเทพฐรูกิจ, Line today, Bangkokbiznews
❖ พด. เป็ดเวทีกแผนปฏิบัติกรวิจยและนวัตกรรรมกรรรมพ้ันนาที่ตดิน	Line today, siamrath
❖ ประชมเชิงปฏิบัติกรการจ้ดทาแผนปฏิบัติกรวิจยและนวัตกรรรมกรรรมพ้ันนาที่ตดิน	pantip
❖ Column POLICY FOCUS: Big data to keep Thai workers afloat	iqnewsclip
❖ TDRI เจาะผลกรรทบของ Covid-19 ที่มีผลต่อกรบริหารจ้ดการแรงงานต้งด้าวในประเทศไทย	thaipublica.org, TDRI facebook, techsauce
❖ โควิดเศเทือนเศรชฐูกิจต้งเหวหน้กกลางปีหน้าคน 19 ล้าณถูกลดช้วโมงทำงาน	MSN, Line today, thairath
❖ นฤมล รมช.แรงงาน เร่งหาหรือกุนชื้อวิชากรรูกแก้ปัญหาว่างงาน	
❖ ก.แรงงาน ระดมสมองแก้ปัญหาว่างงานพ้ันนาทักษะตรงความต้งการของตลาด	manager online, Line today, onbnews, Bangkokbiznews, Mol, thaigove, thailandplus, voiceTV
❖ ย้ังมี 'ผู้ว่างงาน' เป็มช้ันย้ังควรสนับสนุนตลาดแรงงานแบบย้็ดหยุ่น	salika.co
❖ น้กวิชากรทิศอาร์ทไอหวังโควิดรอบ 2 แณะสก้ดต้งด้าว	today.line, เกษตรดินปุ้ย, คมช้ดล้ก
❖ สก้ปูหน้า 1: ก้ันโควิดมุดชยแดน 'จ้ดการแรงงาน' ถ็ือน-ถูก..ก็ส้าคัญ!	เดลินิวส์
❖ ต้งแต่โควิด-19 ระบดรวมถึงมาตรการป้องกันต้งๆท้าให้แรงงานต้งด้าวลตหายไปกรรทบท้ังนายจ้างลูกจ้างและเศรชฐูกิจไทย	Facebook Tdri
❖ 6.4 แสนคนเตรียมเปล้ยนอาชีพ	theactive.net
❖ มาตรการเป็ดรับน้กท้งเทียวแบบ Long Stay ของภาครฐูจะสงผลตดิในบางพ้ันที่เท้านัน	วิญจุพษา

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ TDRI เตือนรัฐรับวิกฤติว่างงานเร่งพิทักษ์มือเด็กใหม่-เสริมแกร่งภาคเกษตร	อปท. นิวส์
❖ SPECIAL REPORT: อีก 2 ปีเศรษฐกิจฟื้น!! จุด 'ตกงาน' พุ่ง! ปีละ 3 ล้าน จี้ใช้ยาแรงพยุงธุรกิจ-ส่งเสริมการจ้างงาน	สยามอินซัวร์นิวส์
❖ Multiple skills define working in digital era Startup Thailand	news.thaipbs.or.th
❖ ทิตีอาร์ไอ-นิด้า จียุทธศาสตร์แก้โจทย์ปัญหาเศรษฐกิจชาติ	ไทยรัฐ, ไทยรัฐ.com
❖ สกศ.เร่งขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ	siamhotlinenews.com, facebook: สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย, facebook: สื่อกลางเดลินิวส์ Online, facebook: หนังสือพิมพ์ประชาไท, 7-11 STARnews1
❖ โควิด-19 กับการจ้างงานแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ	matichon.co.th
❖ 36 ชั่วโมงแห่งปี: โควิด-19 พ่นพิษหลายกิจการไปต่อไม่ไหว “ปิดกิจการ-เลิกจ้าง”	today.line, PPTV, MSN
❖ เอกฉันท! คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติเห็นชอบให้มืองค์กรกลาง	chadthukkrasae.com, khaopenkhao.blogspot.com, news-town, ข่าวเด่นนิวส์สยามออนไลน์.com
❖ เปิดแผนแม่บทเฉพาะกิจ 'โควิด' ตั้งเป้า 2 ปี ดัน 5 เครื่องยนต์ ศก.ใหม่-ลดยากจน	isranews.org
❖ โควิดรอบใหม่ 'วิกฤติว่างงาน' หนักกว่าเดิม	ฐานเศรษฐกิจ, thansettakij.com, today.line.me
❖ อุ่มแรงงาน 2 ล้านคน! 'ทิตีอาร์ไอ' เนะโยก 'เงินกู๋' เยียวยาผลกระทบโควิดระลอกใหม่	isranews.org
❖ หนึ่งในปัญหาที่สะท้อนผ่านสถานการณ์โควิดระบอบรอบสองคือช่องโหว่ในการลักลอบให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน	facebook: TDRI
❖ "ตบมือข้างเดียวไม่ดัง" ปมแรงงานต่างด้าว-คนข้ามแดนผิดกฎหมายเหตุโควิดแพร่กระจายรอบสอง	mgronline.com, salika.co, facebook: Salika
❖ ทิตีอาร์ไอถอดบทเรียนปัญหาแรงงานแพร่โควิด - 4 ข้อเสนอ	มติชน(กรอบ่าย), news.true

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ แฉพฤติกรรมแก๊งเหลือบไรฮั่วเจ้าหน้าทีชี้อื้อชนแรงงานเถื่อนต้นเหตุโควิดระบาด	pantip.com, headtopics.com, thairath
❖ Thailand's latest COVID-relief scheme hit by controversy	thaipbsworld.com
❖ ชีวิตที่พอเพียง ๓๙๑๒. ทำงานเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (๘๓) เยาวชนกลุ่ม NEET	gotoknow.org
❖ คอลัมน์ตรวจการบ้าน: ชะตากรรมแรงงานกับโควิดระลอก 3	เดลินิวส์ (กรอบ่าย), dailynews.co.th
❖ ชะตา "เด็กจบใหม่" ส่อเดินเตาะฝุ่นอีกนับแสนรัฐต้องทุ่มมหา'ลัยอย่างหนึ่งเฉย	thairath.co.th,
❖ จับตามลกระทบ COVID-19 ระบาดรอบ 2 ต่อเนื่องรอบ 3 ส่งผลต่อทิศทาง	engineeringtoday.net
❖ ขาด "แรงงานต่างด้าว" ธุรกิจเล็กแยะยอมเสี่ยงใช้ "คนลักลอบเข้า" ลดต้นทุน	thairath.co.th
❖ TDRI แนะนำขยายแรงงาน 30 ล้านคน 6-8 เดือนชี้หากไม่เร่งฉีดวัคซีน 70% ของประชากรเศรษฐกิจฟื้นยาก	theactive.net , facebook: บ่ายโมงตรงประเด็น, facebook: The Active
❖ วิกฤต 'โควิด-19' ระบาดแรงกระแทกแรงงานไทย	มติชน,
❖ ปัญหาว่างงานกลายเป็นระเบิดเวลาลูกใหม่ร่วมไขคำตอบ UNLOCK กับ ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์	facebook: วิทย์และโทรทัศน์รัฐสภา
❖ ลดบาดเจ็บโควิดเร่งฉีดวัคซีน-ขยายแรงงาน	กรุงเทพธุรกิจ, bangkokbiznews.com
❖ อย่าระวังแค 'อินเดีย' สัญญาณเตือนความเสี่ยงจับตารอบบ้านไทย	headtopics.com, thairath.co.th
❖ Some advice for Thais looking to migrate to another country	thaipbsworld.com
❖ โควิดทำตงงานพุ่ง 2 เท่า! เร่งคุมโรค-ฉีดวัคซีนเข็มแรกตัวช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจปี 65	isranews.org, facebook: สำนักข่าวอิศรา,
❖ ปัญหา-แนวทางแก้ไขแรงงานต่างด้าวในวิกฤตโควิด	มติชน (กรอบ่าย), matichon.co.th,
❖ ข้อเสนอการบริหารจัดการ "ลงทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติใหม่" ปี 2564 ให้อยู่ยากน้อยลง	mgronline.com,
❖ โควิดฯดัน "ตงงานพุ่ง-หนีเพิ่ม" SMEs-ท่องเที่ยว-นศ.จบใหม่ "เสี่ยงสูง"	thairath.co.th

ตารางที่ 5: การนำเสนอโดย ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านสาธารณสุขและการเกษตร TDRI นักวิจัยร่วม และทีมงาน

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ พินิจเศรษฐกิจการเมือง: COVID-19: ถอดบทเรียนด้านสาธารณสุขรับมือโรคระบาดไวรัสจากสัตว์สู่คน	TDRI, วิทยุจุฬา
❖ อย่าชะล่าใจโควิด-19 ถ้าระบบสาธารณสุขรับมือไม่ไหวเราจะกลายเป็นอิตาลี	Matichon TV
❖ วิโรจน์ณระนองถอดโมเดลโควิดจากอิตาลีถึงอเมริกา บทเรียนที่ห้ามเลียนแบบ	มติชนสุดสัปดาห์
❖ "วิโรจน์" เผย "โควิด" ทำเศรษฐกิจไทยแย่เกือบเท่าปี 40 อาจต้องใช้เวลาฟื้นฟู 2 ปี : Matichon TV	Matichon TV
❖ พินิจเศรษฐกิจการเมือง:มาตรการเศรษฐกิจและการจัดการด้านสาธารณสุขไทยในวิกฤตโควิด-19	TDRI, วิทยุจุฬา
❖ โควิดสร้างนิวนอร์มอลเศรษฐกิจ 'ทีดีอาร์ไอ' แนะนำเร่งปรับตัว	กรุงเทพธุรกิจ
❖ มองไปข้างหน้า: ชีวิตคนไทยจะเป็นอย่างไรหลัง 30 เม.ย. 63	workpoint today, TDRI บทความ
❖ SPECIAL REPORT: Post-lockdown roadmap takes shape	lqnewsclip, BANGKOK POST
❖ Peter Piot ผู้เอาชนะได้ทุกไวรัสแต่ต้องมาสบตากับความตายเพราะโรคโควิด-19	salika.com
❖ รายการกระจกหกด้าน	TV ช่อง 7
❖ ก้าวผ่าน COVID-19 "เทคโนโลยี" ไม่ใช่เรื่องใหม่ช่วยให้ชีวิตง่ายขึ้น	Line today, Thai PBS
❖ พาณิชย์จับมือเกษตรฯ เปิดมิติใหม่ต้นตลาดนำการผลิตทุกช่องทางลุยตลาดโลก	ฐานเศรษฐกิจมัลติมีเดีย
❖ สินค้าเกษตรไทยทำอย่างไรจะเพิ่มศักยภาพขยายตลาดได้มากขึ้นและการใช้ยุทธศาสตร์ตลาดนำการผลิต	Facebook: TDRI
❖ ล็อกสเปกเงินหมอ "หมื่นล้าน"	Line today, Thai PBS
❖ Medical tourism after Covid-19	South China Morning Post
❖ How to deal with the second wave?	Straits Times
❖ Medical and Wellness	เนชั่นทีวี

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ บทความ "มองCOVID-19 ในสายตานักระบาดวิทยา" (ปัจจุบันเขียนถึงตอนที่ 52)	เว็บเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ
❖ Health chiefs aim to stamp out bent clinics	Bangkok Post
❖ ส่อง8ร่างกฎหมายยกเครื่องอุตาห้อย-น้ำตาล	มติชนสุดสัปดาห์, MSN.com, มติชนออนไลน์
❖ ANALYSIS: The inoculation challenge	Bangkok Post
❖ The inoculation challenge	bangkokpost.com
❖ ศักโควิดสมุทรสาคร (1)	prachatai.com
❖ ศักโควิดสมุทรสาคร (2)	prachatai.com
❖ ศักโควิดสมุทรสาคร (3)	prachatai.com
❖ ทำไมเราต้องเป็นห่วงการระบาดใหญ่ในช่วงสงกรานต์มากกว่าช่วงหยุดยาวหลายครั้งที่ผ่านมา?	mgronline.com
❖ TDRI เตือน! สงกรานต์นี้เสี่ยงโควิดระบาดรุนแรงขึ้น	news.trueid.net, Line today, tnnthailand.com,
❖ รัฐบาลควรส่งสัญญาณให้ชัดเจนถึงการบังคับใช้มาตรการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีความเข้มงวดในช่วงเทศกาลสงกรานต์	curadio.chula.ac.th
❖ โควิด-19 ย้ายฐานการระบาดคุมยาก	theactive.net, facebook: Thai PBS, facebook: WorkpointTODAY
❖ คู่กับ 'สมชัย จิตสุชน' และ 'วิโรจน์ ณ ระนอง' 2 นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์จาก TDRI วิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเตรียมพร้อมรับมือ!	facebook: Thai PBS News, facebook: ป่าโมง ตรงประเด็น, facebook: The Active
❖ ข้อเสนอการเชื่อมโยง 'มาตรการควบคุมโรค' กับ 'มาตรการเยียวยา'	ไทยโพสต์
❖ "แรงงานต่างด้าวพ่นพิษ" อุตสาหกรรมไทยกระอัก	ผู้จัดการสุดสัปดาห์ 360 องศา, mgronline.com
❖ สกู๊ปหน้า1: 'ปลดตลิ่ง!' ต่างด้าว 'กลุ่มไร้นายจ้าง' แพร่โควิด 'เสี่ยงสูง?'	เดลินิวส์ (กรอบบ่าย), เดลินิวส์
❖ Cautious optimism infects Thailand as mass vaccination heralds reopening	Thaipbsworld.com

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ พิชัยโควิด วิฤตซ้อนวิฤต แรงงานต่างด้าวขาด บัณฑิตใหม่ เตะฝุ่น คนไทยตกงานพุ่งเฉียด 3 ล้าน	ผู้จัดการสุดสัปดาห์ 360 องศา sondhitalk.com mgronline.com
❖ Ascent of the unicorns	Bangkok Post, bangkokpost.com

ตารางที่ 6: นำเสนอโดย ผศ.ดร.นพ.บวรศม ลีระพันธ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ม.มหิดล นักวิจัยร่วมโครงการ

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ ปัญหาการระบาดของ COVID-19 ที่มีความซับซ้อนและ กระบวนการพัฒนาแบบจำลองระบบ	Facebook.com
❖ แผนที่จัดการเชิงระบบนวัตกรรมปิดวาล์วท่อน้ำ	ThaiPBS/TheActive
❖ เปิดแผนที่นำทางบูรณาการแก้ไขเชิงระบบการระบาด COVID-19	ThaiPBS/TheActive
❖ แพทย์รามาฯเชื้อโควิด-19 ระบาดยาว 1-2 ปี	PPTV
❖ รับมือ COVID-19 ด้วยกระบวนการคิดเชิงระบบ (systems thinking)	101.world
❖ พร้อมหรือยังกับการปลดล็อกเมือง?	TheActive/ป้ายโม่งตรงประเด็น
❖ ลดความแออัดเมืองหลังโควิด-19	ThaiPBS/พลิกปมข่าว
❖ เวทีการอภิปราย ‘ขับเคลื่อนวิจัยสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ การตัดสินใจในสถานการณ์โควิด-19 และพัฒนาระบบ สุขภาพไทย’ ในงานมหกรรมวิจัยแห่งชาติ 2563	วช./สวรส.
❖ Smart Bomb vs. Dirty Bomb	facebook.com
❖ ปิดการทำงานศูนย์ EOC รับมือโควิด-19 รอบ 2	TheActive/ป้ายโม่งตรงประเด็น
❖ ข้อคิดบางประการเรื่องการระบาดของโควิด-19 ที่ สมุทรสาคร	facebook.com
❖ ทางรอด "ไทย" ถอดโมเดล "สิงคโปร์" คุมโควิด-19...?	ThaiPBS/ตอบโจทย์
❖ ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้ "หมอชนะ" ใน การควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19	facebook.com

ตารางที่ 7: การนำเสนอโดย ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง ร่วมกับ ศ.นพ.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ ที่ปรึกษาโครงการ และ ผศ.ดร.นพ.บวรศม ลีระพันธ์ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ม.มหิดล นักวิจัยร่วมโครงการ

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ 8 คำถามการคลายล็อกรอบ 2: มุมมองนักระบาดวิทยา-นักวิจัยนโยบายสุขภาพ	MSN.com, สำนักข่าวอิศรา, TDRI บทความ, Microsoft News, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, ฐานเศรษฐกิจมัลติมีเดีย

ตารางที่ 8: นำเสนอโดย ดร.กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ ฮาวทูทึ่ง: ทึ่งหน้ากากอนามัยอย่างไรให้ปลอดภัยกับสังคมและสิ่งแวดล้อม	TDRI บทความ, www.iqnewsclip.com, InfoQuest Limited, BLT BANGKOK, mgronlineThailand Web Stat, Line Today, greennetwork
❖ ส่งความพร้อมของสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งภายใต้การแพร่ระบาดของโควิด-19	TDRI บทความ
❖ สถานสงเคราะห์คนชรา (ผู้สูงอายุ)	บทความในโครงการโควิด19
❖ ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิมท่าอย่างไรโดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์โควิด-19	BLT BANGKOK, thaipublica, oohho, thairath, facebook: TDRI, Salika
❖ “โควิด-19 ช่วยลดภาวะโลกร้อนได้จริงหรือ?”	Salika
❖ Face Mask Crisis of Another Design	Bangkok Post
❖ เผยแนวคิด "Green Tourism" การท่องเที่ยวแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหลังโควิด-19	Line Today, BLT BANGKOK
❖ TDRI แนะนำ 4 ทางการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาวหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สิ้นสุดลง	SD Perspectives, facebook: TDRI, sdperspectives, กรุงเทพธุรกิจ
❖ เปลี่ยนวิกฤตโควิด-19 ให้เป็นโอกาส: การพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	facebook: TDRI
❖ การประชุมเวทีข่าวไทยปี 2563 "อนาคตข่าวอนาคตไทย"	facebook: TDRI
❖ ฟันเศรษฐกิจหลังวิกฤติโควิด-19 การเติบโตบนเส้นทางความยั่งยืน	กรุงเทพธุรกิจ

ตารางที่ 9: นำเสนอโดย ดร.ตรีณัฐ ไพทยานต์วิจิตร ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง นักวิจัยร่วมโครงการ

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ การปรับตัวของสถานศึกษาในช่วงโควิด-19	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ การปรับตัวของสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวในช่วงโควิด-19	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ โรงเรียนชายขอบและความพร้อมสำหรับการเรียนระบบทางไกล	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ กิจการโรงแรมที่มีการว่าจ้างแรงงานต่างด้าว	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ มาตรการดูแลแรงงานต่างด้าวเพื่อลดความเสี่ยงช่วงโควิด-19	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ ผลกระทบของการปิดโรงเรียนช่วงโควิด-19 ต่อพัฒนาการเด็ก	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
❖ ประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของมหาวิทยาลัยในสถานการณ์โควิด	web คณะ, FB คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตารางที่ 10: นำเสนอโดย ผศ.ดร.ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักวิจัยร่วมโครงการ

หัวข้อ	แหล่งเผยแพร่ผลงาน
❖ จังหวัดเปราะบางด้านการท่องเที่ยวและมาตรการช่วยเหลือ	Nation

บทที่ 5

สรุปบทเรียนผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจ

5.1 ปัญหาโรคติดเชื้อโควิด-19

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นโรคระบาดที่ถูกค้นพบในช่วงปลายปี 2019 ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และมีการแพร่ระบาดไปทั่วโลกจนกลายเป็นโรคระบาดขนาดใหญ่ไปทั่วโลก (ประกาศขององค์การอนามัยโรค, 11 มีนาคม 2563)

สถานการณ์โลก ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 64 พบว่ามีผู้ติดเชื้อรวมทั้งสิ้น 170,051,718 ราย (องค์การอนามัยโลก) และมีผู้เสียชีวิต 3,540,437 ราย ทวีปอเมริกามีผู้ติดเชื้อรวม 67 ล้านราย ยุโรป 54 ล้านราย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 31 ล้านราย เมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก 10 ล้านราย แอฟริกา 3 ล้านราย และแปซิฟิกตะวันตก 3 ล้านราย และถ้าพิจารณาในระดับประเทศจะพบว่าประเทศที่มีการติดเชื้อมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (32 ล้านราย) อินเดีย (27 ล้านราย) บราซิล (16 ล้านราย) ฝรั่งเศส ตุรกี และรัสเซีย (ประเทศละ 5 ล้านราย) อังกฤษและอิตาลี (4 ล้านราย) อาร์เจนตินา เยอรมัน สเปน โคลัมเบีย (ประเทศละ 3 ล้านราย) อิหร่าน โปแลนด์ เม็กซิโก และยูเครน (2 ล้านราย) เปรู อินโดนีเซีย แอฟริกาใต้ สาธารณรัฐเช็ก เนเธอร์แลนด์ ชิลี แคนาดา ฟิลิปินส์ อิรัก โรมานี สวีเดน และเบลเยียม (ประเทศละ 1 ล้านราย) ตามลำดับ

สำหรับประเทศไทย ข้อมูล ณ 31 พฤษภาคม 2564 ของ ศูนย์บริหารโควิด-19 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดเชื้อรวม 159,792 ราย มียอดผู้ติดเชื้อรวมสูงเป็นอันดับที่ 82 ของโลก โดยมีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น 5,485 รายจากเมื่อวาน และมีผู้เสียชีวิต 1,031 ราย เพิ่มขึ้น 19 รายจากเมื่อวาน

โควิด-19 เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากโควิด-19 เป็นไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏพบมาก่อนในมนุษย์ ซึ่งทำให้การแพร่ระบาดของโรคยังไม่สามารถที่จะถูกควบคุมได้โดยง่าย และต้องรอการพัฒนาวัคซีนขึ้นมาใหม่ การกระจายวัคซีนไปทั่วโลก และการฉีดวัคซีนเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกัน อีกทั้งยังไม่พบวิธีการมาตรฐานที่ถูกต้องในการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อและยังไม่มียารักษาโรคโดยเฉพาะ การรักษาในปัจจุบันยังอยู่ในช่วงของการสุ่มทดลองวิธีการรักษาเพื่อค้นหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ผลกระทบที่ตามมาของโควิด-19 จึงมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงจะเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ติดเชื้อ หากเป็นผู้ติดเชื้อแล้วมีอาการจะต้องได้รับการรักษา หากเป็นผู้ติดเชื้อและถูกตรวจพบจะต้องถูกกักตัวเพื่อรออาการและควบคุมการแพร่เชื้อ ในขณะที่ผลกระทบในทางอ้อมจะเกิดขึ้นจากมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ตั้งแต่ผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อจะต้องถูกกักตัวเพื่ออาการไม่น้อยกว่า 14 วัน ไปจนถึงการแพร่ระบาดในวงกว้างที่ทำให้ภาครัฐต้องออกมาตรการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การปิดเมือง การประกาศเคอร์ฟิว การยกเว้นกิจกรรมให้ยกเว้นการดำเนินการในบางช่วงเวลา การกำหนดมาตรฐานทางด้านสาธารณสุขทำให้การให้บริการทำได้น้อยลง ไปจนถึงการยกเว้นห้ามดำเนินการในบาง

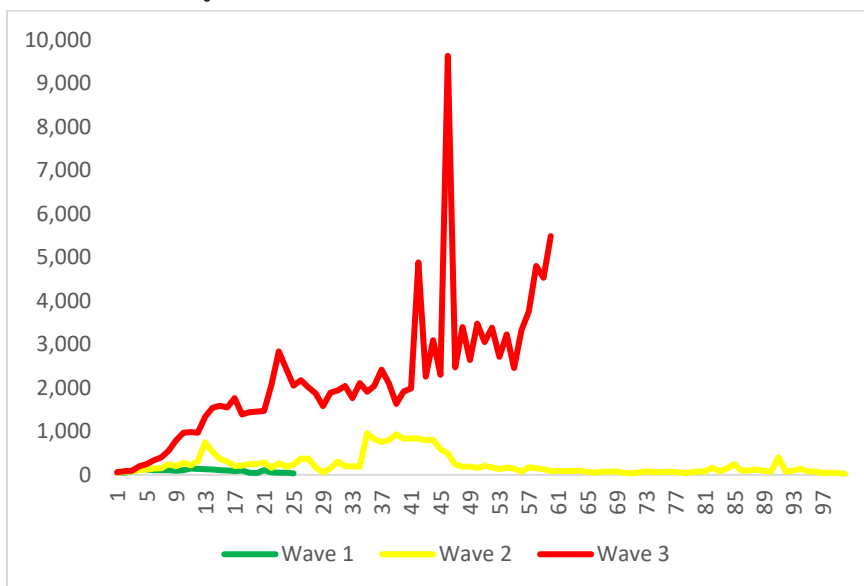

กิจกรรมอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ เนื่องจากปัญหาโควิด-19 เกิดการแพร่ระบาดในระดับโลก จึงทำให้การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลงไปด้วย เช่น การส่งออก/การนำเข้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการเคลื่อนย้ายแรงงาน จึงทำให้โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง

การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน พบว่า หากพิจารณาจากจำนวนผู้ติดเชื้อน้อยกว่า 40 รายต่อวันเป็นจุดกำหนดการสิ้นสุดของการแพร่ระบาดในแต่ละระลอก จะสรุปได้ว่าประเทศไทยมีการแพร่ระบาดใน 3 ระลอก แบ่งเป็น

1. การระบาดระลอกที่ 1 เริ่มต้น ณ วันที่ 18 มีนาคม 2563 จนถึง วันที่ 12 เมษายน 2563 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 25 วันโดยมีจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันสูงสุดที่ 188 ราย
  2. การระบาดระลอกที่ 2 เริ่มต้น ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2563 จนถึง วันที่ 1 เมษายน 2564 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 103 วันโดยมีจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันสูงสุดที่ 959 ราย
  3. การระบาดระลอกที่ 3 เริ่มต้น ณ วันที่ 1 เมษายน 2564 จนถึงปัจจุบัน (วันที่ 31 พฤษภาคม 2564) ซึ่งผ่านมาแล้ว 61 วัน โดยผู้ติดเชื้อรายวันสูงสุดที่บันทึกได้ คือ 9,653 ราย (จำนวนผู้ติดเชื้อ ณ 17 พฤษภาคม)
- ทั้งนี้ การแพร่ระบาดในระลอกที่ 3 ยังไม่มีที่ท่าว่าจะสิ้นสุด โดยจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2564 ยังมีจำนวนที่สูงมากถึง 5,485 ราย

ภาพที่ 8: จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวัน (คน)

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลโควิด-19

5.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การประมาณการผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย เป็นโจทย์วิจัยที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก เนื่องจากข้อมูลในอดีตก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์จะเป็นข้อมูลที่จะไม่มีผลกระทบของโควิด-19 อยู่เลย ในขณะที่สถานการณ์โควิด-19 ที่เข้ามากระทบกับเศรษฐกิจทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง (shock) ส่งผลให้วิธีการประมาณการโดยอ้างอิงกับข้อมูลในอดีตเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถที่จะพยากรณ์ผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างแม่นยำ

แนวทางหนึ่งที่ถูกเสนอในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การประยุกต์ใช้ศาสตร์ของแบบจำลองที่มีการเรียนรู้ หรือ Machine Learning ซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องของสถาปัตยกรรมของแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาข้อมูลที่ไม่อยู่ในรูปของเชิงเส้น และมีกลไกการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผลการพยากรณ์มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค โดยเปรียบเทียบผลการประมาณการก่อนที่จะเกิดวิกฤติโควิด-19 เทียบกับข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง และข้อมูลที่พยากรณ์สถานการณ์ในอนาคต จะพบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประมาณการเศรษฐกิจไทยในปี 2563 ก่อนที่จะเกิดวิกฤติการณ์โควิด-19 ว่าจะมีอัตราเจริญเติบโตที่ร้อยละ 2.8 ในขณะที่เศรษฐกิจไทยในปี 2563 มีการเติบโตจริงที่ติดลบร้อยละ 6.1 หรือก็คืออัตราเจริญเติบโตที่ลดลงมากถึงร้อยละ 8.9 ในปี 2563

อย่างไรก็ดี การลดลงของอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว ไม่สามารถที่จะอธิบายได้เพียงว่าเป็นผลจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพียงอย่างเดียว หากแต่มีมาตรการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบด้วยเช่นเดียวกัน

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลกระทบของโควิด-19 ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจในระดับโลก โดยเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจ เทียบกับมาตรการของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการศึกษาใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเดือนเมษายน 2563 หรือ ช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดระลอกที่ 1 และช่วงเดือนเมษายน 2564 หรือ ช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดระลอกที่ 2

ผลการประมาณการ พบว่าปัญหาโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5 ในปี 2563 โดยปัจจัยเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่ออัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ Health policy หรือ มาตรการการให้ความรู้และกระบวนการ Testing, Tracing and Isolation (หรือ การตรวจสอบติดตามและกักตัวผู้ที่มีความเสี่ยงและติดเชื้อ) ซึ่งในปี 2563 จะช่วยเพิ่มอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นมาตรการที่ช่วยควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ในขณะที่มาตรการ Restriction หรือ การควบคุมการแพร่ระบาดโดยการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งแยกเป็นระดับการควบคุมตั้งแต่น้อยไปจนถึงมาก จะเป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในแง่ลบ และมีผลมากกว่ามาตรการทางด้าน Health policy

นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลช่วยให้อัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ Stimulus หรือ การอัดฉีดด้วยมาตรการทางการเงินและการคลัง ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจแล้ว ยังมีค่าน้ำหนักที่สูงกว่าการควบคุมการแพร่ระบาดอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป บทเรียนในปี 2563 พบว่า มาตรการภาครัฐที่เข้ามาควบคุมการแพร่ระบาดและการเยียวยา/ฟื้นฟูเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบต่อ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากโควิด-19 และหากภาครัฐมีศักยภาพในการเยียวยาที่มากพอ จะสามารถลดทอนผลกระทบของการควบคุมการระบาดได้ทั้งหมด

ตารางที่ 11: ผลการประมาณการปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

ปัจจัย	2020 (Wave 1)	2021 (Wave 3)
Intercept	- 0.05	- 0.03
Restriction Index	- 0.0003	-0.0007
Health policy	0.0001	-0.0004
Stimulus	0.015	0.075
Vaccination rate	Not applicable	0.066

ที่มา: รวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

สถานการณ์ในปี 2564 จะมีความแตกต่างกันกับปี 2563 อยู่ในบางประการ โดยผลกระทบของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 3 ของ GDP ซึ่งเป็นผลมาจากฐานการคำนวณ GDP ที่ต่ำในปีที่ผ่านมา ในขณะที่มาตรการทางด้าน Health Policy ในปีนี้ เริ่มพบว่าส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในแง่ลบ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่การแพร่ระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นในวงกว้าง ทำให้กระบวนการกักตัวผู้ที่ติดเชื้อและกลุ่มที่เสี่ยงติดเชื้อจะต้องมีการกักตัวคนจำนวนมาก จึงส่งผลกระทบต่อการค้าเงินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2564 คือ ความสามารถในการอัดฉีดมาตรการทางการเงินและการคลัง และ ความสามารถในการฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมโดยเร็วที่สุด ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยต่างมีน้ำหนักในการกำหนดอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงกว่ามาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค (Restriction) และมาตรการ Health Policy

ผลการประมาณการเศรษฐกิจไทยในปี 2564 ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้สร้าง 3 ฉากทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยในปี 2564 โดย

แบ่งเป็น การฉีดวัคซีนถึงระดับ Herd Immunity หรือ 70% ของประชากรในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2565 (กรณี 1) ในช่วงเดือน กันยายน 2565 (กรณี 2) และ ในช่วงเดือน ธันวาคม 2565 (กรณี 3) ซึ่งพบว่า อัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2564 จะอยู่ที่ร้อยละ 2.0, 1.5 และ 1.0 ตามลำดับ โดยความล่าช้าในการฉีดวัคซีนระหว่างกรณีที่ 1 และ 2 จะเกิดความเสียหาย 4.6 แสนล้านบาท และระหว่างกรณีที่ 1 และ 3 จะเกิดความเสียหาย 8.9 ล้านบาท

ตารางที่ 12: ประมาณการเศรษฐกิจปี 2564 ของธนาคารแห่งประเทศไทย

	กรณี 1		กรณี 2		กรณี 3	
	จัดหาและกระจายวัคซีนเพิ่มเติม (100 ล้านโดสใน 2564)		จัดหาและกระจายวัคซีนตามแผนเดิม (64.6 ล้านโดสใน 2564)		จัดหาและกระจายวัคซีนช้ากว่าแผนเดิม (น้อยกว่า 64.6 ล้านโดสใน 2564)	
ช่วงเวลาที่จะเกิด Herd Immunity	Q1/65		Q3/65		Q4/65	
	2564	2565	2564	2565	2564	2565
GDP (%YoY)	2.0	4.7	1.5	2.8	1.0	1.1
นักท่องเที่ยวต่างประเทศ (ล้านคน)	1.2	15.0	1.0	12.0	0.8	8.0
ผลกระทบต่อเศรษฐกิจหากฉีดวัคซีนช้าจนภูมิคุ้มกันหมดไม่ทันไตรมาส 1/65*			-3.0% of GDP (4.6 แสน ลบ.)		-5.7% of GDP (8.9 แสน ลบ.)	
ผู้ว่างงาน/เสมือนว่างงาน ณ สิ้นปี 65 (ล้านคน)	2.7		2.8		2.9	

* ส่วนต่างของมูลค่าเศรษฐกิจรวมตลอดปี 2564-2565 เทียบกับกรณีที่ 1

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

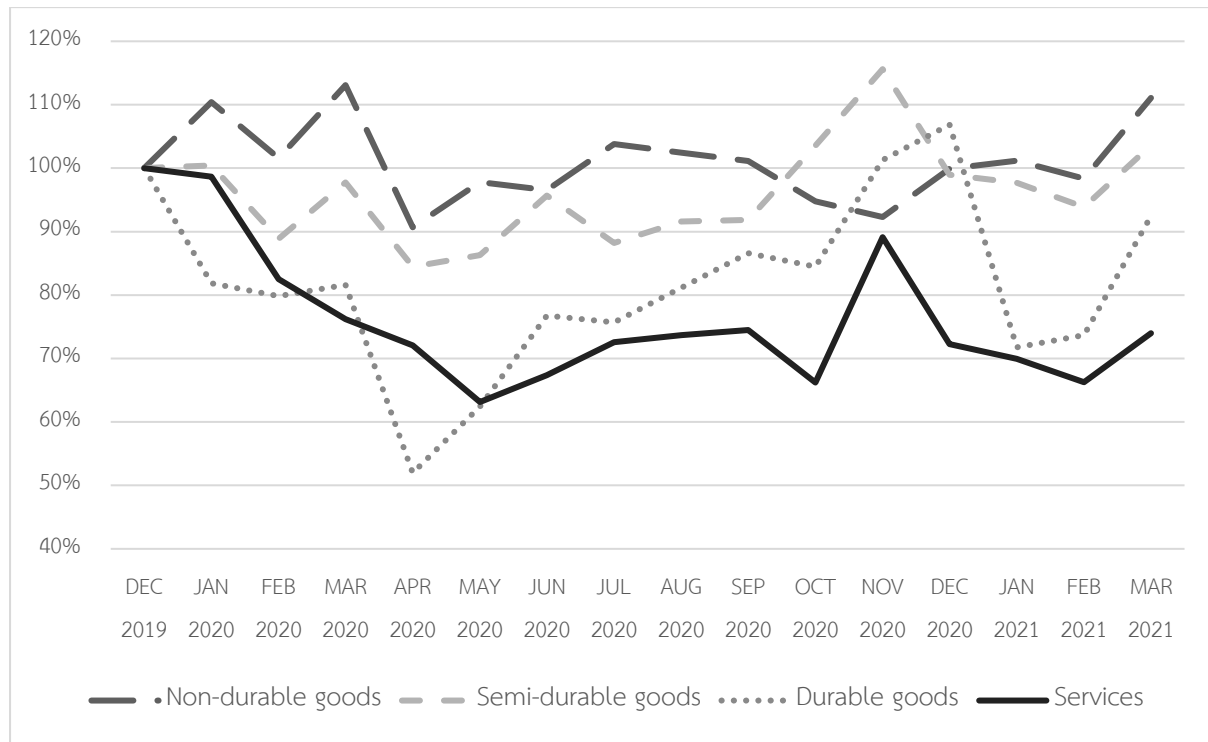
ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เมื่อเจาะลึกลงไปในระดับอุตสาหกรรม/กลุ่มอุตสาหกรรม/ธุรกิจ จะพบว่าผลกระทบของโควิด-19 จะส่งผลกระทบที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่แต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน และธุรกิจมีความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. กลุ่มสินค้ากับกำลังซื้อของครัวเรือน

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ที่กระทบกับสถานะทางการเงินของครัวเรือน ครัวเรือนจะปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายเพื่อเอาตัวรอด โดยหากแบ่งรายจ่ายออกเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าคงทน (durable goods) เช่น รถยนต์ รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้ากึ่งคงทน (semi-durable goods) เช่น เสื้อผ้ารายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าไม่คงทน (non-durable goods) เช่น อาหาร และรายจ่ายเพื่อซื้อบริการ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ จะพบว่ากำลังซื้อของสินค้าในหมวดไม่คงทนจะได้รับผลกระทบน้อยที่สุด และฟื้นตัวมาเร็วที่สุด เนื่องจากเป็นสินค้าที่

จำเป็นมากที่สุด ในขณะที่สินค้ากึ่งคงทน และสินค้าคงทนจะได้รับผลกระทบมากขึ้นและฟื้นตัวกลับมาช้ากว่า หรือก็คือ คราวเรือนจะเริ่มชะลอการซื้อเสื้อผ้าและรถยนต์ หรือสิ่งที่ไม่เร่งรีบออกไปจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น และกลุ่มสินค้าที่กำลังซ่อหายไ้มากที่สุด และมีแนวโน้มฟื้นตัวกลับมาช้าที่สุด คือ กลุ่มที่เป็นบริการ

ภาพที่ 9: ดัชนีที่สะท้อนกำลังซื้อใน 4 หมวดรายจ่ายหลัก (ปรับเทียบกับสถานการณ์ก่อนโควิดที่ค่า 100%)

ที่มา: รวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

2. ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากที่สุด และมีแนวโน้มการฟื้นตัวที่ช้าที่สุด เนื่องจากรายได้จากการท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 60 เป็นรายได้ที่พึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศ ซึ่งในปี 2562 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศเกือบ 40 ล้านคนในขณะที่การท่องเที่ยวในประเทศจะได้รับผลกระทบมาจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐ และการลดค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของครัวเรือน

นอกจากนี้ หากพิจารณาในระดับจังหวัด จะพบว่า มีบางจังหวัดที่ได้รับผลกระทบในระดับที่สูงจากโควิด-19 เนื่องจากเป็นจังหวัดที่พึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ข้อมูลสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (ปี 2561) พบว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนอยู่ในระดับสูงจำนวน 9 จังหวัด ประกอบด้วย ภูเก็ต (ร้อยละ 191.90) กระบี่ (ร้อยละ 132.87) พังงา (ร้อยละ 66.27) สุราษฎร์ธานี (ร้อยละ

45.55) ประจวบคีรีขันธ์ (ร้อยละ 45.13) ตราด (ร้อยละ 44.82) เพชรบุรี (ร้อยละ 43.83) เชียงใหม่ (ร้อยละ 43.42) และแม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 38)

กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดข้างต้นจะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับที่สูง เนื่องจากฐานของรายได้ของประชากรมาจากภาคท่องเที่ยวและการหมุนเวียนของเงินที่เกิดขึ้นจากภาคท่องเที่ยวเป็นหลัก

เพื่อพิจารณากรณีศึกษาผลกระทบในเชิงลึกที่เกิดขึ้นกับธุรกิจท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงลึกกับตัวแทนผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยว การศึกษาได้มีการแบ่งช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงที่มีการใช้มาตรการล็อกดาวน์ และช่วงที่มีการเปิดเมืองหรือคลายล็อกดาวน์แต่ยังไม่มีการเปิดประเทศเต็มที่ (ก่อนการแพร่ระบาดรอบใหม่) โดยเลือกวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และร้านขายของฝาก/ของที่ระลึกที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติเกาะสิมิลัน และอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เป็นพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มธุรกิจเป้าหมายในการศึกษา และเลือกสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่มีขนาดเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มาก เนื่องจากมีสภาพคล่องและมีเงินทุนหมุนเวียนค่อนข้างน้อย

ผลการศึกษา พบว่าทั้ง 3 ธุรกิจ ได้รับผลกระทบจากปัญหาโควิด-19 ในระดับที่สูง โดยธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวจะไม่มีรายได้เข้ามาเลย ธุรกิจที่สามารถเอาตัวรอดได้จะเป็นธุรกิจที่ปรับตัวหันมาเน้นนักท่องเที่ยวในประเทศ ร่วมกับการหารายได้จากคนในท้องถิ่น และธุรกิจจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น หากสามารถที่จะขายสินค้า/บริการทางออนไลน์ได้

3. กลุ่มสินค้าส่งออก

ตลาดส่งออกของไทย ได้รับผลกระทบจากกำลังซื้อจากต่างประเทศ ทำให้การฟื้นตัวของตลาดส่งออกจะขึ้นกับว่าประเทศคู่ค้าของไทยมีความสามารถในการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้ดีมากน้อยเพียงใด ซึ่งหมายถึงรวมถึงความสามารถในการจัดการกับการแพร่ระบาด มาตรการการควบคุมโรค มาตรการด้านสุขภาพ (Health Policy) การอัดฉีดทางเศรษฐกิจและความสามารถในการฉีดวัคซีนให้กับครอบคลุมมากที่สุด

ในภาพรวม ตลาดส่งออกของไทยในปี 2563 ช่วงที่มีการแพร่ระบาดระลอกที่ 1 พบว่ามีอัตราเจริญเติบโตที่ติดลบร้อยละ 5.9 ซึ่งเกิดขึ้นจากการหดตัวของมูลค่าการส่งออกในหลายตลาด ได้แก่ ญี่ปุ่น เวียดนาม มาเลเซีย ออสเตรเลีย ฮองกง อินโดนีเซีย อินเดีย กัมพูชา ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และได้หวัน

อย่างไรก็ดี ในช่วงต้นปี 2564 หรือก็คือในช่วงการแพร่ระบาดระลอกที่ 2 และต้นของการแพร่ระบาดระลอกที่ 3 พบว่ามูลค่าการส่งออกในภาพรวมเริ่มกลับมาเป็นบวกที่ร้อยละ 1.82 ซึ่งเป็นสัญญาณการฟื้นตัวที่

ยังไม่สามารถกลับฟื้นคืนจากที่หดรัดตัวลงมาได้ แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของตลาดปลายทางจะพบว่าการฟื้นตัวเกิดขึ้นในเกือบทุกประเทศที่สำคัญ เหลือเพียงตลาดฮ่องกง อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และกัมพูชาเท่านั้น ที่ยังเป็นตลาดที่มีมูลค่าการส่งออกที่สูงและยังมีอัตราเจริญเติบโตที่ติดลบอยู่

ตารางที่ 13: การเปรียบเทียบการฟื้นตัวของภาคส่งออกของไทย

ประเทศ	2563 (ม.ค.-เม.ย.)	2564 (ม.ค.-เม.ย.)	2563 (ม.ค.-เม.ย.)	2564 (ม.ค.-เม.ย.)
	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	อัตราเจริญเติบโต (ร้อยละ)	อัตราเจริญเติบโต (ร้อยละ)
รวมทั้งสิ้น	2,518,711	2,564,525	-5.90	1.82
สหรัฐอเมริกา	353,593	382,608	9.75	8.21
จีน	288,128	338,013	2.51	17.31
ญี่ปุ่น	244,534	250,150	-6.63	2.30
เวียดนาม	112,128	129,294	-7.77	15.31
มาเลเซีย	80,616	116,265	-15.74	44.22
ออสเตรเลีย	93,039	110,374	-3.79	18.63
ฮ่องกง	130,873	102,065	-3.33	-22.01
อินโดนีเซีย	118,928	80,993	-15.73	-31.90
อินเดีย	62,371	79,622	-25.73	27.66
สิงคโปร์	121,866	72,392	7.44	-40.60
กัมพูชา	74,193	68,632	-14.72	-7.50
ฟิลิปปินส์	53,950	63,191	-27.16	17.13
เกาหลีใต้	44,504	54,994	-10.26	23.57
เยอรมนี	44,756	52,421	-10.27	17.13
เนเธอร์แลนด์	41,945	51,701	-8.66	23.26
ไต้หวัน	40,319	44,754	-5.24	11.00

ที่มา: รวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

4. ธุรกิจขนาดกลางและย่อม

ธุรกิจขนาดกลางและย่อม โดยส่วนใหญ่จะได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจาก 1. สายป่าน หรือ เงินออมในการทำธุรกิจก็มีความแตกต่างกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วธุรกิจขนาดกลางและย่อมจะมีสายป่านในการดำเนินธุรกิจที่สั้นกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของคณะผู้วิจัย พบว่า

ธุรกิจขนาดกลางและย่อมมีความสามารถในการระดมทุนในขณะที่ยังได้ชำระดอกเบี้ยประมาณ 1-3 เดือน ในขณะที่ธุรกิจขนาดใหญ่สามารถระดมทุนได้ไม่น้อยกว่า 6 เดือน 2. กลไกตลาดที่ประเมินความเสี่ยงของธุรกิจขนาดกลางและย่อม สูงกว่าธุรกิจใหญ่ ทำให้ต้นทุนการระดมทุนจะอยู่สูงกว่า โดยต้นทุนของธุรกิจรายใหญ่จะต่ำกว่าธุรกิจรายย่อยประมาณร้อยละ 0.06-0.45 และ 3. ธุรกิจรายใหญ่มักจะได้เปรียบธุรกิจรายย่อยเมื่อภาครัฐมีการกำหนดมาตรการเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากธุรกิจรายใหญ่มีการเสียภาษีที่ชัดเจน ทำให้ได้รับประโยชน์หากรูปแบบมาตรการช่วยเหลือกำหนดผลประโยชน์ในรูปแบบของภาษี เช่น การชะลอการยื่นแบบภาษี หรือ การให้ลดหย่อนภาษี หรือ การให้สิทธิเยียวยาโดยผูกเงื่อนไขว่าต้องใช้บริการที่สามารถออกใบกำกับภาษีได้ นอกจากนี้ ธุรกิจรายใหญ่ยังมีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน ทำให้ผู้ที่จะใช้สิทธิรับการช่วยเหลือจากภาครัฐสามารถที่จะเลือกใช้สิทธิได้โดยสะดวก เช่นเดียวกัน มาตรการการปล่อยสินเชื่อ Soft loan ของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเป็นสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจในช่วงวิกฤตก็มีแนวโน้มที่ธุรกิจขนาดกลางและย่อมจำนวนมากเข้าไม่ถึง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ต้องแบกรับความเสี่ยงเมื่อผิดชำระหนี้ ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและย่อมที่มีความเสี่ยงทางธุรกิจสูงกว่าจะเข้าถึงสินเชื่อของโครงการนี้ได้ยากกว่า

5. ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการจำกัดการเดินทางเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ

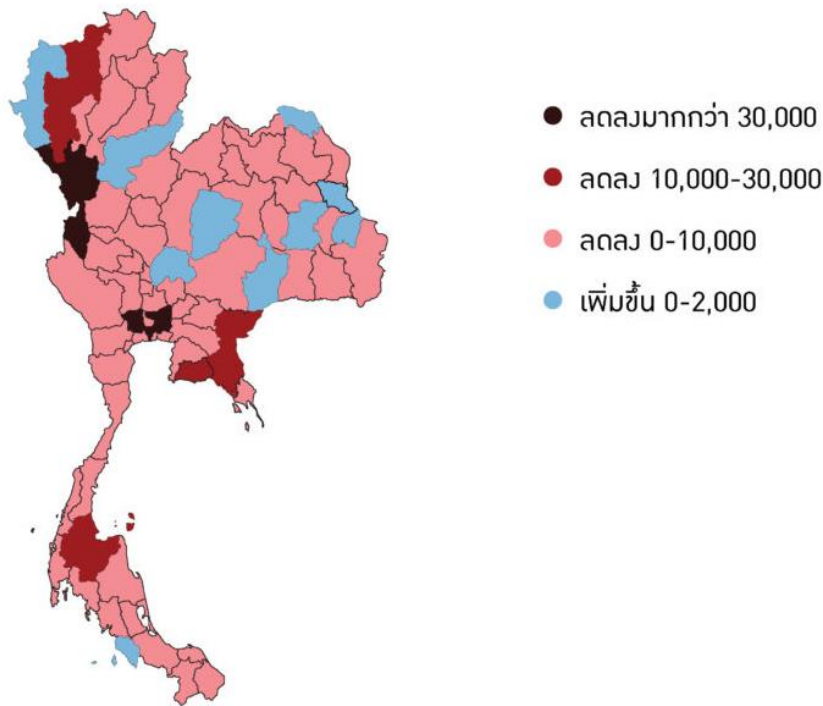
5.1 ธุรกิจที่พึ่งพาแรงงานต่างด้าว

หลังเกิดการระบาดของโควิด-19 ประมาณ 6 เดือน (มิถุนายน 2563) จำนวนแรงงานต่างชาติประชากรแรงงานต่างชาติลดลงต่อเนื่อง โดยยอดรวมการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด 545,591 คนคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรแรงงานต่างชาติช่วงก่อนโควิดระบาด (ธ.ค. 2562) โดยภาวะการลดลงของประชากรกระจายตัวทั่วทั้งประเทศไทย

กลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจำนวนมาก ได้แก่ ธุรกิจประมงและธุรกิจก่อสร้าง โดยพบว่าความต้องการแรงงานต่างด้าว ใน 22 จังหวัดชายทะเลจำนวน 40,000-50,000 คน และมีความต้องการแรงงานในธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งหายไปจากระบบ 100,000-200,000 คน

ภาพที่ 10: การเปลี่ยนแปลงของจำนวนแรงงานต่างด้าว แยกรายจังหวัด

ที่มา: กระทรวงแรงงาน

5.2 ธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากนักเรียน/นักศึกษาต่างชาติ

การเข้ามาของนักศึกษาต่างชาตินับเป็นการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทางตรงและทางอ้อม ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผลประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในรูปของค่าเล่าเรียน โดยค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าหน่วยกิตของสาขาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษมีอัตราที่สูงกว่าสาขาที่สอนเป็นภาษาไทยค่อนข้างมาก ผลประโยชน์ต่อธุรกิจท้องถิ่น ซึ่งหมายรวมถึงบริษัทห้างร้านที่ดำเนินกิจการในประเทศไทย และมีส่วนในการได้รับประโยชน์จากการที่มึ่นักศึกษาต่างชาติเข้ามาพำนักอาศัยในระยะยาวภายในประเทศ เช่น ธุรกิจที่พัก หรือหอพัก ธุรกิจร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ ร้านซักรีด บริษัทประกันสุขภาพและประกันชีวิต ฯลฯ ตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณูปโภค เช่น รถโดยสารประจำทาง รถไฟฟ้า การบิน หรือธุรกิจผู้ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ฯลฯ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐ ผ่านการเก็บค่าธรรมเนียม หรือภาษีมูลค่าเพิ่มจากรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่นักศึกษาต่างชาติเข้ามาใช้บริการในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูญเสียไปจากการที่นักศึกษาต่างชาติรายใหม่ไม่สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้ ซึ่งพบว่ามีมูลค่าความสูญเสียประมาณ 5.3-7.7 พันล้านบาท ซึ่งจะเกิดขึ้นในปี 2563-2566

ตารางที่ 14: ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูญเสียไปจากการที่นักศึกษาต่างชาติรายใหม่ไม่สามารถเข้ามาเรียนในประเทศไทยได้ ในปี 2563 ถึงปี 2566

ปี	จำนวนนักศึกษา เข้าใหม่สะสม	สถานการณ์ที่ 1 (ทุกคนเรียน ออนไลน์)	สถานการณ์ที่ 2 (นักศึกษาต่างชาติ หายไปร้อยละ 25)	สถานการณ์ที่ 3 (นักศึกษาต่างชาติ หายไปร้อยละ 50)	สถานการณ์ที่ 4 (นักศึกษาต่างชาติ หายไปร้อยละ 75)
2563	2,258	486,639,777	560,073,992	633,508,208	706,942,423
2564	4,724	1,018,196,405	1,171,842,814	1,325,489,223	1,479,135,632
2565	7,417	1,598,815,710	1,840,077,898	2,081,340,086	2,322,602,275
2566	10,359	2,233,026,177	2,569,991,081	2,906,955,984	3,243,920,888
รวม		5,336,678,069	6,141,985,785	6,947,293,501	7,752,601,218

ที่มา : ประมาณการโดยคณะผู้วิจัย

6. ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการภาครัฐ

นอกเหนือจากผลกระทบที่ภาคธุรกิจได้รับจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลผ่านกำลังซื้อของภายในประเทศ กำลังซื้อของต่างประเทศ ความสามารถในการปรับตัวและประคองตัวของภาคธุรกิจและการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศแล้ว มาตรการของภาครัฐยังสามารถเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐ

ตัวอย่าง เช่น ในการแพร่ระบาดระลอกที่ 1 ในประเทศไทย ภาครัฐออกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดโดยการ ล็อกดาวน์ (Lock down) ทั้งประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นที่ การควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค การจำกัดการเดินทาง การเคลื่อนย้ายคน การรวมตัวของคนจำนวนมาก การควบคุมสินค้าที่จำเป็น และมาตรการเคอร์ฟิว ห้ามออกจากบ้านในบางช่วงเวลา

จากการรวบรวมข้อมูลสถิติของคณะผู้วิจัย พบว่ามาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อธุรกิจแตกต่างกัน ดังนี้

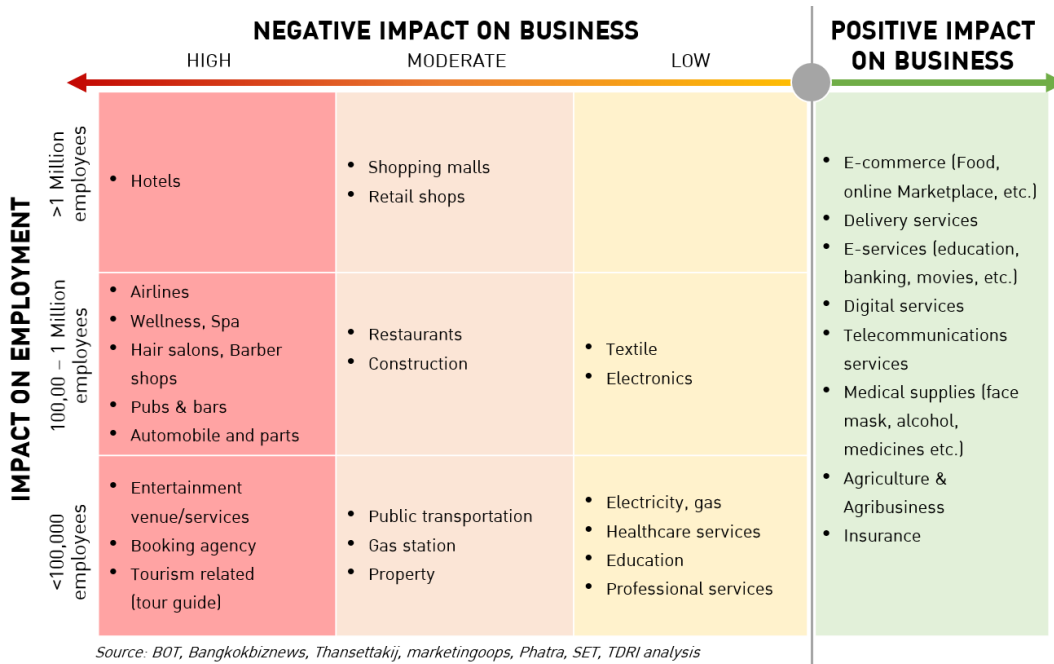
ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม สายการบิน สปา ร้านตัดผม ผับและบาร์ ยานยนต์และชิ้นส่วน ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจตัวแทนจองตั๋ว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งในกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบรุนแรงนี้ ธุรกิจที่มีการจ้างแรงงานที่สำคัญคือ ธุรกิจโรงแรม หมายความว่า จะมีแรงงานจำนวนมากกว่า 1 ล้านคนในธุรกิจโรงแรมได้รับผลกระทบ

ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบรองลงมา ได้แก่ ร้านอาหาร ธุรกิจก่อสร้าง การขนส่งสาธารณะ สถานีบริการเชื้อเพลิง และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งในกลุ่มธุรกิจนี้ ธุรกิจที่มีการจ้างแรงงานที่สำคัญคือ ศูนย์การค้า ร้านค้าปลีก ที่มีการจ้างแรงงานมากกว่า 1 ล้านคน

ขณะที่ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบน้อย ได้แก่ สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ การผลิตไฟฟ้า บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และบริการด้านวิชาชีพ

ในทางตรงกันข้าม มีธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากการ Lockdown ได้แก่ การค้าออนไลน์ ธุรกิจการจัดส่งสินค้า ธุรกิจบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น การศึกษา การเงิน เป็นต้น บริการโทรคมนาคม อุปกรณ์ทางการแพทย์ ธุรกิจการเกษตร และธุรกิจการประกัน

ภาพที่ 11: ผลการประเมินผลกระทบต่อธุรกิจของมาตรการ Lockdown ในช่วงการแพร่ระบาดระลอกที่ 1

ที่มา: รวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

สำหรับการแพร่ระบาดในระลอกที่ 3 นั้น พบว่า มาตรการที่ภาครัฐเลือกใช้ในการควบคุมการแพร่ระบาดจะใช้มาตรการเข้มงวดเฉพาะในพื้นที่ที่มีการระบาด ทำให้ผลกระทบในภาพรวมที่เกิดขึ้นในแต่ละอุตสาหกรรมจะลดน้อยลง แต่ยังคงพบว่ามาตรการเข้มงวดที่เกิดขึ้นยังคงส่งผลกระทบต่อบางอุตสาหกรรม ดังนี้

ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ร้านอาหาร ห้ามสรรพสินค้า ธุรกิจขนส่งผู้โดยสาร การท่องเที่ยว/โรงแรม อสังหาริมทรัพย์ รถยนต์ ก่อสร้างเอกชน และธุรกิจสื่อสาร ในขณะที่ธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการเข้มงวดในระลอกที่ 3 คือ ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจดีลิเวอรี ธุรกิจ E-commerce และอุตสาหกรรมอาหาร

ภาพที่ 12: ผลการประเมินผลกระทบต่อธุรกิจของมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดในช่วงการแพร่ระบาด
ระลอกที่ 3

ภาคธุรกิจ/อุตสาหกรรม	สาเหตุ
ธุรกิจประกันภัย /ธุรกิจดิลีเวอรี / ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ	ได้รับอานิสงส์จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และต้องปฏิบัติตามมาตรการเว้นระยะห่าง หลีกเลี่ยงการเดินทาง
อุตสาหกรรมอาหาร	ได้รับอานิสงส์จากการสำรองสินค้าทั้งตลาดในประเทศและการส่งออก เช่น สินค้าแช่แข็ง สินค้ากระป๋อง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น
ภาคธุรกิจ/อุตสาหกรรม	สาเหตุ / มาตรการควบคุมในการระบาดระลอกที่ 3
ร้านอาหาร	มาตรการควบคุม : ร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม ให้จำหน่ายในลักษณะการนำกลับไปบริโภคที่อื่นได้เท่านั้น และเปิดให้บริการได้จนถึงเวลา 21.00 น.
ห้างสรรพสินค้า	มาตรการควบคุม : ให้เปิดได้ตามปกติ จนถึงเวลา 21.00 น. โดยจำกัดจำนวนผู้ใช้บริการและงดการจัด กิจกรรมส่งเสริมการขาย
ธุรกิจขนส่งผู้โดยสาร	ภาครัฐขอความร่วมมือให้ประชาชน งด หรือชะลอการเดินทาง
การท่องเที่ยว และโรงแรม	ประชาชนลดการเดินทาง การระบาดของไวรัสยังเสี่ยงลดความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วย แม้ว่ารัฐบาลจะไม่เลื่อนเวลาการเปิดประเทศก็ตาม
อสังหาริมทรัพย์	สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามปกติ แต่ยังคงได้รับผลกระทบทางด้านกำลังซื้อและการซื้อสิ่งของจำเป็นต้องมีการติดต่อเพื่อดูสถานที่
รถยนต์	กระทบทางด้านกำลังซื้อ เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีราคาสูง รวมถึงมีผลผูกมัดด้านค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว โดยรถยนต์ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุดเป็นกลุ่มรถยนต์นั่งขนาดเล็ก
ธุรกิจก่อสร้าง สำหรับภาคเอกชน	กระทบทางด้านกำลังซื้อ ลูกค้านขอเลื่อนการเซ็นสัญญาออกไปก่อน / ชัยบริการก่อสร้างออกไป และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
ธุรกิจสื่อสาร	กระทบทางด้านกำลังซื้อ แม้จะไม่สามารถยกเลิกการใช้มือถือและอินเทอร์เน็ตได้ แต่ลดปริมาณการใช้ได้ง่าย เช่น เดิมเคยจ่ายค่าบริการ 500 บาทต่อเดือน อาจเหลือ 300 บาท

ที่มา: รวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย

เพื่อที่จะศึกษาถึงกรณีศึกษาของธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของภาครัฐเชิงเปรียบเทียบ คณะผู้วิจัยได้ทำการเลือก ธุรกิจ นวด/สปา และธุรกิจร้านตัดผมเป็นกรณีศึกษาของผลกระทบ ซึ่งทั้งสองกลุ่มธุรกิจต่างก็ได้รับผลกระทบจากมาตรการการล็อกดาวน์ของภาครัฐ รวมทั้งมาตรการเข้มงวดในการแพร่ระบาดของโรค

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อภาครัฐมีมาตรการเข้มงวดเพื่อควบคุมการระบาด ธุรกิจทั้ง 2 กลุ่มจะปรับตัวด้วยการให้แรงงานในธุรกิจพักการทำงาน เปลี่ยนเป็นระบบ on call หรือ จะได้รับค่าตอบแทนเมื่อมีจำนวนผู้ใช้บริการมากพอที่จะจ้างแรงงานมาทำธุรกิจ ในแง่นี้ ธุรกิจจะมีรายได้น้อยลง เนื่องจาก จำนวนแรงงานที่ทำงานมีน้อยลง ชั่วโมงการทำงานที่ลดลง และค่าตอบแทนแรงงานลดลง

ผลกระทบต่อธุรกิจหลังจากมาตรการควบคุมการระบาด พบว่า ธุรกิจที่เป็นบริการที่จำเป็น เช่น การตัดผมจะสามารถกลับฟื้นคืนมาได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่บริการที่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น นวด/สปา จะฟื้นตัวกลับคืนมาได้ช้ากว่า โดยแรงงานที่ทำงานในธุรกิจจะเป็นผู้แบกรับปัญหาการขาดแคลนรายได้ และต้องการความสามารถในการปรับตัวสูงเพื่อที่จะเอาตัวรอดในช่วงที่ภาครัฐออกมาตรการควบคุมการระบาด

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงาน พบว่า ผลกระทบของโควิด-19 จะเกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานใน 3 นัยยะ ดังนี้

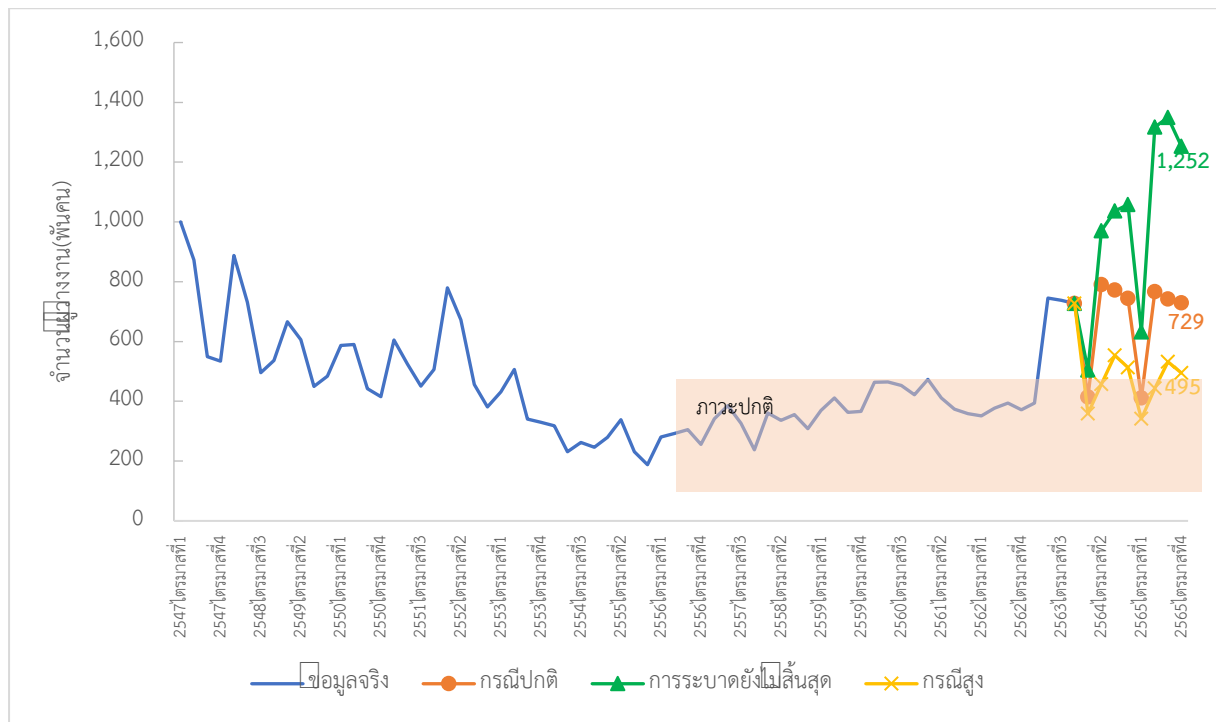
1. ปัญหาการว่างงานที่สูงขึ้น

โควิด-19 ทำให้กำลังซื้อของครัวเรือนลดลงทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ธุรกิจบางส่วนตัดสินใจลดกำลังการผลิต ลดการจ้างงาน หรือในบางกรณีอาจจะต้องปิดกิจการ ทำให้จำนวนผู้ว่างงานในประเทศมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้น

ผลการคาดประมาณจำนวนการว่างงานของคณะผู้วิจัย พบว่า ปัญหาโควิด-19 ทำให้ตัวเลขการว่างงานเพิ่มสูงขึ้นจากระดับ 3-4 แสนคนโดยเฉลี่ย มาอยู่ที่ 7 แสนคนโดยเฉลี่ย หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 3-4 แสนคน นอกจากนี้ หากโควิด-19 มีการระบาดที่ลากยาวไปจนถึงปี 2565 ก็จะทำให้จำนวนผู้ว่างงานอาจจะเพิ่มขึ้นไปถึงระดับ 1.25 แสนคนได้

คณะผู้วิจัยได้พิจารณาในเชิงลึกมากขึ้น และพบว่ากลุ่มที่เสี่ยงที่สุดที่จะเป็นผู้ว่างงานในกรณีปัญหาโควิด-19 เป็นปัญหาที่ยาวนาน คือ แรงงานในกลุ่มภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามข้อสมมติการฟื้นตัวของ GDP ภาคบริการ แบบ L – Shape หลายธุรกิจในภาคบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวสูง อาทิ ร้านอาหาร โรงแรม ภัตตาคาร สถานบันเทิง จะยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ภายในเวลา 3 ปี ประกอบกับเดิมที่เศรษฐกิจไทยอ่อนแออยู่แล้ว ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้แรงงานในภาคบริการตกงานเพิ่มสูงขึ้นกว่าเท่าตัวในแต่ละปี

ภาพที่ 13: ผลการคาดประมาณจำนวนการว่างงานถึงปี 2565 ตามฉากทัศน์ 3 ระดับ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

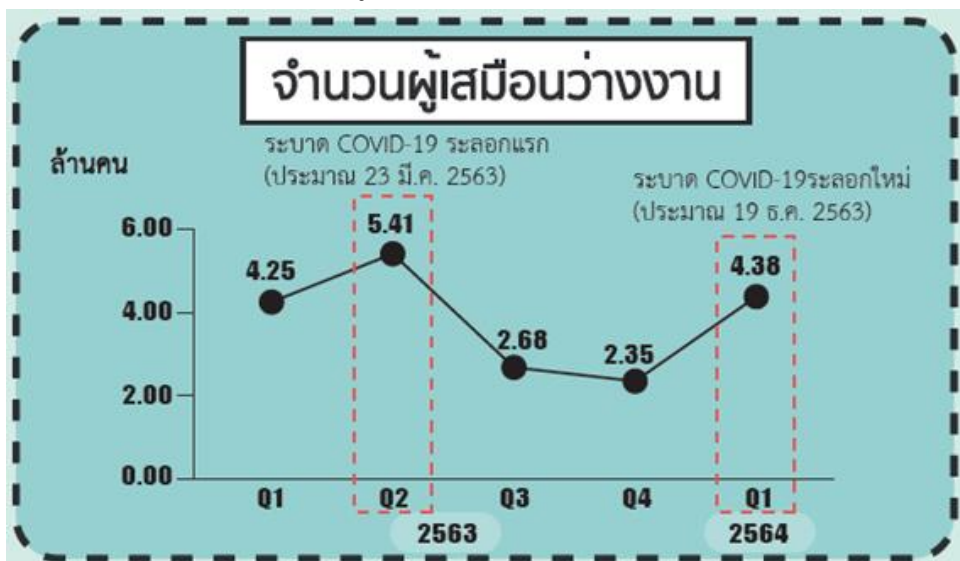
2. ปัญหาการเสมือนว่างงาน

นอกจากกลุ่มแรงงานที่ถูกเลิกจ้างโดยภาคธุรกิจแล้ว คณะผู้วิจัยยังพบว่ายังมีแรงงานบางส่วนที่ยังคงมีสถานภาพได้รับการจ้างงานอยู่ แต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนที่สูงเพียงพอ เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มเสมือนว่างงาน เช่น ได้รับค่าตอบแทนเป็นสิ่งของ หรือ ไม่ได้ทำงานหรือทำงานน้อยกว่า 1 ชั่วโมงแต่ยังได้ค่าตอบแทน หรือ ทำงานมากกว่า 1 ชั่วโมงแต่ไม่ได้ค่าตอบแทน ซึ่งในทุกกรณีจะเป็นกลุ่มที่ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มเสมือนว่างงาน

ในช่วงโควิด-19 ที่มีการระบาดในระลอกที่ 1 และระลอกที่ 2 พบว่าแรงงานในกลุ่มนี้มีจำนวนมากถึง 5.41 และ 4.38 ล้านคนตามลำดับ หรือก็คือ ในช่วงที่มีมาตรการเข้มงวดเพื่อควบคุมการระบาด จะมีกลุ่มแรงงานบางส่วนที่ถูกลดสถานะให้กลายเป็นกลุ่มผู้เสมือนว่างงาน เป็นแรงงานที่ขาดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก

แรงงานในกลุ่มนี้ยังมีความเปราะบางสูง และเสี่ยงที่จะถูกปรับสถานะให้กลายเป็นกลุ่มผู้ว่างงาน หากสถานการณ์การแพร่ระบาดมีความยืดเยื้อ รุนแรง และยาวนานจนธุรกิจไม่สามารถปรับตัวและอยู่รอดได้

ภาพที่ 14: ประมาณการจำนวนผู้เสมือนว่างงาน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. ปัญหาการลดชั่วโมงทำงาน

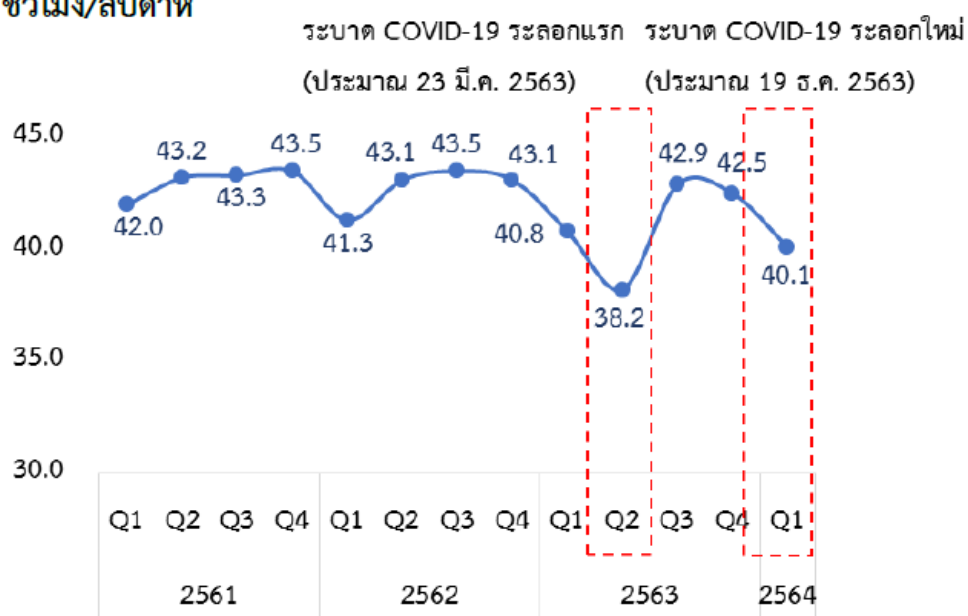
แม้ว่าแรงงานจะไม่ได้ถูกเลิกจ้าง และได้ทำงานโดยมีค่าตอบแทนพอสมควร (คือไม่ได้มีสถานะเป็นผู้เสมือนว่างงาน) คณะผู้วิจัยยังพบว่ายังมีแรงงานบางส่วนที่ได้รับผลกระทบในรูปแบบของการลดชั่วโมงการทำงาน

ข้อมูลสถิติที่ประมวลจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์สำหรับผู้ที่มีงานทำ จะพบว่า ในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด-19 และภาครัฐได้มีมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคนั้น พบว่าชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยของกลุ่มแรงงานมีจำนวนที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในสภาวะการณ์ปกติ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์จะอยู่ที่ประมาณ 41.3-43.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ในการระบาดระลอกที่ 1 และระลอกที่ 2 จะพบว่าจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย ลดลงเหลือเพียง 38.2 และ 40.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ

สำหรับแรงงานที่ได้รับค่าตอบแทนรายชั่วโมง จะได้รับผลกระทบเป็นค่าแรงที่ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 8-11 ของค่าจ้างในช่วงก่อนวิกฤติ

ภาพที่ 15: ประมาณการผลกระทบในรูปแบบของการลดชั่วโมงการทำงาน

ชั่วโมง/สัปดาห์

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ทั้ง 3 นัยยะที่เกิดขึ้นในตลาดแรงงานจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจผ่าน 4 ช่องทางที่สำคัญ คือ การจ้างงานที่ขาดหายไป ทำให้เศรษฐกิจมีกิจกรรมที่ลดลง การทำงานที่ต่ำกว่าศักยภาพ ทำให้ผลิตภาพแรงงานไม่ได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการทำงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานจะส่งผลกระทบต่อผลิตภาพในการทำงาน ผ่านทางการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่าง แรงงานทุนและเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนองค์ประกอบของทุนและเทคโนโลยีมาทดแทนได้ทันจะมีผลิตภาพในการทำงานลดลง นอกจากนี้ แรงงานที่ขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่เป็นเด็กจบใหม่ จะทำให้ขาดการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพแรงงานในระยะยาว

5.3 ผลกระทบทางสังคม

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมของปัญหาโควิด-19 จะแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ ผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง และผลกระทบทางสังคมอื่นๆ

การประเมินผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง คณะผู้วิจัยอาศัยหลักคิดของ องค์การอนามัยโลก ที่ได้ระบุให้กลุ่มเปราะบาง คือ กลุ่มประชากรที่ไม่สามารถที่จะปรับตัวเพื่อรองรับกับปัญหา ตลอดจนไม่สามารถที่จะฟื้นตัวจากผลกระทบของวิกฤติการณ์ได้ และทำการประเมินกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบทางสังคม ดังนี้

1. ครัวเรือนเด็กเล็ก

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าครัวเรือนที่มีเด็กเล็กจะได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่า ไม่ว่าจะเป็น รายได้ของครัวเรือนจะลดลงมากกว่า รายจ่ายของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นมากกว่า ความสามารถในการประคองตัวในภาวะปิดเมืองทำได้สั้นกว่า ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้านการเลี้ยงดู ปัญหาโภชนาการ ปัญหาด้านการพัฒนาการ และปัญหาสุขภาพและการเดินทาง

นอกจากนี้ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้ให้ข้อมูลว่า เด็กไทยจำนวนมากอยู่ในสถานะยากจนในประเทศไทย คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 22 ที่เผชิญความยากจนในหลากหลายมิติ ทำให้เกิดความน่ากังวลใจว่า ผลกระทบของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ยากจนกลุ่มนี้ จะส่งผลกระทบต่ออีกนานแสนนานตลอดชั่วชีวิต

2. เด็กในวัยนักเรียน

เด็กในวัยเรียนจะได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ใน 3 รูปแบบ โดยเด็กบางส่วนที่ครอบครัวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอาจจะต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพื่อออกมาช่วยพ่อแม่ในการดูแลบ้าน หรือหารายได้ ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กเหล่านี้ไปตลอดชีวิต

เด็กนักเรียนต้องเรียนในระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ยังต้องลองผิดลองถูกในการหาวิธีการสอนที่เหมาะสม ซึ่งอาจจะต้องพึ่งพาผู้ปกครองในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลเด็กให้มีสมาธิและสามารถเรียนรู้ผ่านทางระบบนี้ได้ เด็กนักเรียนบางส่วนจะพบกับปัญหาการเรียนในระบบออนไลน์เพราะว่าการขาดแคลนสื่อ หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น ในพื้นที่ห่างไกล หรือ พื้นที่ในบ้านอาจจะไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น ไม่มีพื้นที่เรียนแยกออกมาเฉพาะ รอบบ้านมีการก่อสร้าง หรือแม้แต่มิมีผู้ปกครองที่สะดวกมากคอยช่วยเป็นพี่เลี้ยงในการดูแล

สำหรับเด็กนักเรียนยากจนในพื้นที่ชายขอบบางส่วนอาศัยอาหารกลางวันจากโรงเรียนเพื่อให้ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน มาตรการควบคุมการระบาดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์จึงทำให้เด็กในกลุ่มนี้ไม่ได้รับสารอาหารอย่างที่ควรจะเป็น

3. แรงงานนอกระบบ

แรงงานนอกระบบ เป็นกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง ไม่มีสวัสดิการต่างๆ ทั้งในด้านสุขภาพและความมั่นคงในชีวิต เพราะแรงงานนอกระบบมีสภาพการจ้างที่ไม่แน่นอน มีสภาพแวดล้อมการทำงานไม่เอื้ออำนวยต่อการติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือนายจ้าง ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาการมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ปัญหาสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย และปัญหาสุขภาพ ทั้งนี้การที่แรงงานนอกระบบไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เนื่องจากแรงงานนอกระบบไม่มีสภาพเป็นลูกจ้างตามกฎหมายแรงงาน เพราะไม่มีสัญญาการจ้างงานตามกฎหมาย ส่งผลให้แรงงานนอกระบบขาดความมั่นคงในการทำงาน ไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านการจ้างงาน ขาดโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือ ขาดความปลอดภัยในการทำงาน ขาดความมั่นคงด้านรายได้ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบในการประกอบอาชีพ และขาดโอกาสในการรวมกลุ่มจัดตั้งผู้แทนหรือสหภาพเพื่อสิทธิในการต่อรอง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อแรงงานมากถึง 9.7 ล้านคน และเกิดการเลิกจ้างแรงงานจำนวนมากโดยเฉพาะแรงงานในเขตเมือง ซึ่งไม่กระทบกับแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรมากนัก แรงงานหลายกลุ่มปรับตัวโดยเดินทางกลับภูมิลำเนาและเปลี่ยนอาชีพกลายเป็นแรงงานนอกระบบ ส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจนอกระบบมีขนาดใหญ่ขึ้นในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แรงงานบางกลุ่มหางานใหม่ในเมืองแต่จะมีอำนาจต่อรองกับนายจ้างน้อยลงกลุ่มที่เปลี่ยนอาชีพใหม่ยังไม่มีหลักประกันความมั่นคงและอาจกลับไปว่างงานอีกจนกลายเป็นแรงงานนอกระบบถาวรในที่สุดเนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้เป็นแรงงานไร้ฝีมือ การ re-skill หรือ up-skill จึงทำได้ยาก ส่วนกลุ่มที่ไม่ถูกเลิกจ้างก็อาจถูกลดชั่วโมงการทำงาน ส่งผลให้ต้องประกอบอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีรายได้เพิ่มแต่กลับมีหลักประกันความมั่นคงที่ลดลง

4. แรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าว เข้ามาเป็นฟันเฟืองของระบบเศรษฐกิจไทย โดยเข้ามาทำงานในหลากหลายสาขา ประเภทธุรกิจทั้งที่แรงงานไทยไม่ยินดีทำ และที่แรงงานไทยยินดีทำแต่มีต้นทุนค่าแรงที่สูง ทำให้ประเทศมีทางเลือกในการจ้างแรงงานในราคาที่ถูกลง ทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันเพื่อส่งออก

ปัญหาโควิด-19 ส่งผลกระทบทำให้แรงงานต่างด้าวบางส่วนไม่สามารถที่จะข้ามพรมแดนมาทำงานในประเทศไทยได้ จึงเกิดเป็นปัญหาความเปราะบางขึ้นใน 3 กรณี กรณีที่ 1 คือ การนำเข้าแรงงานแบบถูกกฎหมาย จะมีต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในเรื่องของการตรวจการติดเชื้อและการกักตัวให้ครบ 14 วัน ซึ่งประมาณการว่ามีค่าใช้จ่ายสูงถึง 13,200-19,300 บาทต่อคน จึงเป็นภาระต่อนายจ้างหรือตัวแรงงานที่จะต้องแบกรับกรณีที่ 2 คือ การนำเข้าแรงงานแบบผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นผลมาจากต้นทุนค่าใช้จ่ายในกรณีที่ 1 ทำให้เกิดธุรกิจ

ตลาดมืด ลักลอบนำเข้าแรงงานเข้ามาในประเทศไทย ในส่วนนี้ทำให้เกิดความเสียหายที่ประเทศไทยจะระบอบ เนื่องจากเกิดการแพร่เชื้อข้ามประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงก็พบว่า ต้นตอของการแพร่ระบาดในระลอกที่ 2 ของไทยนั้น เกิดขึ้นจากแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงานนี้เอง กรณีที่ 3 จะเป็นผลต่อเนื่องจากกรณีที่ 2 คือ ภาครัฐที่เข้มงวดในการกวดขันการลักลอบนำเข้าแรงงานเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ทำให้แรงงานบางส่วนที่ได้เข้ามาในประเทศไทยแล้ว ถูกนายจ้างนำมาปล่อยตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหลบเลี่ยงความผิดจากการตรวจเจอการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย จึงเกิดภาระในการดูแลรับผิดชอบสวัสดิภาพของแรงงานเหล่านี้

5. ความยากจนเรื้อรัง

ปัญหาความยากจนของไทย แม้ว่าในระยะยาวจะมีทิศทางที่ดีขึ้น แต่ในระยะสั้นจะมีการผูกโยงกับสถานการณ์วิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจของไทย

ผลกระทบของโควิด-19 ซึ่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจ จะยิ่งทำให้ครัวเรือนที่ยากจนได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยหากพิจารณาปัญหาความยากจนในเชิงพลวัต จะพบว่า กลุ่มประชากรที่สามารถหลุดพ้นความยากจนตามแนวโน้มระยะยาวที่ผ่านมา จะเป็นกลุ่มคนจนที่มีศักยภาพในการปรับเปลี่ยนพัฒนาตนเองได้ง่ายที่จะหลุดพ้นปัญหาความยากจนไปได้ก่อน ในขณะที่ครัวเรือนที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบันจะเป็นครัวเรือนที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรังหรืออยู่ในกับดักของความยากจน และเมื่อครัวเรือนกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จะยิ่งซ้ำเติมทำให้ไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากกับดักความจนนี้ได้

6. การตกงานของบัณฑิตจบใหม่และปัญหาการตกงานเรื้อรัง

ผลกระทบทางเศรษฐกิจประการหนึ่งที่เกิดขึ้นกับแรงงาน คือ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน แต่ในกลุ่มแรงงานที่ประสบกับปัญหาการว่างงานนั้น จะมีกลุ่มแรงงานที่มีความเปราะบางเป็นพิเศษ คือ กลุ่มแรงงานที่เป็นบัณฑิตจบใหม่ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในตลาดแรงงานมาก่อน ซึ่งกลุ่มนี้จะมีโอกาสในการหางานน้อยกว่าแรงงานที่มีประสบการณ์มาแล้ว จึงเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาการว่างงานตั้งแต่เริ่มเข้าตลาดแรงงาน และถ้าหากแรงงานกลุ่มนี้ไม่สามารถที่จะหางานได้ในระยะเวลาหนึ่ง ก็จะต้องเจอการแข่งขันกับแรงงานที่เป็นบัณฑิตจบใหม่รุ่นต่อไปที่จะเข้ามาแข่งขันด้วยอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่กลุ่มแรงงานอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเปราะบาง จะเป็นกลุ่มแรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน แต่เจอกับปัญหาการตกงานเรื้อรัง ไม่สามารถที่จะหางานทำได้โดยง่าย ในกลุ่มนี้หากพิจารณาจากตัวเลขอัตราการว่างงานจะพบว่ามีประมาณ 3-4 แสนคน ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความเปราะบางอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องการกลไกภาครัฐเข้ามาดูแลให้สามารถมีงานทำอย่างยั่งยืนให้ได้

7. ผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 11 ล้านคน ประชากรกลุ่มนี้อยู่ในวัยเกษียณอายุ แต่กลับพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้สูงอายุยังต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเอง โดยข้อมูลจากกรมกิจการผู้สูงอายุ ระบุว่า ร้อยละ 55.8 ของผู้สูงวัยยังต้องพึ่งพารายได้จากผู้อื่น ในขณะที่ร้อยละ 34 ยังต้องทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเอง

ความเปราะบางของผู้สูงอายุเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 คือ การได้รับผลกระทบทางตรงจากโควิด-19 ทำให้ถูกลดค่าจ้าง หรือ เลิกจ้าง เช่น ในช่วงการล็อกดาวน์เศรษฐกิจในช่วงแรก พบว่า

- จำนวนแรงงานผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่มีงานทำลดลง มีจำนวน 110,063 คน
- จำนวนแรงงานผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ถูกลดชั่วโมงการทำงาน มีจำนวน 254,744 คน
- จำนวนแรงงานผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ไม่ทำงานแต่ไม่มีรายได้ มีจำนวน 241,656 คน

สำหรับรูปแบบที่สอง ผู้สูงอายุบางส่วนได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการที่ครอบครัวได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้ขาดรายได้ไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้ดีเท่าเดิม นอกจากนี้ ผู้สูงอายุอาจจะได้รับผลกระทบในรูปแบบอื่น ทั้งเชิงกายภาพ เช่น ไม่มีผู้ดูแล ไม่มีการจัดการกรณีเสียชีวิตที่เหมาะสม และเชิงจิตใจ เช่น ไม่ได้รับการเยี่ยมเยียน

8. คนพิการ

คนพิการจะเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางคล้ายคลึงกันกับกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากคนพิการบางส่วนพึ่งพาครอบครัวทางด้านรายได้ การดูแลและการดำรงชีวิต ในขณะเดียวกัน คนพิการบางส่วนที่เป็นแรงงานจะเป็นตำแหน่งงานที่ได้รับมาจาก พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ซึ่งกำหนดให้ตามมาตรา 33 รัฐและสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 100 คนขึ้นไปต้องจ้างคนพิการในอัตราส่วน 1:100 เข้าทำงานในสถานประกอบการ ถ้าไม่สามารถจ้างคนพิการเข้าสถานประกอบการได้จะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามค่าแรงขั้นต่ำของประเทศตามมาตรา 34 หรือจะจ้างงานคนพิการตามมาตรา 35 ที่เป็นทางเลือกการสนับสนุน ส่งเสริมอาชีพคนพิการได้ 7 รูปแบบ

จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 สถานประกอบการหลายแห่งต้องปรับลดจำนวนพนักงานลงหรือยิ่งไปกว่านั้นคือต้องปิดตัวอย่างถาวร จึงทำให้อัตราส่วนการจ้างงานคนพิการลดลงตามไปด้วย ผู้วิจัยได้ประสานกับมูลนิธินวัตกรรมทางสังคมที่ดูแลการจ้างงานตามมาตรา 35 กว่า 3,000 คน ให้ทำการสำรวจผลกระทบต่อการทำงานพบว่าตำแหน่งงานจะหายไปราวร้อยละ 15-20 ซึ่งภาครัฐควรจะต้องเข้ามาดูแลแรงงานกลุ่มนี้อย่างเร่งด่วน เนื่องจาก คนพิการเป็นกลุ่มประชากรที่เปราะบางมาก คนพิการที่เคยมีงานทำแล้วกลับมาตงงานจะได้รับผลกระทบในระดับสูง เช่น นอกเหนือจากเรื่องของเงินเดือนแล้ว เมื่อได้ทำงานคนพิการเหล่านี้มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นที่พึ่งพิงให้กับครอบครัวจากที่เคยเป็นผู้รับมาโดยตลอด รู้สึกมีคุณค่าและมี

ศักดิ์ศรี เป็นต้น นอกจากนี้ การที่คนพิการส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย มีข้อจำกัดทางกายภาพ มีความลำบากในการเดินทางไปทำงาน ประกอบกับสถานประกอบการไม่มีความพร้อมในการรับคนพิการเข้าทำงาน ทำให้ยิ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่คนพิการจะกลับเข้าสู่การทำงานอีกครั้งเมื่อเทียบกับคนทั่วไป

ในปัจจุบัน จำนวนคนพิการทั่วประเทศมีทั้งสิ้นประมาณ 2 ล้านคน เป็นแรงงานทั้งสิ้น 2 แสนคน ซึ่งเป็นการจ้างงานตามกฎหมายมาตรา 33-35 ประมาณ 6-7 หมื่นคน

9. ปัญหาคนไร้บ้าน

กลุ่มคนไร้บ้านเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และพิษเศรษฐกิจ เนื่องจากคนไร้บ้านเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล สิทธิในการรับเงินช่วยเหลือ เยียวยา ไม่มีครอบครัว ญาติพี่น้องให้ปรึกษาหารือหรือคอยช่วยเหลือเจือจุน อีกทั้ง ยังขาดที่อยู่อาศัยคนไร้บ้านส่วนใหญ่จะร่อนเร่อยู่ตามลำพัง อาศัยตามพื้นที่ริมทางเท้า พื้นที่สาธารณะต่างๆ เป็นที่สำหรับหลบนอน และส่วนใหญ่มีรายได้ในลักษณะครั้งคราวจากการรับจ้างรายวัน หรือเก็บขยะรีไซเคิล เช่น ขวดน้ำ กระป๋องน้ำ กระดาษ ฯลฯ รวมถึงนำของเก่าไปขายเพื่อดำรงชีพ

ก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้มีการจัดทำโครงการสำรวจแรงงานนับคนไร้บ้านทั้งประเทศ พ.ศ. 2562 โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการสถาบันวิจัยสังคมสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาคีเครือข่าย โดยใช้เครื่องมือและวิธีการสำรวจแบบ One Night Count (ONC) หรือ The Point-in-Time (PIT) ในการแรงงานประชากรคนไร้บ้านทั้งประเทศไทยในระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2562 “การแรงงาน” เป็นวิธีการสำรวจจำนวนคนไร้บ้านที่ลดความเสี่ยงในการนับซ้ำ (Double counting) ผลที่ได้จากการสำรวจแบบแรงงานนับครั้งนั้น พบว่าประเทศไทยมีจำนวนคนไร้บ้านรวมทั้งสิ้น 2,719 คน โดยคนไร้บ้านส่วนใหญ่กระจุกตัวในพื้นที่เมืองใหญ่ เช่น พื้นที่กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 38) นครราชสีมา (ร้อยละ 5) เชียงใหม่ (ร้อยละ 4) สงขลา (ร้อยละ 4) ขอนแก่น (ร้อยละ 3) เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย กลุ่มคนไร้บ้านสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มที่หนึ่งคือกลุ่มคนไร้บ้านดั้งเดิมหรือคนที่มิสถานะเป็นคนไร้บ้านตั้งแต่ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 และกลุ่มที่สองคือกลุ่มคนที่ตกงานสถานประกอบการและร้านค้าปิดกิจการจำนวนมากเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นคนไร้บ้าน จากการคาดการณ์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 อาจส่งผลให้จำนวนประชากรคนไร้บ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 30 นอกจากนี้ ผลกระทบของการระบาดระลอกใหม่น่าจะทำให้จำนวนคนไร้บ้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40

10. กลุ่มเปราะบางเชิงพื้นที่

องค์การอนามัยโลก ได้ให้คำแนะนำที่สำคัญ คือ การดูแลควบคุมการแพร่ระบาดจะต้องควบคุมพื้นที่ที่มีความเสี่ยงมากที่สุด ให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ซึ่งในหลายกรณีจะเป็นมาตรการทางด้านสุขภาพโดยเฉพาะ และอยู่นอกเหนือโจทย์วิจัยในครั้งนี้ แต่หลายกรณีก็เป็นพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเปราะบางในกลุ่มนี้ จึงเป็นกลุ่มที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญ เป็นอย่างมาก ดังนี้

- พื้นที่ชนสงสารณะที่มีการโดยสารแออัด เนื่องจากคนจำนวนมากที่ต้องทำงานในเมืองยังไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้ในการเดินทางไปทำงาน

- พื้นที่แออัดในชุมชน เป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดเป็นพิเศษ

- ตลาดสด เป็นแหล่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นที่นิยมของคนไทย เป็นแหล่งการกระจายสินค้าที่สำคัญ โดยตัวตลาดส่วนมากจะมีทางเข้าหลายช่องทาง และเป็นพื้นที่ที่มีคนใช้บริการจำนวนมาก

- โรงงานและที่พักของแรงงานต่างด้าว สภาพการทำงานและวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวมักมีโอกาสที่จะแพร่เชื้อได้สูง

- สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานดูแลคนพิการ/ผู้สูงอายุ และทัณฑ์สถาน เป็นพื้นที่ที่โดยธรรมชาติแล้วคนในพื้นที่จะมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันในระดับสูง และหากมีการแพร่เชื้อเข้าไปในพื้นที่เพียงรายเดียวก็มีโอกาสที่จะแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว

การประเมินผลกระทบทางสังคมอื่นๆ จะเป็นการรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างกรดำเนินวิจัย แล้วนำมาประมวลผลสรุปเป็นรายประเด็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาการขาดแคลนสินค้าที่จำเป็น

เมื่อเกิดวิกฤติ ความต้องการสินค้าจะมีความผันผวนมากกว่าปกติและทำให้การจัดสรรทรัพยากรโดยอาศัยกลไกตลาดอาจจะเกิดปัญหาได้ซึ่งวิกฤติการโควิด-19 ได้ก่อให้เกิดความต้องการสินค้าทางการแพทย์และสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อรองรับการกักตัว ส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงสินค้าที่จำเป็น และการกักตุนสินค้า ไปจนถึงการแสวงหากำไรจากความต้องการสินค้าต่างๆ

2. ปัญหาข่าวปลอมและขบวนการหลอกลวง

ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายสู่ผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการผลิตข่าวสารและเผยแพร่ยังสามารถดำเนินการได้โดยประชาชนทั่วไปด้วยช่องทางออนไลน์ แทนการถูกผูกขาดโดยวิชาชีพด้านข่าวสารในยุคก่อน สิ่งนี้ได้ส่งผลให้สังคม ณ ปัจจุบัน ดำเนินอยู่ภายใต้สภาวะการไหลผ่านของข้อมูลที่มีความรวดเร็ว มีปริมาณมาก และถูกผลิตขึ้นโดยบุคคลใดก็ได้ที่เข้าถึงช่องทางออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่การก่อตัวขึ้นและขยายตัวของข่าวปลอมและขบวนการหลอกลวงในท้ายที่สุด

ในช่วงที่เกิดปัญหาโควิด-19 ข่าวปลอมที่ปรากฏในไทยโดยทั่วไปมักปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ

1) ในช่วงแรกเริ่มของการระบาด จะเป็นข่าวปลอมเรื่องพื้นที่แพร่ระบาดและผู้ติดเชื้อ และ

2) ขวามปลอมเรื่องอาการของการติดเชื้อและแนวทางในการรักษา

กรณีแรก ขวามปลอมเรื่องพื้นที่แพร่ระบาดและผู้ติดเชื้อนั้น เป็นผลอันเกิดจากความไม่ชัดเจนในมาตรการควบคุมโรคและการประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานภาครัฐมาตรการรองรับ เช่น การกักตัวจากต่างประเทศ การตรวจวัดอุณหภูมิ หรือการบริหารจัดการชาวต่างชาติ รวมถึงขณะนั้น ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 (ศบค.) และรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการปล่อยข่าวลือบนช่องทางออนไลน์ต่างๆ ว่าในพื้นที่หนึ่งๆ ได้มีผู้ติดเชื้ออาศัยอยู่

กรณีที่สอง ขวามปลอมเรื่องอาการของการติดเชื้อและแนวทางในการรักษานั้น เนื่องจากในช่วงแรกเริ่มคุณลักษณะของโควิด-19 ยังไม่มีความชัดเจนในทางการแพทย์นัก ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนกและเหมารวมอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดเชื้อ ไปจนถึงความกังวลใจเรื่องการเสียชีวิต หากติดเชื้อในช่วงหลัง ขวามปลอมจำนวนมากจะเกี่ยวข้องกับวัคซีน ในแง่ของการบริหารจัดการ คุณภาพของวัคซีน และความเสี่ยงของวัคซีน

3. ปัญหาอาชญากรรมจากความเกลียดชัง หรือ Hate Crime

Hate Crime เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยมีมูลเหตุมาจากคุณสมบัติ/สถานะของผู้ถูกรักษา เช่น เชื้อชาติ สีผิว ศาสนา บรรพบุรุษ ชาติกำเนิด ความพิการ หรือเพศ ผลจากอาชญากรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกรักษา ทั้งทางร่างกาย (ทำร้ายร่างกาย หรือฆาตกรรม) และจิตใจ (เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย หรือหวาดกลัวในการใช้ชีวิต)

แม้ว่าในไทยจะไม่มีการทำร้ายร่างกาย หรือการฆาตกรรม บุคคลซึ่งต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 เกิดขึ้น แต่ผลของกระทบทางอ้อมได้ปรากฏเป็น Hate Crime ในรูปของการเหยียดหรือรังเกียจในหลายกรณี โดยจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลในกลุ่มคนประเภทใดประเภทหนึ่ง (อาชีพ พื้นที่ หรือกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน) เกิดการติดเชื้อ แต่ผลกระทบจากบุคคลที่ติดเชื้อได้ขยายตัวไปสู่บุคคลในกลุ่มเดียวกันซึ่งมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรคด้วย ตัวอย่างเช่น ในช่วงต้นที่โรคโควิด-19 เริ่มระบาดในต่างประเทศ พ่อค้าแม่ค้าในไทยหลายแห่งได้มีการปฏิเสธที่จะขายหรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจีน ในร้านอาหารบางแห่ง หากมีนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาใช้บริการ ลูกค้าชาวไทยก็จะเดินออกจากร้านหรือกรณีบุคลากรทางการแพทย์บางท่านเกิดการติดเชื้อขึ้น (หรือมีข่าวลือว่าเกิดการติดเชื้อ) แต่สังคมได้มองว่า บุคลากรทางการแพทย์ทั้งหมดติดเชื้อเป็นต้น สังคมจึงเกิดความรังเกียจ และหลีกเลี่ยงปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว หรือบุคลากรทางการแพทย์ทั้งหมด แม้ว่ากรณีเช่นนี้จะไม่ใช่ทุกคนที่ติดเชื้อหรือมีความเสี่ยงก็ตาม ในช่วงหลังยังพบว่ามีการรังเกียจของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านการตั้งโรงพยาบาลสนามในพื้นที่ หรือ การกีดกันไม่ให้คนที่หายป่วยจากโควิด-19 กลับเข้าไปในชุมชน เป็นต้น

4. ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐด้วยเหตุจำเป็น

การปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ แต่กระนั้น ด้วยเหตุแห่งข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจทางสังคมอาจจะทำให้ประชาชนบางส่วนเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามมาตรการภาครัฐด้วยเหตุจำเป็น

ตัวอย่างเช่น กรณีคนขับแท็กซี่ที่หาเลี้ยงชีพด้วยการขับรถโดยสารที่ต้องกักตัว 14 วันเนื่องจากบังเอิญไปรับผู้โดยสารที่ติดเชื้อ หากคนขับแท็กซี่คนดังกล่าวไม่กักตัว แต่หาออกหาเลี้ยงชีพตามปกติเพราะว่าเขายังต้องมีคนที่บ้านที่ต้องดูแล ไม่ว่าจะเป็นภรรยา พ่อแม่ หรือ ลูกน้อยที่หวังพึ่งรายได้ของเขาที่จะทำให้ครอบครัวอยู่รอด ภาครัฐยังสามารถกล่าวโทษเขาได้หรือไม่?

ในแง่นี้ การไม่ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐในกรณีแบบนี้จะถูกพิจารณาว่าถูกบังคับโดยข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐได้ ซึ่งนโยบายทางนโยบายที่สำคัญ ก็คือ เมื่อภาครัฐเข้ามาช่วยออกแบบนโยบายที่เหมาะสมที่สามารถจัดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมทำให้มาตรการของภาครัฐได้รับการปฏิบัติตามมากขึ้น จึงเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นตามมามากด้วย

5. ปัญหาการฆ่าตัวตาย

ปัญหาสถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง ปัญหารายได้ ปัญหาการปิดเมือง ความเครียด ปัญหาสังคม ไปจนถึงปัญหาครอบครัว จึงมีความเสี่ยงที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์การฆ่าตัวตายขึ้น

นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ ยังพบว่า ปัญหาการฆ่าตัวตายยังเกิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติ เมื่อประชาชนมีการเทียบเคียงความสามารถในการฟื้นตัวจากวิกฤติ ทำให้บางคนรู้สึกด้อยค่าหรือเป็นคนที่ย่ำแย่กว่าคนอื่น โดยมีสุราเป็นเครื่องกระตุ้นในการลดความยับยั้งชั่งใจ

6. ปัญหาขยะหน้ากากอนามัย

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะเห็นได้ว่า ความต้องการใช้หน้ากากอนามัยเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว เพราะนอกจากหน้ากากอนามัยจะถูกใช้ทางการแพทย์ในปริมาณที่มากขึ้นเพื่อรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด-19 แล้ว ประชาชนทั่วไปยังมีความต้องการใช้หน้ากากอนามัยมากขึ้นเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 อีกด้วย โดยหากใช้วิธีการประมาณการแบบหยาบๆ โดยกำหนดให้ปริมาณการผลิตหน้ากากอนามัยในประเทศอยู่ที่ 1.56 ล้านชิ้น/วัน

หน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วจัดได้ว่าเป็นขยะติดเชื้อ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธีเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วปนเปื้อนด้วยเสมหะ น้ำลาย น้ำมูกของบุคคลผู้ใช้ และอาจยังปนเปื้อนเชื้อโรคจากบุคคลที่ป่วยหรือผู้เป็นพาหะนำโรคได้ ถ้าหากหน้ากากอนามัยเหล่านี้ไม่ได้รับการคัดแยกอย่างถูกวิธี ถูกทิ้งปะปนกับขยะชุมชน จะส่งผลให้พนักงานที่ทำ

หน้าที่เก็บขยะมีความเสี่ยงสูงที่จะติดเชื้อโควิด-19 และเมื่อขยะถูกนำไปกำจัดด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง เช่น เทกองกลางแจ้ง ก็อาจเพิ่มโอกาสที่เชื้อไวรัสโควิด-19 จะแพร่กระจายไปยังคนในชุมชนทั้งทางน้ำและทางอากาศ นอกจากนั้นกากอนามัยที่ใช้แล้วจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพของพนักงานเก็บขยะและคนในชุมชนแล้ว ปริมาณขยะหน้ากากอนามัยแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่จัดการไม่ถูกต้องยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากหน้ากากอนามัยมีองค์ประกอบที่ผลิตจากวัสดุที่ย่อยสลายยาก เช่น พอลิโพรไพลีน (Polypropylene : PP) ซึ่งเป็นพลาสติกชนิดหนึ่ง ที่นำมาขึ้นรูปให้เป็นเส้นใยสังเคราะห์ แล้วทอให้เป็นแผ่นรวมไปถึงลวดสำหรับปรับให้เข้ากับโครงจมูกก็ทำมาจากแผ่นพลาสติกขนาดเล็ก หรือลวดโลหะอลูมิเนียม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของหน้ากากอนามัย

7. ปัญหาขยะ Delivery

ขยะพลาสติกจากบริการส่งอาหารในรูปแบบฟู้ดเดลิเวอรีเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากการประกาศใช้มาตรการต่างๆ ซึ่งรวมถึงมาตรการล็อกดาวน์ ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการขอความร่วมมือให้ประชาชนจำกัดการเดินทาง “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” รวมถึงทำงานอยู่บ้าน (Work from Home) การที่ประชาชนต้องทำงานอยู่บ้านมากขึ้นส่งผลให้ต้องใช้บริการส่งอาหารในรูปแบบเดลิเวอรีเพิ่มขึ้นจากผู้ให้บริการต่างๆ อาทิ LINEMAN, GRAB FOOD, GET, FOOD PANDA เป็นต้น ในมุมมองของประชาชนในฐานะผู้บริโภค การส่งอาหารผ่านบริการฟู้ดเดลิเวอรีเปิดโอกาสให้สามารถเลือกบริการที่ดีที่สุด ราคาที่สบายกระเป๋ามากที่สุด และยังมีโอกาสเข้าถึงร้านอาหารใหม่ๆ ที่ไม่เคยได้ลิ้มลอง ในขณะเดียวกันธุรกิจร้านอาหารต่างๆ ก็มีช่องทางขายมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งชดเชยกับรายได้ที่สูญเสียไปจากการมาตรการของภาครัฐที่ไม่อนุญาตให้นั่งทานอาหารที่ร้าน

ในช่วงปี 2562 ก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรีมีมูลค่าสูงถึง 3.3-3.5 หมื่นล้านบาท จากยอดสั่งซื้อ 20 ล้านออเดอร์ ซึ่งก่อให้เกิดขยะโดยเฉพาะขยะพลาสติกสูงถึง 140 ล้านชิ้น ซึ่งประมาณการจากข้อมูลที่ระบุว่า การส่งอาหารผ่านฟู้ดเดลิเวอรีแต่ละครั้งสร้างขยะ 7 ชิ้น ได้แก่ กล่องอาหาร ถังใส่น้ำจิ้ม ซ้อนพลาสติก ส้อมพลาสติก ถุงใส่ซอสน้ำจิ้ม ถังน้ำซุ๊ป และถุงพลาสติกหิ้วสำหรับใส่อาหารทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มีการคาดว่าปริมาณขยะเดลิเวอรีเพิ่มขึ้นเท่าตัว ซึ่งหมายความว่าในช่วงโควิด-19 คาดว่าขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรีมีปริมาณสูงถึง 280 ล้านชิ้น

8. ปัญหาการปกป้องผู้ใช้เบาะแส

ปัญหาบ้านเรามีได้ไม่เว้นแต่ละวัน วันละหลายๆ เรื่อง ที่ต้องสะสางและจัดการเพื่อสร้างคุณธรรมให้กับสังคมและความสงบสุขของประเทศ ทั้งนี้ สถาบันกำกับคุณธรรมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ คือ ตำรวจ อัยการ และศาล และอาจจะรวมถึงพนักงานปกครองที่กฎหมายบางเรื่องให้อำนาจกระทำการเพื่ออำนวยความสะดวกได้ ซึ่งก็เป็นหน่วยงานและมีบุคลากรที่ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศเพื่อจัดการกับภัยคุกคามในสังคมและประเด็นพิพาทต่างๆ อย่างไรก็ตาม เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าประสิทธิภาพและศักยภาพในการจัดการให้

ทันต่อเวลา ทันต่อสถานการณ์ และความต้องการของเหยื่อที่จะได้รับการเยียวยาก็ยังคงเป็นปัญหาที่ยังประสบอยู่ในขณะนี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์โควิด-19 ที่ในด้านหนึ่งเป็นโอกาสให้กลุ่มคนที่แสวงหาโอกาสในวิกฤติ เข้ามาหาประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเองและพวกพ้อง โดยไม่สนใจความอยู่รอดของคนในสังคม การสร้างกลไกเพื่อคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส จึงเป็นหัวใจที่สำคัญที่จะคอยถ่วงดุลไม่ให้กลุ่มคนที่แสวงหาโอกาสลุแก่อำนาจ

หาไม่แล้ว ผู้ชี้เบาะแสก็จะล้าวนิ่งเฉยต่อความผิดปกติที่เกิดขึ้นในสังคม หรือละเว้นที่จะป้องกันภัยคุกคามใดๆ ก็ตาม สังคมก็จะเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า โศกนาฏกรรมของทรัพยากรส่วนรวม (Tragedy of the common) กล่าวคือ ทุกคนจะเสียประโยชน์หมดถ้านิ่งดูตาย และรัฐก็จะกลายเป็นผู้ผูกขาดการรักษาและการเยียวยาความยุติธรรมที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะเป็นฐานในการตรวจสอบถ่วงดุลและกดดันให้ภาครัฐมีการพัฒนาธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความยุติธรรมในสังคมตอบสนองได้ล่าช้าเพราะรัฐต้องทำงานหนักขึ้นเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน และอาจจะนำมาซึ่งความไม่โปร่งใสในการบริหารประเทศ และทำให้สังคมเกิดความสูญเสียอย่างรุนแรงได้

9. ปัญหาการคุ้มครองประชาธิปไตยในช่วงที่เกิดวิกฤติ

โควิด-19 เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติในทุกมิติ ส่งผลร้ายแรง และขยายวงกว้างไปทั่วทุกแห่งทั่วโลก ผู้คนต่างหวาดกลัวโรคภัยสายพันธุ์ใหม่ที่ยังคงแพร่ระบาดอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้หลายๆ ประเทศต้องหาหนทางในการจัดการความเสี่ยงและภัยคุกคามดังกล่าวอย่างฉับพลัน พุ่งเป้า และในบางกรณีก็ปรากฏร่องรอยการกระทำที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นการทั่วไป โดยในสาระสำคัญของการออกมาตรการที่กระทบกับสิทธิและเสรีภาพเพื่อรับมือกับโควิด19 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การควบคุมคน (ห้ามใกล้ชิด ห้ามเดินทาง ห้ามรวมกลุ่ม) การควบคุมสถานที่ (การปิดสถานที่เสี่ยงต่างๆ) และการควบคุมสินค้า (การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การห้ามกักตุนสินค้าบางประเภทอย่าง หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ และเจลล้างมือ ฯลฯ)

ทั้งนี้ การกระทบในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนข้างต้นอาจจะเป็นไปได้ในลักษณะที่เกินส่วน และไม่จำเป็น และในกรณีที่เลวร้ายที่สุด คือ การใช้เหตุโควิดมาเป็นข้ออ้างในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งสองสิ่งดังกล่าวถูกนำมาใช้โดยเพื่อจำกัดการใช้สิทธิและเพิ่มความเปราะบางทางการเมืองซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อที่บานปลายมากขึ้นเรื่อยๆ

5.4 การดำเนินมาตรการภาครัฐ: การบริหารจัดการ มาตรการเศรษฐกิจและสังคม

งานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินมาตรการของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการภาครัฐ และมาตรการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญๆ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและให้ข้อเสนอแนะในการบริหาร

จัดการ และออกแบบนโยบายที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งครอบคลุมทั้งมาตรการที่ดำเนินการ/ไม่ดำเนินการ และมาตรการที่ควรดำเนินการเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการภาครัฐ

การจัดการกับปัญหาโควิด-19 ต้องการการบริหารจัดการภาครัฐในระดับที่สูง ซึ่งต้องอาศัย 3 กลไกที่สำคัญ คือ

1.1 ผู้นำ

ผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี คือ กรณีศึกษาของนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ นาย ลี เซียนลุง ที่ได้ออกมาสื่อสารกับประชาชนของประเทศให้ตระหนักถึงความร้ายแรงของวิกฤติการณ์ในครั้งนี้ ทำให้เห็นความสำคัญของผู้นำที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยอธิบายถึงมุมมองของภาครัฐต่อโรคระบาด แนวทางการจัดการของภาครัฐ รวมทั้งขอความร่วมมือกับประชาชนทุกคนให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐอย่างเคร่งครัด ด้วยลักษณะของการสื่อสารแสดงให้เห็นว่า มีเข้าใจความทุกข์ยากลำบากที่เกิดขึ้น จากการที่ประชาชนจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่

เมื่อพิจารณากรณีประเทศไทย พบว่า แม้ว่าจะมีการใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน เพื่อรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลางก็ตาม ยังพบปัญหาการสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้เคยออกมากล่าวออกสื่อว่าโรคโควิด-19 ไม่ใช่สิ่งที่น่าวิตกกังวล เป็นโรคกระจอก หรือการสื่อสารที่ขัดกันเองระหว่างกรมควบคุมโรคที่สั่งให้เปิดบางกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ ศบค. กลับออกมาห้ามไม่ให้เปิด เป็นต้น

บทบาทสำคัญของผู้นำในสถานการณ์วิกฤติโดยสรุปจะประกอบด้วย 2 คุณลักษณะสำคัญ คือ 1) บริหารจัดการวิกฤติการณ์และตัดสินใจดำเนินการได้อย่างถูกต้อง มีความชัดเจน และ 2) สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นได้ในประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการปฏิบัติตามมาตรการ บทบาทความขึ้นนี้จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ

1. ผู้นำประเทศและผู้นำในแต่ละภาคส่วนของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความชัดเจนในการตัดสินใจ เช่น การจะใช้มาตรการปิด-เปิดเมืองจะต้องดำเนินการอย่างชัดเจนว่าจะใช้เวลาเท่าไร และมีมาตรการรองรับเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างไร เพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตนเพื่อรับมือกับการปิดเมืองได้อย่างถูกต้อง ไม่เกิดความตื่นตระหนก ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาตามมาเนื่องจากความไม่แน่นอน

2. ผู้นำประเทศและผู้นำในแต่ละภาคส่วนของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องระมัดระวังการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากโควิด-19 เป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นใหม่ ข้อมูลต่างๆ ยังไม่มีความชัดเจน เมื่อผู้นำทำการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะจะต้องไม่กล่าวในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือยังไม่แน่นอนชัดเจนออกไป เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้าง ความเข้าใจผิดหรือตื่นตระหนกในหมู่ประชาชน

3. ผู้นำประเทศและผู้นำในแต่ละภาคส่วนของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมต่อประชาชน เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัย หรือการฉีดวัคซีน เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในแนวทางปฏิบัติ

4. ผู้นำประเทศและผู้นำในแต่ละภาคส่วนของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องบังคับใช้มาตรการป้องกันความเสี่ยงอย่างจริงจัง และไม่มีการเลือกปฏิบัติ เช่น การคอร์รัปชัน (กรณีเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนในการนำเข้าแรงงานต่างด้าว หรือกรณีการไม่ปราบปรามบ่อนการพนัน) เพื่อควบคุมความเสี่ยงไม่ให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่าภาครัฐบังคับใช้มาตรการต่างๆ จริง

1.2 การใช้อำนาจ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน แทน พ.ร.บ. ควบคุมโรค

ภาครัฐได้ตัดสินใจที่จะรวบอำนาจการบริหารจัดการเอาไว้ที่ส่วนกลาง ซึ่งมีความเหมาะสมด้วยเหตุผลดังนี้

1) หากรัฐบาลไม่ต่ออายุ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน จะทำให้การควบคุมการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่ยังไม่สิ้นสุดลงจะต้องดำเนินการภายใต้ พ.ร.บ. โรคติดต่อ (2558) ซึ่งให้ความแตกต่างที่สำคัญ ก็คือ พ.ร.ก. ฉุกเฉินจะมีผู้ดูแลปัญหาที่ใหญ่ที่สุด คือ นายกรัฐมนตรี ในขณะที่อำนาจของ พ.ร.บ. โรคติดต่อจะอยู่ในมือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน จะมีความเหมาะสมสำหรับปัญหาที่ร้ายแรงมาก ในขณะที่ พ.ร.บ. ฉุกเฉินจะเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาขนาดใหญ่แต่ยังไม่ถึงกับรุนแรง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบความเสี่ยงในการเสียชีวิตที่ประมาณร้อยละ 3-4 ของจำนวนผู้ติดเชื้อ จะพบว่าปัญหาโควิด-19 น่าจะเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมาก เพราะหากเกิดการแพร่ระบาดในประเทศไทยที่มีประชากรประมาณ 70 ล้านคนจะทำให้มีจำนวนผู้เสียชีวิตอาจสูงถึง 2.1-2.8 ล้านคน

2) หากพิจารณาถึงขอบเขตของปัญหา จะพบว่ากรณีที่ พ.ร.บ. โรคติดต่อให้อำนาจกับเจ้ากระทรวงในการดูแล ทำให้ขอบเขตการดูแลจะครอบคลุมในประเด็นด้านสุขภาพเป็นหลัก ในขณะที่ อำนาจ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน จะให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ดูแล ทำให้สามารถรองรับกับปัญหาที่กว้างไปกว่าประเด็นด้านสุขภาพ เช่น ปัญหาโควิด-19 ในปัจจุบันจะเป็นทั้งปัญหาด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

3) รูปแบบการจัดการปัญหาของ พ.ร.ก. ฉุกเฉินจะเน้นอำนาจที่ส่วนกลางเป็นหลัก โดยบูรณาการความร่วมมือจากเจ้ากระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้การบังคับใช้อำนาจอาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในระดับที่สูง ในขณะที่ผู้ที่มีอำนาจอาจกระจายอำนาจให้กับหน่วยราชการในระดับจังหวัดเป็นผู้ดูแลปัญหา ทำให้รูปแบบ พ.ร.ก. ฉุกเฉินจะมีความยืดหยุ่นกว่าก็เป็นได้ ในทางตรงกันข้าม พ.ร.บ. โรคติดต่อจะให้อำนาจกับคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ร่วมมือกับ คณะกรรมการโรคติดต่อระดับจังหวัด ในการควบคุมพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ซึ่งเนื่องจากรูปแบบการออกแบบจะให้อำนาจท้องถิ่นในการจัดการเฉพาะพื้นที่ที่มีการระบาด ทำให้มาตรการควบคุมการระบาดจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพน้อยกว่า พ.ร.ก. ฉุกเฉิน

4) การยกเลิก พรก. ฉุกเฉิน จะมีผลทำให้ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งคณะทำงานด้านสังคมและเศรษฐกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีผลสิ้นสุดไปพร้อมๆกัน ทำให้มาตรการที่ดูแลทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมจะกลับไปอยู่ที่เจ้ากระทรวงที่ดูแลในแต่ละด้าน ซึ่งอาจจะมิผลในเรื่องของความต่อเนื่องของนโยบาย และปัญหาการบูรณาการข้ามกระทรวงก็เป็นได้

1.3 การเปลี่ยนผ่านทีมเศรษฐกิจและสังคมในช่วงวิกฤติ

การเปลี่ยนแปลงทีมผู้บริหารเศรษฐกิจและสังคมในช่วงวิกฤติ เปรียบเสมือนการเปลี่ยนม้ากลางศึก ถ้าทีมเศรษฐกิจและสังคมเดิมไม่มีคุณภาพ และไม่มีควมจำเป็นอื่น เช่น การเกษียณอายุ หรือครบวาระในการดำรงตำแหน่ง ก็มีความเสี่ยงจะทำให้นโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องได้

ช่วงวิกฤติโควิด-19 ในช่วงที่ทำการศึกษาวิจัย ภาครัฐได้มีการเปลี่ยนแปลงทีมเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งทีมเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่บริหารมาตรการทางด้านการศึกษา และการฟื้นตัวของผู้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เป็นผู้กำหนดมาตรการทางการเงิน

เนื่องจากระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของทีมเศรษฐกิจใหม่ยังมีไม่มากนัก ทำให้ไม่สามารถที่จะประเมินความสำเร็จได้อย่างชัดเจน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่การเปลี่ยนแปลงทีมเศรษฐกิจจะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจ ดังนี้

1) ทิศทางการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และเกิดความไม่แน่นอนว่าทีมเศรษฐกิจใหม่จะเรียนรู้เข้าใจถึงสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาโควิด-19 ได้ดี มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับทีมเศรษฐกิจเดิมที่อยู่กับรัฐบาลนี้มาเป็นเวลานาน และได้มีประสบการณ์การออกแบบและดำเนินนโยบายที่สำคัญๆ ในการดูแลเศรษฐกิจ เช่น โครงการ ชิมช้อปใช้ โครงการช้อปช่วยชาติ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้นหากทีมเศรษฐกิจใหม่ต้องอาศัยการเรียนรู้ที่นาน จะทำให้มาตรการเยียวยาออกมาล่าช้า และอาจจะไม่ตรงจุด ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายลดลง

2) ทิศทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะยาว อาจจะไม่มีความไม่แน่นอนมากขึ้น เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่า ทีมเศรษฐกิจแต่ละทีมที่เข้ามาบริหารทิศทางอนาคตของประเทศ มักจะมีแนวความคิดในการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทีมเศรษฐกิจเดิมได้วางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจในหลากหลายรูปแบบ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตเศรษฐกิจพิเศษ EEC การวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ดังนี้ เมื่อมีทีมเศรษฐกิจใหม่เข้ามาจะติดตามว่ารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคตจะมีความมุ่งมั่นที่แตกต่างไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด ความไม่แน่นอนในจุดนี้มักจะทำให้เกิดการชะลอตัวของการลงทุนจากภาคเอกชน และการชะลอการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพื่อรอความชัดเจนเสียก่อน

3) ความสามารถในการจัดการกับระบบราชการ (bureaucrat) ประเทศไทยเป็นประเทศที่ฝ่ายการเมือง กับฝ่ายราชการไม่ได้มีอำนาจสั่งการเชื่อมโยงกันอย่างเข้มงวด แม้ว่าจะมีการเชื่อมโยงบทบาทและ

หน้าที่ตามกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้มีกลไกการเชื่อมโยงที่มุ่งใจให้การทำงานเป็นแบบเต็มประสิทธิภาพแบบกลไกของภาคเอกชน ที่มี “ค่าตอบแทน” เป็นแรงจูงใจ หรือ แบบกลไกภาครัฐของต่างประเทศ ที่มี “กลไกการรับผิดชอบ” (accountability) เป็นตัวบังคับ ดังนั้น ทีมเศรษฐกิจใหม่จะต้องสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จึงจะสามารถที่จะทำให้อโยบายที่ต้องการจะผลักดันเกิดผลในทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

ในแง่ตัวเอง ทีมเศรษฐกิจที่เข้ามาถ้ามาจากภาคเอกชนโดยตรง อาจจะไม่คุ้นชินกับระบบราชการไทย และไม่สามารถที่จะผลักดันนโยบายในระยะสั้นและระยะยาวออกมาได้โดยง่าย หรือออกมาอย่างไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการเอาไปใช้จริง แต่ถ้าทีมเศรษฐกิจมีประสบการณ์ทำงานกับภาคราชการของไทยมาก่อน ก็น่าจะสามารถดูแลบริหารนโยบายภายใต้ระบบราชการไทยได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบของการเปลี่ยนทีมเศรษฐกิจใหม่ท่ามกลางปัญหาโควิด-19 ที่ยังไม่สิ้นสุด จะขึ้นกับ แนวทางการเยียวยาว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด ทิศทางนโยบายระยะยาวว่ามีการเปลี่ยนแปลงกรอบการพัฒนาประเทศไปมากน้อยเพียงใด และความสามารถในการบริหารนโยบายภายใต้ระบบราชการไทย เป็นสำคัญ นั่นก็คือ วิกฤติที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงความต้องการทีมเศรษฐกิจที่เข้ามาช่วยเหลือในมิติเศรษฐกิจและสังคมให้อยู่รอด ทีมเศรษฐกิจต้องมีอำนาจอย่างแท้จริงในการวางมาตรการในการแก้ไขปัญหา และไม่ถูกการเมืองแทรกแซง หรือเป็นเพียงหุ่นเชิด ไม่สามารถวางนโยบายได้อย่างแท้จริง

1.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาโควิด-19

แนวทางในการแก้ไขปัญหาโควิด-19 ที่เหมาะสมจะต้องเป็นการผสมผสานระหว่างมาตรการทางด้านสาธารณสุข ในการควบคุมการระบาด และการจัดหาวัดขึ้น กับ มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ คือ การอัดฉีดเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบและกระตุ้นเศรษฐกิจ ตลอดจนการฟื้นฟูเศรษฐกิจเพื่อหาแหล่งรายได้เพิ่มเติมเพื่อนำมาชดเชยหนี้สาธารณะที่เกิดขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤติ และมาตรการทางด้านสังคม คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน การดูแลกลุ่มเปราะบางให้สามารถประคองเอาตัวรอดไปได้ในช่วงโควิด-19

ในช่วงปี 2563 การพัฒนาวัคซีนยังอยู่ในขั้นตอนต้นๆ ที่ยังไม่เห็นทางออกได้อย่างชัดเจน การผสมผสานระหว่างมาตรการภาครัฐ จะเน้นที่มาตรการทุบและคลาย หมายถึง การใช้มาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด (ทุบ) เมื่อจำนวนการติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นสูง และผ่อนคลายมาตรการควบคุมเมื่อจำนวนการติดเชื้อรายใหม่ลดลง โดยสอดแทรกมาตรการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถผ่านพ้นในช่วงมาตรการควบคุมการระบาดอย่างเข้มงวดไปได้

สำหรับปี 2564 สถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปเพราะว่าวัคซีนที่ใช้ในการป้องกันโควิด-19 มีมากขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐในการมุ่งเน้นที่จะจัดหาวัดขึ้นที่มีประสิทธิภาพและเร่งดำเนินการฉีดวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ให้กับประเทศ ในขณะที่มาตรการอื่นๆ จะเป็นมาตรการที่คอยประคองให้สถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศก่อนที่ประเทศจะมีภูมิคุ้มกันหมู่ไม่เกิดการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง และลดการสูญเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทั้งชีวิตของประชากรให้ได้มากที่สุด

ในแง่นี้ มาตรการของภาครัฐในปี 2563 สามารถที่จะควบคุมการแพร่ระบาดได้ในระดับดี เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อไม่มาก และมีจำนวนผู้เสียชีวิตที่น้อยมาก แต่จุดด้อยจะอยู่ที่ มาตรการทางด้านสังคมที่ไม่มีการมุ่งเน้นช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางที่เยอะเพียงพอและชัดเจนเพียงพอ เสมือนว่าเป็นเพียงกลุ่มทางเศรษฐกิจต่างๆ ไปที่ได้รับการช่วยเหลือตามมาตรฐาน

จุดด้อยอีกประการหนึ่งของมาตรการภาครัฐ ในปี 2563 คือ มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการในหมวดฟื้นฟูเศรษฐกิจ ภายใต้วงเงิน 4 แสนล้านบาท ซึ่งพบว่า รูปแบบการเสนอโครงการให้ เวลาในการเสนอโครงการที่สั้น ทำให้โครงการที่ถูกเสนอขึ้นมาเป็นโครงการที่มีแผนการดำเนินการอยู่แล้ว เพียงแต่รอคิวงบประมาณ หรือ เป็นโครงการที่อาจจะสุ่มเสี่ยงที่จะถูกปฏิเสธหากยื่นตามกระบวนการ งบประมาณปกติ จึงเสนอมาในช่องทางพิเศษเพื่อเป็นโอกาสในการดำเนินโครงการ เมื่อพิจารณาโครงการที่ได้รับอนุมัติ ก็พบว่าโดยมากเป็นโครงการที่ควรจะดำเนินการอยู่แล้วในปีปกติ เช่น การสนับสนุนการเกษตร ปศุสัตว์ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ปลุกพืชสมุนไพร ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูและไม่ได้เกี่ยวข้องสถานการณ์โควิดแต่อย่างใด

สำหรับการบริหารจัดการภาครัฐในปี 2564 พบว่าการควบคุมการแพร่ระบาดไม่ประสบความสำเร็จ และเกิดการแพร่ระบาดในระดับที่ค่อนข้างจะรุนแรง แม้ว่าจะไม่สูงมากในระดับโลก แต่ก็เป็นการแพร่ระบาดที่มีนัยยะสำคัญ และทำให้อันดับการติดเชื้อรวมของประเทศพุ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ ในอันดับโลก นอกจากนี้ การจัดหาวัคซีนที่เป็นทางออกให้กับประเทศ ยังทำได้ในระดับปานกลาง โดยวัคซีนที่นำมาใช้ยังขาดความหลากหลาย และมีข้อครหาในเรื่องของคุณภาพเชิงเปรียบเทียบที่วัคซีนชนิดอื่นๆ ที่มีในโลก

สำหรับผลसानมาตรการทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า รัฐบาลได้ยื่นออก พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ฉบับใหม่ที่มีมูลค่า 5 แสนล้านบาท แบ่งเป็น งบด้านสาธารณสุข 3 หมื่นล้านบาท งบเยียวยาเศรษฐกิจและสังคม 3 แสนล้านบาท และงบฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม 1.7 แสนล้านบาท

ในช่วงที่ดำเนินการวิจัย ยังไม่ปรากฏว่า งบ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ดังกล่าวจะถูกใช้ในรูปแบบใด แต่หากจะให้การใช้งบดังกล่าว ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ควรจะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การจัดหาวัคซีนที่มีคุณภาพ และด้วยความรวดเร็ว ควรจะเป็นเป้าหมายอันดับแรก
- 2) งบประมาณควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ควรจะบาลานซ์กับ การจัดหาวัคซีนในข้อที่ 1
- 3) งบเยียวยาควรที่จะมีส่วนเพิ่มที่สำคัญ คือ การจูงใจให้คนปฏิบัติตามมาตรการภาครัฐ เช่น การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ติดเชื้อและผู้ที่ยังติดเชื้อ การสนับสนุนการจ้างงานในพื้นที่เสี่ยง เป็นต้น และควรจะมีเงินอุดหนุนพิเศษสำหรับกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง
- 4) งบฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมควรจะต้องเป็นหัวจักรที่นำเศรษฐกิจให้เกิดการจ้างงาน การสร้างรายได้ ทำให้เศรษฐกิจเติบโตสูงขึ้นและทำให้ภาครัฐได้ผลตอบแทนในรูปของภาษีที่สูงขึ้น

2. มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ

มาตรการทางด้านเศรษฐกิจที่ออกมาเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ มาตรการทางการเงิน มาตรการทางการคลังและมาตรการเศรษฐกิจอื่นๆ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1 มาตรการทางการเงิน

มาตรการทางการเงินในช่วงโควิด-19 สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ (ลดหนี้ ลดดอกเบี้ย ยืดระยะเวลาชำระหนี้และปรับเงื่อนไขสัญญา) มาตรการ soft loan หรือ การอัดฉีดสภาพคล่องให้กับธุรกิจที่ต้องการสภาพคล่อง ซึ่งโดยมากจะเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและมาตรการจัดตั้งกองทุนดูแลเสถียรภาพตลาดตราสารหนี้ภาคเอกชน (Bond Stabilization Fund: BSF)

สำหรับมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ นั้น เป็นมาตรการทางการเงินพื้นฐานที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติ โดยธนาคารพาณิชย์ที่ปรับสัญญาจะเป็นผู้แบกรับต้นทุนในการปรับโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้น แลกกับการที่ลูกหนี้คนดังกล่าวไม่กลายเป็นหนี้เสีย ธนาคารพาณิชย์ที่กังวลใจว่าสถานะหนี้เสียของธุรกิจที่สูงจะทำให้ต้องมีการตั้งสำรองเงินทุนสูงตามไปด้วย และเป็นข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจก็จะยินดีปรับโครงสร้างหนี้ให้กับลูกค้าบางส่วน อย่างไรก็ตาม เครื่องมือนี้ไม่สามารถที่จะรองรับปัญหาใหญ่ๆ ที่มีลูกหนี้ที่ต้องการปรับโครงสร้างหนี้จำนวนมากได้ เพราะจะทำให้รายได้ของธนาคารหายไปเยอะ และอาจจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ปริมาณบางส่วนยื่นขอปรับโครงสร้างหนี้ด้วยเช่นเดียวกัน จึงเป็นมาตรการที่ดี แต่ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาโควิด-19

มาตรการ soft loan ในช่วงที่เกิดวิกฤติครั้งนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพอสมควร โดยในรูปแบบเก่านั้น พบว่ามีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ไม่จูงใจ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่คุ้มค่าที่จะเข้าร่วมโครงการ เพราะธนาคารพาณิชย์ต้องรับทั้งความเสี่ยงที่ลูกค้าจะผิดนัดชำระ และต้นทุนค่าดำเนินการส่วนเกินที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ดี ผลการปรับมาตรการ soft loan ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถที่จะตอบสนองต่อลูกค้าที่เป็น SMEs ได้ดีขึ้น และยังมีมาตรการเฉพาะ Warehousing ที่ออกมาช่วยธุรกิจที่มีสินทรัพย์ค้ำประกันให้มีสภาพคล่องเพิ่มเติมได้มากขึ้นอีกด้วย

คณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินโครงการ soft loan ซึ่งพบว่าทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ ดังนี้

- 1) ลูกหนี้ จะมีภาระหนี้ดอกเบี้ยลดลงจากร้อยละ 9.68 เหลือเพียงร้อยละ 5 หรือคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยลดลงจากเดิมร้อยละ 4.68
- 2) เจ้าหนี้ จะมีกำไรจากลูกหนี้ลดลงจากเดิมร้อยละ 9.12 เหลือเพียงร้อยละ 4.99 หรือคิดเป็นกำไรที่ลดลงร้อยละ 4.13

3) ธนาคารแห่งประเทศไทยออกเงินกู้ให้กับธนาคารพาณิชย์ทำให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินอีกร้อยละ 0.55

จากผลได้และผลเสียข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่า ลูกหนี้จะได้รับประโยชน์และอยากร่วมโครงการ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์จะเสียประโยชน์และพยายามจะไม่ให้ลูกหนี้ทุกรายได้เข้าร่วมโครงการ และจะเลือกลูกหนี้ที่ต้องการสภาพคล่องจริงๆ และมีโอกาสรอดเท่านั้น เพราะการรับลูกหนี้ที่ไม่ต้องการสภาพคล่องเข้าโครงการจะทำให้ธนาคารขาดทุนกำไร ในขณะที่ลูกหนี้ที่เป็นหนี้จะเสียอยู่แล้วก็อาจจะไม่ได้เกิดประโยชน์ที่จะเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ต้น (เพราะว่าเป็นหนี้ศูนย์)

นอกจากนี้ การปรับกลไก บสย. ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีแรงจูงใจที่จะปล่อยกู้ให้กับลูกหนี้มากขึ้น เพราะว่าภาครัฐเข้ามารับผิดชอบต่อหนี้สูญบางส่วน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการประมาณการผลกระทบของมาตรการเสริม ที่กำหนดเงื่อนไขการอุดหนุนเพิ่มเติมของ บสย. ดังนี้

- กลไก บสย. เข้ามาช่วยแบกรับหนี้เสียร้อยละ 40 แต่กำหนดเพดานที่ 57,000 ล้านบาท
- ภาครัฐเข้ามาอุดหนุนดอกเบี้ยทั้งหมดใน 2 ปีแรก (ปีละ 1.75% ของส่วนที่ค่าประกัน)
- ทีมวิจัยประเมินว่าภาระหนี้จะพุ่งสูงถึงเพดาน และ บสย. จะมีรายได้จากดอกเบี้ยเฉพาะในปีที่ 3-10 (2 ปีแรกภาครัฐอุดหนุนค่าดอกเบี้ยทั้งหมด) รวม 19,687.5 ล้านบาท

หรือก็คือ มาตรการนี้อุดหนุนจากภาครัฐ รวมประมาณ 47,437.5 ล้านบาท แยกเป็น ธปท. (1,375 ล้านบาท) บสย. (37,312 ล้านบาท) และงบประมาณอุดหนุน (8,750 ล้านบาท)

สำหรับมาตรการจัดตั้งกองทุนดูแลเสถียรภาพตลาดตราสารหนี้ภาคเอกชน คณะผู้วิจัยไม่พบว่ามีการใช้งานในช่องทางนี้แต่อย่างใด ส่วนหนึ่งเนื่องจากตลาดตราสารหนี้ภาคเอกชนยังสามารถต่ออายุตราสารหนี้ ออกไปได้ และบางธุรกิจเลือกที่จะยื่นขอกู้กับธนาคารพาณิชย์เพื่อเพิ่มสภาพคล่อง ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ

2.2 มาตรการทางการคลัง

ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย พบว่า มาตรการทางด้านการคลังสามารถจำแนกออกได้เป็น 4กลุ่ม ได้แก่ มาตรการลดค่าครองชีพ มาตรการให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า มาตรการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจ และมาตรการสนับสนุนทางด้านการจ้างงาน

โดยในช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์โควิด-19 มาตรการที่ลดค่าครองชีพ ประกอบไปด้วย การลดค่าน้ำ ค่าไฟ การคืนเงินมัดจำมิเตอร์ ซึ่งเป็นมาตรการที่อุดหนุนผ่านการลดค่าใช้จ่ายให้กับทางครัวเรือน ทำให้ครัวเรือนมีรายได้ส่วนเกินที่จะไปใช้จ่ายในสินค้าและบริการที่จำเป็นอื่นๆ

มาตรการให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า คือ มาตรการที่ให้เงินประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การเติมเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การโอนเงินให้กับผู้สูงอายุเพิ่มเติม หรือ การให้เงินผ่านสนับสนุนค่าครองชีพผ่านโครงการเราชนะ เป็นต้น มาตรการอุดหนุนในลักษณะนี้จะทำให้ครัวเรือนนำไปใช้จ่ายต่อ ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจ

มาตรการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบโครงการในเชิงลึกออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง ที่เน้นรายจ่ายของผู้ที่มีรายได้ไม่มากนัก (ฐานภาษีน้อยกว่าร้อยละ 10) โดยกำหนดเงื่อนไขต้องมีการร่วมจ่าย (copay) คือ มีการใช้เงินส่วนตัวในการจ่ายร่วมกับภาครัฐ และให้ซื้อสินค้าได้เฉพาะร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งกำหนดให้เป็นกิจการประเภทที่ไม่ได้จดทะเบียนในรูปของนิติบุคคล ไม่ได้เป็นร้านสะดวกซื้อหรือเฟรนไชส์ คือ เป็นผู้ประกอบการรายย่อย โครงการช้อปดีมีคืน ที่เน้นรายจ่ายของผู้ที่มีรายได้สูง (ฐานภาษีสูงกว่าหรือเทียบเท่าร้อยละ 10) เน้นการร่วมจ่ายโดยสามารถนำรายจ่ายมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้ตอนปลายปี โดยสามารถใช้ได้กับธุรกิจที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเท่านั้น และโครงการเที่ยวด้วยกัน ซึ่งเป็นโครงการที่ภาครัฐร่วมจ่ายค่าเดินทาง ค่าอาหารและค่าที่พักสำหรับคนที่เดินทางท่องเที่ยวไปตามที่ต่างๆ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องลงทะเบียนกับภาครัฐ

มาตรการสนับสนุนด้านการจ้างงาน หมายถึง มาตรการที่สนับสนุนให้กับแรงงาน และ/หรือ ภาคธุรกิจซึ่งมีผลทำให้เกิดการลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ ทำให้แรงงานสามารถคงสภาพการทำงาน หรือสามารถใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองเพื่อหางานทำเมื่อสถานการณ์วิกฤติคลี่คลายมากขึ้น ตัวอย่างของมาตรการนี้ เช่น มาตรการลดการจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคม โครงการ Co-payment จ้างงานเด็กจบใหม่ โครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ผลการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการการคลังเชิงเปรียบเทียบ และข้อคำนึงถึงในการใช้นโยบาย สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 15: ผลการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการการคลังเชิงเปรียบเทียบ และข้อคำนึงถึงในการใช้นโยบาย

มาตรการทางการคลัง	ผลการประเมินประสิทธิภาพ	ข้อคำนึงถึงในการใช้นโยบาย
1. มาตรการลดค่าครองชีพ	0.80-0.83	จุดเด่น คือ สามารถช่วยให้ครัวเรือนที่ยากจนเข้าถึงโครงการได้เพราะไม่ต้องร่วมจ่าย และทำให้ครัวเรือนสามารถใช้เงินที่ได้รับอย่างอิสระ
2. มาตรการให้เงินอุดหนุนแบบให้เปล่า	0.80-0.83	จุดเด่น คือ สามารถช่วยให้ครัวเรือนที่ยากจนเข้าถึงโครงการได้เพราะไม่ต้องร่วมจ่าย และทำให้ครัวเรือนสามารถใช้เงินที่ได้รับอย่างอิสระ
3. มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ		

มาตรการทางการคลัง	ผลการประเมิน ประสิทธิภาพ	ข้อคำนึงถึงในการใช้นโยบาย
- โครงการคนละครึ่ง	2.6-6.6	จุดเด่น คือ รูปแบบร่วมจ่ายทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้อง ออกเงินส่วนตัวทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น และข้อกำหนดที่จ่ายให้กับผู้ค้ารายย่อยทำให้กระตุ้นถึง กลุ่มรากหญ้าอย่างแท้จริง
- โครงการช้อปดีมีคืน	0.08-0.09	ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้มากกว่าที่จะกระตุ้นให้ มีการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น และมีจุดด้อยในเรื่องของ ความเหลื่อมล้ำ เพราะผู้ที่ฐานภาษีสูงจะได้รับเงิน อุดหนุนสูงกว่า
- โครงการเราเที่ยวด้วยกัน	0.34-0.56	จุดเด่น คือ การโยกเงินไปสู่ภาคท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มที่ ได้รับผลกระทบของโควิด-19 อย่างรุนแรง
4. มาตรการสนับสนุนด้าน การจ้างงาน	-0.04-0.18	เน้นที่การรักษาการจ้างงานเป็นหลัก จึงไม่ได้ตอบโจทย์ การฟื้นฟูเศรษฐกิจ และมาตรการ เช่น การลดการนำส่ง กองทุนประกันสังคม จะก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาว เพราะเป็นการลดการออมภาคบังคับ สำหรับโครงการ copay จ้างงานเด็กจบใหม่พบว่าเหมาะกับการจ้างงาน แบบประจำ แต่ยังมีเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ประกอบการมองว่า เป็นข้อจำกัดทำให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จ เท่าที่ควร

ที่มา: คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

หมายเหตุ:

ตัวคูณของโครงการอุดหนุนแบบให้เปล่า อ้างอิงจากตัวคูณที่อ้างอิงกับ MPC ของครัวเรือนที่มีฐานะต่ำกว่าร้อยละ 20 ทั้งในและนอกเขตเทศบาล หักลบต้นทุนของการกระตุ้น

ตัวคูณของโครงการคนละครึ่ง คิดเทียบเท่ากับ 2 เท่า คูณกับตัวคูณที่อ้างอิงกับ MPC ของครัวเรือนที่มีฐานะต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้งในและนอกเขตเทศบาล หักลบต้นทุนของการกระตุ้น

ตัวคูณของโครงการช้อปดีมีคืน อ้างอิงจากตัวคูณที่อ้างอิงกับ MPC ของครัวเรือนที่มีฐานะสูงกว่าร้อยละ 80 ทั้งในและนอกเขตเทศบาล หักลบต้นทุนของการกระตุ้น และไม่คิดสัดส่วนการอุดหนุนเป็นตัวคูณในลักษณะเดียวกันกับคนละครึ่งเพราะรายได้ของผู้ที่มีฐานะจะอยู่สูงกว่ามากทำให้ไม่เกิดการจูงใจให้เกิดการซื้อแบบใหม่

ตัวคูณของโครงการเราเดียวกัน อาศัยตัวคูณที่คำนวณจากการหมุนของเงินในระบบ E-money ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้จ่ายในโครงการ

ตัวคูณของโครงการสนับสนุนการจ้างงาน อ้างอิงจากสัดส่วนการอุดหนุนที่ส่งต่อให้กับแรงงานคุณกับ ตัวคูณที่อ้างอิงกับ MPC ของครัวเรือนที่มีฐานะสูงกว่าร้อยละ 20 แต่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล หักลบต้นทุนของการกระตุ้น

ในแง่ของความพอเพียงของการอุดหนุนภาครัฐ หากพิจารณาการอุดหนุนแบบทั่วถึง ซึ่งพิจารณาจากมาตรการภาครัฐที่กำหนดการช่วยเหลือแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้มีฐานะ รวม 32.4 ล้านคน และแรงงานในระบบที่ไม่ได้มีรายได้สูง รวม 9.27 ล้านคน เทียบเท่ากับจำนวนผู้ที่ต้องการเงินเยียวยารวม 41.67 ล้านคน

การช่วยเหลือควรอยู่ในระดับร้อยละ 50-60 ของค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งเป็นส่วนรายได้ที่ถูกใช้ในรายจ่ายครัวเรือนที่จำเป็น และถ้าคิดค่าแรงขั้นต่ำที่ 300 บาทต่อวัน หรือ 7,800 บาทต่อเดือน (คิดการทำงาน 26 วันต่อเดือน) จะได้ว่าเงินช่วยเหลือต่อคนควรอยู่ในที่ประมาณ 3,900-4,680 บาทต่อเดือน

นั่นคือ เงินเยียวยาต่อเดือนสำหรับการอุดหนุนแบบทั่วถึง ควรที่จะเทียบเท่ากับ 162,000-195,000 ล้านบาทต่อเดือน

อีกแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือ คือ การยึดเอากลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้ที่ตกหล่นจากการเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐเป็นฐาน ซึ่งจะพบว่าจำนวนผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีจำนวน 13.65 ล้านคน และกลุ่มเปราะบาง 2.5 ล้านคน ทำให้มีจำนวนกลุ่มคนที่ควรได้รับความช่วยเหลือในกลุ่มนี้เท่ากับ 16.15 ล้านคน หรือคิดเป็นเงินเยียวยาเพียง 63,000-75,500 ล้านบาท

ในกรณีที่ปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไม่ได้เกิดขึ้นแบบทั่วทั้งประเทศ แต่เกิดขึ้นกระจายแคในบางพื้นที่ การอุดหนุนควรที่จะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งจะทำให้จำนวนเงินเยียวยาที่ ต้องการจะลดลงเป็นจำนวนมาก

2.3 มาตรการเศรษฐกิจอื่นๆ

ในส่วนนี้จะเป็นการสรุปมาตรการทางด้านเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ไม่ได้ถูกจัดรวมอยู่ในมาตรการทางการเงินและการคลัง ซึ่งประกอบไปด้วย มาตรการที่ดำเนินการแล้ว ไม่ได้ดำเนินการ ที่ควรดำเนินการ และที่ไม่ควรดำเนินการ ดังนี้

1) มาตรการขยายวันหยุด (ดำเนินการแล้วและควรดำเนินการเพิ่มเติม)

มาตรการหนึ่งที่ภาครัฐนำมาใช้ในการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 คือ การประกาศเพิ่มวันหยุด ซึ่งมุ่งหวังเพื่อที่จะให้ประชาชนเดินทางไปท่องเที่ยว และมีการจับจ่ายใช้สอยมากยิ่งขึ้น

ข้อดีของการเพิ่มวันหยุดที่เด่นชัด คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจเนื่องจากประชาชนจะมีแนวโน้มท่องเที่ยว และเพิ่มรายจ่ายในช่วงวันหยุด ซึ่งโดยปกติแล้ว ยอดรายได้ของร้านค้าในห้างร้านจะสูงในวันสุดสัปดาห์ มากกว่าวันทำงาน นอกจากนี้ ผลกระทบที่ตามมาซึ่งพบว่าการที่รายได้ของธุรกิจเพิ่มมากขึ้นยังส่งผลทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงในการผิมนัดชำระหนี้ลดลง ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหานี้สินของภาคธุรกิจในช่วงโควิด-19 อีกด้วย

ข้อเสียของการประกาศวันหยุด มีอย่างน้อยด้วยกัน 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ผู้ประกอบการต้องหยุดดำเนินการ และอาจจะต้องจ่ายค่าจ้างตามที่ได้สัญญาจ้างไว้ก่อนแล้ว จึงมีบางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคการผลิตที่อาจจะได้รับผลกระทบ

ประการที่ 2 แรงงานที่ไม่ได้มีข้อตกลงชัดเจนกับนายจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานรายวัน อาจจะไม่ได้รับค่าจ้างในวันดังกล่าว ซึ่งถ้ามองว่าแรงงานรายวันเป็นกลุ่มแรงงานฐานรากที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 อยู่แล้ว อาจจะเป็นสิ่งที่น่ากังวลใจเพราะการขาดรายได้จะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนของคนกลุ่มนี้ในระดับที่สูง

ประการที่ 3 สำหรับการหยุดงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ จะทำให้บริการสาธารณะของภาครัฐเกิดการชะลอการดำเนินการ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้ในหลายกรณี เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายที่ดิน การนัดตรวจหมอนที่โรงพยาบาล การยื่นขอใบอนุญาตต่างๆ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบผลดีและผลเสียข้างต้น พบว่า การเพิ่มวันหยุด 1 วันจะมีผลดีต่อเศรษฐกิจ 2,923 ล้านบาท

ทั้งนี้ ข้อสังเกตจากคณะผู้วิจัยในการวิเคราะห์ข้างต้น มี 2 ประการที่สำคัญ คือ

ประการที่ 1 ผลกระทบสุทธิที่เป็นบวก มีผลกระทบภายในที่สำคัญด้านการกระจายด้วย (distribution effect) โดยธุรกิจที่ได้รับประโยชน์จะเป็นธุรกิจภาคท่องเที่ยว ในขณะที่ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบจะเป็นธุรกิจภาคการผลิต และธุรกิจที่ต้องติดต่อประสานงานกับภาครัฐ

ประการที่ 2 หากพิจารณาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนไทยพบว่ามีการเดินทางไปต่างประเทศเฉลี่ย 6 ครั้งแบ่งเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน 4 ครั้งและเพื่อทำธุรกิจ 2 ครั้งหากตีความว่าวันหยุดยาวคือจำนวนวันที่พักผ่อนยาวมากกว่า 4 วันขึ้นไปจะพบว่าใน 1 ปีจะมีวันหยุดยาวเทียบเท่ากับ 3 ช่วงทำให้การดึงเอานักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางจากต่างประเทศมาท่องเที่ยวในไทยจะทำได้มากที่สุด 1-2 ครั้งเท่านั้น

2) โครงการรถเก่าแลกรถใหม่ (เป็นข้อเสนอของภาคเอกชน แต่ไม่ควรดำเนินการ)

ข้อเสนอโครงการรถเก่าแลกรถใหม่ เน้นกลุ่มเป้าหมายที่รถเก่าที่อายุมากกว่า 15 ปี โดยการนำรถเก่ามาแลกซื้อรถใหม่นั้น ภาคธุรกิจเสนอให้ภาครัฐคืนภาษีนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาไม่เกินร้อยละ 3 ของมูลค่ารถยนต์ใหม่ แต่กำหนดเพดานสูงสุดของการคืนเงินเกิน 100,000 บาท โดยกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจซึ่งคาดว่าจะมีแรงงานที่ได้รับประโยชน์ไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน และการลดมลพิษ เนื่องจากรถเก่าเป็นหนึ่งในสาเหตุที่เกิดมลภาวะ PM 2.5

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทฤษฎีภูมิเพื่อประเมินนโยบาย และมีความเห็นต่อโครงการดังกล่าว ดังนี้

ประการแรก ก็คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจจะเกิดในระดับที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากข้อมูลสถิติจากกรมการขนส่งพบว่ารถที่มีอายุเกิน 16 ปีมีจำนวน 7.1 ล้านคัน ทำให้โครงการนี้มีความเป็นไปได้ที่จะต้องใช้งบประมาณสูงถึง 7.1 แสนล้านบาท หรือ กำหนดงบประมาณที่จำกัดลง แต่เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระตุ้นเศรษฐกิจเนื่องจากความครอบคลุมของนโยบายจะไปไม่ถึงรถเก่าทุกคัน

ประการที่สอง ก็คือ ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ พบว่าตลาดสินค้าคงทนเริ่มฟื้นตัวกลับมาแล้ว ทำให้นโยบายนี้ไม่ควรดำเนินการ และเป็นหน้าที่ของภาคธุรกิจที่จะจัดแคมเปญในการกระตุ้นการบริโภคสินค้าเองได้

ประการที่สาม คือ ผลการสืบค้นวรรณกรรมที่มีโครงการที่คล้ายคลึงกันในอดีต จะพบว่า บทเรียนจากโครงการรถคันแรก สามารถนำมาใช้ในการเตือนโครงการกระตุ้นในลักษณะนี้ได้ดี กล่าวคือ ความต้องการซื้อรถยนต์ จะไม่ใช่สินค้าที่บริโภคแล้วหมดไป นั่นคือ การกระตุ้นให้ซื้อเพิ่มมากขึ้นจะไม่ได้มีผลโดยมากที่จะทำให้คนเพิ่มการซื้อจาก 1 คันเป็น 2-3 คัน แต่โดยมากจะเป็นการเลื่อนการซื้อให้เร็วมากขึ้นแทน ซึ่งหากเป็นกรณีนี้ผู้ซื้อยังไม่มีความพร้อมก็จะเกิดความเสียดกับผู้ซื้อมากขึ้น

ประการที่สี่ โครงการในลักษณะนี้จะมีมิติความเหลื่อมล้ำ โดยคนที่ฐานภาษีสูงกว่าจะได้เปรียบคนที่ไม่เสียภาษีที่จะไม่ได้ประโยชน์จากโครงการ และหากมีการดำเนินการจริงในภาคปฏิบัติควรจะต้องผนวกจุดเด่นที่มีอยู่ของข้อเสนอ นั่นก็คือ การลดมลพิษ ให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การเสนอให้โครงการใช้ได้เฉพาะกับรถยนต์มาตรฐานยูโร 5 หรือ รถยนต์ไฟฟ้าเท่านั้น เป็นต้น

3) มาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์ (เป็นข้อเสนอของภาคเอกชน แต่ควรดำเนินการเพียงบางส่วน)

ตัวแทนภาคอสังหาริมทรัพย์ได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีนี่เพื่อแนะแนวทางหรือมาตรการช่วยเหลือธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยเพื่อการฟื้นฟูจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยข้อเสนอของกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์สามารถสรุปข้อเสนอที่สำคัญทั้งหมดได้ดังนี้

ตารางที่ 16: สรุปข้อเสนอของตัวแทนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ต่อนายกรัฐมนตรี

มาตรการ	กฎระเบียบเดิม	ข้อเสนอใหม่
มาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์		
1. มาตรการ LTV	- ควบคุมการปล่อยสินเชื่อบ้านหลังที่สองเป็นต้นไป มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ เม.ย. 63	- ขอยกเลิกหรือเลื่อนการบังคับใช้ ออกไป
2. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	- เริ่มเก็บตั้งแต่ปี 2563 และจะเก็บเต็มอัตราหลังหมดระยะลดหย่อน 3 ปี (เริ่มปี 2566)	- ขอเลื่อนการจัดเก็บออกไปอย่างไม่มีกำหนดจนกว่าตลาดอสังหาริมทรัพย์ฟื้นตัว
3. โครงการที่อยู่อาศัย BOI	- แนวราบราคารวมที่ดินไม่เกิน 1.2 ล้านบาท ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และไม่เกิน 1 ล้านบาท ในเขตพื้นที่อื่น ๆ จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี	- ขยายเพดานราคาขึ้นเป็น 1.8 ล้านบาทหรือมากกว่านั้น
4. กฎหมายการจัดสรรที่ดิน	- บ้านแฝดต้องมีพื้นที่ขั้นต่ำ 35 ตร.ว. - บ้านเดี่ยวต้องมีพื้นที่ขั้นต่ำ 50 ตร.ว.	- บ้านแฝดลดเหลือ 30 ตร.ว. - บ้านเดี่ยวลดเหลือ 40 ตร.ว.
5. การยื่น EIA	- โครงการบ้านจัดสรรขนาดเกิน 100 ไร่ หรือ 500 แปลง ต้องยื่น EIA - โครงการอาคารชุดจำนวนเกิน 79 ยูนิต ต้องยื่น EIA	- ปรับขนาดโครงการบ้านจัดสรรเป็น 200 ไร่ หรือ 1,000 แปลง - ปรับจำนวนอาคารชุดเป็น 240 ยูนิต
6. การปรับผังเมือง	- กรมธนารักษ์และการเคหะมีสิทธิพัฒนาพื้นที่สีน้ำเงิน	- เอกชนมีสิทธิพัฒนาพื้นที่สีน้ำเงิน
มาตรการกระตุ้นผู้บริโภคทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ		
1. การลดค่าธรรมเนียมการโอนและจดจำนอง	- ให้สิทธิเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ ไม่เกิน 3 ล้านบาท - สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2563	- ขยายเพดานราคาเป็น 5 ล้านบาทหรือมากกว่า - ขยายออกไปอีก 6 เดือน หรือ 1 ปี
2. กฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ระยะยาว	- เช่าได้ถึง 30 ปี - ได้เฉพาะเขตพื้นที่ที่กฎหมายกำหนด	- ขยายระยะเวลาออกเป็น 50 ปี - ใช้ได้ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

มาตรการ	กฎระเบียบเดิม	ข้อเสนอใหม่
3. การถือครองอสังหาฯ โดยชาวต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - ถือครองได้สัดส่วนร้อยละ 49 ของพื้นที่ที่ขายในโครงการ - สัดส่วนต่อพื้นที่ที่ขายในโครงการ - ชาวต่างชาติไม่สามารถถือครองกรรมสิทธิ์แนวราบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเพิ่มสัดส่วนโควตา - ปรับสัดส่วนเป็นต่อจำนวนยูนิตรวมทุกโครงการในโซนนั้นๆ - ชาวต่างชาติสามารถถือครองกรรมสิทธิ์แนวราบได้
4. วีซ่าระยะยาวสำหรับชาวต่างชาติที่ซื้อหรือเช่าระยะยาวอสังหาฯ ไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะวีซ่า 1 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> - ขยายออกเป็น 5 ปี หรือ 10 ปี หรือตามมูลค่าอสังหาฯ

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

จากข้อเสนอของผู้ประกอบการด้านอสังหาริมทรัพย์เพื่อหวังให้รัฐบาลกระตุ้นตลาดทางอ้อมจากทั้งฝั่งผู้บริโภคภายในและภายนอกประเทศ ควรได้รับการพิจารณาเป็นรายประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ในเชิงวิชาการ การบังคับใช้ LTV เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพของตลาดในระยะยาว ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้คงไว้ ทั้งนี้ ในแง่ทางปฏิบัติ ธปท. สามารถยืดหยุ่นหลักเกณฑ์สำคัญลงได้เพิ่มเติม ซึ่งมีแนวโน้มที่กฎเกณฑ์ต่างๆ จะผ่อนคลายลง เมื่อธปท. เห็นสภาพจังหวะของตลาดที่เหมาะสม

ประเด็นที่ 2 การผลักดันแคมเปญไทยแลนด์บ้านหลังที่สองที่อาศัยมาตรการเพื่อส่งเสริมให้ชาวต่างชาติครอบครองอสังหาฯ ของไทยได้สะดวกมากขึ้น จะช่วยลดซับซัฟหลายคงเหลือสะสมที่อยู่ในตลาด เช่น การขอให้รัฐให้วีซ่าระยะยาวกับต่างชาติที่ซื้ออสังหาฯ การเพิ่มโควตาถือครองกรรมสิทธิ์คอนโดมิเนียมได้มากกว่า 49% ต่อโครงการ และการขยายสิทธิการเช่ายาวๆเกิน 30 ปี เป็นต้น ซึ่งการผลักดันนี้เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม เนื่องจากสังคมไทยเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย และกำลังซื้อจากกลุ่มผู้ที่มีศักยภาพในการมีที่อยู่อาศัยเริ่มลดลง จึงทำให้อุปสงค์ของต่างชาติสามารถเข้ามาทดแทนในตรงนี้ได้ แต่ต้องเป็นการเพิ่มอุปสงค์ในระดับที่เหมาะสม ไม่ปล่อยให้อุปสงค์เพิ่มสูงมากจนกระทบกับสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยของคนไทยมากจนเกินไป

ประเด็นที่ 3 มาตรการขยายเพดานราคาบ้านจากมาตรการลดค่าโอน-จดจำนองที่อยู่อาศัย 0.01% ที่เลือกใช้แค่กลุ่มบ้านราคาต่ำกว่า 3 ล้านบาท มาสู่การเอื้อประโยชน์ต่อบ้านทุกระดับราคาหรืออย่างน้อยครอบคลุมกลุ่มบ้านราคา 3-5 ล้านบาท ซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุด รวมทั้งการเลื่อนการบังคับใช้ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง นั้น มีความน่ากังวลในด้านความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากเป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่มีฐานะปานกลางและร่ำรวย และเป็นการกระตุ้นกำลังซื้อที่แลงมาด้วยการสูญเสียโอกาสการจัดเก็บรายได้ทางภาษี นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด คือ กลุ่มผู้ประกอบการซึ่งมีสต็อกเหลือขาย เพราะมาตรการนี้ไม่สามารถจูงใจให้เกิดการพัฒนาโครงการใหม่ แต่เป็นเพื่อลดซับซัฟที่เคยมียู่งก่อนเท่านั้น

ประเด็นที่ 4 การผ่อนปรนเกณฑ์การยื่นหรือการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และการปรับเปลี่ยนผังเมืองเพื่อเปิดพื้นที่สีน้ำเงินของรัฐ การผ่อนปรนเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิชุมชน อีกทั้งยังเป็นนโยบายที่จะส่งผลกระทบในระยะยาว จึงไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในระยะสั้น สำหรับพื้นที่สีน้ำเงินของภาครัฐมีความเสี่ยงว่าการจัดสรรสัมประทานจะเอื้อประโยชน์ให้กับภาคธุรกิจมากกว่าที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มีรายได้น้อยได้จริง ทั้งนี้ หัวใจสำคัญจะอยู่ที่การพัฒนากระบวนการแข่งขันเพื่อให้ได้สัมปทานเสียแทนกระบวนการที่โปร่งใสทำให้การปรับผังเมืองนำไปสู่การสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากกลไกดังกล่าวเป็นลักษณะการดำเนินการคล้ายกับรูปแบบ Public-Private Partnership ที่มีประสิทธิภาพกว่าการดำเนินการเองโดยภาครัฐ

ประเด็นที่ 5 การขอขยายเงื่อนไขการเข้ารับสิทธิพิเศษในโครงการส่งเสริมกิจการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้รายได้น้อยของ BOI และการปรับมาตรฐานกฎหมายการจัดสรรที่ดิน เป็นมาตรการที่นำเสนอจากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจริงของภาคธุรกิจ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่เป็นอุปสรรคทำให้การดำเนินธุรกิจไม่มีประสิทธิภาพ การปรับเงื่อนไขจึงมีความเหมาะสม โดยผู้กำหนดนโยบายควรจะต้องมีการประเมินผลกระทบ Regulatory Impact Assessment ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนกฎหมายดังกล่าว

4) การให้เงินอุดหนุนนายจ้างเพื่อรักษาระดับการจ้างงาน (ควรดำเนินการ)

มาตรการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากวิกฤต COVID-19 ของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกิดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือธุรกิจที่ได้รับความเดือดร้อน โดยมีเป้าหมายเพื่อพยายามลดจำนวนผู้ตกงานจากวิกฤตในครั้งนี้ให้มีจำนวนน้อยที่สุด และหนึ่งในมาตรการดังกล่าว คือ การที่ภาครัฐเข้าไปช่วยจ่ายเงินเดือน (Job Retention Scheme) หรือค่าจ้างให้กับแรงงานในองค์กรธุรกิจต่างๆ ในระยะสั้น เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถจ้างแรงงานต่อไปได้โดยไม่ต้องลดการจ้างงาน เช่น ประเทศสิงคโปร์ออกมาตรการจ่ายเงินเดือนให้แรงงานที่ได้รับผลกระทบร้อยละ 25-75 ของเงินเดือน ระยะเวลา 9 เดือน และสหราชอาณาจักรจ่ายเงินร้อยละ 80 ของเงินเดือน ระยะเวลา 3 เดือน เป็นต้น

รูปธรรมของการประยุกต์ใช้มาตรการนี้ ต้องอาศัยการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของธุรกิจในช่วงก่อนปีโควิด และในช่วงปีโควิด เช่น การเทียบภาษีที่เสียกับภาครัฐในช่วงปี 2562 เทียบกับปี 2563 และให้เงินสนับสนุนโดยอ้างอิงกับผลกระทบดังกล่าว

5) การสนับสนุนการจ้างแรงงานรายชั่วโมง (ควรดำเนินการ)

ผลกระทบของโควิด-19 ทำให้ธุรกิจหลายประเภทไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ทั้งผลประกอบการที่ลดลง ผลกระทบต่อฐานะทางการเงินและสภาพคล่องของธุรกิจ จนในที่สุดผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้หลายธุรกิจต้องปิดตัวลงหรือลดการจ้างงานทำให้การว่างงานโดยรวมเพิ่มขึ้น

หลายธุรกิจต่างปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้ ทั้งมีการลดการจ้างงานแรงงานที่มีอายุน้อย 1-2 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีค่าชดเชยต่ำ ลดการจ้างงานแรงงานสูงอายุด้วยการผลักดันให้เข้าร่วมโครงการ Early Retirement ลดการจ้างแรงงานจบใหม่ รวมไปถึงลดการจ้างแรงงานคนพิการ ตลอดจนปรับเปลี่ยนการจ้างงานแรงงานเต็มเวลาเป็นการจ้างงานชั่วคราวหรือการเพิ่มแรงงานประเภทจ้างงานรายชั่วโมงมากขึ้น

เพื่อให้ธุรกิจที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินจนไม่สามารถจ้างแรงงานได้เต็มเวลายังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการจ้างงานชั่วคราว (Part-Time) และการจ้างงานยืดหยุ่นรายชั่วโมงควบคู่ไปกับการขยายสิทธิความคุ้มครองประกันสังคมครอบคลุมการจ้างงานชั่วคราว โดยเริ่มดำเนินการในธุรกิจการค้าและบริการก่อน จากนั้นจึงขยายผลไปยังธุรกิจสาขาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยรักษาระดับการจ้างงานของประเทศไทยไว้และบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้

6) สนับสนุนการสร้างตลาดนัดสี่มุมเมือง (ควรดำเนินการ)

จากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้มีคนว่างงาน/เสมือนว่างงานเป็นจำนวนมาก ทางออกหนึ่งคือการสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน โดยเฉพาะการทำมาค้าขายในกลุ่มชุมชน อันจะช่วยให้คนในชุมชนมีงานทำและสร้างรายได้ในช่วงวิกฤติ ส่งผลให้สามารถช่วยลดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับหนึ่ง

จากการสำรวจ พบว่า ตลาดนัดแต่ละแห่งสามารถสร้างรายได้ในระดับ 10-50 ล้านบาทต่อปี ขณะที่ตลาดนัดในไทยที่ได้รับการรับรองมีจำนวน 1,730 แห่ง ซึ่งหากเทียบกับการขยันทัวของประชากร และความสามารถในการผลักดันของภาครัฐจะพบว่าตลาดนัดในไทยน่าจะขยายตัวได้อีกประมาณร้อยละ 2.45 หรือ 42 แห่ง ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ 420-2,100 ล้านบาท และยังพบว่า ร้อยละ 50 เป็นรายได้ที่สร้างให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

7) การกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้ลอตเตอรี่ใบเสร็จ (ควรทดลองก่อนดำเนินการ)

ด้วยเศรษฐกิจของไทยมีธุรกิจที่อยู่นอกระบบภาษีเป็นจำนวนมาก จึงมีแนวคิดที่จะดึงธุรกิจร้านค้าต่างๆเข้ามาอยู่ในระบบภาษีมากขึ้นโดยในกรอบวิถีชีวิตของคนไทย การสร้างแรงจูงใจโดยวิธีลอตเตอรี่ใบเสร็จ (Lottery receipt) อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยดึงธุรกิจที่อยู่นอกระบบเข้ามาในฐานภาษี และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตขึ้นได้

ผลการศึกษากรณีศึกษาของต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งมีการดำเนินการหลายประเทศ พบว่ามีรูปแบบการดำเนินการที่แตกต่างกันไป ทั้งในรูปแบบจำนวนสิทธิที่ได้รับต่อใบเสร็จ จนกระทั่ง

ถึงรูปแบบความถี่ในการออกรางวัล ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการจับจ่ายของประชาชนที่แตกต่างกันไป และทำให้เกิดผลดีและผลเสียที่แตกต่างกัน

สำหรับประเทศไทย การดำเนินการจะต้องพิจารณารูปแบบที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาการแยกใบเสร็จ การกำหนดสิทธิที่ต้องคำนึงถึงความได้เปรียบของคนที่มีฐานะและร้านค้าขนาดใหญ่ ความถี่ที่เหมาะสมกับการจัดการเก็บภาษี และการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้อื้ออานวยให้เกิดความเป็นธรรมต่อทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย

ท้ายที่สุด บทเรียนอย่างต่างประเทศยังไม่พบว่าการกระตุ้นในลักษณะนี้จะสามารถสร้างรายได้ให้กับภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญ ความเหลื่อมล้ำระหว่างร้านค้าขนาดใหญ่กับร้านค้าขนาดเล็กเกิดขึ้นเพราะมีต้นทุนคงที่ในการจัดระบบและทำบัญชี ในขณะที่การกระตุ้นการบริโภคในลักษณะนี้มักจะมีข้อครหาในเรื่องของการชักจูงให้คนติดการพนันมากขึ้น

3. มาตรการทางด้านสังคม

มาตรการทางด้านสังคมในช่วงโควิด-19 ยังไม่พบว่ามีโครงการที่โดดเด่น หรือ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมอย่างเข้มข้น ทำให้เกิดช่องว่างในการออกมาตรการทางสังคมอยู่พอสมควร ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ขาดการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางอย่างเฉพาะเจาะจงที่ครอบคลุมและเพียงพอ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า จุดด้อยจะอยู่ที่มาตรการทางด้านสังคมที่ไม่มีการมุ่งเน้นช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางที่เยาะเย้ยพอและชัดเจนเพียงพอ เสมือนว่าเป็นเพียงกลุ่มทางเศรษฐกิจทั่วไปที่ได้รับการช่วยเหลือตามมาตรฐาน

ตัวอย่างเช่น การสนับสนุนกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุของภาครัฐ ภายใต้โครงการเดบิเงินให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นมาตรการเยียวยาสำหรับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 3 ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เดือน เมษายน 2564 ได้กำหนดความช่วยเหลือที่ 200 บาทต่อเดือน และเริ่มให้ตั้งแต่เดือน กรกฎาคมจนถึงธันวาคม 2564 เป็นโครงการที่ดีในแง่ของการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางแบบเฉพาะเจาะจง แต่ปริมาณเงินที่ให้อย่างไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้น

ภาครัฐควรที่จะต้องพิจารณากลุ่มเปราะบางที่ได้ถูกระบุเอาไว้ในรายงานนี้ เป็นฐานในการให้ความช่วยเหลือ และกำหนดรูปแบบโครงการช่วยเหลือที่เพียงพอ มีการแบ่งภาระการช่วยเหลือที่เหมาะสมระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน (ภาคเอกชนควรจะเข้ามาร่วมรับผิดชอบในส่วนของตนเองด้วย เช่น การให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว เป็นต้น) และการให้ความช่วยเหลือที่ทันต่อสถานการณ์อย่างเหมาะสม

สำหรับแรงงานต่างด้าว การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนต้องมีการทำระบบทะเบียนที่สามารถติดตามการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวทั่วประเทศให้ได้ ซึ่งถ้าผูกเป็นเงื่อนไขกับการช่วยเหลือจากภาครัฐจะช่วยให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้จริงในภาคปฏิบัติ

3.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาการกักตุนสินค้าและปัญหาการขาดแคลนสินค้า

เมื่อพิจารณาหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และบทเรียนการรับมือของต่างประเทศ พบว่า แนวทางในการจัดการกับปัญหาการกักตุนสินค้าและปัญหาการขาดแคลนสินค้าในช่วงวิกฤติ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย

ขั้นตอนที่หนึ่ง การกำหนดขอบเขต ชนิดและประเภทของสินค้าที่จะเข้ามาดูแล โดยภาครัฐสามารถที่จะเลือกเข้ามาดูแลสินค้าทุกประเภท หรือ เลือกเฉพาะกลุ่มสินค้าที่สำคัญบางประเภทเท่านั้น ตัวอย่างเช่น รัฐนิวเจอร์ซีย์ กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ขายที่ขายสินค้าและบริการสูงเกินกว่าร้อยละ 10 ของราคาสินค้าก่อนช่วงวิกฤติ เป็นกรณีของการที่ภาครัฐเข้ามาดูแลทุกประเภท ในขณะที่ รัฐฟลอริดา กำหนดกลุ่มสินค้าที่ควบคุมราคา คือ สินค้าจำเป็นในครัวเรือน ค่าเช่า น้ำมัน เป็นต้น

ขั้นตอนที่สอง การกำหนดรูปแบบในการเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาด มีอยู่ 2 รูปแบบใหญ่ คือ 1) การกำหนดเพดานราคา (รวมถึงการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม) และ 2) การเข้ามาผลิตสินค้าบริการ หรือจัดหาสินค้าและบริการเองโดยภาครัฐ โดยในรูปแบบแรกนั้น จะส่งผลกระทบต่อที่สำคัญ คือ ทำให้สินค้าขาดแคลนเนื่องจากระดับราคาที่ถูกลงต่ำกว่าดุลยภาพ และนำไปสู่ปัญหาการค้าขายกันในตลาดมืด นั่นคือปัญหาการขาดแคลนสินค้าและการกักตุนสินค้าอาจจะยังคงมีอยู่ในวงกว้าง และต้องพึ่งพาการตรวจตราจากภาครัฐในการจัดการกับการค้าขายเกินราคาตลาด รูปแบบที่สอง จะต้องอาศัยความสามารถของภาครัฐในการเข้ามาดำเนินการจัดการโดยตรงเพื่อเพิ่มปริมาณสินค้าและกระจายสินค้าให้เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งการเพิ่มปริมาณสินค้าเข้าไปในตลาดจะช่วยให้ปัญหาการขาดแคลนสินค้าบรรเทาลงได้อย่างมาก ทำให้ผู้คนและธุรกิจไม่มีความกังวลใจในการกักตุนสินค้า จึงเป็นทางออกที่เหมาะสม ทั้งนี้ เงื่อนไขสำคัญที่จะประสบความสำเร็จคือ ภาครัฐจะต้องมีความสามารถในการจัดการที่ดี มีความโปร่งใสในการทำงาน มิฉะนั้นก็อาจจะเกิดปัญหาการได้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น รวมไปถึงกลไกการบริหารจัดการที่อาจจะไม่มีความเหมาะสม เกิดเป็นต้นทุนกับผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วมากขึ้นไปอีก

ในการนี้ เพื่อให้เกิดการกระจายสินค้าจำเป็นและการเข้าถึงสินค้าจำเป็นอย่างทั่วถึง บทความชิ้นนี้จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ

1. การบังคับใช้การคุมราคาสินค้าของกระทรวงพาณิชย์ จะต้องมี การบังคับใช้จริง และมีบทลงโทษอย่างสมเหตุสมผลโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ เพื่อป้องกันการฉวยโอกาสแสวงหากำไรในช่วงวิกฤติการณ์ โดย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการดำเนินงานเชิงรุก และเปิดช่องทางสำหรับให้ประชาชนร้องเรียนกรณีที่เกิดการพบเจอ เพื่อนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายต่อไป

2. การรายงานข่าว หรือให้ข้อมูล ทั้งภาครัฐและสื่อต่างๆ จะต้องไม่สร้างความตื่นตระหนกแก่ประชาชน ไม่ควรรายงานข่าวหรือให้ข้อมูลที่ถูกเติมแต่งจนเกินจริง และหากเป็นกรณีที่เกิดความรุนแรงมาก ภาครัฐจำเป็นต้องมีกลไกรองรับความตื่นตระหนกของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การแย่งชิงและกักตุนสินค้า

3. หน่วยงานภาครัฐควรมีกลไกรองรับความต้องการสินค้าจำเป็นที่จะขยายตัวสูงขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์ โดยหน่วยงานภาครัฐควรประสานงานขอความร่วมมือ หรือจัดทำข้อตกลงกับภาคธุรกิจ ในการควบคุมการกระจายสินค้าจำเป็นและการเข้าถึงสินค้าจำเป็นให้เกิดความทั่วถึง ไม่มีการกักตุนสินค้าเกิดขึ้น โดยอาจอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการรักษาเพดานสินค้าจำเป็นบางประเภทที่ไม่สามารถผลิตได้มากเท่าความต้องการของประชาชน

4. เพื่อรองรับกรณีประชาชนที่มีรายได้น้อย หรือไม่สามารถเข้าถึงช่องทางจำหน่ายสินค้าได้อย่างสะดวก ภาครัฐควรใช้ช่องทางออนไลน์อย่างพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ในการสนับสนุนให้เกิดการกระจายสินค้าจำเป็นและการเข้าถึงสินค้าจำเป็นแก่ประชาชนกลุ่มนี้ ซึ่งภาครัฐอาจเข้ามามีส่วนในการดำเนินการด้วยตนเอง หรืออาจร่วมมือกับภาคเอกชน

3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาข่าวปลอมและขบวนการหลอกลวง

เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องได้ คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ

1. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมจะต้องรายงานข้อมูลข่าวสาร และช่วยตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน ถูกต้อง และเป็นกลาง มุ่งเน้นวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเป็นสำคัญ โดยไม่มีนัยอื่นแอบแฝง เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมเป็นที่พึ่งในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และให้ความเชื่อมั่นในข้อมูลดังกล่าว

2. ภาครัฐจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแก่ประชาชน รวมถึงจะต้องมีการออกแบบเว็บไซต์ดังกล่าวให้ประชาชนสามารถใช้งานตรวจสอบหรือค้นหาข้อมูลต่างๆ ได้โดยง่าย และรวดเร็ว

3. ภาครัฐจะต้องมีการดำเนินการเชิงรุก เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากมิจฉาชีพ โดยมีการดำเนินการจับกุมหรือลงโทษเชิงรุก แก่กรณีการแสวงหาประโยชน์จากการแพร่ระบาด เช่น การกักตุนหน้ากากอนามัย การขึ้นราคาหน้ากากอนามัย การนำหน้ากากอนามัยใช้แล้วมาขายซ้ำ รวมถึงกลุ่มมิจฉาชีพที่ดำเนินการ เช่น การสร้างเว็บไซต์ธนาคารปลอม หรือการแอบอ้างต่างๆ

3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาอาชญากรรมจากความเกลียดชัง

เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจากความเกลียดชัง คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ

1. สื่อกระแสหลักควรหยุดสร้างความหวาดกลัวเรื่องการแพร่กระจายโรค หยุดสร้างความหวาดกลัวต่อ Super Spreader เพื่อมิให้เกิดการขยายตัวของประชาชนในวงกว้างผ่านสื่อทางโซเชียล แต่ควรเปลี่ยนมาสร้างความเชื่อมั่น ว่ารัฐสามารถควบคุมความเสี่ยงได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการหวาดวิตกในลักษณะของ Spillover Effect ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง

2. ภาครัฐควรสร้างความเชื่อมั่นกับกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงกับโรค ว่าการเปิดเผยข้อมูลเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อใช้ในการรับมือและป้องกันการแพร่ระบาด และสร้างความเชื่อมั่นกับกลุ่มคนปกติซึ่งไม่เกี่ยวข้อง ว่ากลุ่มคนที่ติดโรคมียาซึ่งซึ่งน่ารังเกียจ ไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์จนเกินเหตุ และภาครัฐสามารถควบคุมการแพร่กระจายได้

3. ในกลุ่มคนทั่วไป กลุ่มคนที่มีความเสี่ยงควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการควบคุมโรค เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดที่จะเกิดจากการปกปิดข้อมูล ส่วนกลุ่มคนปกติซึ่งไม่เกี่ยวข้องใดๆ ควรใช้วิจารณญาณในการรับข้อมูล ไม่ควรหวาดวิตกจนเกินขอบเขต และควรวิพากษ์วิจารณ์ข่าวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้ออย่างเห็นอกเห็นใจ ไม่วิพากษ์วิจารณ์เกินเลยจนเกิด Hate Crime ขึ้น

3.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาการไม่ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐด้วยเหตุจำเป็น

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอเพิ่มเติม คือ

1. ภาครัฐจะต้องสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชน ว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยง โดยภาครัฐจะต้องมีบทลงโทษอย่างสมเหตุสมผลต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนในการก่อให้เกิดการระบาด เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าภาครัฐมิได้เลือกปฏิบัติ รวมถึงจะต้องแสดงความโปร่งใสในการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลผ่านแอปพลิเคชันจัดเก็บตำแหน่ง ที่ประชาชนจำนวนมากไม่ให้ความร่วมมือ เพราะกังวลต่อความโปร่งใสของการนำข้อมูลไปใช้งานของภาครัฐ

2. ภาครัฐจะต้องมีมาตรการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติตามหรือสนับสนุนการปฏิบัติตาม เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคส่วนธุรกิจ ปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น การช่วยอุดหนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการหยุดกิจการ เป็นต้น

3. ภาครัฐจะต้องมีมาตรการรองรับข้อจำกัดของกฎระเบียบที่ได้บังคับใช้ เนื่องจากจะมีประชาชนเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรการได้เพราะข้อจำกัดต่างๆ ตัวอย่างเช่น ควรมีมาตรการอุดหนุนค่า

ครองชีพ หรือรายได้จากการไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ ควรมีมาตรการรองรับการขนส่งสาธารณะในช่วงเวลาเร่งด่วน โดยการอุดหนุนให้เกิดการเพิ่มจำนวนรอบในระบบขนส่งสาธารณะ หรือการเหลื่อมเวลาทำงานในส่วนขององค์กรภาครัฐ เพื่อลดความหนาแน่น ทั้งในส่วนของการใช้พื้นที่และระบบขนส่ง

3.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาการฆ่าตัวตาย

การเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายจากเหตุผลเรื่องสถานการณ์โควิด-19 กำลังอยู่ในช่วง early phase แต่ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว โดยเฉพาะจาก Social media อาจส่งผลให้ peak มาเร็วกว่าเดิม จำเป็นต้องออกมาตรการเพื่อเฝ้าระวัง นอกจากนี้ ช่วงการใช้นโยบายช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจต่างๆ และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในอนาคตอันใกล้จำเป็นต้องระวังคนตกหล่นเช่นกัน เนื่องจากอาจนำพาใครบางคนไปสู่การฆ่าตัวตายได้

3.7 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาขยะหน้ากากอนามัย

ประเทศไทยควรใช้มาตรการเชิงรุกที่เข้มข้นขึ้น โดยประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมืออย่างจริงจังให้คนคัดแยกและทิ้งหน้ากากอนามัยให้ถูกวิธี รวมทั้งจัดตั้งถังขยะติดเชื้อให้เพียงพอ นอกจากนี้ ควรใช้สื่อในการรณรงค์ที่มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงคนจำนวนมาก ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนทั่วไปช่วยกันแยกหน้ากากอนามัยใช้แล้วออกจากขยะครัวเรือนประเภทอื่น พร้อมทั้งพับหน้ากากอนามัย ใส่ถุงที่ปิดสนิท มัดปากถุงให้แน่น และเขียนหรือติดหน้าถุงว่า “หน้ากากอนามัย” เพื่อให้รถเก็บขยะมูลฝอยของสำนักงานเขต (พื้นที่กรุงเทพมหานคร) หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บขนไปกำจัดอย่างถูกวิธีต่อไป สำหรับถังรองรับหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว (ถังสีแดง) ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มจำนวนถังสีแดง และควรเลือกจุดตั้งถังที่สะดวกสำหรับประชาชน เป็นสถานที่ที่คนทั่วไปต้องไปหรือผ่านอยู่แล้ว เพื่อไม่ต้องเพิ่มภาระหรือต้นทุนให้กับประชาชนในการนำขยะหน้ากากอนามัยไปทิ้ง ในส่วนของหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน สถานประกอบการและอาคารชุดจำเป็นต้องจัดให้มีถังขยะสำหรับทิ้งหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วโดยเฉพาะ และติดสัญลักษณ์รูปภาพข้อความที่สื่อถึงหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว ควรวางไว้ในจุดรวบรวมที่สามารถเห็นได้ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการทิ้งหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วในองค์กรต่อเนื่อง สื่อสารเกี่ยวกับจุดที่ตั้งถังขยะ และแสดงแผนผังหรือรูปภาพแสดงวิธีการทิ้งที่ถูกต้องไว้บริเวณที่ตั้งถังขยะ

สำหรับประชาชนทั่วไปที่ยังไม่ได้ป่วยจากโรคโควิด-19 ทางภาครัฐสามารถรณรงค์ให้คนเหล่านี้หันมาใช้หน้ากากผ้าที่สามารถใช้ซ้ำได้ ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะหน้ากากอนามัย รวมถึงลดภาระของระบบเก็บขนและกำจัดขยะติดเชื้อไปได้มาก

3.8 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาขยะ Delivery

ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะจากฟู้ดเดลิเวอรีได้โดยใช้ 2 แนวทาง คือ “ลด” และ “คัดแยก” สำหรับแนวทางที่หนึ่ง “ลด” คือประชาชนในฐานะผู้บริโภคสามารถช่วยลดขยะพลาสติกโดยการปฏิเสธที่จะรับซองส้อม หรือหลอดพลาสติกเวลาที่สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน โดยหันมาใช้อุปกรณ์ที่สามารถใช้ซ้ำได้แทน โดยผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรีควรอำนวยความสะดวกโดยการเพิ่มทางเลือกในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน โดยเปิดให้ผู้สั่งอาหารสามารถระบุว่าจะรับหรือไม่รับซอง ส้อม หรือหลอดพลาสติก หรือสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ต้องการ

สำหรับแนวทางที่สอง ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงบรรจุภัณฑ์หรือภาชนะพลาสติกได้ สิ่งสำคัญที่ผู้บริโภคควรทำคือการ “คัดแยก” บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ใช้แล้ว โดยแยกขยะประเภทเศษอาหารออกไป ล้างทำความสะอาดบรรจุภัณฑ์ ทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วจึงรวบรวมขยะพลาสติกเหล่านี้ไปทิ้งในจุด Drop-off point สำหรับขยะพลาสติกเพื่อเข้าร่วมโครงการ “ส่งพลาสติกกลับบ้าน” ซึ่งการคัดแยกดังกล่าวจะช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกที่ถูกส่งไปฝังกลบและเพิ่มการนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ผ่านกระบวนการ Recycle หรือ Upcycle ของบริษัทเอกชน และเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) สามารถเกิดขึ้นได้จริง

3.9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาการปกป้องผู้ใช้เบาะแส

การแจ้งเบาะแสก็เป็นเหมือนดาบสองคม บางครั้งบางครั้งอาจมีเจตนาไม่สุจริตให้ข้อมูลเพื่อกลั่นแกล้งหรือสร้างความปั่นป่วนในสังคม กรณีเฟคนิวส์เองก็เป็นตัวอย่างที่ปรากฏออกมาให้เห็นว่ามีผู้ไม่หวังดีที่ประสงค์จะสร้างความไม่สงบในสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้น หน่วยงานยุติธรรมจะต้องประเมินให้ได้จนแน่ชัดเสียก่อนว่าผู้แจ้งเบาะแสนั้น 1) เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลที่ต้องอยู่แล้วหรือไม่ หรือ 2) เป็นกลุ่มที่เชื่อว่าข้อมูลที่ตนมีนั้นถูกต้องจริงๆ แต่เป็นข้อมูลเท็จ หรือ 3) เป็นกลุ่มที่มีเจตนาไม่สุจริตแต่แรกและให้ข้อมูลเท็จ เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ กลุ่มแรกและกลุ่มที่สองไม่สมควรต้องได้รับโทษตาม พรบ. คอมพิวเตอร์ แต่อย่างใด เพราะเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตและมีเหตุอันควรเชื่อ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ารัฐต้องมีมาตรการที่สำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการแจ้งเบาะแส พรบ. คอมพิวเตอร์ และการแจ้งเบาะแส โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. องค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลความลับที่ได้รับความคุ้มครองปราศจากการบังคับใช้ พรบ. คอมพิวเตอร์ พิจารณาถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลที่เปิดเผยเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ 2) บุคคลมีช่องทางอื่นๆ ในการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่ 3) ความถูกต้องของข้อมูลที่เปิดเผย 4) เจตนาของผู้เปิดเผย 5) ความเสียหาย (หากมี) ที่เกิดขึ้นและสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ถูกกล่าวหา และความเสียหายนั้นมีความสำคัญมากกว่าประโยชน์สาธารณะหรือไม่ และ 6) ความรุนแรงของบทลงโทษที่มีต่อบุคคลผู้เปิดเผยข้อมูล และผลที่ตามมา

2. หากเป็นกรณีรายงานต่อสาธารณะ เช่น สื่อมวลชน องค์กรทางสังคม มูลนิธิ สมาคมทางกฎหมาย สหภาพการค้า องค์กรทางวิชาชีพ/ทางธุรกิจ หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ แทนที่จะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจรับผิดชอบ การรายงานนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการให้ข้อมูลข่าวสารในกรณีที่เร่งด่วนหรือมีอันตราย เพราะหากใช้ช่องทางการรายงานตามปกติที่รัฐจัดไว้อาจจะไม่ทันการ และทำให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะเป็นวงกว้าง

3. เพื่อป้องกันการให้ข้อมูลแก่สาธารณะที่ไม่ถูกต้อง หรือสร้างความสับสน รัฐควรจัดให้มีแนวทางให้ผู้แจ้งเบาะแสจำเป็นต้องหาข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลให้ละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นก่อนที่จะให้ข้อมูลนั้นๆ แก่เจ้าหน้าที่หรือสาธารณะ รวมทั้งรัฐจะต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมและทันสมัย อยู่เสมอ เพื่อสามารถสอบถามความถูกต้องของข้อมูลที่ตนได้รับมากับข้อมูลที่ภาครัฐได้เปิดเผยได้

4. สิ่งที่สำคัญที่สุดของการแจ้งเบาะแส คือ การรักษาความลับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้ง ตลอดจนครอบครัวของผู้แจ้ง เพราะนั่นหมายถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้แจ้งและบุคคลรอบข้างได้หากข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหล ดังนั้น รัฐพึงมีหลักเกณฑ์การพิจารณาโดยต้องมีความชัดเจนและรัดกุม รวมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาความลับและความปลอดภัยของผู้แจ้งเบาะแส

5. จัดให้มีกฎหมายคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างจริงจัง โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) ให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่าทางมิติทางสังคม เศรษฐกิจและในทางอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเสียก่อนโดยจะต้องกำหนดให้ผู้แจ้งเบาะแสพ้นจากโทษทางแพ่งทางอาญา ทางปกครอง ตลอดจนทางวินัยที่อาจจะมีขึ้นจากการให้ข้อมูลนั้นๆ

3.10 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับปัญหาการคุกคามประชาธิปไตยในช่วงที่เกิดวิกฤติ

รัฐต้องมีมาตรการที่สำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์โรคระบาด กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เพราะทั้งสองเรื่อง ไม่ควรจะต้องมีเรื่องใดมีอำนาจเหนือกว่าอีกเรื่องหนึ่ง ทว่าสามารถผสานสองเรื่องนี้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ร่วมกันได้ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. แม้ว่ารัฐจะให้ความสำคัญกับสุขภาพเป็นอันดับแรก และเพียบพร้อมไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางสาธารณสุข แต่รัฐควรที่จะประเมินความเสียหายจากโควิดในมิติอื่นๆ ด้วยเช่นกัน เพราะรัฐไม่ควรให้ความสำคัญกับสิทธิหนึ่งจนละเลยสิทธิอื่นๆ และสิทธิมนุษยชนไม่ใช่เรื่องที่จะประนีประนอมกันได้ ด้วยเหตุนี้รัฐควรศึกษาปัญหาและผลกระทบจากโควิด 19 เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และแสวงหาแนวทางเยียวยาให้เหมาะสมและตรงจุด โดยถอดรื้อโครงสร้างชุดคำสั่งของรัฐต่อการจัดการสถานการณ์โรคระบาดที่มีช่องโหว่และเป็นความผิดพลาด ทั้งนี้ ในบริบทที่แตกต่างกันทางพื้นที่ ทางเศรษฐกิจทางสังคมทางวัยและเพศ รัฐควรจะออกแบบนโยบายสาธารณะที่เฉพาะตัว เพื่อสร้างความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากทุกคนมีสิทธิป่วยเป็นโรคระบาดได้เหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกๆ คนจะได้รับผลกระทบที่เท่ากันตามไปด้วย

2. รัฐพึงมั่นใจว่าในการจัดการเยียวยาหรือให้ความช่วยเหลือใดๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากโควิด 19 จะเป็นไปโดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่รัฐจัดสรรไว้ได้อย่างถ้วนหน้า

3. รัฐควรสร้างบรรยากาศให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่เป็นไปในลักษณะอำนาจนิยม และเน้นการออกคำสั่งจากส่วนกลาง ด้วยการนี้ รัฐพึงต้องเน้นการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง และเชื่อถือได้ แสดงถึงความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการต่อสู้กับโควิด 19

4. ในกิจกรรมทางการเมืองภายใต้การต่ออายุ พรก. ฉุกเฉิน รัฐพึงสร้างความชัดเจนในการออกกฎระเบียบ และไม่เป็นการขัดกันเองในกฎหมายอื่น เพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจเกินส่วน และไม่เป็นการตีความตามอำเภอใจของผู้ใช้กฎหมาย ตลอดจนไม่ลดทอนสิทธิเสรีภาพของผู้แสดงออกความคิดเห็นทางการเมืองทั้งในพื้นที่สาธารณะและในพื้นที่ออนไลน์จนกระทบกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5. การต่ออายุ พรก. ฉุกเฉิน เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นวงกว้างทั้งประเทศ รัฐจึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการออกมติต่ออายุในกฎหมายดังกล่าว โดยจะต้องสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนถึงความจำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะเหมาะสมไปกว่านี้ ทั้งนี้ รัฐไม่ควรนำการต่ออายุ พรก. ฉุกเฉิน ไปใช้เพื่อควบคุมหรือทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ทางการเมืองหรือคงไว้เพื่อจำกัดเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่สาธารณะ การเซ็นเซอร์ชิพในโลกออนไลน์ ตลอดจนเสรีภาพของสื่อในการเสนอข่าวโดยใช้ระยะเวลาเกินสมควร

3.11 มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงวิกฤติโควิด-19

แม้ว่าเกษตรกรจะไม่ใช่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโควิด-19 โดยตรง เพราะรูปแบบการผลิตที่สามารถรักษาระยะห่างได้ และการซื้อขายสินค้าเกษตรก็เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กลุ่มอาหาร ผัก ผลไม้ และบางส่วนก็เป็นสินค้าที่สนับสนุนทางการแพทย์ เช่น ยาง

แต่กระนั้น ภาคเกษตรสำหรับประเทศไทย มีความสำคัญในแง่ของการเป็นแหล่งพักพิงสำหรับแรงงานในครัวเรือนที่ตกงาน สามารถที่จะคืนถิ่นกลับมาพึ่งพาครัวเรือนในช่วงวิกฤติได้

การออกมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร จึงเป็นนโยบายทางสังคมที่สำคัญและช่วยให้ครอบครัวเกษตรกรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นและช่วยรองรับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับคนในครอบครัวได้ดี

3.12 มาตรการสนับสนุนการบริจาคเพื่อสนับสนุนกลไกการช่วยเหลือทางสังคม

ด้วยนิสัยที่เป็นลักษณะเด่นของคนไทยอย่างหนึ่ง คือ นิสัยการเป็นผู้ให้และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นได้จากวิถีชีวิตที่มีการตักบาตรทำบุญ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การบริจาคเงินหรือสิ่งของผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น บริจาคให้วัด องค์กรการกุศล หรือบริจาคเงินให้แก่บุคคลธรรมดาผ่านช่องทางสื่อสังคมต่างๆ เป็นต้น

ในช่วงเริ่มต้นการระบาดของโรคโควิด-19 ภาคประชาสังคมได้มีการนำแนวคิดของตู้ปันสุขมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากโครงการ Free Pantry / Food Sharing / Sharing Cupboard รวมไปถึงนโยบายธนาคารอาหารในต่างประเทศ โดยนำมาปรับใช้กับประเทศไทยโดยการตั้งตู้ปันสุขในลักษณะตู้กับข้าว ให้ชาวบ้านนำอาหาร สิ่งของ ของตนเองมาแบ่งปันให้กับผู้อื่น โดยคอนเซ็ปต์ของการทำตู้ปันสุข เป็นการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม เพราะโดยทั่วไปแล้วบุคคลที่จะนำสิ่งของไปบริจาคในลักษณะโรงทานได้จะต้องมีของอย่างน้อย 100-200 ชิ้น แต่โมเดลตู้ปันสุขนี้ หลักการคือการแบ่งปัน ทุกคนสามารถแบ่งปันให้กับผู้อื่นได้ ไม่ว่าจะมียอดจำนวนมากหรือน้อย อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง คือ มีการหยิบนำของที่อยู่ในตู้ไปเป็นจำนวนมาก การแย่งชิงของ และบางจุดมีการคุกคามเจ้าของบ้านเมื่อสิ่งของหมดหรือเต็มสิ่งของซ้ำ

ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยเพื่อสนับสนุนกลไกนี้ ก็คือ ควรมีกลไกจัดการเพื่อดูแลความเรียบร้อยโดยนำความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยจัดการ เช่น จัดตั้งตู้ปันสุขให้อยู่ในบริเวณภายในวัดและให้พระสงฆ์เป็นผู้ดูแลแจกจ่ายสิ่งของ เนื่องจากคนไทยมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและละอายเกรงกลัวต่อบาป เมื่อให้พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ดูแลแจกจ่ายจึงไม่กล้าที่จะหยิบของใช้ไปเกินความจำเป็นและอาจจะเป็นการสนับสนุนให้มีคนนำอาหารและสิ่งของมาแบ่งปันเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

3.13 มาตรการสนับสนุนการศึกษาไทย

ความท้าทายมีหลายประการ อย่างที่ทราบกันดีว่าการปิดโรงเรียนและการเรียนออนไลน์ในช่วงที่มีการระบาดก่อให้เกิดผลกระทบต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างมาก

คณะผู้วิจัยขอเน้นขอเน้นเรื่องการแปลงวิกฤติให้เป็นโอกาส ซึ่งก็สามารถทำได้หลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก ควรใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดจากกระแสดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้ (digital learning) ที่ถูกบังคับให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โดยส่วนหนึ่งเป็นการต่อยอดแนวโน้มเดิมที่เกิดก่อนการระบาดของโควิด เช่นการเปิดคอร์สเรียนออนไลน์แบบ MOOC(Massive Online Open Course) ที่เริ่มในต่างประเทศและได้แพร่กระจายเข้ามาในประเทศไทยโดยมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ปัจจุบันมีการจัดตั้ง platform รวมชื่อ Thai MOOC (Thailand Massive Online Open Course) หรือ Thailand Cyber University ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา ทุกอายุ และทุกอาชีพ โดยในช่วงโควิดมีผู้เรียนต่อวันเพิ่มขึ้นเกือบ 60% และมีเนื้อหาวิชาเกือบ 500 วิชา โดยผู้เรียนสามารถได้รับประกาศนียบัตรคุณวุฒิ หรือกระทั่งโอนหน่วยกิตเพื่อไปรับปริญญาได้ สิ่งที่ต้องปรับปรุงในเรื่องนี้ควรเป็นเรื่องการทำให้แน่ใจว่าหลักสูตรและเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงเร็วของตลาดแรงงาน ซึ่งการสอนแบบ MOOC มีจุดเด่นในเรื่องความยืดหยุ่นของเนื้อหาได้อยู่แล้วจึงควรใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ นอกจากนี้เนื่องจากเป็นการสอนที่ไม่จำกัดวุฒิการศึกษาและอายุของผู้เรียน จึงอยากให้มีการคิดนอกรอบในเรื่องเนื้อหาด้วย เช่นอาจเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับแรงงานที่กำลังจะถูกทอดทิ้งจากตลาดแรงงาน เช่นผู้ที่สูงวัยกว่า 40 ปีและมีการศึกษาไม่เกินประถมหรือมัธยมต้น

MOOC ควรใช้ความยืดหยุ่นของเนื้อหาสร้างทักษะให้คนกลุ่มนี้ด้วย โดยอาจไม่ใช่ทักษะที่ไม่มีมูลค่าตลาดก็ได้ เช่นการดูแลเด็กเล็ก การดูแลผู้สูงอายุ การรักษาสภาพแวดล้อม

ประการที่สอง การถูกบังคับให้ต้องเรียนและสอนออนไลน์ได้ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายครูและอาจารย์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และระดมสมองถึงวิธีการใหม่ ๆ ในการสอนให้มีประสิทธิภาพภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ เช่นการใช้การสอนแบบ multi-mod คือไม่ใช่ online หรือ offline ใดๆอย่างหนึ่ง แต่ผสมผสานกัน เราควรมีนโยบายส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเช่นนี้ให้มีความกว้างขวางยิ่งขึ้น

ประการที่สาม เช่นเดียวกันพ่อแม่ก็ควรใช้ประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางในการกระตุ้นการเรียนรู้ของลูกหลานในระหว่างที่ทำหน้าที่กำกับและสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน แล้วทำการขยายความเข้าใจนี้ไปสู่กลุ่มผู้ปกครองด้วยกัน กลุ่มครูและอาจารย์ รวมถึงการถ่ายทอดสู่วงกว้างด้วย

ประการที่สี่ กระทรวงศึกษาธิการควรปฏิรูปแนวทางการวัดผลการเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในภาวะการณ์ใหม่ โดยถือโอกาสนี้ปรับปรุงระบบ KPI ที่ล้าสมัยและไม่เชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปพร้อมกันเลย

ประการที่ห้า การใช้ชุมชน อสม. การศึกษา มีการทำบ้างในการระบอบแรกเช่นที่จังหวัดราชบุรี (สนับสนุนโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา) สร้างอุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเองหรือด้วยการช่วยเหลือจากอาสาสมัครในชุมชน

ประการที่หก จากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ข้างต้นผสมผสานกัน น่าจะก่อให้เกิดบริบทของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ด้วย โดยเป็นการร่วมมือกันของภาคีต่าง ๆ และนำนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ค้นพบและทดลองใช้ในช่วงนี้มาเป็นบทเรียน และอยากให้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมเป็นกลุ่มแรงงานที่จะถูกทิ้งไว้ข้างหลัง เช่นผู้สูงอายุเกิน 40 ปีและมีการศึกษาไม่เกินมัธยมต้นที่กล่าวถึงข้างต้น อาจมีการคิดค้นหลักสูตรที่แม้จะไม่มีความต้องการในตลาดแรงงานมากแต่มีประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว เช่นการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ เป็นต้น

ประการที่เจ็ด ในกรณีที่มีการแพร่ระบาดมีความรุนแรง และมีแนวโน้มที่ไวรัสสายพันธุ์ใหม่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงกับกลุ่มเด็กในวัยเรียน การใช้กลไกการเรียนทางไกล และการศึกษานอกโรงเรียนจะเป็นมาตรการที่สำคัญในการประคองให้เด็กในวัยเรียนสามารถที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้

3.14 มาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่หนี้สินล้นพ้นตัว ผ่านโครงการโคกหนองนา

โคกหนองนา เป็นหลักคิด/รูปแบบการพัฒนาแบบหนึ่ง ที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาคเกษตรของไทย หากแต่หลักคิดดังกล่าวไม่ได้เหมาะสมกับเกษตรกรทุกคน และการประยุกต์ใช้หลักคิด/รูปแบบการพัฒนายังต้องคำนึงถึงแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมอีกด้วย การจัดการแบบ Top-down หรือการกำหนดแผนการดำเนินการโดยภาครัฐ อาศัยผู้รับเหมา โดยที่เกษตรกรและชุมชนยังไม่เข้าใจหลักคิด

ปรัชญาดีพอ อาจจะทำให้การประยุกต์ใช้เกิดประสิทธิผลที่จำกัด ทั้งในแง่ของ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการดำเนินการ ความเหมาะสมของพื้นที่ รูปแบบกระบวนการจัดการ ไปจนถึงความยั่งยืนในการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรอย่างแท้จริง

คณะผู้วิจัย เสนอให้โครงการโคกหนองนา ถูกประยุกต์ใช้กับเกษตรกรที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น คนในชุมชน ภาควิชาการ และความตั้งใจของตัวเกษตรกรเองที่จะปรับตัว โดยให้ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน ในแง่นี้ผลลัพธ์ที่ต้องถูกประเมินจากโครงการ คือความสามารถในการชำระคืน ที่มีอยู่ทั้งในและนอกระบบทั้งหมด และความสามารถในการก้าวขึ้นไปยืนด้วยลำแข้งของตัวเอง ไม่พึ่งพา ภาครัฐในการอุดหนุนช่วยเหลือในระยะยาว

5.5 บทเรียนสำหรับการจัดการวิกฤติในอนาคต

งานวิจัยชิ้นนี้ ได้ให้บทเรียนสำหรับการจัดการวิกฤติในอนาคต ใน 4 นัยยะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

นัยยะที่ 1 คือ องค์กรความรู้ในแง่ของการบริหารจัดการ การประเมินผลกระทบ การกำหนดมาตรการ ทางด้านการเงินและการคลังให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ

ผู้นำที่จำเป็นในช่วงวิกฤติ คือ ผู้นำที่เป็น หัวแถวในการพาประเทศให้หลุดพ้นจากวิกฤติ เป็นผู้กำหนด ทิศทางนโยบายดูแลปัญหาโควิด-19 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ผนึกกำลังของทุกหน่วยงาน ของ ภาครัฐเอกชนและของทุกคนในชาติ เข้าใจปัญหา ยึดมั่นหลักวิชาการสามารถสื่อสาร สร้างความเชื่อมั่น เป็น แบบอย่างปฏิบัติ ขจัดปัญหาอุปสรรคการเอารอดเอาเปรียบในช่วงวิกฤติ สามารถเจรจาต่อรองกับนานาชาติได้ มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยง รู้จักเรียนรู้บทเรียนที่ถูกต้องและผิดพลาด รวมไปถึงสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปได้

การเลือกใช้อำนาจที่เหมาะสม คือ เหมาะสมกับสภาพปัญหา ปัญหาขนาดเล็กสามารถจัดการได้ด้วย พ.ร.บ. ควบคุมโรค ในขณะที่ ปัญหาขนาดใหญ่ต้องจัดการด้วย พ.ร.ก. ฉุกเฉิน

ทีมงานที่เหมาะสม คือ ทีมงานที่ประกอบไปด้วย ทุกภาคส่วนในสังคม การออกนโยบายต้องมีความ ต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับมาตรการทางด้านสุขภาพ มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ และมาตรการทางด้านสังคม อย่างเหมาะสม เช่น ในช่วงปี 2563 จะเน้นที่มาตรการเข้มงวดเพื่อ “ทุบ” ยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้ลดลง เมื่อ ยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่อยู่ในระดับที่สูง และ “คลาย” มาตรการเข้มงวดเมื่อยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งต้องการมาตรการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาช่วยประคองให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบและกลุ่มเปราะบาง สามารถเอาตัวรอดได้ในช่วง “ทุบ” หรือ ในช่วงปี 2564 ที่มาตรการเยียวยาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความจำเป็นเพื่อประคองให้คนในสังคมเอาตัวรอด โดยมีเป้าหมายหลักคือการเร่งจัดหา และฉีดวัคซีนให้เกิด ภูมิคุ้มกันหมู่ในประเทศให้เร็วที่สุด เป็นต้น และสามารถจัดการกับอุปสรรคที่สำคัญ คือ กฎระเบียบที่เข้มงวด ไม่เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนมาตรการ และระบบโครงสร้างการทำงานของราชการที่แข็ง ไม่ยืดหยุ่นในการ

ทำงานได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนตัวทีมเศรษฐกิจและสังคม ควรจะต้องเกิดจากการบริหารงานที่ผิดพลาด หรือ เป็นกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจจะต้องเริ่มต้นจากการประมาณการผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับ กลุ่มต่างๆ ในสังคม ทั้งที่เป็นกลุ่มธุรกิจและกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลือกใช้เครื่องมือในการ วิเคราะห์ที่ทันสมัยจะสามารถประเมินสถานการณ์ได้ดีมากยิ่งขึ้น

การเลือกมาตรการทางด้านเศรษฐกิจ จะต้องคำนึงถึงในแง่ของประสิทธิภาพ และกลุ่มเป้าหมายเป็น สำคัญ การออกมาตรการทางด้านเศรษฐกิจจะต้องมุ่งเน้นที่การผสมผสานระหว่างมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น โครงการคนละครึ่ง ร่วมกับมาตรการที่มีประสิทธิภาพรองลงมาแต่เจาะลึกกลุ่มเฉพาะที่ได้รับผลกระทบ เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกัน และควรหลีกเลี่ยงโครงการที่เน้นการกระตุ้นรายจ่ายของผู้ที่มีฐานะ เช่น โครงการช้อปดีมีคืน เพราะว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพต่ำ ไม่สามารถสร้างรายจ่ายใหม่ๆ ได้อย่างแท้จริง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำที่คนที่เสียภาษีในฐานภาษีที่สูงจะได้รับแรงจูงใจต่อหัวที่สูงมาก ซึ่งหน้าที่ของการจูงใจ ให้คนมีฐานะออกมามีรายจ่ายเป็นหน้าที่ของธุรกิจที่ต้องดำเนินกลยุทธ์ด้วยตนเองอยู่แล้ว

สำหรับมาตรการทางด้านสังคม พบว่าวิกฤติการณ์ในคราวนี้ สะท้อนจุดอ่อนในเชิงนโยบายที่จะเข้าถึง และให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบางอย่างแท้จริง ภาครัฐจึงควรที่จะพิจารณาศึกษากลุ่มเปราะบางที่เกิดขึ้นใน ทุกวิกฤติ ซึ่งจะมีทั้งกลุ่มเปราะบางที่เป็นกลุ่มเปราะบางเรื้อรัง ที่มักจะได้รับผลกระทบสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อยู่ เสมอ (เช่น เด็กยากจน ผู้สูงอายุ คนพิการ) หรือเป็นกลุ่มใหม่ที่เกิดความเปราะบางโดยเฉพาะจากวิกฤติการณ์ ในครั้งนี้ (เช่น เด็กจบใหม่ที่หางานทำไม่ได้ แรงงานที่ตกงานเรื้อรัง) กลุ่มเปราะบางทั้งสองกลุ่มควรที่จะได้รับ การช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพราะมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

วิกฤติการณ์ยังทำให้เกิดปัญหาเฉพาะอีกหลากหลายประการ ที่ภาครัฐควรที่จะต้องเข้ามาดูแลใส่ใจ และให้ความสำคัญ โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากวิกฤติอาจจะมีไม่น้อย กว่าปัญหาเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ภาครัฐควรจะต้องพิจารณามาตรการเสริม โดยอ้างอิงจากกรณีศึกษาต่างประเทศที่ น่าสนใจ แล้วนำมาประยุกต์ปรับเข้ากับวิถีทางของเศรษฐกิจไทย เป็นมาตรการทางเลือกที่สามารถช่วยเยียวยา และฟื้นฟูปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้อีกแรงหนึ่ง

ท้ายที่สุด บทบาทในการแก้ไขปัญหาวิกฤติ ในภาพรวมจะไม่ใช่บทบาทของภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ทั้งในเรื่องของการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการ แพร่ระบาดของภาครัฐ และการช่วยเหลือเกื้อกูลทุกคนในสังคมให้สามารถเอาตัวรอดจากวิกฤติการณ์ไป ด้วยกัน

นัยยะที่ 2 คือ การค้นพบจุดอ่อนของเศรษฐกิจและสังคมไทยที่เป็นปัญหาระยะยาวที่ต้องลดทอนหรือ แก้ไขปัญหา เพื่อที่จะทำให้มีช่องว่างในการรองรับวิกฤติการณ์ในอนาคตได้มากขึ้น

คณะผู้วิจัยพบปัญหาจุดอ่อนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นปัญหาระยะยาวที่ควรจะต้องให้ความสนใจดังนี้

1. ปัญหาหนี้ครัวเรือน

ในทางทฤษฎีแล้ว พื้นฐานการจัดการเศรษฐกิจของครัวเรือน จะแบ่งรายได้ออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญคือ เงินเพื่อบริโภค และเงินออม (หรือ เงินลงทุน) โดยเงินเพื่อการบริโภคจะถูกใช้เพื่อความสุขของคนในครอบครัว เช่น การรับประทานอาหาร ท่องเที่ยว ดูหนังในโรง ในขณะที่เงินออมจะถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ในอนาคต เช่น การฝากเงินในธนาคาร การลงทุนเปิดร้านอาหารกับเพื่อน

การจัดการเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เหมาะสมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการใช้ชีวิตภายใต้ระบอบทุนนิยม โดยครัวเรือนจะต้องแบ่งสัดส่วนรายได้ออกมาใช้เพื่อการบริโภคในระดับที่เหมาะสม และนำส่วนที่เหลือไปใช้ในการออม/การลงทุนเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการทำงานที่เป็นแหล่งรายได้ประจำ

เมื่อกลับมาพิจารณาถึงปัญหาโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจของภาคครัวเรือนไทย จะพบว่า แม้ว่าข้อมูลจากสมาคมบริษัทจัดการกองทุน¹² จะพบว่า เงินฝากครัวเรือนในปี 2562 ของไทยมีมูลค่าสูงถึง 7.9 ล้านล้านบาท แต่ส่วนใหญ่เงินออมดังกล่าวจะมาจากครัวเรือนที่มีรายได้สูง และประเทศไทยมีปัญหาความไม่สมดุลในระบบเศรษฐกิจเพราะเงินออมดังกล่าวที่กระจุกตัว ทำให้ส่งผลต่อการกระจายรายได้ ค้ำยันภาพในการเติบโต และความมั่นคงของครัวเรือนในภาพรวมตามมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครัวเรือนในระดับฐานรากของไทย ที่นอกจากจะไม่มีเงินออม/เงินลงทุนแล้ว ยังมีการก่อกองหนี้ยืมสิน หรือก็คือ การออมที่เป็นลบ ทำให้ไม่มีรายได้จากแหล่งการออมเป็นรายได้เสริมเพิ่มเติม รายได้หลักที่ทำงานประจำ กลายเป็นมีการระจ่ายเพิ่มเติมที่หักทอนจากรายได้หลักของครัวเรือนไปเสียอีก

ในมุมมองของผู้วิจัย การเกิดวิกฤติ Covid-19 ทำให้เห็นปัญหาสำคัญของคนไทยคือ การออม ที่ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มีความสามารถในการออมต่ำเพียง 1-2 สัปดาห์ เท่านั้น เพราะประชาชนระดับฐานรากเป็นกลุ่มคนหาเช้ากินค่ำ จึงแก้ไขปัญหาการเงินเฉพาะหน้าได้เท่านั้น ยิ่งเมื่อรวมกับการก่อกองหนี้สะสมที่เกิดขึ้น ทั้งหนี้ในระบบและนอกระบบ จึงเป็นปัญหาที่มีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากพอ ในยามที่เกิดวิกฤติ ไม่มีรายได้ช่วง 1-2 เดือน ซึ่งหาก Covid-19 ลากยาวไป 1 ปีครึ่งตามที่ฝ่ายคาดการณ์ อาจส่งผลต่อเงินในกระเป๋าของประชาชนและธุรกิจขนาดกลางและเล็กมากขึ้นไปอีก

2. ปัญหาหนี้สาธารณะ

สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องออก พรก.เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในวงเงิน 1 ล้านล้านบาทซึ่งหากพิจารณาในแง่ของความเสี่ยงทางด้านฐานะทางการคลังจะพบว่าระดับหนี้สาธารณะของไทยยังคงอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 60

¹² https://www.thansettakij.com/content/money_market/433078

คณะผู้วิจัยพบว่า มีหลายเหตุผลที่ทำให้ตัวเลขนี้ไม่น่ากังวลใจ ได้แก่ หนึ่ง มาตรฐานทางบัญชีของไทย ใช้มาตรฐานทางบัญชีที่สูงกว่าของต่างประเทศ ซึ่งไทยได้รวมหนี้รัฐวิสาหกิจเข้าไปในการคำนวณด้วย ทำให้ระดับหนี้ของไทยอยู่สูงกว่านิยามตามมาตรฐานสากลประมาณร้อยละ 6-7 และหากพิจารณาโครงสร้างของการกู้ยืมจะพบว่า สัดส่วนในการกู้ยืมเพื่อการลงทุน ซึ่งคาดว่าจะได้รับผลตอบแทนจะมีสัดส่วนที่สูง นอกจากนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางด้านมหภาคที่ดี อัตราเงินเฟ้อต่ำ ดุลการค้าเป็นบวก ทำให้ประเทศมีเสถียรภาพทางด้านมหภาคสูง ได้รับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยในตลาดโลกอยู่ในระดับที่ต่ำและคาดการณ์ว่าจะต่ำต่อไปอีกระยะหนึ่ง ทำให้ต้นทุนการกู้ยืมของภาครัฐตามไปด้วย

แต่กระนั้น หากพิจารณาในกรณีที่แย่ที่สุด ที่ภาครัฐใช้ศักยภาพมากที่สุดที่เคยทำได้ในอดีตมาพิจารณาว่า การใช้คืนนี้ดังกล่าวจะต้องใช้ระยะเวลาเท่าใด จะพบว่า การกู้ยืมเงิน 1 ล้านล้านบาทจะต้องใช้เวลาคืนไม่น้อยกว่า 29 ปี นั่นหมายความว่า ในก้อนนี้จะเป็นอุปสรรคที่ทำให้ประเทศไทยต้องดูแลจัดการไปอีกนาน และหากภาครัฐไม่มีแผนในการจัดการอย่างเหมาะสมก็จะทำให้ช่องว่างในการกู้ยืมเพื่อรองรับวิกฤติการณ์ในอนาคตจะมีน้อยลงไปอีก

ดังนั้น หากเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะปกติจนกระทั่งรัฐบาลมีความสามารถในการชำระคืนหนี้ได้ คาดว่า รัฐบาลจะสามารถตั้งงบประมาณเพื่อชำระคืนต้นเงินกู้สูงสุดภายใต้กรอบเดิม คือ

- (1) ชำระคืนต้นเงินกู้สำหรับการกู้ชุดขยายการขาดดุลเดิม 3.5 หมื่นล้านบาท
- (2) ชำระคืนต้นเงินกู้สำหรับ พรก.โควิด-19 3.5 หมื่นล้านบาท และ
- (3) รายจ่ายดอกเบี้ยเพิ่มเติม 1 หมื่นล้านบาท

รวม 8 หมื่นล้านบาท ซึ่งทั้งหมดจะช่วยให้ไม่เบียดบังรายจ่ายงบประมาณส่วนอื่นมากเกินไป และภายใต้สมมติฐานนี้ รัฐบาลจะสามารถชำระคืนต้นเงินกู้ พรก.โควิด-19 ได้ในช่วงเวลา 29 ปี

3. ปัญหาหนี้สินเชื่อคงค้างที่เสี่ยงจะกลายเป็นหนี้สงสัยจะสูญ

สถานการณ์คุณภาพหนี้สินคงค้างในปัจจุบันบ่งชี้ว่า มีกองหนี้จำนวนมากที่ยังถูกประคองสถานะให้อยู่ในระดับหนี้ที่ควรจะได้รับการกล่าวถึง ซึ่งมีปริมาณที่สูงมากเมื่อเทียบกับอดีต และต้องการเวลาในการจัดการผ่านระบบกลไกการประคองเศรษฐกิจด้วยวิธีการปรับโครงสร้างหนี้

ในระหว่างการปรับตัวนี้เอง ที่ทำให้ภาคการเงินยังอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อวิกฤติการณ์อื่นๆ ที่จะเข้ามากระทบ เช่น ความเสี่ยงที่สหรัฐอเมริกา หรือประเทศอื่นๆ ที่อัดฉีดเงินเข้าไปในระบบเศรษฐกิจจะเริ่มถอนเงินออกจากระบบเศรษฐกิจ หรือ หนี้เศรษฐกิจเงินอาจจะเกิดปัญหาวิกฤติส่งผลกระทบต่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (Great Depression)

ในแง่นี้ การจัดการกับปัญหาหนี้สินเชื่อคงค้างที่เร็วขึ้นจะช่วยให้ภาคการเงินของไทยมีเกราะคุ้มกันต่อวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่จะเข้ามากระทบได้อย่างดีมากขึ้น

4. ปัญหาของบริษัทการบินไทย

การแก้ไขปัญหาของบริษัทการบินไทยเพื่อฟื้นฟูให้ธุรกิจกลับมาเป็นดังเดิม เป็นปัญหาระยะยาวที่สำคัญ เนื่องจากหากไม่สามารถที่จะจัดการได้ดีแล้ว จะก่อให้เกิดภาระทางการคลังในระยะยาวจำนวนมาก

การฟื้นฟูการบินไทยโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว แม้ว่าจะช่วยให้การบินไทยฟื้นวิกฤติการณ์ไปได้ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อภาระทางการคลังในระยะยาว เนื่องจากแนวโน้มผลการดำเนินการที่ขาดทุนอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าภาครัฐจะพยายามเข้ามาปฏิรูปองค์กรหลายรอบแล้ว

การฟื้นฟูการบินไทยจึงต้องอาศัยประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของเอกชน โดยภาครัฐควรจะลดบทบาทในการเข้าไปแทรกแซงการฟื้นฟูโดยตรง และให้ภาคเอกชนเป็นตัวหลักในการทำแผนฟื้นฟู นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจในอนาคตของภาครัฐ ควรจะต้องมีการลดบทบาทลง ไม่แต่งตั้งบอร์ดผู้บริหารเข้าไปจำนวนมาก แต่อาจจะคงผู้แทนในการสังเกตการณ์เข้าไปบางส่วน และควรที่จะจัดการกับหนี้ในรูปแบบของ Proportional deal หรือ การกำหนดการจัดการในรูปแบบเหมือนกันกับลูกหนี้ที่กระจายตามสัดส่วนเดียวกัน ในขณะเดียวกัน หนี้บางส่วนควรจะต้อง haircut หากเป็นหนี้ที่ไม่สมควรจะมี เช่น หนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนและหลังศัลยกรรมค้ำฟ้าฟื้นฟูกิจการ หนี้ค่าเช่าเครื่องบินที่ไม่โปร่งใส ท้ายที่สุด ภาครัฐควรที่จะวางแผนลดบทบาทความเป็นเจ้าของบริษัทลงอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้บริษัทดำเนินธุรกิจในรูปแบบของเอกชนมากกว่าในรูปแบบของรัฐวิสาหกิจที่ภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดมากเกินไป

หากภาครัฐไม่สามารถที่จะดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวได้ จุดเหมาะสมที่ทำให้เกิดความยั่งยืนทางการคลังอาจจะเป็นการปล่อยให้ธุรกิจเลิกกิจการ และให้บริษัทเอกชนอื่นเข้ามาดำเนินการให้บริการแทน อย่างไรก็ตามธุรกิจสายการบินในปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูง และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการเดินทางเข้ามาไทย หรือ นักท่องเที่ยวไทยที่ต้องการเดินทางไปต่างประเทศ หรือ นักแสวงบุญชาวไทยที่ต้องการไปแสวงบุญที่ต่างประเทศ มีทางเลือกในการเดินทางจำนวนมาก ไม่ใช่เหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีบริษัทการบินไทยแต่อย่างใด

นัยยะที่ 3 คือ ข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนประเทศไทยให้มีพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต หลังวิกฤติการณ์โควิด-19

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) แผนการฟื้นฟูในอนาคตเพื่อสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้น้ำสาธารณะที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด-19

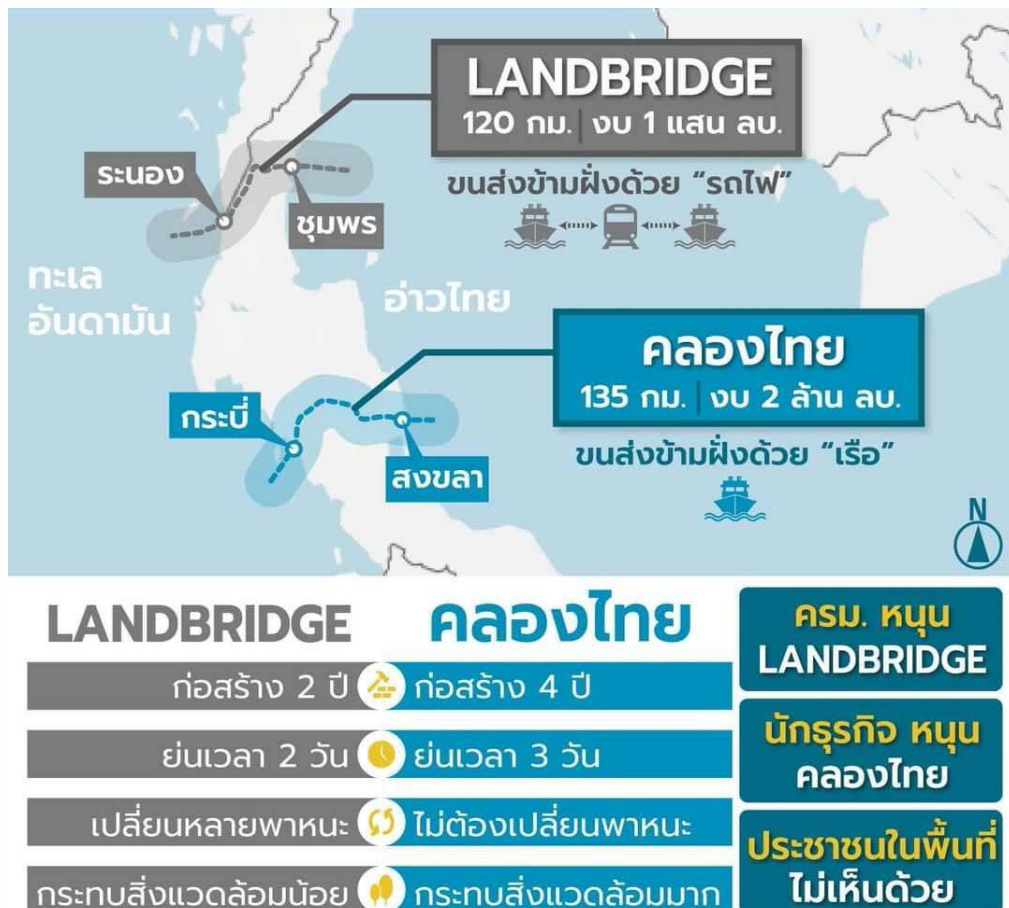
คณะผู้วิจัย เสนอให้ภาครัฐลงทุนใน 4 กิจกรรมที่สามารถเป็นหัวจักรใหญ่ทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทยในอนาคต ดังนี้

1.1) การจะสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด ควรจะต้องมีการสร้างคลองเพื่อให้เรือสามารถข้ามผ่านได้โดยตรง จะมีความเหมาะสมกว่า โดยคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า โครงการที่เหมาะสม คือ โครงการคลองไทย ที่เสนอให้มี

การขุดคลองเชื่อมระหว่างจังหวัดกระบี่และสงขลา ซึ่งจะช่วยย่นระยะเวลาได้มากกว่า เพราะไม่ต้องเปลี่ยนพาหนะ หากแต่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สูงกว่าและต้องมีกลไกการชดเชยที่เหมาะสมกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ แต่กระนั้นขนาดของเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประเทศจะมีมูลค่าเพิ่มที่สูงกว่ามาก

ภาพที่ 16: โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือ

ที่มา: เพชบุรี กลุ่ม Realist

1.2) การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อค้าขายกับจีนผ่านเส้นทางรถไฟ จีน-ลาว ซึ่งปัจจุบันรถไฟได้มีการสร้างแล้วเสร็จและจะเริ่มดำเนินการปลายปี 2564 โดยโจทย์สำคัญ คือ สินค้าจากทั่วประเทศไทยควรจะต้องสามารถที่จะลำเลียงขนส่งไปยังรถไฟดังกล่าวเพื่อนำกลับไปขายยังประเทศจีนให้ได้ รถไฟที่วิ่งจากจีนลงมาไม่น่าจะวิ่งโบกี้เปล่ากลับไป จึงเป็นโอกาสของไทยที่จะสร้างรายได้ในส่วนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อขนาดของมณฑลยูนนานมีขนาดทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับของไทยมาก

ภาพที่ 17: โครงสร้างพื้นฐานเพื่อค้าขายกับจีนผ่านเส้นทางรถไฟ จีน-ลาว

1.3) การสนับสนุนการสร้าง Digital Economy ที่เป็นการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการภาครัฐ และการจัดการภาคเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ตัวอย่างเช่น ระบบดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการชำระเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และการพัฒนาการซื้อขายออนไลน์ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การซื้อขายสินค้าไปได้ไกลมากขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยเศรษฐกิจที่เป็น local economy เช่น การกระจายสินค้า OTOP อีกด้วยตัวอย่างการพัฒนาที่สำคัญ เช่น

- E-Government: รวบรวมข้อมูลภาครัฐ ธุรกิจสามารถติดต่อกับภาครัฐได้โดยสะดวก และ การช่วยเหลือประชาชนอย่างตรงจุด
- App จับคู่ความต้องการแรงงานกับตำแหน่งงาน ลงลึกในระดับพื้นที่ (ตำบล/หมู่บ้าน) และ self-employed
- ผลักดันให้ประชาชนและ SMEs สามารถเข้าถึง platform ซื้อขายของ online โดยมีต้นทุนที่ต่ำ

1.4) การสนับสนุนอุตสาหกรรมใหม่ใน EEC เนื่องจากอุตสาหกรรมเดิม เช่น MRO ที่ถูกวางแผนให้เครื่องบินนานาชาติเข้ามาเติมน้ำมันเครื่อง และซ่อมแซมเครื่องบินในไทย กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัญหาโควิด-19 หรือการแข่งขันกันเพื่อดึงดูดการลงทุนเพื่อที่จะเป็น Medical Hub

พบว่า ผู้ผลิตวัคซีนชั้นนำของโรค คือ Pfizer และ Moderna ได้เลือกประเทศอื่นเป็นฐานการผลิตหลัก ทำให้ประเทศไทยต้องหาอุตสาหกรรม New S-Curve ตัวใหม่เพื่อเป็นหัวจักรการพัฒนาเศรษฐกิจไทยต่อไป

อุตสาหกรรมที่เป็นทางออกของไทย ไม่ควรจะเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานเป็นหลัก แต่ต้องเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้หุ่นยนต์และ automation มีการลงทุนในเทคโนโลยี หรือมีการเปลี่ยนโมเดลอุตสาหกรรมตั้งแต่ต้นน้ำรวมถึงการใช้วัตถุดิบ

2) แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในอดีต อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยยังคงเน้นการท่องเที่ยวเชิงปริมาณเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สิ้นเกินศักยภาพ คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวจึงทรุดโทรมลง ทำให้เกิดปัญหาความไม่ยั่งยืน

แนวทางในอนาคตจึงควรจะหันไปเน้นการท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ไม่เน้นปริมาณและเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินมูลค่าเพิ่มที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้สร้างต่อเศรษฐกิจไทย ดังนี้

ตารางที่ 17: การประเมินมูลค่าเพิ่มที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

กลุ่ม	มูลค่าเพิ่ม	ระยะเวลา	ความเสี่ยง
นักธุรกิจ	175-700 ล้านบาท/โครงการ (2562)	1 สัปดาห์	ต่ำ (ไม่เดินทางไปทั่ว)
Government-related personnel, diplomat, etc.	ขึ้นอยู่กับพิจารณาความสำคัญจากภาครัฐ	หลากหลาย	ต่ำ (ไม่เดินทางไปทั่ว)
Medical tourism	338,287 บาท/คน (2561)	1 สัปดาห์ ถึง 1 เดือน	ต่ำ (ไม่เดินทางไปทั่ว)
Tourist			
- Group tour	50,719 บาท/คน (2560)	1 สัปดาห์	ปานกลาง (เดินทางหลายที่ แต่กำหนดได้)
- FIT	54,345 บาท/คน (2560)		สูง (เดินทางหลายที่อย่างอิสระ)
MICE	141,084 บาท/คน (2561)	1 สัปดาห์	ปานกลาง (เดินทางหลายที่ แต่ระยะไม่ไกล)
Education	400,000-1,300,000 บาท/คน (2562)	3 เดือนถึง 1 ปี	ต่ำ (ไม่เดินทางไปทั่ว)
Transit hub	600 บาท/คน (2559)	1-3 วัน	ต่ำ (อยู่ในสนามบิน)
Long-term stay (3 เดือน)	75,000 บาท/คน (2562)	3 เดือนถึง 1 ปี	ปานกลาง (เดินทางหลายที่ แต่ระยะไม่ไกล)
แรงงานต่างด้าว	127,617 บาทต่อคน (2561)	1 ปี	ปานกลาง (เดินทางหลายที่ แต่ระยะไม่ไกล)

คณะผู้วิจัยเสนอให้ทางภาครัฐ พิจารณาวางกลยุทธ์เพื่อเลือกตั้งคูดักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มโดยพิจารณาความสามารถในการรองรับ เทียบกับมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ และไม่ใช่ว่าจำกัดแค่คนแก่ แต่ยังรวมถึงคนทุกวัยด้วย

3) การพัฒนาภาคเกษตรของไทย

โอกาสและความท้าทายของภาคเกษตรคือ จำเป็นต้องปรับสู่การเกษตรมูลค่าเพิ่มสูง สินค้าในกลุ่มข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ยาง ปาล์มน้ำมัน สร้างรายได้ต่อพื้นที่เพาะปลูกต่ำมาก และต้องการการปรับตัวสู่ Smart farming เช่น ในประเทศจีน ที่มีการใช้ big data เข้ามาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินเพื่อให้รู้ว่าควรปลูกอะไร เมื่อไหร่ เท่าไหร่ มีการทำการตลาด ทำ e-commerce และยังมี IoT เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเทคโนโลยีถูกพัฒนาให้มีความแม่นยำสูงมาก และผลิตเพื่อใช้ในปริมาณมากให้เพียงพอกับความต้องการในภาคเกษตรทำให้มีราคาถูกลง

4) แนวทางการปฏิรูปภาครัฐ

รัฐเองต้องปฏิรูปให้มีบทบาทในการสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันได้อย่างเต็มที่ ทั้งการปฏิรูปการศึกษาให้แรงงานมีความพร้อมในการเข้าสู่แรงงาน และมีทักษะที่เป็นที่ต้องการของภาคเอกชน ปรับปรุงกฎระเบียบให้เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันให้น้อยที่สุด ปฏิรูปภาครัฐให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลดขนาดและหน้าที่ที่ไม่จำเป็น เพิ่มการกระจายอำนาจให้ตอบโจทย์การพัฒนาเชิงพื้นที่และตอบสนองต่อปัญหาในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น เพิ่มคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน ลดความไม่แน่นอนด้านนโยบาย สร้างแรงจูงใจในการลงทุนของภาคเอกชน สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม และเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต และยกระดับศักยภาพของเศรษฐกิจไทยให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

นัยยะที่ 4 คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่นเดียวกัน สถานการณ์ในต่างประเทศก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งจากการแพร่ระบาด มาตรการภาครัฐ และการเชื่อมโยงผ่านทางช่องทางต่างๆ ตลอดจนสถานการณ์ภายในประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆ ข้างต้น ร่วมกับมาตรการในการเยียวยาและฟื้นฟูจากภาครัฐ ทำให้การดำเนินการวิจัยเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคม ควรจะต้องเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ที่มีการจัดประชุมแบบทำสงคราม (war room) มากกว่าการทำวิจัยแบบดั้งเดิม ที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน แต่เข้มงวดจนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำวิจัยได้ ซึ่งผลของการทำวิจัยแบบดั้งเดิมจะได้งานวิจัยที่มีโอกาสที่จะไม่ได้ตอบโจทย์การพัฒนาในระดับที่สูง เพราะว่ารูปแบบการทำวิจัยถูกกำหนดล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลการวิจัยออกมาในรอบ 6 เดือนถึง 1 ปี ในอนาคต ซึ่งสถานการณ์ต่างๆ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปมากแล้ว

การทำวิจัยแนว Action research มีจุดเด่นอยู่ที่การตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ติดเงื่อนไขวิธีการศึกษาที่เข้มงวด ทำให้สามารถได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และต้องการคำแนะนำที่รวดเร็วกว่าการรอฟผลงานวิจัยแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม จุดด้อยที่ต้องระวัง คือ ผลการวิจัยอาจจะไม่เข้มงวดในแง่ของการประมาณการ และบางส่วนต้องอาศัยการกำหนดข้อสมมติ ทำให้การนำไปใช้ต้องเข้าใจข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยและเลือกใช้ หรือปรับข้อสมมติต่างๆ ให้สอดคล้องใกล้เคียงกับสถานการณ์ให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมควบคุมโรค. (2563). “รายงานสถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.” ฉบับที่ 43.
- กรมควบคุมโรค. (2563). “รายงานสถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.” ฉบับที่ 57.
- กรมควบคุมโรค. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/info.php>
- กรมควบคุมโรค. <https://covid19.ddc.moph.go.th/>
- กรุงเทพธุรกิจ. (16 มกราคม 2563). “ปม'แรงงานต่างด้าว' :คนข้ามแดนผิดกฎหมาย เหตุ'โควิด'แพร่กระจายรอบสอง.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/917592>
- กรุงเทพธุรกิจ. (20 มีนาคม 2563). “ผู้ป่วยโควิด-19 ในไทย ปะทุจากผับกทม.4 ย่านดัง- สนามมวยแพร่ไป 9 จ.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/871604>
- กรุงเทพธุรกิจ. (25 มีนาคม 2563). “สรุป พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ฉบับ1 ข้อห้ามและข้อปฏิบัติมีอะไรบ้าง.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/872653>
- กรุงเทพธุรกิจ. (21 พฤษภาคม 2563). “รวมกลโกง 'มิจอาชีพ' รู้ทันภัยที่แฝงมากับ 'โควิด-19'.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/881025>
- กรุงเทพธุรกิจ. (4 มิถุนายน 2563). “'พบ.ทบ.' สั่งปลด 'กรรมการสนามมวย' บกพร่องคุมโควิด-19.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/883639>
- กรุงเทพธุรกิจ. (13 มิถุนายน 2563). “Green Pulse l “Wasteless Delivery” ลดขยะเดลิเวอรี่ 1.2 ล้านชิ้น.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/856908>
- กรุงเทพธุรกิจ. (6 มกราคม 2564). “สธ.ย้ำไม่ตั้งรพ.สนามจะติดโควิด-19ต่อกันไม่สิ้นสุด.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/915827>
- กรุงเทพธุรกิจ. (25 มกราคม 2564). “รู้จัก 'สยามไบโอไซเอนซ์' ฐานการผลิตวัคซีนโควิด-19 อาเซียน.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/919176>
- กรุงเทพธุรกิจ. (7 เมษายน 2564). “แห่ 'ตรวจโควิด' ทะลัก รพ.เอกชน.” <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/931318>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). “เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว: แรงงานไทยในยุคที่ต้องการ ‘ซูเปอร์เปิด’.” <https://www.eef.or.th/interview-kiatananthaa/>
- การบินไทย. (2563). “ชี้แจงกรณีลูกค้าได้รับแจ้งประกาศจากศาลล้มละลายกลาง.” https://www.thaiairways.com/th_TH/news/news_announcement/news_detail/News92.page
- เกตินิกี้ ธารีสังข์ และอลงกรณ์ ฉลาดสุข. (2564). “ผลกระทบ โควิด-19 ต่อตลาดแรงงานไทย.”

ข่าวสด. (23 มีนาคม 2563). “เสียสละกลับภูมิลำเนา พยาบาลสาวตัดพ้อ คนกลัวติด โควิด งานก็หนัก กลับ
ต้องน้ำตาคลอ.” https://www.khaosod.co.th/covid-19/news_3808716

ข่าวสด. (7 พฤษภาคม 2563). “สุดเวทนา! คนพิการ แม่-ลูก ตกงานช่วงโควิด ไร้เงิน ถูกทิ้ง กลับบ้านไม่ได้.”
https://www.khaosod.co.th/covid-19/news_4084633

ข่าวสด. (4 กรกฎาคม 2563). “สะเทือนใจ! โควิดทำลุงตกงาน บัตรคนพิการถูกลัก เหลือเงินติดตัว5บาท.”
https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_4439359

ข่าวสด. (25 มกราคม 2564). “วิจารณ์สนั่น ชาย #กักตัวทิพย์ โควิด กทม. แกรมกินข้าวที่เดียวกับตีเจมะตูม.”
https://www.khaosod.co.th/covid-19/news_5811195

ข่าวสด. (15 เมษายน 2564). “จวกยับ สาววัย 21 ติดเชื้อคลัสเตอร์ทองหล่อ บินกลับบ้านภูเก็ตใช้ชีวิตปกติ.”
https://www.khaosod.co.th/covid-19/news_6333407

ข่าวสด. (8 พฤษภาคม 2564). “ญาติข้องใจ กักตัวไม่ครบ 14 วัน ก่อนกลับมาฟุบดับหน้าบ้าน.”
https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_6386577

คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สำนักงานภูมิภาคกรุงเทพฯ. (2563). “แนวทางเพื่อการป้องกันและ
รับมือการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ในสถานคุ้มครองประเทศไทย.”
<https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction24.pdf>

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (เมษายน 2563). “วัคซีนโควิด-19...สู่การศึกษาทางคลินิก.”
https://pharmacy.mahidol.ac.th/dic/news_week_full.php?id=1565

คมชัดลึก. (23 มกราคม 2563). “สุวรรณภูมิจัดกิจกรรมต้อนรับเทศกาลตรุษจีน.”
<https://www.komchadluek.net/news/local/412267>

คมชัดลึก. (22 กรกฎาคม 2563). “แรงงานต่างด้าว MOU เฮ! หลัง ศบค. อนุมัติให้เข้าประเทศ แต่ต้องกักตัว
14 วัน.” <https://www.komchadluek.net/news/regional/437877>

คมชัดลึก. (17 กุมภาพันธ์ 2564). “‘วิโรจน์’ ชัดแหลก ‘ประยุทธ์’- อนุทิน ‘บริหารแผนวัคซีนโควิดพลาด ล่าช้า เอา
ประชาชนไปประจุกเสี่ยงจากวัคซีนแหล่งเดียว.”
<https://www.komchadluek.net/news/politic/458643>

โครงการเราไม่ทิ้งกัน. <https://www.เราไม่ทิ้งกัน.com/>

จิราภรณ์ แผลงประพันธ์ และสมชัย จิตสุชน. (2563). “ผลกระทบของโควิด-19 ต่อครัวเรือนที่มีเด็กเล็ก.”
<https://tdri.or.th/2020/08/covid19-impact-early-child/>

โชคชัยชาญ วิโรจน์สัตตบุษย์, ราตรี ประสมทรัพย์ และสิริวิษณุรัตน์ประทีปทอง. (2564). “การจ้างงานแรงงาน
รายชั่วโมงในช่วงวิกฤตการระบาด โควิด-19.”

ฐานเศรษฐกิจ. (2 เมษายน 2563). “ราชกิจจาฯ ประกาศเคอร์ฟิวทั่วไทยฝ่าฝืนโทษคุก2ปี.”
https://www.thansettakij.com/content/normal_news/427907

- ฐานเศรษฐกิจ. (7 พฤษภาคม 2563). “คลังเร่งเพิ่มออมคร่าวเรือน.”
https://www.thansettakij.com/content/money_market/433078
- ฐานเศรษฐกิจ. (15 พฤษภาคม 2563). “ประกาศเป็นทางการ 17พ.ค.เริ่มผ่อนคลาย "ล็อกดาวน์" ระยะ2
เลื่อน"เคอร์ฟิว"เป็น5ทุ่ม.” <https://www.thansettakij.com/content/politics/434521>
- ฐานเศรษฐกิจ. (3 กันยายน 2563). “ปัฐ หนุน 6 มาตรการ กระตุ้น อสังหาฯ รับมือโควิด.”
<https://www.thansettakij.com/content/property/447917>
- ฐานเศรษฐกิจ. (25 พฤศจิกายน 2563). “ดร.สันติธาร เตือนรับมือเทรนด์ 5D เขย่าโลก.”
https://www.thansettakij.com/content/money_market/458096
- ฐิติมา ชูเชิด. (2563). “เร่งเงินให้หมุนไว...เร่งให้เศรษฐกิจฟื้นตัว.”
https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_05Oct2020.aspx
- เดลินิวส์. (28 มกราคม2564). “อนุทิน'จี้'กม.เร่งดำเนินคดี ปาร์ตี้ดีเจชื่อดังปิดข้อมูล.”
<https://www.dailynews.co.th/politics/821817>
- เดลินิวส์. (28 พฤษภาคม 2563). “ปิดข้อมูลปชช.รั่วไหลเว็บพนันป่วน! ส่งผลไม่เชื่อมั่น'ไทยชนะ'.”
<https://www.dailynews.co.th/politics/776981>
- ไทยรัฐออนไลน์. (4 มีนาคม 2563). “ต้นตอ "หน้ากากอนามัย" ขาดตลาด มือสองใช้ซ้ำ เสี่ยงอันตราย
อย่างไร.” <https://www.thairath.co.th/scoop/1784648>
- ไทยรัฐออนไลน์. (7 มีนาคม 2563). “รัฐบาลแจกตราฆ่า ยันไม่มีเจตนาเปิดรับบริจาคเงิน "โควิด-19" จาก
ประชาชน.” <https://www.thairath.co.th/news/politic/1789389>
- ไทยรัฐออนไลน์. (15 มีนาคม 2563). “ผวาโควิด-19 ระบาดหนัก คนแห่เข้าห้างตุนสินค้า ถึงขนาดรถเข็นไม่
พอ.” <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1795696>
- ไทยรัฐออนไลน์. (17 มีนาคม 2563). “ประชาชนต่อคิวซื้อหน้ากากอนามัย ที่พาณิชย์กระจายให้ค้าปลีก วูบ
เดียวหมด.” <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1797053>
- ไทยรัฐออนไลน์. (28 มีนาคม 2563). “อ่างทองจับไข่แพง แถมขาดตลาด รวบกะเทยตุ๋น ขายแมสก์ 30 ล้าน.”
<https://www.thairath.co.th/news/local/1806134>
- ไทยรัฐออนไลน์. (1 เมษายน 2563). “ขสมก. พร้อมยกระดับมาตรการสีเหลือง ลดจำนวนรถเมล์ ป้องกันโค
วิด.” <https://www.thairath.co.th/business/economics/1810249>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2 เมษายน 2563). “ผู้เชี่ยวชาญเห็นต่าง WHO ชี้ใส่หน้ากากอาจช่วยป้องกันโควิด-19 ได้
จริง.” <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1810394>
- ไทยรัฐออนไลน์. (4 เมษายน 2563). “WHO กลับลำครั้งใหญ่ หนุนให้ ปชช.สวมหน้ากากอนามัย ป้องกันติดโค
วิดแล้ว.” <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1812463>

ไทยรัฐออนไลน์. (10 ธันวาคม 2563). “โวยร้านค้าโค้งราคาหน้ากากอนามัย ช่วงที่มีข่าวโควิด-19 ระบาดหนัก.” <https://www.thairath.co.th/business/market/1992204>

ไทยรัฐออนไลน์. (13 มกราคม 2564). ““บ่อนใหญ่”..กลายร่าง ยุคโควิดบ่อนวังระบาด.” <https://www.thairath.co.th/news/local/2010959>

ไทยรัฐออนไลน์. (25 มกราคม 2564). “ประกันสังคมขานรับนโยบายรองนายกรัฐมนตรี ช่วยเหลือแรงงานที่ได้รับผลกระทบโควิด-19.” <https://www.thairath.co.th/news/society/2019344>

ไทยรัฐออนไลน์. (4 กุมภาพันธ์ 2564). “ดีเจมะตูม ละอายใจทำโควิดแพร่ระบาด ขอโทษสังคม รับผิดชอบอย่างไม่ มีข้อแก้ตัว.” <https://www.thairath.co.th/entertain/news/2026023>

ไทยรัฐออนไลน์. (13 เมษายน 2564). “สรุปไทม์ไลน์ คลัสเตอร์ทองหล่อ ผู้ติดเชื้อมาเที่ยวติดพนักงานตั้งแต่ 25 มี.ค.” <https://www.thairath.co.th/news/crime/2068660>

ไทยรัฐออนไลน์. (24 เมษายน 2564). “หัวหน้าทีมอีสปอร์ตยุคบุกเบิก เสียชีวิตจากโควิด-19 โปสต์ไม่มี รพ.รับตรวจ สายด่วนไม่รับ.” <https://www.thairath.co.th/sport/worldsport/esport/2076198>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (18 ธันวาคม 2562). “รายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายการเงิน (ฉบับย่อ) ครั้งที่ 8/2562.” ข่าวรพท. ฉบับที่ 72/2562. <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2019/Pages/n7262.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (28 กุมภาพันธ์ 2563). “ขยายมาตรการให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ทุกประเภทที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ.” ข่าวรพท. ฉบับที่ 12/2563. <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n1263.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย (31 มีนาคม 2563). “ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจจากการแพร่ระบาดของโควิด-19.” <https://thestandard.co/business-hotel-tour-travel-thai-economy-63/>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (19 มิถุนายน 2563). “มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ระยะที่ 2.” ข่าวรพท. ฉบับที่ 32/2563. <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n3263.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (8 กรกฎาคม 2563). “รายงานนโยบายการเงิน มิถุนายน 2563.” ข่าว รพท. ฉบับที่ 39/2563. <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2020/Pages/n3963.aspx>

ธนาคารแห่งประเทศไทย (16 พฤศจิกายน 2563). “ผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาสที่ 3 ปี 2563.” ข่าว รพท. ฉบับที่ 78/2563. <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/News2563/n7863t.pdf>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). “เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยหลังโควิด 19 โรคอุบัติใหม่ โลกยุคใหม่” BOT พระสยาม MAGAZINE ฉบับที่ 3 เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2563.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). “ผลการสำรวจผลกระทบจากไวรัส COVID-19 ต่อภาคธุรกิจไทย.”

Business Intelligence.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). “การท่องเที่ยวไทย: ความสำคัญ ความท้าทาย และความยั่งยืน.”

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). “ส่องเศรษฐกิจ ฝ่าวิกฤติโควิด ด้วยวัคซีน.”

แนวหน้า. (25 กรกฎาคม 2563). “‘จ้างงานรายชั่วโมง’ กฎหมายยังมีข้อจำกัด.”

<https://www.naewna.com/politic/columnist/44754>

ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การกำหนดราคาจำหน่ายและการแจ้งข้อมูล
หน้ากากอนามัย. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/053/T_0008.PDF

ประชาชาติธุรกิจ. (24 มีนาคม 2563). “เปิดมาตรการชุด 2 แก่เศรษฐกิจ จากพิษไวรัสโควิด-19.”

<https://www.prachachat.net/finance/news-436861>

ประชาชาติธุรกิจ. (25 พฤษภาคม 2563). “‘วีรไท’ ไม่ต่อวาระผู้ว่าฯแบงก์ชาติ สมัย 2.”

<https://www.prachachat.net/finance/news-468713>

ประชาชาติธุรกิจ. (23 กรกฎาคม 2563). “แรงงานต่างด้าวขาดแคลนหนัก “ก่อสร้าง-ประมง” ต้องการ 1.2
ล้านคน.” <https://www.prachachat.net/economy/news-495666>

ประชาชาติธุรกิจ. (17 กันยายน 2563). “3 กันยายนโมเดล ทางออก-ทางลื่นอสังหาฯไทย.”

<https://www.prachachat.net/property/news-523228>

ประชาชาติธุรกิจ. (23 พฤศจิกายน 2563). “เกณฑ์ “รถเก่าแลกใหม่” ให้เฉพาะที่ผลิตในประเทศเท่านั้น.”

<https://www.prachachat.net/economy/news-560757>

ประชาชาติธุรกิจ. (7 เมษายน 2564). “คลัสเตอร์ทองหล่อ โควิดสายพันธุ์อังกฤษ ระบาดแรงเร็ว 1.7 เท่า.”

<https://www.prachachat.net/general/news-644473>

ประชาชาติธุรกิจ. (1 พฤษภาคม 2564). “‘ไทม์ไลน์’ ที่หายไป พร้อมคลัสเตอร์ทองหล่อ.”

<https://www.prachachat.net/columns/news-656713>

ประชาชาติธุรกิจ. (18 กรกฎาคม 2564). “ประยุทธ์ 2/2 ปรับตุลาอำนาจใหม่ กระชับทีมเศรษฐกิจ คนใน-นอก
ล้นตัวโกง.” <https://www.prachachat.net/politics/news-493604>

ผู้จัดการออนไลน์. (15 มีนาคม 2563). “ไทยป่วยโควิด-19 รายใหม่ 32 คน กลุ่มสนามมวยติดรวด 9 คน ในผับ
เจออีก 8 คน.” <https://mgronline.com/qol/detail/9630000026049>

ผู้จัดการออนไลน์. (20 มีนาคม 2563). “แชร์ว่อน! “มิจฉาชีพแจกหน้ากากอนามัยฟรี ป้ายยา ปล้นทรัพย์” ตร.
ยันไม่ได้รับแจ้งเหตุ หากเป็น Fake News เจอโทษหนัก.”

<https://mgronline.com/crime/detail/9630000028276>

ผู้จัดการออนไลน์. (2 ธันวาคม 2563). ““1G1 hotel” ต้นทางระบาดโควิด-19 จากท่าซีเหล็ก ผ่าน “ผีน้อย”
ลามสู่ภาคเหนือ?” <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9630000123536>

- ผู้จัดการออนไลน์. (21 ธันวาคม 2563). “ข่าวลือปมลับ : ส่วยค้ำมนุษย์ ต้นเหตุไทยเจอโควิดระบาด.”
<https://mgronline.com/crime/detail/9630000130199>
- ผู้จัดการออนไลน์. (21 ธันวาคม 2563). “ปิด 762 ร้านอาหารญี่ปุ่น โควิด-19ทุบสถิติแตก.”
<https://mgronline.com/business/detail/9630000129930>
- ผู้จัดการออนไลน์. (4มกราคม2564). “ข่าวปลอม!! ตีมน้ำมะนาวผสมเกลือเป็นวิธีฆ่าเชื้อไวรัสโควิด-19.”
<https://mgronline.com/uptodate/detail/9640000000016>
- ผู้จัดการออนไลน์. (19 เมษายน2564). “ฟ้ากับเหว!! เทียบ “รพ.สนาม” ไทย-ต่างประเทศ ไร้ฉากกั้น-สวัสดิการ พัง-ถูกคุกคาม-สุขภาพจิตเสื่อม.” <https://mgronline.com/live/detail/9640000037087>
- พลวุฒิ สงสกุล. (2563). “หน้ากากอนามัยกระจายไปไหนบ้าง.” <https://thestandard.co/where-are-the-hygiene-masks-distributed/>
- พิรญาณ์ ธณภาพ. (2563). “ทรานส์ฟอร์มลงทุนไทยอย่างไร? ให้ออกจากตักแตกกลายเป็นเสือ.”
https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_24Nov2020.aspx
- มติชนออนไลน์. (5 ธันวาคม 2563). “อนุทิน ลั่นโควิดระลอก อาวุธพร้อมรับมือ ยันไม่ล็อกดาวน์ปิดประเทศ มีอุปชุมนุมได้.” https://www.matichon.co.th/politics/news_2473021
- มติชนออนไลน์. (21 ธันวาคม 2563). “กรมการค้าภายในรับคนโทรมาบ่น หน้ากากแพง ยันคุม 2.50 บ./ชิ้น เผยมีผลิตป้อนตลาด 5 ล้านชิ้นต่อวัน.”
https://www.matichon.co.th/economy/news_2494566
- มติชนออนไลน์. (21 มกราคม 2564). “ดีเจมะตูม เปิดใหม่ไลน์ละเอียด ถ้าสุดถึงมือหอมแล้วหลังพบติดโควิด-19.” https://www.matichon.co.th/entertainment/thai-entertainment/news_2539558
- มติชนออนไลน์. (9 เมษายน2564). “ผอ.รพ.เอกชน แจงไม่รับตรวจเหตุเตียงไม่พอ ครอบรอบนี้อันตราย เนะรัฐเร่งนำเข้าวัคซีนอื่น.” https://www.matichon.co.th/politics/news_2665753
- มติชนออนไลน์. (26 เมษายน2564). “น.ศ.โดนแอบถ่ายใน รพ.สนามเชียงใหม่ แจ้งความคนถ่าย-โพสต์-แชร์-เมนต์เสียหาย ทนายเผยเข้าข่ายกว่า 30 ราย.”
https://www.matichon.co.th/region/news_2692074
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ. (2564). “ความเสี่ยงของการแพร่ระบาดจากแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง ผิดกฎหมาย.”
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ. (2564). “ประสิทธิภาพของโครงการจ้างงานเด็กจบใหม่ (Co-payment) จากรัฐบาล.”
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ. (2564). “ผลของมาตรการเยียวยาของรัฐบาลจากปัญหาการระบาดของ โควิด-19 ที่มีต่อภาคเศรษฐกิจ การมีงานทำและการว่างงาน.”

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และโชคชัยชาญ วิโรจน์สัตตบุษย์. (2564). “ผลกระทบโควิด-19 ต่อการจ้างงานในภาคบริการของประเทศไทย.”

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์และโชคชัยชาญ วิโรจน์สัตตบุษย์. (2564). “ผลกระทบโควิด-19ที่มีต่อเศรษฐกิจและการจ้างงาน : กรณีศึกษาแรงงานหญิง.”

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์และสิริวิษณุรัตน์ประทีปทอง. (2563). “ผลกระทบของ Covid-19 ที่มีผลต่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย.”

ราชกิจจานุเบกษา. (2558). “พระราชบัญญัติโรคติดต่อ.” https://tmc.or.th/pdf/covid-19_02-110363.PDF

ราชกิจจานุเบกษา. (2563). “พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.” http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/030/T_0006.PDF

ราตรี ประสมทรัพย์. (2564). “ผลกระทบของโควิด-19 ต่อแรงงานนอกระบบ.”

ราตรี ประสมทรัพย์ และสิริวิษณุรัตน์ประทีปทอง. (2564). “ความเหมาะสมของมาตรการลดหย่อนการส่งเงินประกันสังคม.”

ราตรี ประสมทรัพย์ และสิริวิษณุรัตน์ประทีปทอง. (2564). “ประกันสังคมแบบถ่วงหน้า.”

ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (8 กันยายน 2563). “อสังหาขอฟื้นเศรษฐกิจยื่นนายกฯปลดตรวนLTV.” <https://www.reic.or.th/News/RealEstate/442539>

ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (27 มกราคม 2563). “พบผู้ป่วยชาวจีนติดเชื้อไวรัสโคโรนา รักษาตัวที่รพ. ราชธานี จ.พระนครศรีอยุธยา ข่าวปลอมสร้างความปั่นป่วนหยุดแชร์!” <https://www.antifakenewscenter.com/พบผู้ป่วยชาวจีนติดเชื้อ/>

ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (28 มกราคม 2563). “ความร้ายแรงของไข้หวัดใหญ่สายใหม่ “ไวรัสโคโรนา” มีวิธีป้องกันคือ ต้องรักษาความชุ่มชื้นของเยื่อเมือกลำคอ อย่าให้ลำคอแห้งโดยเด็ดขาด ข่าวปลอม อย่าแชร์.” <https://www.antifakenewscenter.com/ความร้ายแรงของไข้หวัด/>

ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (28 มกราคม 2563). “ข่าวปลอม อย่าแชร์! ติดเชื้อไวรัสโคโรนาทำให้เสียชีวิตทุกรายในเวลาอันสั้น.” <https://www.antifakenewscenter.com/ข่าวปลอม-อย่าแชร์-ติดเชื้อ/>

ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. (2563). “คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรม. คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19.” https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/guidelines/guideline_green_covid19.pdf

ศูนย์สื่อสารวาระทางสังคมและนโยบายสาธารณะ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (2564). “ส่องทูลจิต รื้อความเข้าใจ “โคกหนองนาโมเดล”.”
<https://theactive.net/news/20210321/>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564). “โครงการพยากรณ์ความต้องการที่อยู่อาศัย.” ธนาคารอาคารสงเคราะห์.

สยามรัฐ. (9 มิถุนายน 2563). “สจต. ประกาศมาตรการช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ฝ่าวิกฤติ COVID-19.”
<https://siamrath.co.th/n/161575>

สยามรัฐ. (28 ธันวาคม 2563). “อย. ย้ำอย่าเชื่อ! สเปรย์พ่นคอฆ่าเชื้อโควิด.” <https://siamrath.co.th/n/207779>

สำนักข่าวอิศรา. (7 เมษายน 2564). “'ซีลี' เผยผลศึกษาวัคซีน 'ซิโนแวค' ฉีดโดสเดียวป้องกันโควิดได้แค่ 3 เปอร์เซ็นต์.” <https://www.isranews.org/article/isranews-news/97431-Covid4.html>

สำนักงานประกันสังคม. (2563). “ประกันสังคมช่วยเหลือผู้ประกันตน กรณีไวรัส COVID-19.”
http://123.242.168.130/krabicovid/files/com_standard/2020-05_285dc9ee98edec2.pdf

สำนักงานประกันสังคม. (2563). “จำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม”
https://www.sso.go.th/wpr/main/privilege/ข้อมูลสถิติกองทุนประกันสังคม_sub_category_list-label_1_168_749

สำนักงานประกันสังคม. (2564). “กองทุนประกันสังคม จำนวนการใช้บริการปี 2559-2564.”
https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/c11623bf29d7a1b600df2d5d9f818b5.pdf

สำนักงานประกันสังคม. (2564). “กองทุนประกันสังคม จำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) ปี 2555-2564.”
https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/29a81c1751d5c1a1a28764e6a7f667e6.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). “รายงานการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวฉบับสมบูรณ์.”

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). “รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาส 3 (ก.ค.-ก.ย.).”

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). “ผลิตภัณฑ์ประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2563.”

สุทธิพงษ์ จุลเจริญ. (2563). “เกษตรทฤษฎีใหม่: ศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โมเดล.”
<https://nan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/27/2020/02/ศาสตร์พระราชาสู่โคกหนองนาโมเดล.pdf>

สิริวิษณุรัตน์ประทีปทอง. (2564). “ผลกระทบโควิดต่อแรงงานต่างชาติ.”

เสาวณี จันทพงษ์ และกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล. (2558). “ภาคบริการท่องเที่ยวของไทย: ความสำคัญ ความท้าทาย และความยั่งยืน”. บทความวิเคราะห์เศรษฐกิจ. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

อธิภัทร มุฑิตาเจริญ. (2561). “สวัสดิการประชาชน และมาตรการแก้จนของรัฐบาล บนโจทย์วินัยทางการคลัง.” https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2018/12/Athiphat_TDRI.pdf

อมรินทร์ เทเลวิชั่น. (2 กุมภาพันธ์ 2563). “เจ้าของร้านขึ้นป้าย “ไม่ขายคนจีน” เปิดใจหวังติดไวรัสโคโรนา ทำลูกค้าไทยหาย จนท.เตือนเปลี่ยนป้าย.” <https://www.amarintv.com/news/detail/21447>

อลงกรณ์ ฉลาดสุข. (2564). “แนวทางการช่วยเหลือเยียวยาแรงงาน.”

อลงกรณ์ ฉลาดสุข และยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2564). “ผลกระทบ โควิด-19 ต่อตลาดแรงงานไทยยังน่าเป็นห่วงในปี 2564.”

อลงกรณ์ ฉลาดสุข และยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2564). “สถานการณ์การจ้างงาน ณ เดือน มิถุนายน 2563.”

อุษณีย์ ศรีจันทร์. (2564). “ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับมาตรการเพิ่มสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนจาก 62% เป็น 75%.”

BBC Thai. (1 กุมภาพันธ์ 2564). “วัคซีนโควิด: โครงการโคแวกซ์ (Covax) ที่จะจัดวัคซีนให้กว่า 180 ประเทศคืออะไร ทำไมไทยไม่เข้าร่วม.” <https://www.bbc.com/thai/international-55879187>

BBC Thai. (7 กุมภาพันธ์ 2564). “วัคซีนโควิด: นายกฯ ยืนยันรัฐบาลไม่ล่าช้าจัดหาวัคซีน แต่ “ได้มาเท่าไรฉีดไปเท่านั้นก่อน.”” <https://www.bbc.com/thai/thailand-55969391>

Brand Inside. (18 มิถุนายน 2563). “โควิดกระทบร้านอาหารญี่ปุ่นในจีน ลูกค้าหาย ไม่กินปลาดิบ ต้องปรับตัวขายเมนูปรุงสุกแทน.” <https://brandinside.asia/japanese-restaurant-can-not-sell-raw-menu/>

HFocus. (14 เมษายน 2563). “บุคลากรการแพทย์ติดเชื้อโควิด-19 เพิ่มรายวัน เหตุขาดแคลนอุปกรณ์ป้องกัน.” <https://www.hfocus.org/content/2020/04/18981>

Kapook. (5 พฤษภาคม 2563). “ลูกหนี้เฮ! ธ.ก.ส. พักหนี้ เกษตรกร 1 ปี ไม่ต้องลงทะเบียน ช่วยฝ่าวิกฤตโควิด 19.” <https://money.kapook.com/view225294.html>

PPTV Online. (19 มกราคม 2564). “ปชช.ไม่มั่นใจวัคซีนโควิด กลัวเป็นหนูทดลอง.” <https://www.pptvhd36.com/news/สุขภาพ/140427>

PPTV Online. (21 เมษายน 2564). “เปิดสาเหตุ สายด่วน 1668 หาเตียงโควิด “โทรติดยาก”.” <https://www.pptvhd36.com/news/สุขภาพ/146027>

Sanook. (22 กันยายน 2563). “อัปเดตวันหยุด 2563 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน-ธันวาคม หลัง ครม.อนุมัติให้มีวันหยุดพิเศษ.” <https://www.sanook.com/news/8257886/>

ThaiPublica. (7 กุมภาพันธ์ 2563). “งบบุคลากร ภาครัฐเศรษฐกิจไทย...ส่องปัญหาประมาณ หลังศาลาตัดสิน.” <https://thaipublica.org/2020/02/kkp-research05/>

- ThaiPublica. (6 กรกฎาคม 2563). “วิจัยกรุงศรี หั่นจีดีพีอีกรอบ -10.3% หนักกว่าต้มยำกุ้ง เสี่ยงสูงฟื้นตัวแบบ L-shape.” <https://thaipublica.org/2020/07/krungsri-research-revising-down-2020-gdp-hightens-l-shaped-recovery/>
- ThaiPublica. (4 ตุลาคม 2563). “รัฐบาลเตรียมสร้างท่าเรือบกหนูนแหลมฉบัง พัฒนา Land Bridge ภาคใต้ เชื่อมโยงขนส่งอ่าวไทย-อันดามัน.” <https://thaipublica.org/2020/10/govt-plans-corridor-connects-east-west-logistics/>
- ThaiPublica. (10 พฤศจิกายน 2563). “สกพอ.ปรับแผนยุทธศาสตร์EEC ดึงดูดการลงทุน รับ “โจ ไบเดน” ชงรองนายกฯพิจารณาปลาย พ.ย.นี้.” <https://thaipublica.org/2020/11/eec-adjust-budget-strategy-65/>
- ThaiPublica. (23 กุมภาพันธ์ 2564). “สำรวจมาตรการเยียวยาโควิดฯ แจกแล้ว 6 แสนล้านบาท.” <https://thaipublica.org/2021/02/include-money-giveaway-measures-fight-covid-19/>
- Thai PBS.(27 มกราคม 2563). “โคกหนองนา ฝ่าวิกฤต.” <https://program.thaipbs.or.th/TruthNeverDies/episodes/75541>
- Thai PBS.(12 มีนาคม 2563). “ก.พาณิชย์ กระจายหน้ากากอนามัย 1.5 ล้านชิ้น.” <https://news.thaipbs.or.th/content/289780>
- Thai PBS.(20 มีนาคม 2563). “3 ฉากทัศน์การระบาดของโควิด-19.” https://www.youtube.com/watch?v=Lbu8QU_2efQ
- Thai PBS. (16 เมษายน 2563). “แจ้งจับ “พิมพ์มารา” โกงซื้อหน้ากากอนามัย 2.6 ล้านบาท.” <https://news.thaipbs.or.th/content/291246>
- Thai PBS. (28 พฤษภาคม 2563). “โปรดทราบ! แอปฯไทยชนะเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวภาพไฟล์-พิกัด.” <https://news.thaipbs.or.th/content/293028>
- Thai PBS. (16 กุมภาพันธ์ 2564). ““อนุทิน” แจงปมผูกขาดวัคซีน COVID-19 ซึ่ล็อตแรกถึงไทย 24 ก.พ..” <https://news.thaipbs.or.th/content/301455>
- The Matter. (8 เมษายน 2564). “เอกชนนำเข้าวัคซีนเองได้ไหม? หากคำตอบทำไมไทยมีแต่วัคซีน COVID-19 ของรัฐ จาก AstraZeneca และ Sinovac.” <https://thematter.co/brief/140189/140189>
- The Reporters. (10 ตุลาคม 2563). “กสศ. ระบุ COVID-19 ส่งผลนักเรียนยากจนพิเศษเพิ่มขึ้น.” <https://www.thereporters.co/around-thailand/eef-01-2563/>
- Workpoint TODAY. (18 มีนาคม 2563). “กรม.ลดค่าน้ำ-ค่าไฟทุกบ้าน 3 % เดือนเม.ย.-มิ.ย. 63 ช่วยประชาชนช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19.” <https://workpointtoday.com/help-covid/>
- Workpoint TODAY. (8 พฤษภาคม 2563). “เปิดไอเดีย “ตู้ปันสุข” คนมีแบ่งให้-คนลำบากหยิบฟรี ตู้ไม่หาย แถมมีคนมาช่วยเติมของ.” <https://workpointtoday.com/tupunasuk/>

Workpoint TODAY. (5 ธันวาคม 2563). “‘อนุทิน’ ยืนยันไม่ล็อกดาวน์ประเทศ ระบุโควิดกระจายออก ชี้ชุมนุม
คอนเสิร์ต ยังสามารถทำได้.” <https://workpointtoday.com/covid-05-12-63/>

ภาษาอังกฤษ

AccuWeather. (n.d.). “The history of price gouging amid US disasters and how different states fight against it.” <https://www.accuweather.com/en/weather-news/the-history-of-price-gouging-amid-us-disasters-and-how-different-states-fight-against-it/344793>

Aljazeera. (24 March 2020). “Corpses of the elderly found abandoned in Spanish care homes.” <https://www.aljazeera.com/news/2020/3/24/corpses-of-the-elderly-found-abandoned-in-spanish-care-homes>

Amnesty International. (17 August 2020). “The rise of 'corona divorce' amid Japan’s domestic violence shadow pandemic.” <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/08/the-rise-of-corona-divorce-amid-japans-domestic-violence-shadow-pandemic/>

Amnesty International. (3 December 2020). “Spain: Older people in care homes abandoned during COVID19 pandemic.” <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/12/spain-older-people-in-care-homes-abandoned-during-covid19-pandemic/>

BBC. (24 March 2020). “Coronavirus: Spanish army finds care home residents 'dead and abandoned'.” <https://www.bbc.com/news/world-europe-52014023>

BBC. (31 March 2020). “Coronavirus: World leaders' posts deleted over fake news.” <https://www.bbc.com/news/technology-52106321>

BBC. (8 July 2020). “Coronavirus: Brazil's President Bolsonaro tests positive.” <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-53319517>

BBC. (29 March 2021). “The cost of the Suez Canal blockage.” <https://www.bbc.com/news/business-56559073>

Bohlen, J.M. and Beal, G.M. (1957) “The Diffusion Process.” Special Report No. 18.

Business Insider. (27 March 2020). “Brazilian President Bolsonaro suggested his people are naturally immune to the coronavirus, claiming they can swim in sewage and 'nothing happens'.” <https://www.businessinsider.com/coronavirus-jair-bolsonaro-suggests-brazilians-immune-to-disease-baseless-2020-3>

- Cicceri, G., Inserra, G., & Limosani, M. (2020). "A Machine Learning Approach to Forecast Economic Recessions—An Italian Case Study." *Mathematics*, 8(2).
doi:10.3390/math8020241
- CNBC. (16 May 2020). "Sanitation workers battle higher waste levels in residential areas as coronavirus outbreak persists." <https://www.cnbc.com/2020/05/16/coronavirus-sanitation-workers-battle-higher-waste-levels.html>
- Coulombe, P. G. (2019). "How is Machine Learning Useful for Macroeconomic Forecasting."
- ETMM. (11 May 2020). "Saving jobs in manufacturing." <https://www.etmm-online.com/saving-jobs-in-manufacturing-a-931294/>
- Freedom House (2020). "Democracy Under Lockdown: The Impacts of COVID-19 on the Global Struggle for Freedom." https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-10/COVID-19_Special_Report_Final_.pdf
- Gomez. (2007). "Forecasting Time Series with a New Architecture for Polynomial Artificial Neural Network." *IEEE International Conference on Intelligent Processing System*, pp. 1209-1216.
- Government of Singapore. (17 August 2020). "More support for workers and jobs through the Jobs Support Scheme and COVID-19 Support Grant."
<https://www.gov.sg/article/more-support-for-workers-and-jobs-through-the-jobs-support-scheme-and-covid-19-support-grant>
- Hale, Thomas, Sam Webster, Anna Petherick, Toby Phillips, and Beatriz Kira (2020). "Oxford COVID-19 Government Response Tracker". Blavatnik School of Government. Data use policy: Creative Commons Attribution CC BY standard.
<https://www.bsg.ox.ac.uk/research/research-projects/oxford-covid-19-government-response-tracker>
- Harding, M., & Hersh, J. (2018). "Big Data in economics. *IZA World of Labor*."
doi:10.15185/izawol.451
- Howard. (1996). "Neural Network Algorithm Application and Programming Technology." California Institute of Technology.
- International Monetary Fund (2020). "Policy responses to COVID-19."
<https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>
- International Monetary Fund. (2020). "World Economic Outlook: The Great Lockdown." Washington, DC, April.

- International Monetary Fund. (2021). "World Economic Outlook: Managing Divergent Recoveries." Washington, DC, April.
- Investopedia. (29 September 2020). "Spillover Effect."
<https://www.investopedia.com/terms/s/spillover-effect.asp>
- Jena, P. R., Majhi, R., Kalli, R., Managi, S., & Majhi, B. (2021). "Impact of COVID-19 on GDP of major economies: Application of the artificial neural network forecaster." *Economic Analysis and Policy*, 69, 324-339. doi:10.1016/j.eap.2020.12.013
- McKinsey (2020). "Coronavirus: Five Strategies for industrial and automotive companies."
 Mckinsey& Company.
- NPR. (8 September 2020). "'Children Are Going Hungry': Why Schools Are Struggling To Feed Students." <https://www.npr.org/2020/09/08/908442609/children-are-going-hungry-why-schools-are-struggling-to-feed-students>
- NPR. (21 September 2020). "'Hard, Dirty Job': Cities Struggle To Clear Garbage Glut In Stay-At-Home World." <https://www.npr.org/2020/09/21/914029452/hard-dirty-job-cities-struggle-to-clear-garbage-glut-in-stay-at-home-world>
- OECD. (2017). "Understanding Financial Accounts," OECD Library.
- OECD. (2018). "Transformative Technologies and Jobs of the Future. Canadian G7 Innovation Ministers' Meeting." Canada: OECD. <https://www.oecd.org/innovation/transformative-technologies-and-jobs-of-the-future.pdf>
- Prime Minister's Office Singapore. (10 April 2020). "PM Lee Hsien Loong on the COVID-19 situation in Singapore on 10 April 2020." <https://www.pmo.gov.sg/Newsroom/PM-Lee-Hsien-Loong-on-the-COVID-19-situation-in-Singapore-on-10-April-2020>
- Renee Luthra and Alita Nandi. (29 July 2020). "Is hate crime rising during the Covid-19 crisis?." <https://www.iser.essex.ac.uk/blog/2020/07/29/is-hate-crime-rising-during-the-covid-19-crisis>
- Reuters. (9 October 2020). "Trump's handling of coronavirus pandemic hits record low approval." <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-trump-coronavirus-idUSKBN26T3OF>
- South China Morning Post. (13 January 2020). "Wuhan pneumonia: Thailand confirms first case of virus outside China." <https://www.scmp.com/news/hong-kong/health-environment/article/3045902/wuhan-pneumonia-thailand-confirms-first-case>

South China Morning Post. (8 March 2020). "The disposal of face masks and medical waste is a crisis in the making."

<https://www.scmp.com/comment/opinion/article/3074162/disposal-face-masks-and-medical-waste-crisis-making>

The Atlantic. (3 October 2020). "What Bolsonaro's COVID-19 Case Tells Us About Trump's."

<https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/10/donald-trump-jair-bolsonaro-coronavirus/616602/>

The Atlantic. (3 November 2020). "All the President's Lies About the Coronavirus."

<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/11/trumps-lies-about-coronavirus/608647/>

The Conversation. (13 March 2020). "America's poorest children won't get nutritious meals with school cafeterias closed due to the coronavirus."

<https://theconversation.com/americas-poorest-children-wont-get-nutritious-meals-with-school-cafeterias-closed-due-to-the-coronavirus-133341>

The Guardian. (16 November 2020). "Hopes of Covid vaccine for more than 1bn people by end of 2021."

<https://www.theguardian.com/world/2020/nov/16/moderna-covid-vaccine-candidate-almost-95-effective-trials-show>

The Japan Times. (13 January 2021). "Domestic violence cases in Japan hit record high in fiscal 2020."

<https://www.japantimes.co.jp/news/2021/01/13/national/domestic-violence-cases-record-high/>

TIME. (4 August 2020). "Here's What Trump Got Wrong About America's COVID-19 Death Rate."

<https://time.com/5875411/trump-covid-19-death-rate-interview>

TosapolApaitan&WichsineeWibulpolprasert. (2018). "Stylized Facts on Thailand's Residential

Electricity Consumption: Evidence from the Provincial Electricity Authority." PIER Discussion Papers 107, PueyUngphakorn Institute for Economic Research.

UNESCO. (21 April 2020). "Rethinking Education Post-Coronavirus: Lessons from Spain to Avoid Widening the Socioeconomic Achievement Gap."

<http://uis.unesco.org/en/blog/rethinking-education-post-coronavirus-lessons-spain-avoid-widening-socioeconomic-achievement>

University of California, Davis. (n.d.). "THE CORONAVIRUS DOESN'T DISCRIMINATE AND

NEITHER SHOULD WE. Stand with our Asian-American Community Against Hate!"

<https://health.ucdavis.edu/diversity-inclusion/resources/COVID-19/PDFs/Hate-Crimes-Talking-Points-for-COVID-19.pdf>

World Bank. (2020). "Global Economic Prospects, June 2020". Washington, DC: World Bank.

World Economic Forum. (2020). "Fighting COVID-19 could cost 500 times as much as pandemic prevention measures."

<https://www.weforum.org/agenda/2020/08/pandemic-fight-costs-500x-more-than-preventing-one-futurity/>

World Health Organization (2002). "Environmental Health in Emergencies and Disasters: A Practical Guide."

World Health Organization. (11 March 2020). "WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020." <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

World Health Organization. "Rolling updates on coronavirus disease (COVID-19)." <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen>

World Health Organization. "WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard." <https://covid19.who.int/>

ภาคผนวก

รายชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ ภาควิชาคณะทำงาน และคณะวิจัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. หัวหน้าโครงการ ดร.ณณริฎ พิศลยบุตร ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส
หน่วยงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
โทรศัพท์ : 02 718 5460 โทรสาร : 02 718 5461-2
E-mail : bisonyabut@tdri.or.th
2. ที่ปรึกษาโครงการ ผศ.ดร.สุภาภรณ์ เกียรติสิน ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ระบบ
หน่วยงาน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
โทรศัพท์ : 02 889 2138 ต่อ 6300 โทรสาร : 02 889 2138 ต่อ 6329
E-mail : supaporn.kit@mahidol.edu, supaporn.kit@mahidol.ac.th
3. ที่ปรึกษาโครงการ ศ.นพ.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพ
ภาคใต้ (วพส.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
หน่วยงาน:หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
โทรศัพท์: 089 735 0098 โทรสาร : -
E-mail : cvirasak@gmail.com
4. ผู้วิจัยร่วม ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัยด้านสาธารณสุขและการเกษตร
หน่วยงาน: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
โทรศัพท์: 081 382 7846 โทรสาร: 02 718 5461-3
E-mail: viroj@tdri.or.th

ภาคีคณะทำงานจากหน่วยงานภายนอก

1. ผศ.ดร.นพ.บวรศม ลีระพันธ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชา มหาวิทยาลัยมหิดล
โทรศัพท์ 0-2201-1518 ต่อ 115 E-mail: borwornsom.lee@mahidol.ac.th
2. ผศ.ดร.ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 02-561-3474 ต่อ 405 E-mail: fecoppc@ku.ac.th
3. ดร.ตรีสุข ไพชยนต์วิจิตร ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
โทรศัพท์ 081-399-9827 E-mail: tirnud.pai@gmail.com
4. นายเกียรติศักดิ์ จันทร์แก้ว ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ สำนักสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยมหิดล โทรศัพท์: 092-886-0880 E-mail: Keattisak.cha@mahidol.ac.th
5. นายจิรวัดน์ สุริยะโชติชยางกุล ตำแหน่ง นักศึกษาระดับปริญญาเอก Kyoto University
Email: cook@tdri.or.th

คณะผู้ช่วยนักวิจัย

1. ดร. สมชัย จิตสุชน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง TDRI
2. ดร. วิศาล บุปผเวส ตำแหน่ง ที่ปรึกษา ด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการพัฒนา TDRI
3. ดร. สุเมธ องกิตติกุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัย ด้านนโยบายการขนส่งและโลจิสติกส์ TDRI
4. ดร. กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI
5. ดร. บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI
6. ดร. กิรติพงศ์ แนวมาลี ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส TDRI
7. ดร. สลิลธร ทองมีนสุข ตำแหน่ง นักวิชาการ TDRI
8. ดร. นิพนธ์ พัวพงศกร ตำแหน่ง นักวิชาการเกียรติคุณ TDRI
9. ดร. กิริฎา เกาพิจิตร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิจัยด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการพัฒนา และผู้อำนวยการโครงการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงลึก
10. นายวัชรินทร์ ตันตีสันต์ ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
11. นางสาวสุนันท์ พุ่มคำ ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
12. นายพนธกร วรภมร ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI

13. นางสาวราตรี ประสมทรัพย์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
14. นายอลงกรณ์ ฉลาดสุข	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
15. นางสาวเทียนสว่าง ธรรมวณิช	ตำแหน่ง นักวิจัยอาวุโส TDRI
16. นางสาวชณิสรา คำคำ	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
17. นางสาวนันทพร เมธาคุณวุฒิ	ตำแหน่ง นักวิจัยอาวุโส TDRI
18. นายยศ วัชรคุปต์	ตำแหน่ง นักวิจัยอาวุโส TDRI
19. นายธรรมรัตน์ บุญเจริญพรสุข	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
20. นางสาวสรลชญา ธิติสุวรรณค์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
21. นายสิริวิชญ์ รัตนประทีปทอง	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
22. นางสาวอุษณีย์ ศรีจันทร์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
23. นายไตรสรณ์ ธิรชิวานนท์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
24. นางสาวจิราภรณ์ แผลงประพันธ์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
25. นายพร้อมพัฒน์ ภูมิวัฒน์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
26. นายโชคชัยชาญ วิโรจน์สัตตบุษย์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
27. นายอรุณ สถิตพงศ์สถาพร	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
28. นายวุฒิพงษ์ ตัญยุทธ์	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI
29. นางสาวชวัลรัตน์ บุรณะกิจ	ตำแหน่ง นักวิจัย TDRI

รายละเอียดในการติดต่อคณะผู้ช่วยนักวิจัย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

โทรศัพท์ : 02 718 5460 โทรสาร : 02 718 5461-2

การจัดประชุมระดมความคิดเห็นของโครงการ

คณะวิจัยได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการประมาณ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้า และ กำหนดโจทย์การวิเคราะห์ประเด็นทางสังคม ดังต่อไปนี้

การประชุมครั้งที่	วันที่ประชุม	สถานที่ประชุม
1	15 เมษายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
2	22 เมษายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
3	8 พฤษภาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
4	22 พฤษภาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
5	12 มิถุนายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
6	26 มิถุนายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
7	15 กรกฎาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
8	31 กรกฎาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
9	14 สิงหาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
10	28 สิงหาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
11	11 กันยายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
12	25 กันยายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
13	2 ตุลาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
14	16 ตุลาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
15	30 ตุลาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
16	27 พฤศจิกายน 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
17	22 ธันวาคม 2563	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
18	8 มกราคม 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
19	29 มกราคม 2564	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
20	19 กุมภาพันธ์ 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
19	29 มกราคม 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
20	19 กุมภาพันธ์ 2564	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

21	19 มีนาคม 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
22	2 เมษายน 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
23	23 เมษายน 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
24	14 พฤษภาคม 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
25	4 มิถุนายน 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
26	12 กรกฎาคม 2564	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)